

စာနာမိတယ်။ထိုထက်ပို၍ဆရာတော်ဘဝကိုပိုမိုပြီးကျွန်တော်နားလည်၍ စာနာမိတယ်။ ရေးချင်တိုင်းရေး၍မရ ပြောချင်တိုင်း ပြောလို့ မရသည့် ဘဝမျိုးမှာ ဆရာတော်သည်စိတ်ထဲမှာကျဉ်းကြပ်ပြီးနာကျည်းမှု၊ခံပြင်းမှုအပြည့် ဖြစ်နေမည်မှာ သေချာပါတယ်။ ၁၉၆၀ခုနှစ်ပတ်ဝန်းကျင်တွင်ဆရာတော်သည်ဟိတဂဝေသီမွန်သံဃာအဖွဲ့၏အတွင်းရေးအဖြစ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုစဉ်ကပင် မွန်လူမျိုးအား ‘တလိုင်း’ ခေါ်ဆိုရေးသားမှုအပေါ် ဆရာတော်သည်အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန်ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ခဲ့ဘူးပါတယ်။ ‘တလိုင်း’အသုံးနှုန်းနှင့် ပတ်သက်၍အစိုးရနှင့်လည်း အကြိမ်ကြိမ်ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းခဲ့ဘူးတယ်။ ဆရာတော်သည်မကြောက်မရွံ့၊ မတွန့်မဆုတ်၊ရဲရဲဝံ့ဝံ့ မိမိရဲ့အယူဆ ကို အမှန်တိုင်းအရေးသားတင်ပြမှုကြောင့် အကြိမ်ကြိမ်ထောင်ကျခဲ့ဘူးတယ်။ နှိပ်စက်ခံခဲ့ရဘူးတယ်။

၁၉၇၄ခုနှစ်က(ဂတင်ခေတ်)စာစောင်ကိုရေးသားထုတ်ဝေမိတဲ့အတွက်ဆရာတော်ဘဒ္ဒန္တသီလံနှင့်အတူ ထောင်(၃)နှစ် ကျခဲ့ဘူးပါတယ်။ သို့သော်ဆရာတော်သည်မမျှခွဲမကြောက်ရွံ့မတွန့်ဆုတ်ခဲ့ပေ မွန်လူမျိုး အပေါ်ချစ်မြတ်နိုးသော ဆရာတော်၏ စိတ်ဓါတ်သည် သံမဏိကဲ့သို့ခိုင်ခန့်တည်မြဲတယ်။ မွန်အမျိုးအပေါ် မတရားစော်ကားပြုမူလာလျှင် ရှေ့တန်းမှနေ၍ ခုခံခဲ့စမြဲဖြစ်သည် တုန့်ပြန်ခဲ့ စမြဲပင်ဖြစ်သည်ပြောစရာရှိသည်ကိုပွင့်လင်းလင်းရဲရဲဝံ့ဝံ့မတွန့်မဆုတ် တင်ပြပြောဆိုခဲ့တယ်။ ဆရာတော်၏ မျိုးချစ်စိတ်၊ မဟုတ်မခံသောစိတ်၊ မကြောက်မရွံ့မတွန့်ဆုတ်သောစိတ် အနစ်နာခံစိတ် ကိုယ်ကျိုးစီးပွားစွန့်လွှတ်သောစိတ်တို့သည် ကျွန်တော်အတွက် အားအင်သစ်တရပ်ကို အမြဲဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော့်၏အားငယ်စိတ်၊ကြောက်ရွံ့တွန့်ဆုတ်သောစိတ်တို့ကို အမြဲတမ်းဖြေဖျောက် စေခဲ့တယ်။

ဆရာတော်သည်အခြားသောရဟန်းသံဃာအရှင်သူမြတ်ကဲ့သို့ဗုဒ္ဓ၏တရားတော်ကို ပွားများအားထုတ်ပြီး တရားဘာဝနာ အလုပ်ကို အေးအေးချမ်းချမ်း ဆောင်ရွက်လုပ်လိုရှာပေမည်။ မိမိ၏ဘဝသံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ကြိုးစား အားထုတ်ဆောင်ရွက် လိုပေမည်။ သို့သော်တဖက်တွင်မိမိ၏မွန်လူမျိုးဘဝကမလွတ်မြောက်သေး၊ သူတပါး၏ကျေးကျွန်ဘဝမှာပင်ရှိနေသေးသည်ဟူသော အသိစိတ်က ဆရာတော်အားခြောက်လန့်၍ဟန့်တားနေဟန်တူတယ်။ တကိုယ်ကောင်းဆံဆံကိုယ်လွတ်ရုန်း၍ တရားဘာဝနာ အားထုတ်ပြီး မိမိဘဝကို မြှုပ်နှံထားရန်အတွက် ဆရာတော်၌သတ္တိမရှိနိုင်သေးပါ။ ကိုယ့်လူမျိုးအတွက်စိတ်မအေးချမ်းနိုင်သေးပါ။ ဤသို့သော အခြေနေမျိုးတွင် စိတ်လွတ်လက်လွတ်အေးအေးချမ်းချမ်း တရားဘာဝနာကိုမည်သို့အားထုတ်နိုင်မည်နည်း၊ မိမိလူမျိုး၏ အကျိုးစီးပွားကို မျက်ကွယ်ပြုပြီး တကိုယ်ကောင်းဆံဆံ ကိုယ်အကျိုးကိုသာ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် သူတော်ကောင်း သူတော်မြတ်တို့၏ အမူအကျင့်မဖြစ်နိုင်၊မဟုတ်နိုင်၊ သူတော်ကောင်း သူတော်မြတ်တို့၏အမူကျင့်သည် မိမိ၏အကျိုးထက်အများ၏အကျိုးစီးပွားကို ဦးထိပ်ထား ဆောင်ရွက်တတ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အမျိုးသားအကျိုးအတွက်မိမိ၏ကိုယ်ကျိုး ကောင်းစားမှုကို စွန့်လွှတ်တတ်စမြဲဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလား ဤသို့ဆရာတော်သည်ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိဟန်တူသည်။ မိမိကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွားကို စွန့်လွှတ်ပြီး အမျိုးသားတာဝန်ကို ယနေ့တိုင်ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဟုကျွန်တော်ထင်မြင်မိသည် ဤသို့သောဆရာတော်၏စိတ်ဓါတ်ခံယူချက်ကို ကျွန်တော်သည် ကြည်ညို၍မဆုံးချီးကျူး၍မဆုံးဖြစ်ခဲ့တယ်။

ဆရာတော်၏ဂုဏ်ကျေးဇူးသည်မွန်လူမျိုးတို့အပေါ်၌အလွန်ထူထယ်ကြီးမားပါပေတယ်။ ဤကဲ့သို့မွန်လူမျိုးကိုထိပါးစော်ကားလာလျှင် အနည်း ငယ်မျှပင် သီးမခံတတ်သောဆရာတော်၏ဓါတ်ပုံအားမြင်မိသောအခါ ကျွန်တော့်အဖို့ အဘယ်မှာလျှင် စိတ်အေးချမ်းမြေ့စွာနေနိုင်မည်နည်း တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်စွာနေ၍လည်းအဘယ်မှာလျှင် သင့်ပါမည်နည်း၊ ဤအသက်ရွက် ရောက်သည့်တိုင် တနေ့တရက်မှအနားမယူဘဲ အမျိုးအတွက်ဆောင်ရွက်နေဆဲ ဆရာတော်ကိုတွေ့မြင်ရသောအခါ ကျွန်တော့်အား ဤဆောင်းပါးကိုမရေးမဖြစ် ရေးသားရန် တိုက်တွန်းနေသကဲ့သို့ဖြစ်စေတယ်။ဆရာတော်သည်ဗုဒ္ဓဘုရား၏သားတော်တပါးဖြစ်နေသည့်အညီစောင့်စည်းရမည့်ဝိနည်းသိက္ခာ အဖြာဖြာ တို့ကလည်း ရှိနေသေးသည်ကတကြောင်း ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်သောအစိုးရလက်အောက် ကျရောက်ရှိ နေရသည့်ဘဝက တကြောင်းတို့ကြောင့် ဆရာတော်သည် တုန့်ပြန်သောစာ ရေးသားချင်ပေမဲ့ မရေးသားနိုင်ခဲ့ဘဲ ဒေါ်ခင်စောနွဲ့၏စာတမ်း အပေါ်ကန့်ကွက်ရုံသာ ကန့်ကွက် ခဲ့သည်ဟု ကျွန်တော်ထင်မြင်မိပါသည်။ ထို့ကြောင့်ဤဆောင်းပါးကို ဆရာတော်၏ကိုယ်စား ရေးသားသည်ဟု ဆိုလျှင်မှားမည်မဟုတ်ပေ။ အမှန်တွင်မွန်လူမျိုးသည်တလိုင်းမဟုတ်ပါ။ တလိုင်းသည်လည်းမွန်လူမျိုးမဟုတ်ပါ။ လူတွေကမှားမှားယွင်းယွင်းသုံးနှုန်းရေးသားပြောဆို နေတာ ကြုံဖြစ်တယ်။ တလိုင်းဆိုတဲ့ဝေါဟာရ စကားလုံးရဲ့ဇစ်မြစ်ကိုသေသေချာချာမသိဘဲ ရမ်းပြန်းသုံးနှုန်း ရေးသားနေကြတယ်လို့ ကျွန်တော် ပြောချင်တယ်။

“မွန်လူမျိုးကို မွန်လူမျိုးလို့မခေါ်ဆိုကြဘဲ အဘယ်ကြောင့်ခင်ဗျားတို့က တလိုင်းလို့ခေါ်ဆိုရေးသားနေကြသလဲ” “တလိုင်း ဝေါဟာရရဲ့အဓိပ္ပါယ် အစစ်မှန်ကိုရောသိပါသလား”

အကယ်၍အထက်ပါမေးခွန်းတို့ကိုဗမာစစ်စစ်တဦးအားမေးခဲ့လျှင်အောက်ပါအတိုင်းဖြေကြားကြသည်

“ကျွန်တော်တို့ကျမတို့မသိပါဦးအောင်ဇေယျခေတ်ကခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းခဲ့လို့သာ ကျွန်တော်ကျမတို့လည်းခေါ်ဆို
ရေးသား မိတာဘဲ၊ အဓိပ္ပါယ် အတိကျကိုတော့ကျွန်တော်ကျမတို့လုံးလုံးမသိပါ”

ဟူ၍ရိုးသားစွာဝန်ခံဖြေ ကြားကြပေမည်၊

“အဲဒီလိုမွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းရေးသားနေကြတဲ့အပေါ် မွန်လူမျိုးတို့ကလုံးဝမကြိုက်ဘူးဆိုတာကိုရော
သိကြ ရဲ့လား”

လို့ထပ်မံမေးခဲ့ပါမူ ဤသို့ဖြေကြပြန်သည်၊

“မွန်လူမျိုးတို့တလိုင်းလို့ခေါ်ဆိုရေးသားနေတာကို မွန်လူမျိုးတို့ကလုံးလုံးမကြိုက် ကြဘူးဆိုတာ ကျွန်တော် ကျမတို့
သိပါတယ်၊”

“ဒီလိုဆိုရင်မွန်လူမျိုးတို့မကြိုက်တဲ့ အသုံးနှုန်းနဲ့ဘာကြောင့်မွန်လူမျိုးတို့ကို ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်း ရေးသားနေကြသလဲ”

လို့ထပ်မံမေးခဲ့လျှင်လုံးလုံးမပြောတတ်ဘဲ အံ့တတ်ဖြစ်နေတတ်ကြတယ်၊ အကယ်၍

“မွန်လူမျိုးကို ဆဲလို၍ခေါ်ဆို သုံးနှုန်းရေးသားပါတယ်”

လို့ဖြေလျှင် အလွန်ရှိုင်းစိုင်းသော လူစားမျိုးဖြစ်သွားမည်ကို ကြောက်ရွံ့၍မဖြေကြားရကြဘဲ တိတ်ဆိတ်စွာ နေကြသည်၊

“လူတိုင်းကိုသူအားမှည့်ခေါ်ထားတဲ့နာမည်ကိုဖျက်ပြီးအတင်းအဓမ္မအခြားနာမည်တမျိုးမျိုးဖြင့်ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ခေါ်ဆိုရင်
ရမလား၊ဥပမာ ‘မောင်မြ’ ဆိုတဲ့လူတိုင်းကို ‘မောင်မြာ’ လို့ခေါ်ဆိုရင်ရပါ့မလား”

“မောင်ဘကိုမောင်ဘလို့မခေါ်ဆိုဘဲမောင်ဘလာလို့ခေါ်ဆိုလို့ရပါ့မလား”

လို့မေးခဲ့ရင်အားလုံးကခေါင်းခါကြပြီးအဖြေပေးကြတယ်၊

“ဘယ်ရမလဲဗျာ မောင်မြလို့ မှည့်ခေါ် ထားတဲ့ နာမည်အတိုင်း လေးလေးစားစားသူ့ကိုမောင်မြလို့ခေါ်ရမှာပေါ့ဗျာ”

“မောင်ဘကိုလဲနာမည်မှည့်ခေါ်ထားတဲ့အတိုင်း မောင်ဘလို့ဘဲလေးလေးစားစားအသိမှတ်ပြုခေါ်ဆိုရမှာပေါ့ဗျာ၊
မောင်ဘလာလို့ခေါ်ဆိုရင်သူ့ကိုသက်သက်စော်ကားရာကျနေမှာပေါ့”

လို့တညီတညွတ်တည်းဖြေကြားကြပေမည်၊

“အကယ်၍ အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့ကဗမာလူမျိုးကို ဗမာလို့မခေါ်ဘဲ ‘ဘမှား’ လို့ခေါ်ဆို သုံးနှုန်း
ရေးသားကြရင်ခင်ဗျားတို့ ကြိုက်ကြမလား၊ကြည်ကြည်ဖြူဖြူလက်ခံနိုင်ကြမလား”

ဘုတောပြီး မေးခဲ့လျှင်ဗမာလူမျိုးအားလုံးတို့သည် မျက်နှာမှောင်ကုတ်ပြီး စိတ်ဆိုး မာန်ဆိုးဖြင့် ဤသို့ဆိုလာကြမှာပြောရဲသည်၊

“ဟာဗျာ ဒါကျွန်တော်တို့ဗမာလူမျိုးကိုခင်ဗျာတို့က ရိုင်းရိုင်းပျပျစော်ကားတာဘဲ အဲဒီလိုဗမာလူမျိုးကို ‘ဘမှား’မျိုး
လို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းတဲ့သူတွေကို တရားစွဲပြီးထောင်ချပစ်မှာပေါ့ဗျာ၊ အစွန်းဆုံးပြောရရင်အဲဒီလိုပြောဆိုတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကို
ဖြစ်နိုင်ရင်သတ်ကိုသတ်ပစ်ရမှာ ပေါ့ဗျာ ကျွန်တော် ကျမတို့က လုံးလုံးမခံနိုင်ဘူး”

လို့ဒေါနဲ့မောနဲ့တရှူးရှူးတရှဲ့ရှဲ့ဖြစ်ပြီးစိတ်ဆိုးမာန်ဆိုးနဲ့ဖြေကြားကြမှာသေချာပါသည်၊

လောကကြီးမှာအလွန်မတရားနေကြတယ်ပါကလား၊မွန်လူမျိုးတို့တော့မွန်လူမျိုးလို့ရိုးရိုးသားသားမခေါ်ကြဘူး၊ တလိုင်းဆိုပြီးမိမိတို့စိတ်ကြိုက်
ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းနေကြတယ်၊ မွန်လူမျိုးတို့ကလဲဘုမသိဘမသိဘဲနဲ့သက်သက်မဲ့အခေါ်ခံနေရကြတယ်၊ မွန်လူမျိုးတို့အနေနဲ့နာကျည်းစွာခံစား
နေကြရတယ်၊ ဒီလိုမွန်လူမျိုးကို တလိုင်းလို့ခေါ်လိုက်တာကိုဘဲ၊ ဗမာလူမျိုးတို့အနေနဲ့အရသာတွေ့နေကြတယ်၊ မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့
ခေါ်နေတာ၊ မွန်လူမျိုးတို့ကိုစော်ကားနေတယ်လို့မမြင်ကြဘူး၊ ဒါပေမဲ့မိမိတို့ဗမာလူမျိုးတို့တော့နည်းနည်းမှအထိမခံနိုင်ဘူး၊ အမှားမခံနိုင်ဘူး
ဆိုရင် ရီချင်စရာ မဖြစ်နေဘူးလား၊ ကျွန်တော်မှာတော့တော့ပြီးဟားတိုက်ခါရီလိုက်ချင်ပါသေးတယ်၊

အော်- လူသတ်သမားကြီးကဘုရားလောင်းဖြစ်၊ တရားမဲ့တဲ့ခေတ်လူသားကိုး။

အပိုင်း (၂)

တလှိုင်းဆိုတဲ့ စကားလုံးဟာဘယ်ကဆင်းသက်လာသလဲ ဘာအဓိပ္ပါယ်ရှိတယ် ဘယ်သူ့ကိုရည်ညွှန်းတယ်ဆိုတာ သိသူမရှိသလောက် နည်းပါတယ်။ တလှိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးရဲ့အဓိပ္ပါယ်အမှန်ကို မသိဘဲယနေသုံးနှုန်းရေးသားနေတယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်တယ်။ အဲဒီလိုမသိဘဲ သုံးနှုန်းရေးသားတဲ့အတွက် မဖြစ်ထိုက်တဲ့ပဋိပက္ခတွေ လူမျိုးမုန်းတီးမှုတွေကို ဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့တယ်။ မွန်နှင့်ဗမာကြားမှာ မလိုလား အပ်တဲ့လူမျိုးမုန်းတီးမှုတွေနှစ်ပေါင်းများစွာဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့တယ်။ ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုကိုပျက်ပြားလာစေခဲ့တယ် ဤစကားလုံးကို မဆင်ခြင် မစဉ်းစားဘဲသုံးနှုန်းရေးသားသည့်လုံးဝတာဝန်ရှိတယ်လို့ဆိုချင်တယ်။ တိုက်တွန်းလိုတာကတော့မိမိအဓိပ္ပါယ်မသိတဲ့စကားလုံးတလှိုင်းကို မသုံးရင်အကောင်းဆုံးပါဘဲ။ အဓိပ္ပါယ်မသိဘဲမိမိကပေါ့ပေါ့ဆဆသုံးလိုက်လို့တဖက်လူတဦးကိုထိခိုက်စေမယ်ဆိုရင်ပိုပြီးဆိုးဝါးပါတယ်။

ဖြေရှင်းမရတဲ့ပြဿနာတွေမြောက်များစွာဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တယ်။ ဒါမို့တလှိုင်းစကားလုံးဝေါဟာရရဲ့မူလဇစ်မြစ်အမှန်၊ အဓိပ္ပါယ်မှန်ကိုသိလိုတဲ့ဆန္ဒပြင်းပြင်းပျပျကျကျတော်ရင်ထဲမှာ နှစ်ပေါင်းများစွာကပင်ဖြစ်ပေါ် လာနေခဲ့တယ်။ တလှိုင်းဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာမွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ဝေါဟာရစကားလုံးမဟုတ်ဘူးဆိုတာ မွန်လူမျိုးတဦးဖြစ်တဲ့ကျွန်တော်အနေနဲ့ တပ်အပ်သေချာသိထားတယ်။အဲဒီတော့တလှိုင်းစကားလုံးဟာမွန်လူမျိုးတို့ရဲ့စကားမဟုတ်ရင် အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတမျိုးရဲ့စကားလုံး ရောမဖြစ်နိုင်ဘူးလားလို့စိတ်ထဲမှာဖြစ်လာခဲ့တယ်။ မှားယွင်းပြီးသုံးနှုန်းပြီးနေ တာလဲဖြစ်နိုင်တယ်လို့စိတ်ထဲခံစားလာခဲ့မိတယ်။

နောင်တနေ့နေ့မှာတလှိုင်းဝေါဟာရရဲ့အဓိပ္ပါယ်အမှန်ကို ဖော်ထုတ်နိုင်အောင်ငါကြိုးစားမယ်။ တလှိုင်းစကားလုံးရဲ့ မူလဇစ်မြစ်အမှန်၊ အဓိပ္ပါယ်အမှန်ကိုသိကြရင် အလွန်တန်ဖိုးရှိတဲ့ စကားလုံးစကားစု တရပ်ဖြစ်လာနိုင်မယ်။ တလှိုင်းစကားလုံး ဝေါဟာရဟာ အကြောင်းမဲ့သမိုင်းစာအုပ်တွေမှာရေးထားတဲ့စကားလုံးတလှိုင်းတော့မဟုတ်နိုင်ဘူး။ မူလဇစ်မြစ်အဓိပ္ပါယ် ရှိသောစကားလုံးတလှိုင်း ဖြစ်ရမယ်လို့ကျောင်းသားအရွယ်ငယ်စဉ်ကပင်ယုံကြည်ထားခဲ့တယ်။ တလှိုင်းဝေါဟာရဲ့အဓိပ္ပါယ်အမှန်ကိုသိနိုင်ရင် ကောင်းမှာဘဲ။ တလှိုင်းဝေါဟာရရဲ့အဓိပ္ပါယ် အစစ်မှန်ကို သိရှိပြီးနောက်မှာစကားလုံး ကိုအကြောင်းပြုပြီး မွန်နှင့်ဗမာကြာမှာ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ လူမျိုးပဋိပက္ခကိုလဲ ပျောက်ကွယ် သွားစေနိုင်မယ်လို့လဲ စိတ်ထဲဖြစ်ပေါ်နေမိတယ်။ တလှိုင်းဆိုတဲ့စကားစုဟာ မွန်လူမျိုးတို့နဲ့ လုံးဝမပတ်သက်ဘူး အခြားလူမျိုးတမျိုးနဲ့သာ သက်ဆိုင်တယ်လို့သိလာကြတဲ့တနေ့မှာ မွန်နှင့်ဗမာချစ်ကြည်ရေးကို အခွန်ရှည်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်တယ်လို့ ကျွန်တော် ရိုးသားစွာမြင်ခဲ့တယ်။ အဲဒီအချိန်မှာဒီစကားလုံးကိုလည်း လွတ်လွတ်လပ်လပ် သုံးနှုန်းရေးသား လာနိုင်မယ် မွန်လူမျိုးကိုလည်း မရည်ရွယ် တော့ဘဲ သက်ဆိုင်တဲ့လူမျိုးအစစ်မှန်ကိုသာ ရည်ရွယ်တော့မယ်။ ရည်ညွှန်းခံရသူရော သုံးစွဲသူအတွက်ပါအပြစ်ကင်းလာမယ်။ ဘယ်လူမျိုးကိုမှလဲ မထိခိုက်ဘူးဆိုတော့ ဘယ်လောက် စိတ်ချမ်းမြေ့ဘို့ ကောင်းလိုက်မလဲ ဤကဲ့သို့သော အတွေးမျိုးကျွန်တော့်ရင်ထဲမှာ နှစ်ပေါင်းမြောက်များစွာကပင်ကိန်းအောင်းလာတဲ့တယ်။ ဒီလိုရည်ရွယ်ချက်နဲ့ တလှိုင်းဝေါဟာရကို သုတေသနပြုခဲ့တယ်။ ဤသုတေသန စာတမ်းဆောင်းပါးကိုလဲအထက်ပါကျွန်တော်ထားရှိခဲ့တဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ ယုံကြည်ချက်အတိုင်းရေးသားရခြင်းဖြစ်တယ်။

အထက်ပါပြောခဲ့တဲ့အတိုင်းတလှိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးကို ကျွန်တော်စိတ်ဝင်စားခဲ့သည်မှာကြာပြီးဖြစ်တယ်။ ကောလိပ်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား ဘဝကဖြစ်တယ်။ စာအုပ်စာတန်းတွေဆောင်ပါးမျိုးစုံတို့ကိုကြိုးစားရှာဖွေဖတ်ရှုပြီး တလှိုင်းစကားလုံးရဲ့မူရင်းအဓိပ္ပါယ်ကို စူးစမ်း လေ့လာခဲ့တယ် စာအုပ်စာတမ်းတွေဖတ်ရုံနဲ့လဲကျွန်တော်မကျေနပ်သေးဘူး။ တတ်သိနာလည်တဲ့လူပုဂ္ဂိုလ်ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလဲ ချဉ်းကပ်ပြီး မေးမြန်းပြီးတလှိုင်းဝေါဟာအဓိပ္ပါယ်ကိုရှာဖွေခဲ့တယ်။ အဖက်ဖက်မှလေ့လာသုံးသပ်ခဲ့တယ် သုတေသနပြုခဲ့တယ်။ အပင်ပမ်းခံ အချိန်အကုန်ခံပြီးတလှိုင်းဆိုတဲ့ စကားလုံး၏မူလဇစ်မြစ်အဓိပ္ပါယ်အမှန်ကိုလေးလေးနက်နက် စူးစမ်းရှာဖွေခဲ့တယ်။ အထိုက်အလျောက် သက်သေတွေအထောက်ထားတွေကိုရရှိခဲ့ပေမဲ့ကျွန်တော်စိတ်ကြိုက်ဖြစ်လောက်အောင်ပြည့်စုံလုံလောက်တဲ့သက်သေအထောက်ထားတွေကို မရရှိခဲ့ဘူး။ အထူးသဖြင့် ၁၉၉၆-ခုနှစ်မှာ ဩစတြေးလီးယားနိုင်ငံရောက်ပြီး အမျိုးသားစာကြည့်တိုက် (Australia National Library)မှာ အလုပ်လုပ်ရင်း အင်္ဂလိပ်စာအုပ်ဗမာစာအုပ်တွေကို စိတ်ကြိုက်ဖတ်ရှု လေ့လာရတော့မှ တလှိုင်းဆိုတဲ့ စကားလုံးရဲ့မူရင်းမြစ် အဓိပ္ပါယ်အစစ်မှန်ကိုပြည့်ပြည့်စုံစုံသိခွင့်ရလာတယ်။ သက်သေအထောက်ထားတွေ ပြည့်ပြည့်စုံစုံရလာတယ်လို့ ပြောချင်ပါတယ်။

အထူးသဖြင့် ဒေါက်တာလူ၏ စုဆောင်းစာအုပ်စာတန်းများ (Dr. Luce's Collection)မှ စာအုပ်မျိုးစုံတို့ကိုစိတ်ကြိုက် ရှာဖွေနှောင့်နှိုက် ဖတ်ရှုနိုင်ခွင့်ရတော့မှဘဲ။ ပိုမိုပြည့်စုံတဲ့တလှိုင်းဝေါဟာနှင့် ပတ်သက်သောသက်သေ အထောက်ထား နောက်ခံသမိုင်းတို့ကိုသိခွင့်ရခဲ့တယ်။ အဲဒီတော့ ယခုရေးမဲ့ဆောင်းပါးမှာ ကျွန်တော်အနေနဲ့ အဖက်ဖက်မှ လေ့လာစူးစမ်း သုတေသနပြုရှာဖွေပြီးတွေ့ရှိခဲ့တဲ့ အချက်တွေကို မူတည်ပြီး တင်ပြသွားမှာဖြစ်မယ်။ ကျွန်တော်သုတေသနပြုခဲ့ပုံကိုတဆင့်ပြီးတဆင့် တင်ပြသွားမှာဖြစ်ပါတယ်။ဒီလိုတင်ပြတဲ့နေရာမှာ၊ တလှိုင်းဝေါဟာရကြောင့် သက်ရောက်ခဲ့တဲ့မကောင်းမှုအကျိုးတရားအချို့၊ အဖြစ်ပျက်အချို့တို့ကိုလဲမလွဲမရှောင်သာတင်ပြသွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ စာဖတ်ပရိသတ်များစိတ်ရှည်သီးခံပြီး ဖတ်ရှုသွားဘို့လိုတယ်။

ကျွန်တော်ရှာဖွေတွေ့ရှိထားတဲ့ အချက်အလက်အပေါ်အခြေခံပြီး ပြောရရင်မူလစကားလုံးအဓိပ္ပါယ်နဲ့ ယနေ့သုံးနှုန်းရေးသားနေကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ရဲ့အမြင်နဲ့တခြားစီဖြစ်နေတယ်။ ယနေ့သုံးနှုန်းရေးသားနေကြသူတို့ရဲ့ဦးတည်တဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကမူမှားယွင်းချွတ်ချော်ဖြစ်နေတဲ့ အပြင်ရည်ညွှန်းတဲ့လူမျိုးကလဲတလွဲတချော်ဖြစ်နေတယ်လို့ကျွန်တော်ပြောချင်တယ်။ သက်ဆိုင်တဲ့မူလလူမျိုးကိုမရည်ညွှန်းမိဘဲမွန်လူမျိုးကို မှားမှားယွင်းယွင်းရည်ညွှန်းနေကြတယ်။မဖြစ်ထိုက်တဲ့အကျိုးသက်ရောက်မှုကိုဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ်

တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးအသုံးနှုန်းကို မှားမှားယွင်းယွင်း ချွတ်ချွတ်ချော်ချော်သုံးစွဲလာခဲ့သည်မှာနှစ်ပေါင်းရာချီပြီးဖြစ်တယ်။ မှားယွင်း ချွတ်ချော်တဲ့ရောဂါဆိုးကြီးကအလွန်အမြစ်စွဲနေပြီးဖြစ်တယ်။ နှစ်ချီစွဲကပ်လာတဲ့နာတာရှည်ရောဂါဖြစ်ခဲ့တဲ့အတွက် ရောဂါဟာ အလွန် ကျွမ်းနေပြီးဖြစ်တယ်ပျောက်ကင်းသွားအတွက်ဆေးပြင်းဆေးခါးကြီးကိုငှင်း၊ ဆေးပူဆေးစပ်ကြီးကိုငှင်း၊ မလွဲမရှောင်သာအသုံးပြုပြီး ကုသရမှာ ဖြစ်တယ်။ လူနာကို သက်ညှားလို့မရတော့ဘူးရောဂါမြန်မြန်ပျောက်ဘို့ကအဓိကဖြစ်တယ်။ ဆိုလိုသည်မှာ အကယ်၍ ဤဆောင်းပါးမှာ ပေးတဲ့ဥပမာတွေဟာ အနည်းငယ်ပြင်းထန်တယ်လို့မြင်ရင် ကျွန်တော်အားခွင့်လွှတ်သီးခံကြဘို့ကြိုတင်တောင်းဖန်ပါတယ်။

တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးရဲ့ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်အမှန်ကိုမွန်လူမျိုးတို့လည်းမှန်မှန်ကန်ကန်မသိကြဘူး ကျွန်တော်လဲအစပထမကလုံးလုံးမသိခဲ့ဘူး ယောင်ဝါးဝါးဖြစ်နေခဲ့တယ် နောက်ပိုင်းလေ့လာစူးစမ်းရင်းသုတေသနပြုရင်း အထောက်ထားတွေအချက်လက်တွေ့ရှိတော့မှ တလိုင်း ဆိုတဲ့စကားလုံးရဲ့ အဓိပ္ပါယ်နဲ့မူလဇစ်မြစ်ကိုသိလာရတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့မှာတလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးရဲ့အဓိပ္ပါယ်ကိုမသိပေမဲ့ စစ်ရှုံးတဲ့ ငါတို့မွန်လူမျိုးကို ဦးအောင်ဇေယျကချိုးနှိမ်ပြီး မှီချိုးမြစ်ချိုးဆဲဆိုခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းလိုက်တဲ့ဝေါဟာရတခု လို့ဘဲ အကြမ်းပြင်း အားဖြင့်နားလည် ခံယူ ထားကြတယ်။

ယခုခေတ်ဥပမာနဲ့ပြောရရင်ဦးနုဆပလအစိုးရခေတ်မှာအစိုးရကိုဆန့်ကျင်တော်လှန်နေတဲ့အင်အားစုတွေကို သူပုန်တွေဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ တယ်။ ကရင်သူပုန်တွေမွန်သူပုန်တွေ ကွန်မြူနစ်သူပုန်တွေရှမ်းသူပုန်တွေရခိုင်သူပုန်တွေလို့ အမည်နာမတပ်ပြီး တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းခဲ့တယ်။ သူပုန်ဟာမွန်လူမျိုးလည်းမဟုတ်ဘူး ကရင်လူမျိုးလည်းမဟုတ်ဘူး ကွန်မြူနစ်လည်းမဟုတ်ဘူး ရှမ်း၊ကချင်၊ရခိုင်လူမျိုးလည်းမဟုတ်ဘူး သက်သက်ထွင်သုံးတဲ့စကားလုံးသာဖြစ်တယ်။

သူပုန်ဆိုတဲ့ဝေါဟာရစကားလုံးရဲ့မူလအဓိပ္ပါယ်အစစ်မှန်ကဘာလဲ။ ဘယ်ဝေါဟာရစကားလုံးမှဆင်းသက်လာသလဲဆိုတာမသိကြဘူး။ မသိကြ ပေမဲ့သူပုန်ဝေါဟာရကားလုံးနဲ့အစိုးရကဝါဒဖြန့်တိုက်ခိုက်တဲ့အတွက် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်နေတဲ့အင်အားစုအဖွဲ့ဝင်မှန်သမျှကိုနားခေါင်း ရှုပ်ကြတယ်။မကောင်းမြင်ကြတယ်။လူဆိုးလူမိုက်အဖြစ်သတ်မှတ်ကြတယ်။ အဲဒီလိုနားခေါင်းရှုပ်ကြတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေကိုသူပုန်ဆိုတဲ့ဝေါဟာရ စကားလုံးရဲ့မူရင်းအဓိပ္ပါယ်တိတိကျကျကိုသိသလားလို့မေးကြည့်ရင်သိသူမရှိသလောက်အလွန်နည်းပါးတယ်။ သူပုန်ဝေါဟာရကိုအဓိပ္ပါယ် အမျိုးမျိုးဖွင့်ကြ တယ်။လွဲလွဲမှားမှားအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုတတ်ကြတယ်။ ရခိုင်လူမျိုးတို့ကိုမေးရင်သူပုန်ဆိုတာဆပ်ပြာလို့ အဓိပ္ပါယ်ရတယ်လို့ ဖြေဆိုကြတယ်။ သူပုန်ဝေါဟာရစကားလုံးရဲ့မူလအဓိပ္ပါယ်ကဘယ်လောက်ဘဲကောင်းကောင်း၊ အစိုးရကငှင်းဝေါဟာရစကားလုံးကို အသုံးပြုပြီးဆန့်ကျင်ဘက် အင်အားစုကိုတိုက်ခိုက်တဲ့အတွက် ဝေါဟာရစကားလုံးဟာအလိုလိုနားခေါင်းရှုပ်စရာဖြစ်လာတယ်။ မကောင်းတဲ့ အဓိပ္ပါယ်အဖြစ်ဖွင့်ဆို ကြတယ်။ အစိုးရရဲ့ဝါဒဖြန့်မှုကအားကောင်းတော့ပြည်သူလူထုတွေလဲနာယောင်သွားကြတယ်။

အမှန်မှာသူပုန်စကားလုံးဟာ၊အများထင်မှတ်သလိုအဓိပ္ပါယ်မသက်ရောက်ဘူး။ နားခေါင်းရှုပ်စရာလဲမဟုတ်ဘူး။ သူပုန်ဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာ မွန်ဝေါဟာရစကားလုံး(သပုန်)ကလာတယ်။ မွန်ဝေါဟာရသပုန်ဟာ(နပ်)အဖြစ်သုံးနှုန်းတာထက် (ကရိယာ)စကားလုံးအဖြစ် အသုံးပြုများ တယ်။မူရင်းအဓိပ္ပါယ်ကတော်လှန်ပုန်ကန်သည်၊တော်လှန်တိုက်ခိုက်သည်လို့အဓိပ္ပါယ်ရတယ်။ ဆိုးသွင်းတဲ့အစိုးရကိုတော်လှန်ပုန်ကန်ကြတာ ကို(သပုန်)လုပ်ကြတယ်ပြောနိုင်တယ်။ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်တဲ့အစိုးရကိုပြည်သူလူထုက တော်လှန်ပုန်ကန်တာလဲ(သပုန်)ထကြတယ်လို့ခေါ်ဆိုနိုင် တယ်။ မည်သည့်ပုန်ကန်ထကြမှုကိုမဆို(သပုန်)ထကြတယ်လို့ခေါ်ဆိုတယ်။ ဒီနေရာမှာကျွန်တော်ဆိုလိုတဲ့သဘောက မူလစကားလုံးက ဘယ်လောက် ကောင်းကောင်းသုံးနှုန်းသူရည်ရွယ်မမှန်ရင်စကားလုံးရဲ့အဓိပ္ပါယ်ပါပြောင်းလဲသွားတယ်ဆိုတဲ့အချက်ဖြစ်တယ်။

တလိုင်းဝေါဟာရစကားလုံးလဲဒီအတိုင်းဖြစ်တယ်။မူလအဓိပ္ပါယ်ကဘယ်လောက်ဘဲကောင်းကောင်းအသုံးပြုတဲ့သူ၊အသုံးပြုတဲ့ကာလ၊အသုံးပြု သူရဲ့ရည်ရွယ်ချက်အပေါ်မူတည်ပြီး အဓိပ္ပါယ်ကွဲကွဲပြားပြားထွက်ပေါ်လာတယ်။ တလိုင်းစကားလုံးကိုကြည့်ရင် စစ်ကာလအတွင်းမှာ ဦးအောင်ဇေယျတို့ကရန်သူမွန်လူမျိုးတို့ကိုတိုက်ခိုက်ဘို့အတွက်အသုံးပြုတဲ့စကားလုံးဖြစ်တယ်။ဝါဒဖြန့်တဲ့စကားလုံးဖြစ်တယ်၊ဒါကိုကျွန်တော် တို့နာလည်ဘို့လိုတယ်။မူလအဓိပ္ပါယ်ဘယ်လောက်ကောင်းကောင်း အသုံးပြုသူရဲ့ရည်ရွယ်ချက်ကမွန်လူမျိုးတို့ကို ချီနှိမ်လိုလို့အသုံးပြုတဲ့ အတွက်ဝေါဟာရစကားလုံးဟာ အဓိပ္ပါယ်ပြောင်းလဲသွားတယ်။ ဒီစကားလုံးနဲ့တိုက်ခိုက်ခံတဲ့တဖက်လူကလဲ အလွန်ခံရခက်ဖြစ်သွားတယ်။ မူလအဓိပ္ပါယ်ကိုမသိပေမဲ့သုံးနှုန်းသူရဲ့အပေါ်မှာမူတည်ပြီးခံစားလာကြတဲ့သဘောကိုနာလည်မည်ဟုထင်ပါတယ်။

အဲဒီတော့ယခုခေတ်ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့လက်တွေ့ကျတဲ့အခြေနေကိုအခြေခံပြီးကျွန်တော်တို့သုံးသပ်ကြည့်ရင်သိသာထင်ရှားနိုင်တယ်။ ဦးနုဆပလ အစိုးရလက်ထက်မှာ၊ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်နေကြတဲ့၊ မွန်၊ရခိုင်၊ကရင်ရှမ်း၊ကွန်မြူနစ်ပါတီတွေအားလုံးကို၊ သူပုန်အဖွဲ့စည်းလို့အစိုးရက

ဝါဒဖြန့်တိုက်ခိုက်ခဲ့တယ်။၁၉၆၂ခုနှစ်နောက်ပိုင်းအာဏာလုတက်လာတဲ့ စစ်အစိုးရအဆက်ဆက်ခေတ်မှာ အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး အတွက် လက်နက်ကိုင် တော်လှန်နေကြတဲ့ မွန်၊ရခိုင်၊ကရင်၊ရှမ်းတွေကို ‘သောင်းကျန်းသူ’ လို့သုံးနှုန်းပြီးဝါဒဖြန့်တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းလာခဲ့တယ်။ အဲဒီတော့အစိုးရကဝါဒဖြန့်သုံးနှုန်းနေတဲ့စကားလုံးတွေကို အစွဲပြုပြီးမွန်လူမျိုးကိုမွန်လူမျိုးလို့မခေါ်ဆိုဘဲ ‘သူပုန်မျိုး’ လို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်း ကြရင်မှန်ပါမလား မွန်လူမျိုးတဦးကိုတွေ့တိုင်းသူပုန်လို့ ခေါ်ဆိုလို့ရမလားသို့မဟုတ် ‘သောင်းကျန်းမျိုး’ လို့ သုံးနှုန်းရင်ရမလား စဉ်းစားကြည့် စမ်းပါ။ ကရင်လူမျိုးတွေဟာမိမိတို့ လွတ်မြောက်မှုအတွက် အစိုးရကိုတော်လှန်ပုန်ကန်နေတာကို အစွဲပြုပြီးကရင်ကို ကရင်လူမျိုးလို့ မသုံးနှုန်းတော့ဘဲ ‘သူပုန်မျိုး၊သူပုန်မျိုး’ ‘သောင်းကျန်းမျိုး၊သောင်းကျန်းမျိုး’ လို့ သမိုင်းမှတ်တမ်းတင် လို့ရမလား ငါတို့မှာအာဏာရှိတယ်။ ငါတို့မှတ်တမ်းတင်ချင်သလိုမှတ်တမ်းတင်လို့ရတယ်။ ဘယ်သူ့ကိုမှင့်ညာစရာမလိုဘူး၊ ဂရုစိုက်စရာလဲမလိုဘူး၊ ဤသို့သော အယူဆအတွေးခေါ်စိတ်ဓါတ်မျိုးနဲ့ရေးသားကြမှတ်တမ်းတင်ကြလို့ရမလား၊ အတွေးခေါ် ရှိသူတိုင်း စဉ်းစား ဆင်ခြင်ယူနိုင်ပါတယ်။

အဲဒီလိုပါဘဲ ၁၇၅၂-၅၇နှစ်အတွင်းမှာဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ မွန်-ဗမာစစ်ပွဲကိုလေ့လာရင်အမှန်တရားကိုကျွန်တော်တို့ အဖြေထုတ်ယူနိုင်မယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ ၁၇၅၂-၁၇၅၇-ခုနှစ်ဖြစ်ပွားတဲ့စစ်ပွဲမှာ ရန်သူမွန်လူမျိုးတို့ကို ဦးအောင်ဇေယျတို့ရွှေဘိုဗမာတို့က ‘မွန်တလိုင်’ တွေဟု ရင်ရင့်သီးသီးခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းခဲ့တယ်။ ‘ကျူပင်ခုတ်ကျူငုတ်မကျန်စေရ’ ကြွေးကြော်ပြီး မွန်လူမျိုးကို မျိုးပြတ်အောင် တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းခဲ့တယ်။ သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြတယ်။ ထိုအတူမွန်လူမျိုးတို့ကလဲအလျှော့မပေးဘူး၊ မိမိရန်သူရွှေဘိုဗမာတွေကိုလဲ မွန်လူမျိုးတို့က ‘ဂကူတီ’ ‘အရည်ကြီး’ တွေဟုရင်ရင့်သီးသီးခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းခဲ့တယ်။ ‘ဇီးပင်ခုတ်ဇီးငုတ်မကျန်စေရ’ ဟုကြွေးကြော်ပြီး ရွှေဘိုဗမာတွေကို မျိုးပြတ်အောင် တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းခဲ့တယ်။

မွန်နှင့်ဗမာတို့ဟာအပြန်အလှန်တဦးကိုတဦးတိုက်ခိုက်ချေမှုန်းခဲ့ကြတယ်။ တဦးကိုတဦးအမျိုးမျိုးနာမည်တပ်ပုပ်ခတ်ပြောဆိုပြီးအမျိုးမျိုးဝါဒဖြန့် ခဲ့ကြတယ်။မိမိတို့ဘက်မှစိတ်မာန်တက်ကြွအောင်၊ စိတ်ရဲကြွလာအောင်၊ စိတ်ဓါတ်ထက်မြက်အောင်ဆိုပြီးမိမိ၏ရန်သူတဖက်သူအား အမျိုးမျိုးနာမည်တပ်ပုပ်ခတ် ပြောဆိုကြတာဓမ္မတာဖြစ်တယ်။ မွန်လူမျိုးကိုရောဗမာလူမျိုးကိုပါအပြစ်လို့မဆိုသာဘူး၊ နာလည်ပြီး ခွင့်လွှတ်နိုင်တဲ့ အနေထားမှာရှိတယ်။ စစ်တွင်းမှာမို့သုံးနှုန်းတယ်ဆိုပြီးကျွန်တော်တို့နာလည်နိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့စစ်ပြီးကာလမှာ တဦးကိုတဦး ပုပ်ခတ်ပြောဆိုနေတာမျိုးကိုတော့ ကျွန်တော်တို့ နာမည်နိုင်အောင်ဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ ဒါထက်ပိုမိုဆိုးတာကသမိုင်းမှာ မှတ်တမ်းတင်တာမျိုးဘဲ ဖြစ်တယ်။ စစ်အတွင်းကသုံးနှုန်းခဲ့တဲ့ အသုံးနှုန်းတွေကို သမိုင်းမှာမှတ်တမ်းတင်တာမျိုးဟာခွင့်မလွတ် စရာလို့ကျွန်တော်ပြောချင်တယ်။

၁၇၅၂-၅၇ခုနှစ်ကဖြစ်ပွားတဲ့မွန်-ဗမာစစ်ပွဲမှာ၊ ဦးအောင်ဇေယျရွှေဘိုဗမာတို့ဘက်မှာကျွေးရမ်းတွေ၊ အင်္ဂလိပ်နဲ့ဒတ်(ချ်)တွေက ပါဝင်ကူညီ တိုက်ခိုက်ပေးတဲ့အတွက်မွန်လူမျိုးတို့အပေါ်စစ်အောင်နိုင်ခဲ့တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့စစ်ရှုံးသွားတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့မှာစစ်ရှုံးသူဆိုတော့ ကိုယ်ပိုင်သမိုင်းရေးသားခွင့်မရှိခဲ့ဘူး၊ ဗမာလူမျိုးတို့နဲ့ပတ်သက်ပြီး စစ်အတွင်းက မိမိတို့ချိုးချီးနှိမ်နှိမ်သုံးစွဲခဲ့တဲ့အသုံးနှုန်း ‘အရည်ကြီးမျိုး’ စတဲ့ စကားလုံးမျိုးတွေကိုသမိုင်းမှာ မှတ်တမ်း တင်ခွင့်မရလိုက်ဘူး အဲဒီစကားလုံး တွေဟာမထင်ပေါ်ခဲ့ဘူး တိမ်းမြုပ်နေခဲ့တယ်။ ဦးအောင်ဇေယျတို့ရွှေဘိုဗမာတွေက စစ်နိုင်သူဆိုတော့မိမိတို့စစ်အတွင်းကသုံးနှုန်းခဲ့စကားလုံးဖြစ်တဲ့ ‘တလိုင်’ စကားလုံးကို စစ်အောင်နိုင်သူပီပီ မိမိစိတ်ကြိုက်သမိုင်းမှာ မှတ်တမ်းတင်နိုင်ခဲ့တယ်။ တလိုင်ဆိုတဲ့စကားဟာ သမိုင်းမှတ်တမ်းတင် ခံရပြီး ထင်ပေါ် ကျော်ကြားတဲ့ စကားလုံး တလုံးဖြစ်လာတယ်။ ကျောင်းသား လူငယ်တွေကိုအတင်းရွတ်ခိုင်းပြီးအလွတ်ကျက်စေခဲ့တယ်။ ကျောင်းသား လူငယ်တို့ရဲ့အသံပြင်နုနုထက်ဝယ်၊ အမဲစက်ထင်အောင်စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ မွန်လူမျိုးကိုအထင်မြင်သေးအောင်ကျောင်းသား လူငယ်တွေရဲ့ ဥဏှောက်ထဲမှာ မှားယွင်းတဲ့ အတွေးခေါ်ကိုသွတ်သွင်းနိုင်ခဲ့တယ်။ မွန်လူမျိုးကိုမွန်လူမျိုးအဖြစ်မသိတော့ဘူး၊ တလိုင်လူမျိုးဖြစ်အောင် ဖန်တီးခဲ့တယ်။ သမိုင်းမရှိ၊ အခြေမြစ်မရှိတဲ့လူမျိုးတမျိုး၊ မထင်ရှားတဲ့လူမျိုးတမျိုးအဖြစ်သို့ဖန်တီးလိုက်တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ အလွန်တောက်ပြောင်ခဲ့တဲ့ အတိတ် ရာဇဝင်သမိုင်းကြောင်း တခုလုံး ကိုချေဖျက်ပစ်ခဲ့တယ်။

ဒီနေရာမှာ အလေးနက်ထားထောက်ပြလိုတဲ့ အချက်ကစစ်ကာလအတွင်းမှာ တဖက်ကိုတဖက်တဦးကိုတဦးရင်ရင့်သီးသီး စွပ်စွဲပြောဆို ကြတယ်။ဓမ္မတာဘဲ၊ တဦးကိုတဦးချစ်ချစ်ကြည်ကြည် ရင်းရင်းနှီးနှီးချိုချိုသာသာ ပြောဆိုကြတော့မှာမဟုတ်ဘူး၊ ဒီသဘောကို ကျွန်တော် နာလည်ပြီးခွင့်လွှတ်နိုင်တယ်။ဒါပေမဲ့စစ်ကာလအတွင်းတဦးနှင့်တဦးရန်သူဖြစ်နေတဲ့အချိန်မှာ ရင်ရင့်သီးသီးသုံးစွဲခဲ့စကားလုံးတွေကို သမိုင်းမှာ မှတ်တမ်းတင်ပြီးတရားဝင်ဖြစ်အောင်ကြိုးစားလုပ်ဆောင်သင့်ပါသလား၊ အဲဒီအချက်အပေါ်လေးလေးနက်နက် ကျွန်တော်တို့စဉ်းစားဘို့ လိုတယ်။

¹ အင်္ဂလိပ်နဲ့ဒတ်(ချ်)တို့ဟာပြင်သစ်ရဲ့စီးပွားရေးအရပြိုင်ဘက်ရန်သူများဖြစ်တယ်။ ပြင်သစ်နဲ့မွန်လူမျိုးတို့ကမဟာမိတ်များဖြစ်ကြတယ်။ ဟိုင်းကြီးကျွန်းမှာပြင်သစ်တို့ကိုလွတ်လပ်စွာ ကုန်ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ခွင့်ကို မွန်တို့ကခွင့်ပေးထားတယ်။ အင်္ဂလိပ်ကိုမူခွင့်မပြုခဲ့ဘူး သံလျင်မှာရှိတဲ့အင်္ဂလိပ်တို့စက်ရုံတို့လိပ်တပ်ခံရတယ်။ မွန်နဲ့အင်္ဂလိပ်ကဆက်ဆံရေးမပြေလဲဘူး နောက်တချက်က သံလျင်မှာရှိတဲ့ ပြင်သစ်တို့ဟာ အန္တိမာမဒရပ်မှာရှိတဲ့အင်္ဂလိပ်စခန်းကိုအချိန်မရွေးအန္တရာယ်ပေးနိုင်တယ်။ ဒါမို့ပြင်သစ်နဲ့မွန်ကျဆုံးရေးအတွက် ရွှေဘိုဗမာတွေကိုအင်္ဂလိပ်နဲ့ ဒတ်(ချ်)တို့က စစ်ရေး အကူညီ ပေးခဲ့တယ်။ ဝိုင်းကူ တိုက်ပေးတယ်

အဲဒီတော့စစ်အတွင်းကသုံးနှုန်းခဲ့တဲ့တလိုင်စကားအသုံးနှုန်းကိုကျွန်တော်ပြန်လည်စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ဒီစကားလုံးဟာစစ်အတွင်းကမိမိရဲ့ရန်သူ တဖက်လူ မွန်လူမျိုးကိုပုပ်ခတ်ပြောဆိုခဲ့စကားဖြစ်တယ်။ အဓိပ္ပါယ်အတိကျလဲဘယ်သူမှမဖော်ပြနိုင်ဘူး။ မွန်လူမျိုးတို့အနေနဲ့လဲမိမိတို့ရဲ့ စကားလုံးမဟုတ်ဘူးမိမိတို့လူမျိုးဟာတလိုင်လူမျိုးမဟုတ်ဘူးဆိုတာလဲ အတိအလင်းပြင်းပြင်းထန်ထန်ကန့်ကွက်ငြင်းဆိုနေကြပြီးဖြစ်တယ်။ အဲဒီလိုအဓိပ္ပါယ်မသိတဲ့စစ်ကာလတွင်းသုံးစွဲတဲ့တလိုင်စကားလုံးနှင့်မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်မျိုးလို့ မှတ်တမ်းတင်ရင်မှန်ကန်ပါ့မလား။ တရား သလား။ စဉ်းစားဉာဏ်ရှိသူတိုင်း စဉ်းစားဆင်ခြင်းကြစေလိုပါတယ်။ အာဏာရှိတိုင်း ထင်တိုင်းမကြံမကြံဘို့လိုတယ်။ အဲဒီလိုမှားမှားယွင်းယွင်း သမိုင်းမှတ်တမ်းတင်ခံနေရတယ်လို့ မွန်လူမျိုးထုတရပ်လုံးကဝမ်းနည်းစွာ ခံစားနေကြရတယ်။ ဒါဟာလဲအကြမ်းပြင်းအားဖြင့် နားလည်ပြီးခံယူထားတဲ့ ခံယူချက်တရပ်ပါ။ တလိုင်စကားလုံးရဲ့မူလအဓိပ္ပါယ်တိကျကျ ကိုမသိသော်လဲ၊နာကျည်းစိတ်နဲ့ခံစားနေကြရတယ်။ တလိုင်ဆိုတဲ့စကားလုံးကိုသုံးစွဲတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ရဲ့ရည်ရွယ်ချက်ကိုက မွန်လူမျိုးတို့ကို ပုပ်ခတ် ဆဲဆိုပြောလိုတဲ့အတွက်၊ မွန်လူမျိုးတရပ်လုံးကလဲ နာကျည်းတဲ့စိတ်၊မခံချင်တဲ့စိတ်နဲ့ခံစားနေရခြင်းဖြစ်တယ်။

မွန်လူမျိုးတဦးအနေနဲ့တလိုင်ဆိုတဲ့ စကားလုံး၏အဓိပ္ပါယ်ကို သိစရာမလိုဘူး ဘာဖြစ်လဲဆိုတော့ မိမိလူမျိုးက တလိုင်မှမဟုတ်တာ တလိုင်ဆိုတာလဲမွန်လူမျိုးမဟုတ်ဘူး မွန်လူမျိုးဟာမွန်လူမျိုးဘဲဖြစ်တယ်။ တလိုင်မှ မဟုတ်ဘဲအဘယ်ကြောင့် ဒုက္ခခံပြီး တလိုင်ဆိုတဲ့ စကားလုံးရဲ့အဓိပ္ပါယ်ကိုရှာဖွေစမ်းနေရမည်နည်း၊သူတပါးကသာ ကိုယ်ကိုအတင်းအဓမ္မ နာမည်ဖျက်ပြီး ခေါ်ဆို နေတာဖြစ်တယ် မိမိတို့နှင့်မဆိုင်ဘူး မွန်လူမျိုးကိုချိုးချီးနှိမ်နှိမ် ရှုတ်ချခေါ်ဆို သုံးနှုန်းနေတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေနှင့်သာဆိုင်တယ်။ တလိုင်ဆိုတဲ့ စကားလုံးကို သုံးစွဲနေတဲ့သူဌ်သာတာဝန်ရှိတယ်။ တလိုင်စကားကဘာအဓိပ္ပါယ်ရှိတယ်။ ဘာကြောင့်မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်လို့ခေါ်ဆိုတယ်။ စတဲ့သမိုင်း သက်သေအထောက်ထားတွေပြည့်ပြည့်စုံစုံလုံလုံလောက်လောက်တင်ပြနိုင်ရမယ်။ လုံလောက်တဲ့သမိုင်းသက်သေတွေအထောက်ထားတွေ မတင်ပြနိုင်တဲ့စကားလုံးတရပ်(သို့မဟုတ်)အဓိပ္ပါယ်အတိအကျမတင်ပြနိုင်သေးတဲ့ စကားလုံးတရပ်ကိုမသုံးစွဲကြရင် အကောင်းဆုံးပါဘဲလို့ ကျွန်တော်ပြောချင်တယ်။ဝေါဟာရတရပ်ကိုမရှင်းပြနိုင်ဘဲတာဝန်မဲ့အရမ်းသုံးစွဲတဲ့အတွက်မလိုလားအပ်တဲ့အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေတယ် ၊လူမျိုးမုန်းတီးမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေတယ်၊အဲဒီလိုတာဝန်မဲ့အရမ်းသုံးစွဲတာကိုကျွန်တော်တို့လက်ခံကြမယ်ဆိုရင်နောင်အနာဂတ်မှာဖြေရှင်းလို့မရနိုင် လောက်အောင်တိုင်းရင်းသားကြားမှာအမုန်းပွားမှုတွေပြဿနာတွေဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်ကြိုတင်ပြီးသတိပေးပြောကြားလိုပါ တယ်။

တလိုင်အခေါ်ခံရတဲ့မွန်လူမျိုးတို့အနေနှင့် ဝမ်းနည်းစွာ ခံစားရသည်ကလွဲ၍ ဘာမှမတတ်နိုင်ဘူး၊ မိမိတို့ကစစ်ရှုံးသူ ဗမာတို့ကစစ်နိုင်သူ၊ စစ်နိုင်သူဖြစ်တဲ့ဗမာတို့ကသူတို့စိတ်ကြိုက်ဒီမွန်လူမျိုးကိုချိုးချီးနှိမ်နှိမ်ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းရေးသားနေကြတာဘဲလို့ မွန်လူမျိုးတို့အနေနဲ့ဝမ်းနည်းစွာ ခံစားနေကြတယ်။ ဒို့ကစစ်ရှုံးတဲ့သူဆိုတော့ သူတို့ရေးသားသလို ဒို့ကခေါင်းငုံ့ခံနေရယုံကလွဲပြီးဘာတတ်နိုင်မလဲ၊ မွန်လူမျိုးတို့မှာ အာဏာမရှိဘူး မှန်မှန်ကန်ကန်ရေးသား ခွင့်မရှိခဲ့ဘူး၊ ဒို့ကစစ်ရှုံးသူ အာဏာမဲ့သူဆိုတော့ စစ်အောင်သူရဲ့ငြင်းဆန်စက်မှုကို ခေါင်းငုံ့ခံနေရမှာဘဲ၊ အဲဒီလိုမွန်လူမျိုးတို့မှာမကျေမချမ်းနဲ့ ကြိတ်မှိတ်ပြီးခံစားနေကြရတယ်။ ဒီမိုကရေစီမရှိတဲ့ခေတ်မှာ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်တဲ့ အစိုးရအောက်မှာ ပိတ်လှောင်ခံနေရတဲ့ မွန်လူမျိုး တွေအတွက် ဘာမှပြန်လည်တုန့်ပြန်ပြီးမလုပ်နိုင်ဘူး မကျေနပ်လွန်းရင် ကန့်ကွက်ယုံသာ ကန့်ကွက် နိုင်ခဲ့တယ်။

တလိုင် ဆိုတဲ့စကားလုံးရဲ့အဓိပ္ပါယ်အမှန်ကိုမသိပေမဲ့ မိမိတို့မွန်လူမျိုးကိုဤသို့မတရားခေါ်ဆို သုံးနှုန်းနေတဲ့အတွက် အတိတ်ကမိမိတို့၏ စစ်ရှုံးတဲ့ဘဝကိုပြန်လည်သတိရစေခဲ့တယ်။ တလိုင်ဆိုတဲ့စကားလုံးကဖန်တီးလိုက်တဲ့ နာကျည်းမှုဝေဒနာတွေတသိတတန်းကြီးပြန်ပေါ် လာတယ်။ အိမ်ခြေ(၃၀၀)လောက်ဘဲရှိတဲ့ရွှေဘိုရွာကလေးက သူ့ကိုယ်သူဘုရားလောင်းလို့ခံယူထားတဲ့ အမဲလိုက် မုဆိုးဦးအောင်ဇေယျရဲ့ သတ်ဖြတ် ငြင်းဆဲမှုကို ခံခဲ့ရတဲ့မိမိတို့မွန်လူမျိုးဘဝကိုပြန်လည် မြင်ယောင်လာစေတယ်။ မိမိတို့၏အဘိုးအဖွားတွေ ဆွေမျိုးမောင်နှမတွေကို ရက်ရက်စက်စက်မုဆိုးဦးအောင်ဇေယျက မီးရှို့သတ်ခဲ့ပုံကို ပြန်လည် သတိရစေခဲ့တယ်၊မီးရှို့မသတ်ခင် မီးရှို့မည့်လှောင်ချိုင့်ကျည်ထဲမှာ ရှိနေကြတဲ့မွန်လူမျိုးတို့ဘဝအဖြစ်အပျက်ကို ထင်ထင်ရှားရှားမျက်ဝါးထင်ထင်မြင်ယောင်လာတယ် နာကျည်းစိတ်တွေ တထောင်းထောင်း ဖြစ်လာတယ်၊ဒေါသစိတ်တွေတဖွားဖွားဖြစ်လာတယ်။ တော်လှန်လိုတဲ့စိတ်တွေ တဟုန်းဟုန်းအုံကြွလာကြတယ်။ မွန်ရဟန်း သံဃာ အပါး (၃၀၀၀)တို့အား အကြင်နာတရားကင်းမဲ့စွာဆင်နင်းပြီး သတ်ခိုင်းနေတဲ့ မုဆိုးဦးအောင်ဇေယျရဲ့ကြမ်းတမ်း ခပ်ထန်တဲ့မျက်နှာ၊ ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်ယုတ်မာတဲ့မျက်နှာကို ပြန်လည်မြင်ယောင် လာမိတယ်။ ဒေါသအဟုန်းဟုန်းထွက်လာမိကြတယ်။ တလိုင်ဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာ ဤမျှလောက်မွန်လူမျိုးကိုနာကျင်းမှုဖြစ်စေတယ် မွန်လူထု တရပ်လုံး၏ စိတ်နှလုံးထဲမှာပြင်းထန်တဲ့ဝေဒနာ အနာတရဖြစ်စေခဲ့တယ်။ တလိုင်စကားလုံးသည် မွန်လူမျိုးအား ပြင်းပြင်းထန်ထန် ငြင်းပမ်းနှိပ်စက်လာခဲ့တယ်။ အခုဆိုရင်နှစ်ပေါင်း ၂၅၀ကျော်ပင်ရှိခဲ့ပါပြီ တနေ့မှ မွန်လူမျိုးတို့မမေ့နိုင်သေးဘူး၊ ဤတလိုင်ဆိုတဲ့စကားလုံးကို မြင်တွေ့တိုင်းဦးအောင်ဇေယျတို့ရွှေဘိုဗမာတွေရဲ့ ရက်ရက်စက်စက်သတ်ဖြတ်မှု တွေ၊ငြင်းပမ်းနှိမ်စက်မှုတွေ၊ မတရားအနှိုင်းကျင့်မှုတွေ ကိုပြန်လည်နှိုးဆွသတိရစေခဲ့တယ်။ အနာဟောင်းကိုထပ်လောင်း ထိုးဆွနေသလို ဖြစ်စေခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် တလိုင်ဆိုတဲ့ စကားလုံးကိုမည်သည့် မွန်လူမျိုးတဦးတယောက်ကမှမကြိုက်နှစ်သက်ကြပေ၊ တွေ့တိုင်း အသဲနာကြသည်။ တလိုင်စကား လုံးရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကို မသိပေမဲ့ စကားလုံးက ဖန်တီးပေးလိုက်တဲ့ဝေဒနာကအလွန်ပြင်းထန်တယ်။

ပဲခူးမှာရှိကြတဲ့မွန်တွေမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဘက်မှာရှိကြတဲ့မွန်တွေကပါ။ ဤစကားလုံးကိုမုန်းတီးကြသည် ဦးအောင်ဇေယျရဲ့သတ်ဖြတ်မှုငြင်းပမ်း နှိပ်စက်မှုကိုရောင်တိမ်းရင်း ထိုင်းနိုင်ငံသို့ခိုလှုံရောက်ရှိသွားကြတဲ့မွန်လူမျိုးတို့ကလဲ မကြားလိုဘူး ရွံ့မုန်း ကြတယ်။ အတိတ်က နာကျည်းတဲ့သမိုင်းအဖြစ်အပျက်ကိုသတိစေလွန်းလို့ဖြစ်တယ်။ ရှင်းရှင်းပြောရရင်မည်သည့်မွန်တဦးတယောက်ကမှမနှစ်သက်ကြဘူး။ ပဲခူးနယ်ကမွန်တွေဟာ၊တလိုင်းခေါ်တာကိုနှစ်သက်ကြပါတယ်လို့ဒေါ်ခင်စောနဲ့စာတမ်းမှာရေးသားထားသလိုတော့မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ လိုရာဆွဲရေး သားထားတာဘဲဖြစ်နိုင်တယ်။ မွန်လူမျိုးတဦးကိုမွန်ဟူ၍ပင် လေးလေးစားစား ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းတာကို ကြားလိုကြတယ် တခြားအမည်နာမ တခုခုနဲ့ အစားထိုးပြီး ခေါ်ဝေါ်ရင် ဘယ်သူမှ မကြိုက်ကြပါ။ မွန်လူမျိုးကိုမွန်လူမျိုးလို့မခေါ်ဝေါ်ဘဲ အခြားမည်နာမတခုခုနဲ့ အစားထိုး ခေါ်ဝေါ်တာဟာသက်သက် နှိပ်ချလို၍ ခေါ်ဆိုတာဘဲ ဖြစ်နိုင်တယ်။ သည့်အပြင်ရည်ရွယ်ချက်တော့မရှိနိုင်ပါ။ မွန်လူမျိုးတိုင်းက ကြိုက်နှစ်သက်မှာမဟုတ်ပါဘူး။ မွန်ကိုတလိုင်းလို့ရေးသားပြောဆိုတဲ့အတွက် မဖြစ်သင့်တာတွေအများကြီးဖြစ်ခဲ့ဘူး ပါတယ်။ မွန်လူမျိုးတဦးကို တလိုင်းလို့ခေါ်ဝေါ် မိတဲ့ အတွက် လူသတ်မှုတွေ၊ ခုတ်ထစ်မှုတွေ ရန်ပွဲတွေ မုန်းတီးမှုတွေ တဦးနှင့်တဦး ကြားမှာဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြတယ်။ သူငယ်ချင်း၊အချင်းချင်းမျက်နှာကြည့်လို့မရအောင်မုန်းတီးသွားကြတယ် ရန်သူလို ဖြစ်သွားကြတယ်။ မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲနေတာကို မွန်လူမျိုးအားလုံးတို့က လုံးလုံးမကြိုက်ကြဘူး။

ဒါကြောင့်စစ်ကြိုခေတ်မှာခေတ္တယာယီဘုရင့်ခံဖြစ်သူမွန်လူမျိုးဆာဇေယျအောင်ကြီးက မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ မခေါ်ဆိုဘို့မသုံးနှုန်းဘို့ မရေးသားကြဘို့ အမိန့်ပြန်တမ်းတရပ်ထုတ်ပြန်ပြီး ပိတ်ပင်တားမြစ်ခဲ့တယ်။ မွန်လူမျိုးဟာတလိုင်းမဟုတ် တလိုင်းသည်လည်း မွန်လူမျိုး မဟုတ်ဘူး မွန်နဲ့တလိုင်းဟာတခြားစီဘဲဆိုပြီး မွန်လူမျိုးကိုရည်ညွှန်းပြီး တလိုင်းလို့မသုံးနှုန်းရေးသားကြဘို့ ပိတ်ပင်တားမြစ်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်းမှာဗမာစာရေးဆရာအချို့တို့ကအမိန့်ပြန်တမ်းကိုဂရုမစိုက်တော့ဘူး ငါတို့နိုင်ငံဟာ လွတ်လပ်တဲ့ နိုင်ငံဖြစ်လာပြီးဘဲ အင်္ဂလိပ်လက်ထက်ကအမိန့်ပြန်တမ်းတွေကို ဘာဂရုစိုက်စရာလိုလိုလဲ ဟူသောမာန်မာနစိတ်ဝင်လာပြီး ရေးချင် သလိုရေးလာကြတယ် အစိုးရကလည်းတားမြစ်ခြင်းမလုပ်တော့ဘူး လက်ရဲဇက်ရဲဖြစ်လာတယ်။ ခေတ်လူငယ် တွေကို တွေ့စေစေခဲ့တယ်။ မွန်လူမျိုးဆိုတာမရှိဘူး။ အခြေမြစ်မရှိမထင်မရှားတဲ့ စစ်ရှုံးသမားတလိုင်းလူမျိုးဘဲရှိတယ် အမြင်မျိုးမြင်လာကြတယ် မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းဟူ၍ ဖေါဖေါသီသီ သုံးနှုန်းပြီး ရေးသားလာကြပြန်တယ် ဝမ်းနည်းဘွယ်ကောင်းအောင်တွေ့ရှုရတယ် မွန်တွေအသံနာနာဖြင့်စာတွေကို ဖတ်ခဲ့ရတယ်။ ကျွန်တော်သည်ပင်ဗမာစာရေးဆရာတွေရေးတဲ့တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးကိုဖတ်ရင်းမျက်ရည်ကျခဲ့တဲ့အကြိမ်ပေါင်း မြောက်များစွာ ရှိခဲ့ဘူးပါတယ်။

အဲဒီလိုမဆင်ခြင်းမစဉ်းစားရေးသားသုံးနှုန်းပြောဆိုမှုကြောင့်မဖြစ်သင့်တာတွေကိုဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့အပေါ် မှားယွင်းတဲ့အမြင်တွေ ကိုဖြစ် ပေါ်စေခဲ့တယ်။ မွန်လူမျိုးဆိုတာမရှိဘူး တလိုင်းလူမျိုးဘဲရှိတယ်ဆိုပြီး အညာသားဗမာတွေမြင်လာကြတယ်။ အခြားတိုင်းရင်းသားတွေ လည်း မွန်လူမျိုးအပေါ်မှားယွင်းတဲ့အမြင်ဖြစ်လာကြတယ်။ အခြေခိုင်မြဲမှုမရှိတဲ့ မွန်ကပြားတွေလည်း ငါတို့လူမျိုးက တလိုင်းမျိုးဘဲလို့ပင် ယောင်ယောင်မှားမှား ဖြစ်လာကြတယ်။ ဗမာလူမျိုးတွေရေးသားတဲ့သမိုင်းစာအုပ်တွေ၊ စာရွက်စာတမ်းတွေကိုမှီငြမ်းပြီး အနောက်တိုင်း စာရေးဆရာတွေလဲ သူတို့ရေးသားတဲ့စာအုပ်တွေမှာ မွန်လူမျိုးလို့မသုံးနှုန်းတော့ဘဲတလိုင်းလူမျိုးလို့သုံးနှုန်းရေးသားလာတာကို ဝမ်းနည်းဘွယ်တွေ့ရတယ်။ အထူးသဖြင့်ကုန်းဘောင်ခေတ်နောက်ပိုင်း စာရေးသားထုတ်ဝေတဲ့စာအုပ်မှန်သမျှမှာ မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်း လို့ရည်ညွှန်းဖော်ပြလာကြတယ်။ ဥပမာ **ဂျီအီး၊ဟာဗီ**ရေးသားတဲ့ **“History of Burma/ G.E. Harvey”** စာအုပ်ဆိုရင်စာအုပ် တအုပ်လုံးမှာ မွန်လူမျိုးဆိုတာလုံးလုံးမတွေ့ရတော့ဘူး။ **ပဲခူးသား၊ တလိုင်းလူမျိုး**လို့ဘဲရေးသားလာတယ်။ စာအုပ်တအုပ်လုံးမှာ ကုန်းဘောင်ခေတ် ရာဇဝင်သမိုင်းလေသံအတိုင်း မွန်လူမျိုးကိုချိုးချိုးနှိမ်နှိမ်းရေးသားထားတာတွေတွေ့ရတယ်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်ရာဇဝင်သမိုင်းကိုအမှီပြုပြီး ကမ္ဘာ့စွယ်စုံကျမ်းတွေမှာရော၊ နိုင်ငံအသီးသီးမှအဘိဓါန်စာအုပ်တွေမှာပါ မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းဆိုပြီးသုံးနှုန်း ဖော်ပြလာကြတယ်။ မကောင်းတဲ့ အကျိုးသက် ရောက်မှုတွေတသိတတန်းကြီးဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့အတွက်ဝမ်းနည်းဘွယ်အလွန်ကောင်းတယ်။

၁၉၅၄ခုနှစ်မှာဝမ်းနည်းဘို့အလွန်ကောင်းတဲ့တကယ့်အဖြစ်မှန်တခုကို ဤနေရာ၌ ကျွန်တော်ရေးသားတင်ပြလိုပါသည် ဤအကြောင်းရာ ကို မရေးသားခင်သက်ဆိုင်တဲ့ ကာယကံရှင်များကိုကြိုတင်ပြီးပြောလိုသည်မှာဤသို့ ရေးတဲ့နေရာမှာ ကာယကံရှင်များရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာများ ကို ထိခိုက်နစ်နာစေလိုတဲ့စေတနာကျွန်တော်မှာလုံးဝမရှိပါ။ စော်ကားလို၍ ရေးသားခြင်းလဲ မဟုတ်ပါအဖြစ်မှန်ကိုသိပြီး သင်္ခန်းစာ ယူနိုင်ကြဘို့အတွက် အများအကျိုးကိုမျှော်ကိုးပြီး ဤနေရာ၌ရေးသားတင်ပြခြင်းသာဖြစ်တယ်။ ကွယ်လွန်သေဆုံး သွားတဲ့သူပါ အသက်ရှင် ကျန်ရှိနေကြသေးတဲ့ ကာယကံရှင် တွေကိုပါ ကျွန်တော်လေးလေးနက်နက်တောင်းဖန်ပါတယ် ဤအကြောင်းရေးသား တင်ပြတဲ့ ကျွန်တော် အား နားလည် ခွင့်လွှတ်စေလိုပါတယ်။နောက်အပတ်ဆောင်းပါးမှာဆက်လက်ဖတ်ရှုပါ။

အပိုင်း (၃)

ကျွန်တော်ရေးခဲ့အကြောင်းရာဟာ ၁၉၅၄-ခုနှစ်ကဖြစ်ပေါ်ခဲ့တဲ့ အလွန်ဝမ်းနည်းကြေကွဲစရာကောင်းတဲ့ မင်းအောင်ထွန်း(ခေါ်)ကိုတေးရဲ့ တကယ့် အဖြစ်ပျက် ဖြစ်တယ်။ ဒီအကြောင်းကို ကျွန်တော် လုံးလုံးမရေးချင်ပါဘူး ဒါပေမဲ့ နောင်လာနောက်သားတွေ အမှန်ကိုသိရှိပြီး သင်္ခါန်းစာ ယူနိုင်ဖို့အတွက်ရည်ရွယ်တယ်။ တလိုင်းဝေါဟာကဖန်တီးပေးလိုက်တဲ့မကောင်းမှုအကျိုးတရားဟာ မည်မျှနက်ရှိုင်းသည်ကို စာဖတ်သူများသိရှိနိုင်အောင်ရေးသားတင်ပြရခြင်းဖြစ်တယ်။

မင်းအောင်ထွန်းဟာ ကမာဝက်ရွာသားဖြစ်တယ် ကျွန်တော်နဲ့အသက်(၃)(၄)နှစ်ကြီးတယ် ကမာဝက်အလယ်တန်းကျောင်းမှာ ကျွန်တော်တို့ အတူတူပညာသင်ကြားကြတယ် ကိုအောင်ထွန်းနဲ့ကျွန်တော်တို့ဟာ အလွန်ခင်မင် ရင်းနှီး ကြသူများ ဖြစ်ကြတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းရဲ့ မိဘဆွေမျိုးအသိုင်းဝိုင်းတို့ဟာ အလယ်လတ်တန်းစားဖြစ်တယ်။ ညီအစ်ကိုမောင်နှမတွေ အားလုံး ပညာတတ် များဖြစ်ကြတယ် အစ်မကြီးကဒေါ်အေးကြူ(ဝမ်းဆွဲဆရာမ)အစ်ကိုကြီးကနိုင်ခင်မောင် (နောင်တွင် အထက်တန်းကျောင်းအုပ်ကြီး) အစ်မလတ်ကဒေါ်သန်းရင် (နောင်အထက်တန်းပြဆရာမ) များဖြစ်တယ်။ မင်းအောင်ထွန်းဟာ သားအငယ်ဆုံးဖြစ်တယ်။ တအိမ်လုံးမှာ မိဘမောင်နှမတို့ရဲ့ အချစ်ဆုံးအချစ်တော် ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ၁၉၅၄ခုနှစ်မှာ မင်းအောင်ထွန်း တယောက် ကမာဝက်အလယ်တန်းကျောင်းမှ (၇)တန်းအောင်မြင်ပြီး ယောက်ျား သူနာပြု သင်တန်းတက်ဖို့ လျှောက်လွှာ တင်ခဲ့တယ် သူနာပြုသင်တန်း တက်ရောက်ဖို့ အောင်မြင်ခဲ့သည် ကမာဝက်ကျောင်းမှကျောင်းသားစုစုပေါင်း(၃)ယောက် သူနာပြု သင်တန်းအောင်မြင်သွားကြတယ်။ သူနာပြု သင်တန်းကို တက်ရောက်ဖို့အတွက် မင်းအောင်ထွန်းတို့(၃)ဦး ရန်ကုန်သို့သွားကြမည်ဖြစ်တယ် ကမာဝက်ရွာမှ သင်တန်းသား(၃)ဦး မထွက်ခွာခင် နှုတ်ဆက်ပွဲတရပ်ကို ကျောင်းကကြီးမှူး ကျင်းပပေးတယ်။ ထိုနှုတ်ဆက်ပွဲမှာပြုံးရွှင်နေတဲ့ မင်းအောင်ထွန်းရဲ့ မျက်နှာကို စဉ်းစားမိတိုင်း ကျွန်တော်မြင်ယောင် နေမိသေးတယ်။ ရွာကအထွက်မှာပြုံးပြုံးရွှင်ရွှင်နဲ့ ပျော်ပျော်ပါးပါးခြေလက် လှုပ်ရှား နှုတ်ဆက် ခါထွက်သွားကြတဲ့ မင်းအောင်ထွန်းတို့ကျောင်းသား(၃)ဦးကိုလဲ ကျွန်တော်တို့အဘိုးဘွားအခါကမှမေ့နိုင်ခဲ့ကြဘူး။ ဒီတကြိမ်ရွာက ထွက်ခွာ သွားရတဲ့ ခရီးစဉ်ဟာ မင်းအောင်ထွန်းရဲ့ဘဝတစ်ခုလုံးကို ဇောက်ထိုးမိုးမျှော်ဖြစ်သွားစေလောက်အောင် ပြောင်းပြန်လှန် ပြောင်းလဲပစ်လိမ့်မယ်လို့ မည်သူတဦး တယောက်ကမှ မျှော်မှန်းပြီးမသိလိုက်ကြဘူး မင်းအောင်ထွန်းလဲလုံးလုံးမသိလိုက်ဘူး။

သူနာပြုသင်တန်းမှာ အနယ်နယ်အရပ်ရပ်က လာရောက်သင်တန်းတက်ကြတဲ့ လူမျိုးပေါင်းစုံကျောင်းသားပေါင်းစုံတို့နဲ့ ဆုံဆည်းခဲ့ ရတယ်။ အလွန် ပျော်စရာကောင်းတဲ့သင်တန်းကျောင်းကြီးတကျောင်းဖြစ်တယ်။ မင်းအောင်ထွန်းတို့မွန်ကျောင်းသားတစုလဲ အလွန်ပျော်ရွှင် ချမ်းမြေ့ကြတယ်။ မိတ်ဆွေသစ် အပေါင်း သင်းသစ်တွေနဲ့တွေ့ဆုံရင်းနှီးလာခဲ့ရတယ် ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့စရာ အလွန်ကောင်းတဲ့ ကျောင်းသားဘဝကို အပြည့်ဝ ခံစားနေကြတယ်။ လူမျိုးပေါင်းစုံကျောင်းသားအထဲမှ အညာသား ဗမာကျောင်းသားတွေလဲ အများအပြားပါဝင်တယ်။ အတူတူစာသင် အတူတူစားသောက် အတူတူကစားရင်းနဲ့ တဖြည်းဖြည်း တဦးကိုတဦး ရင်းနှီး ခင်မင် လာကြတယ်။ အပေါင်းအသင်း သူငယ်ချင်းတွေဖြစ်လာကြတယ်။ တဦးကိုတဦး နောက်ပြောင် ပြောဆိုတဲ့အထိ ခင်မင်ရင်းနှီး လာကြ တယ်။ တိုတိုပြောရရင်အဲဒီသင်တန်းက သင်တန်းသားတဦး အညာသားတယောက်က မှားမှားယွင်းယွင်း မှတ်တမ်း တင်ထားတဲ့ ကုန်းဘောင်ခေတ်သမိုင်း စာအုပ်ကို ဖတ်ထားဟန်တူပါတယ်။ မှားယွင်းတဲ့ အတွေးခေါ် သူ့ခေါင်းထဲ ရောက်နေတယ်။ မွန်လူမျိုးကို မွန်လူမျိုးလို့သူမသိဘူး တလိုင်းလို့ဘဲ သူသိတယ်။ ရိုးရိုးသားသားဘဲ နားလည်ထားဟန်တူတယ်။ အဲဒီတော့ အောက်ပြည် အောက်ရွာ ကလာတဲ့ မင်းအောင်ထွန်းတို့ မွန်ကျောင်းသားကိုတွေ့လျှင် (တလိုင်းလေး) (တလိုင်းလေး) လို့ခေါ်ပြောပြီး နောက်ပြောင်တတ်သည် အဲဒီဗမာကျောင်းသားလေးမှာ ဘယ်လို ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ ခေါ်တယ်ဆိုတာကိုမသိရပေမဲ့။ မင်းအောင်ထွန်းတို့ မွန်ကျောင်းသား တစုအနေနဲ့ အဲဒီလိုမိမိတို့အား ခေါ်သည်ကို အနည်းငယ်မျှမခံချင်ဘူး မိမိလူမျိုးကိုစော်ကားတယ်လို့ ခံစားနေမိကြတယ်။ မိမိတို့ကို အဲဒီလိုခေါ်တဲ့အတွက် မခံမရပ် နိုင်အောင်ဖြစ်လာမိကြတယ်။ မိမိတို့ကိုတလိုင်းခေါ်ပြီး နှိပ်စက်နေတာကို ဆက်ပြီးမခံတော့ချင်ဘူး။ တဖက်ကလဲ မင်းအောင်ထွန်းနဲ့ မွန်ကျောင်းသားတစုတို့ရဲ့ စိတ်ထဲမှာဖြစ်မိတာက ထိုအညာသားကျောင်းသားဟာ အမှန်ကိုမသိလို့ ငါတို့ကို ဒီလိုတလိုင်းလို့ ခေါ်ဆိုနေတာဘဲဖြစ်ရမယ်။ ငါတို့အနေနဲ့သူ့ကိုအမှန်အတိုင်းပြောပြရင်ကောင်းမယ်လို့ မင်းအောင်ထွန်းနဲ့ မွန်ကျောင်းသားတစုတို့က စဉ်းစားမိတယ်။ တနေ့မှာအဲဒီအညာသားကျောင်းသားရှိတဲ့ အခန်းဆီကို မွန်ကျောင်းသားတစုတို့ သွားကြပြီးဖြေရှင်းတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းကဦးဆောင်ပြီးအောက်ပါအတိုင်းပွင့်ပွင့်လင်းလင်းဘဲပြောလိုက်တယ်။

“ငါတို့ကိုမင်းက ‘တလိုင်း’ တလိုင်း’ လို့ခေါ်တာ ငါတို့မကြိုက်ဘူး ငါတို့လူမျိုးဟာ ‘တလိုင်း’ လူမျိုးမဟုတ်ဘူး ငါတို့ လူမျိုးဟာမြင့်မြတ်တဲ့မွန်လူမျိုးဖြစ်တယ်။ မင်းတို့ ဗမာ ရာဇဝင်ကသာ ဒီမွန်လူမျိုးကိုနှိမ်တဲ့ သဘောနဲ့ ‘တလိုင်း’ လို့ ရေးသားပြီး ခေါ်နေတာ။ ငါတို့မွန်လူမျိုးတွေ လုံးဝမကြိုက်ဘူး နှိုင်းယှဉ်ပြီး ပြောရမယ်ဆိုရင်၊ ငါတို့မွန်လူမျိုးတွေ က မင်းတို့ ‘ဗမာလူမျိုး’ ကို ‘အရည်းကြီးမျိုး’ လို့နှိမ်ပြီးခေါ်သလိုပါဘဲ မင်းတို့လဲ ကြိုက်မှာ မဟုတ်ဘူး နောက်တခါ ငါတို့

မွန်ကျောင်းသားကို ‘တလိုင်း’ လို့မခေါ်ဖို့ ငါတောင်းပန်တယ်။ ငါတို့မွန်လူမျိုးဟာ မင်းတို့ဗမာလူမျိုးထက်စောပြီး စာပေ ထွန်းကားခဲ့တဲ့လူမျိုး မင်းတို့ဗမာစာပေဟာ မွန်စာပေမှ တဆင့်ပေါက်ဖွားလာတာ။ မွန်လူမျိုးဟာ စောပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားကိုကိုးကွယ်ခဲ့တဲ့ လူမျိုး၊ ယဉ်ကျေးတဲ့လူမျိုး၊ မွန်လူမျိုး တို့ရဲ့သထုံပြည်ကြီးမှာ၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ စည်ပင် ဖွံ့ဖြိုးနေတဲ့အချိန်မှာ၊ ဗမာလူမျိုးတို့ပုဂံမှာ၊ အရည်းကြီးရဟန်းကို ကိုးကွယ်နေပြီး ‘ပန်းဦးဆွတ်’ဆိုတဲ့စရိုက်က ထွန်းကားနေဆဲဘဲ ရှိသေးတယ်။ ဗမာလူမျိုး တွေအရည်းကြီး ရဟန်းကိုးကွယ် ဆည်းကပ်၊ နေရတဲ့ဘဝမှ ဗုဒ္ဓတရားစစ်တရားမှန်ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်တတ်တဲ့ ဘဝရောက်အောင် သာသနာပြု ခဲ့တဲ့ရှင်အရဟံဟာ မွန်ရဟန်းသံဃာတပါးဖြစ်တယ်။ ဂါမဏိတရုတ် သူရဲကောင်းကို ယှဉ်ပြိုင်ထိုးသတ် အနိုင်ယူပြီး မင်းတို့ဗမာလူမျိုးကို သူတပါးကျေးကျွန် ဖြစ်ရမယ့်ဘဝမှ ကယ်တင်ပေးခဲ့တာလဲ မွန်သူရဲကောင်း သမိန်ဗရံ ဖြစ်တယ်။ ဒီဂုဏ်ကျေးဇူးတွေကို မင်းတို့ ဗမာလူမျိုးတွေ သိတတ်တို့ကောင်းတယ်။ မွန်လူမျိုးရဲ့ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဗမာလူမျိုးတွေဟာ၊ ဘယ်တော့မှလဲ မသိတတ်ဘူး။ ကျေးဇူးကန်းကြတယ်။ ဗမာရာဇဝင်က လွဲလွဲမှားမှား ရေးသားထားတာကို သင်ကြားပြီး မင်းတို့ဗမာလူငယ်ဟာ ဒို့မွန်လူမျိုးတို့အပေါ်မှာ၊ မှားယွင်းတဲ့ အမြင်တွေ ကိန်းအောင်းနေကြတာ။ မင်းတို့ကို ငါတို့အပြစ်မတင်ချင်ဘူး၊ အပြစ်လဲမမြင်ချင်ဘူး ပုဂံအင်းဝခေတ်မှာ မွန်လူမျိုးကို မွန်လို့ဘဲသုံးနှုန်းခဲ့တယ်။ ဦးအောင်ဇေယျတို့ သားအဖခေတ်ကုန်းဘောင်ခေတ်သမိုင်းကျတော့မှဘဲ၊ ဒို့မွန်လူမျိုးကို နှိမ်တဲ့ သဘောနဲ့ ‘တလိုင်း’ လို့ ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းလာကြတယ်။ အဓိပ္ပါယ်က ‘လူရိုင်းတွေ မိစ္ဆာကောင်တွေ’ ဆိုပြီး ခေါ်လာတာ။ ရေးသားလာကြတာဒို့မွန်လူမျိုးကစစ်ရှုံးသူဆိုတော့တဖက်သတ် အနှိမ်ခံလာခဲ့ရတယ်။ တလိုင်းလူမျိုးလို့သမိုင်းမှာရေးသားခံခဲ့ရတယ်။ ဒို့မွန်လူမျိုးတွေဟာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အလွန်မြင့်မားတဲ့လူမျိုး ဖြစ်တယ်။ ဘာသာတရားကိုင်းရှိုင်းတယ်။ ဒို့လူမျိုးဟာ လူရိုင်းမဟုတ်ဘူး ဗမာပဒေသရာဇ် သမိုင်းဆရာ တွေရဲ့ မှိုင်းတိုက်မှုကို မင်းတို့လူငယ်တွေခံနေရတာ၊ ငါတို့သဘောပေါက်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်သမိုင်းအမှန်ကိုမသိနားမလည်တဲ့ မင်းတို့ဗမာလူငယ်တွေ အပေါ် ငါဒို့က ခွင့်လွှတ် သီးခံခဲ့တယ်။

မင်းတို့ နားလည်အောင် ရှင်းရှင်းပြောရင် ငါတို့မွန်လူမျိုးဟာ ထီးနန်းနန်းနဲ့ ကျဉ်းနန်းနဲ့ နေလာခဲ့တဲ့လူမျိုး ဗမာအင်းဝနယ် အထိ ဒို့မွန်လူမျိုးတွေ ပိုင်စိုးခဲ့ဘူးတယ်။ ၁၇၅၂ခုနှစ်မှာအင်းဝနယ်ဟာ ဒို့မွန်လူမျိုးရဲ့ ခြေဖျား အောက် ရောက်ခဲ့ဘူးတယ်။ ဒို့မွန်ဘုရင် ဗညာဒလမင်းဟာ အလွန်စိတ်ထားမြင့်မြတ်တယ် ဘာသာတရား ကိုင်းရှိုင်းတယ် သတ္တဝါတို့အပေါ် မေတ္တာ တရား ကြီးမားတယ် ဗမာပြည်သူပြည်သားတွေကို တယောက်မှမသတ်စေခဲ့ဘူး ဦးအောင်ဇေယျလိုစိတ်ထားမရှိခဲ့ဘူး။ ဗမာတွေ အားလုံးကို ဒို့မွန်လူမျိုးတွေက မျိုးပြုတ်အောင် မသတ်ခဲ့ဘူး အကယ်၍ ဒို့မွန်လူမျိုးတွေဦးအောင်ဇေယျလို ရက်စက်ကြမ်းတမ်းတဲ့ စိတ်ရှိခဲ့ရင်၊ မင်းတို့ဗမာတွေကို မျိုးပြုတ်အောင် သတ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီကနေ့ဆိုရင် မင်းတို့ ဗမာလူမျိုးဆိုတာ ဒီကမ္ဘာမှာတောင် မရှိတော့ဘူး ဒါပေမဲ့မွန်လူမျိုးဟာ၊ ဘာသာ တရားကိုင်းရှိုင်းတဲ့လူမျိုး၊ ယဉ်ကျေးတဲ့ လူမျိုး၊ သတ္တဝါတွေအပေါ် မေတ္တာ တရားကြီးမားတဲ့ လူမျိုးဖြစ်လို့ မင်းတို့ဗမာတွေကို မသတ်ဘဲထားခဲ့တယ် သနားခဲ့ တယ်။ ဒါပေမဲ့ ၁၇၅၂ခုနှစ်မှာ ငါတို့မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ ဟံသာဝတီနိုင်ငံတော်ကို မင်းတို့ဗမာလူမျိုးရွှေဘိုဦးအောင်ဇေယျက အင်္ဂလိပ်နဲ့ ဒတ်(ချ်) တို့အကူညီနဲ့ လာရောက်တိုက်ခိုက် ဖျက်ဆီးလို့ ပျက်ဆီး ခဲ့တယ်။ ငါတို့မွန်လူမျိုးကိုလဲ၊ မျိုးပြုတ်အောင်သတ်ခဲ့တယ်။ ခလေးငယ်နှင့် မွန်ရဟန်း သံဃာ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိန်းခလေးတို့အပါဝင်၊ မွန်လူမျိုးအားလုံးကို တယောက်မကျန် လိုက်လံဖမ်းဆီး သတ်ခဲ့တယ်။ ကျူပင်ခွတ်ကျူငုတ် မကျန်ဆိုပြီး ဒို့မွန် လူမျိုးကိုသတ်ခဲ့တယ်။ ဦးအောင်ဇေယျဟာ နည်းနည်းမှအကြင်နာ တရားမရှိဘူး မေတ္တာတရား ခေါင်းပါးတယ်။ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တယ်။ လူသားစိတ်ကင်းမဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် ငါတို့မွန်လူမျိုး တို့ရဲ့ ဘဝဟာ၊ ဒီအခြေ ဒီဘဝရောက် နေရတာ၊ လူနည်းစု ဖြစ်နေရတယ် ငါတို့မွန်လူမျိုးတွေ ဘယ်တော့မှ အခဲမကြော့ဘူး၊ ငါတို့ မွန်တိုင်းပြည်ကို မတရား ကျူးကျော်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ထားတဲ့ မင်းတို့ဗမာတွေကို ဒို့မွန်လူမျိုးတို့က ဘယ်တော့မှမကြေကပ်ဘူး အခုတော့ အားမနိုင်လို့သာ သီးခံ နေကြတာ ဒီလောက်ဘဲ ငါတို့ပြောချင်တယ်။ နောက်တခါ ငါတို့ မွန်ကျောင်းသားတွေကို ‘တလိုင်း’ လို့ မခေါ်ဘို့ ငါတောင်းပန် ပါတယ် ဒီလောက် ပြောရင် မင်းနားလည်မယ် ထင်တယ်။ ကဲ၊ ငါတို့သွားတော့မယ်။”

အထက်ပါအတိုင်းမင်းအောင်ထွန်းနဲ့မွန်ကျောင်းသားတို့က ထိုအညာသား ဗမာကျောင်းသားကို မိမိတို့စိတ်ထဲမှာရှိတဲ့အတိုင်း ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း မထောက်မညာပြောလိုက်တယ်။ မင်းအောင်ထွန်းအနေနဲ့ အဲဒီလိုတရပ်တခေါ်ကြီးပြောချလိုက်ရတဲ့အတွက် ရင်ထဲမှ ခံစားချက်အနည်းငယ်ပေါ့သွားတယ်။ မိမိပြောသွားတဲ့အထဲမှာမိမိခံစားချက်နဲ့အတူခက်ထန်မာကြောတဲ့ စကားလုံးတွေလဲပါသွားတယ် မပြောသင့်တဲ့စကားတွေ၊ ပြောသင့်တဲ့စကားတွေရောပါသွားတယ် အဲဒီစကားလုံးတွေဟာ အလိုလို ပါးစပ်ဖျားက မစဉ်းစားဘဲ သူဟာသူ ပေါ်ထွက်လာတာကို မင်းအောင်ထွန်းအနေနဲ့ အံ့သြလို့မဆုံးဖြစ်နေမိတယ်။ မူလကရိုးရိုးနဲ့ အေးအေး ဆေးဆေး ပြောဘို့ ရည်ရွယ်ထားပေမဲ့ ပြောရင်းပြောရင်းနဲ့ ခံစားချက်ပြင်းထန်လာတယ်။ ခံစားချက်နဲ့အတူ စကားလုံးလေးတွေလဲ မာကြော ခက်ထန်လာတယ် လို့မင်းအောင်ထွန်းသိလိုက်တယ်။ ထိုအညာသားဗမာ ကျောင်းသား အနေနဲ့ နားလည်သဘောပေါက်သည် မပေါက်သည်ကို စဉ်းစားမနေတော့ဘဲ မိမိအနှစ်နှစ်အလလက မြို့သိပ်ထားခဲ့တဲ့ ရင်တွင်းခံစားချက်အတိုင်းပွင့်ဟပြောချတာဖြစ်တယ်။ နဂိုက ခံစားချက် ရှိနေတဲ့ အတွက်စကားပြောတဲ့အခါအနည်းငယ် မာန်ပါပြောဆိုမိတာကလွဲရင် မင်းအောင်ထွန်းပြောသွားတဲ့ အကြောင်းရာ အားလုံးတို့ဟာ

အမှန်ချီဖြစ်တယ်။

ဒါပေမဲ့မင်းအောင်ထွန်းရဲ့စကားတွေဟာထိုအညာသားဗမာကျောင်းသားအဘို့ရင့်သီးပုံရတယ်။ အနည်းငယ်ခံပြင်းတဲ့ သဘော ဖြစ်သွားဟန်ရှိတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းရဲ့ ပြောစကား တွေကို လုံးဝနာယူဟန်မရှိဘူး။ မိမိအခန်းမှကျောခိုင်းထွက်သွားသည့် မင်းအောင်ထွန်းနဲ့မွန်ကျောင်းသားတစ်ဦးကိုနောက်မှမျက်နှာရှုံ့ပြပြီး လျာထုတ်ပြသေးတယ်။ တလိုင်းလို့ခေါ်တော့ ဘာဖြစ်ရမလဲဆိုတဲ့ သဘော ပမာမခန့်တဲ့ဟန် ပြခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ နောက်ကျော လှည့်ထွက်သွားတဲ့ မင်းအောင်ထွန်းတို့ မွန်ကျောင်းသားတစ် ဦးကျောင်းသားရဲ့ ပမာမခန့်တဲ့အပြုမူကို မသိလိုက်ကြဘူး။

အဲဒီဗမာကျောင်းသားဟာ မင်းအောင်ထွန်းတို့ မွန်ကျောင်းသားကိုတွေ့တိုင်းတွေ့တိုင်း ယခင်နောက်နေကျအတိုင်း ‘တလိုင်း’ လို့ဘဲ နောက်ပြောင် ပြောဆိုနေပြန်တယ်။ ထမင်းစားခန်းမှာလဲနောက်တယ်။ စာသင်ခန်း ထဲမှာလဲ နောက်တယ်။ အားကစားကွင်း မှာလဲ နောက်တယ်။ ရေချိုးတဲ့ နေရာမှာလဲ နောက်တယ်။ မင်းအောင်ထွန်းတို့တွေ့ရင် ခေါ်နေကျအတိုင်း ‘တလိုင်း’ လို့ဘဲ ဆက်လက် ခေါ်ဆိုနေပြန်တယ်။ မင်းအောင်ထွန်းတယောက် ဆက်လက်ပြီး သီးမခံနိုင်တော့ဘူး။ မိမိကိုအဲဒီလို မခေါ်ဘို့ အကြိမ်ကြိမ် တောင်းပန် ပြောဆိုပါရက်နဲ့ မိမိကိုထပ်မံခေါ်နေပြန်တယ်။ စိတ်ထဲမှာမကျေမချမ်းဖြစ်နေမိတယ်။

တနေ့မှာ မင်းအောင်ထွန်းတယောက် ထမင်းစားခန်းမ ဆောင်မှာ စောစော ရောက်သွားပြီး ထမင်းစားနေတယ်။ အဲဒီအညာသား ဗမာကျောင်းသားကလဲထမင်းစားဘို့ထမင်းစားခန်းထဲသို့ဝင်လာတယ်။ အခန်းထဲမှာခေါင်းငုံ့ထမင်းစားနေတဲ့ မင်းအောင်ထွန်းကို တွေ့ရင်နောက်မှနေပြီး ဘာမပြောညာမပြောဘဲခေါင်းကိုတချက်ပုတ်လိုက်ပြီး “တလိုင်းလေး” လို့ နောက်ပြောင် ခေါ်ဆိုသွားပြန်သည်။ ဒီတခါမှာတော့ မင်းအောင်ထွန်းဆက်လက်ပြီး သီးမခံနိုင်တော့ဘူး။ အဲဒီကျောင်းသား လွန်သွားပြီးတဲ့ နောက်မှာ မင်းအောင်ထွန်းဟာ မိမိအနီးအနားမှာရှိတဲ့၊ ခေါင်းလောင်းခေါက် သံချောင်းကောက် (ဟိုခေတ်တုံးကစားပျက်အဖွဲ့ကို ခေါင်းလောင်းအဖြစ်ကျောင်းမှာ အသုံးပြု တတ်တယ်။ ခေါင်းလောင်းကို ခေါက်ဘို့အတွက် သံချောင်းကိုအသုံးပြုတယ်။) ကိုကောက်ကိုင်ပြီး ထိုဗမာကျောင်းသား ရှိရာတဲ့နေရာကို တအားပြေးလွှားသွားတယ်။ ဘာမပြောညာမပြောတော့ဘဲ ခေါင်းငုံ့ပြီး ထမင်းစားဘို့ ဟန်ပြင်နေတဲ့ အဲဒီဗမာ ကျောင်းသားကို နောက်ကျောကနေပြီး ကျောင်းသားရဲ့ ဦးခေါင်းတည့်တည့်ကို သံချောင်းကောက်အချွန်နဲ့ တအားလွှဲရိုက် ချလိုက်တယ်။ အဲဒီအညာသား ဗမာကျောင်းသားရဲ့ ဦးခေါင်းမှာ သံချောင်းအချွန်က နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း စူးဝင်သွားပြီးစိုက်ထောင်နေတော့တယ်။ အဲဒီ ကျောင်းသားဟာ စကားတခွန်းတောင်မှ မပြောနိုင် တော့ဘဲ ထိုင်တဲ့နေရာမှာပင် မှောက်လဲကျသွားပြီး ပွဲချင်းပီးသေဆုံးသွားတယ်။ တကျောင်းလုံး ရုတ်ရုတ်သဲသဲဖြစ်သွားတယ်။ ကျောင်းသားထုတစ်ရပ်လုံးအုံးအုံးကြွတ်ကြွတ်ဖြစ်ကုန်တယ်။ ချက်ချင်းပင် မင်းအောင်ထွန်းကို ရဲဌာနက လူသတ်မှုနဲ့အရေးယူဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်လိုက်တယ်။ ဤအဖြစ်ပျက်ကိုသက်ဆိုင်ရာမိဘများဆီသို့အကြောင်းကြားလိုက်တယ်။ ဤသတင်းကို ကြားရတဲ့နှစ်ဖက်သောမိဘဆွေမျိုးတို့မှာထိန်းလန့် အံ့သြကြကုန်တယ်။ သေဆုံးသွားတဲ့ ကျောင်းသားရဲ့ မိဘတွေမောင်နှမတွေ ဆွေမျိုးတွေဟာ ယူကြိုးမရအောင်ဝမ်းနည်းကြွေးကွဲခဲ့ရတယ်။ သေဆုံးသွားတဲ့သားငယ်ညီငယ်အတွက်ရင်ထဲမှာ အပူမီးထတောက် လောင်ကျွမ်းပြီး ငိုကြွေးပူဆွေးခဲ့ကြတယ်။ ထိုအတူ မင်းအောင်ထွန်းရဲ့ မိဘတို့ မောင်နှမတို့ဆွေမျိုးတို့ကလဲ စိတ်နှလုံးကြေကွဲ ဝမ်းနည်းခဲ့ကြတယ်။ ချစ်တဲ့သားငယ်ညီငယ်အတွက် အပူမီးလောင်ကျွမ်းကြတယ်။ ဖြေမဆည်းနိုင်ဖြစ်ကြတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းအတွက် ကမာဝက်ကျောင်းက မွန်ကျောင်းသူသားအားလုံးတို့က ဝမ်းနည်းကြွေးကွဲခဲ့ကြတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းအတွက် ဆုတောင်း မေတ္တာပို့ကြသည်။ မင်းအောင်ထွန်းရဲ့မိခင်ဟာသားကိုချစ်တဲ့ဇောနဲ့စိတ္တဇဖြစ်ပြီးအပြင်းထန်နာဖျားသွားတယ်။

နောက်ဆုံးမှာ မင်းအောင်ထွန်းကိုလူသတ်မှုပုဒ်မ (၃၀၂)နဲ့တရားရုံးတော်မှာရဲအမှုလိုက်ကအမှုတင်စွပ်စွဲတယ်။ ခရိုင်ရားဇဝတ်ရုံးတော်မှာ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်အမှုကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းအနေနဲ့အမှန်ကိုအမှန်တိုင်းရုံးတော်ကိုလျှောက်လဲတင်ပြသည်။ မိမိအပြစ်ကို ဝန်ခံတယ်။ အမှုအသွားလာကို စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး နောက်ဆုံးမှာပြစ်ဒဏ်အမိန့်ချမှတ်တဲ့ နေ့ရောက်လာတယ်။ အဲဒီနေ့မှာ နှစ်ဖက်မိဘတို့ မောင်နှမဆွေမျိုးတို့ စုံညီလာရောက်ကြတယ်။ နောက်ဆုံးမှာမင်းအောင်ထွန်းမှာ ပြစ်မှုထင်ရှားတယ်ဆိုပြီး ထောင်ဒဏ် တသက်တကျွန်း ချလိုက်တယ်။

မင်းအောင်ထွန်းမှာငယ်ရွယ်သူကျောင်းသားတဦးဖြစ်ခြင်း၊ သေဆုံးသူကရန်စလျှပ်ဆော်တဲ့အတွက်ဖြစ်ခြင်း၊ တချက်တည်သောရိုက်နှက်ချက် ဖြစ်ခြင်း၊စတဲ့အချက်လက်တွေကိုထောက်ထားပြီး မင်းအောင်ထွန်းအပေါ်သက်သက်ညာညာအမိန့်ချခဲ့တယ်။ သေစာသေစေအမိန့်မချမှတ်ဘဲ၊ တသက်တကျွန်းအပြစ်ဒဏ်ကိုသာချမှတ်ခဲ့တယ်လို့သိရတယ်။ ပြစ်မှုအမိန့်ကို ကြားလိုက်ရတဲ့ မင်းအောင်ထွန်းတို့ မိသားစုဘက်မှာ ဖြေမဆည်းနိုင်ဖြစ်ကြတယ်။ သူတို့သားငယ်ညီငယ်မောင်ငယ်ရဲ့ထောင်ထဲမှာ ဘဝဆုံးရမဲ့အဖြစ်ကိုတွေးပြီး ယူကြိုးမရဖြစ်ကြတယ်။ အလွန်ဝမ်းနည်း ကြွေးကွဲကြတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းကိုသနာကြတယ်။ တဖက်မှာသေဆုံးသွားတဲ့ မိသားစုတို့ ဖက်မှလဲဝမ်းနည်း ကြွေးကွဲကြတယ်။ သေဆုံးသွားတဲ့သားငယ် ညီငယ်အတွက်ယူကြိုးမရဖြစ်ကြတယ်။ ပြန်လည်အသက်မရှင်လာတဲ့သားငယ်ညီငယ်အတွက် ဖြေမဆည်းနိုင်ဖြစ်ကြတယ်။ ငိုကြွေးကြတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းအနေနဲ့ထောင်ဒဏ်တသက်တကျွန်းပြစ်မှုခံသွားရပေမဲ့သူတို့သားငယ်မှာမူ ဒီတသက်ပြန်လည်အသက်ရှင်စရာအကြောင်း လုံးဝမရှိတော့ပေ။ ဒါတွေကိုတွေးတွေးပြီး သေဆုံးသွားတဲ့သားငယ်ညီငယ်အတွက်

ဖြေမဆည်းနိုင်ဖြစ်ကြတယ်ယူကြီးမရအောင်ဝမ်းနည်းပက်လက်ဖြစ်ကြတယ်။ ပညာအလွန်တော်တဲ့ မိမိတို့၏သားငယ်သေဆုံးတဲ့အတွက် ဆွေမျိုးမောင်နှမအားလုံးတို့က ပြင်းပြင်းထန်ထန် စိတ္တဇ ဝေဒနာ ခံစားကြရတယ်။

ဒီလိုမလိုလာအပ်တဲ့အမှုဖြစ်ရတဲ့အကြောင်းကိုစမ်းစစ်ကြည့်ရင်မမှန်မကန်တဲ့သမိုင်းမှတ်တမ်းကြောင့်ဖြစ်တယ်။ မမှန်မကန်တဲ့သမိုင်းမှ အကြောင်းရာဟာလူငယ်တွေကို အတွေးခေါ်အဆိပ်အတောက်ဖြစ်စေခဲ့တယ်။ အဲဒီလိုမမှန်ကန်တဲ့ အကြောင်းရာတွေကို သင်ကြားမှတ်သား ရပြီး လွဲလွဲချော်ချော်မှတ်ယူထားတဲ့အတွက်ယခုလိုမလိုလာအပ်တဲ့ အကျိုး ဆုတ်ယုတ်မှု တွေကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ်။ တယောက်က သေဆုံးသွားပြီးတယောက်ကထောင်ထဲမှာ ဘဝဆုံးမဲ့အဖြစ် ရောက်သွားတယ်။ အပြစ်ကင်းမဲ့တဲ့လူငယ်နှစ်ဦးရဲ့ဘဝကို ခြေမှုန်း ဖျက်ဆီး ပစ်လိုက်တယ်။ ဒီလိုဖြစ်ရတာအစိုးရမှာ တာဝန်လုံးလုံးရှိတယ်လို့ကျွန်တော်ပြောချင်တယ်။ သမိုင်းပညာရှင်တို့မှာအပြစ်ရှိတယ်။ မမှန်မကန်မှတ်တမ်းတင်ရေးသားထားတဲ့သမိုင်းတွေကိုဖတ်ရှုပြီးယခုလိုမလိုလာအပ်တဲ့အကျိုးတရားကိုဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ်။သင်ခန်းစာယူကြတဲ့ အလွန်ကောင်းတယ်။

မင်းအောင်ထွန်းတယောက်ထောင်တသက်တကျွန်း ကျသွားတယ်ဆိုတဲ့သတင်း ဟာကမာဝက်တခုလုံးပျံ့နှံ့သွားတယ်။ ကမာဝက် ရွာက လူကြီးလူငယ်အားလုံးတို့ဟာ မင်းအောင်ထွန်းအတွက်ဝမ်းနည်းကြေကွဲကြတယ်။ ထူးထူးခြားခြား တလဂုန်ပါလိတ၊ လွှီမာန်ထပ် ဘုန်းကြီးကျောင်းမှတလဂုန်အိန္ဒိက (တလဂုန်ယား) တို့ကလဲ မင်းအောင်ထွန်းအတွက် စိတ်မချမ်းမြေ့ဖြစ်ကြတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းရဲ့ အဖြစ်ပျက်ဟာ တလဂုန်ပါလိတ၊ တလဂုန်အိန္ဒိက(ဘာလွီမာန်ထပ်) တို့အပေါ် အတိုင်းတာတခုအထိ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း အကျိုးသက်ရောက်စေခဲ့တယ်။ တလိုင်းဝေါဟာရကို တိုက်ဖျက်ဘို့အတွက် ခိုင်မာတဲ့ သံမဏိစိတ်ဓါတ်ကို ဖြစ်စေခဲ့ တယ်။ ရှင်းရှင်းပြောရရင် မင်းအောင်ထွန်းရဲ့ အဖြစ်ပျက်ဟာ ကမာဝက်ရွာကို ကျော်လွှားသွားပြီး ရာမညဒေသတခုလုံးနှင့်မွန်တမျိုးသားလုံးကို ဂယက်ရိုက် သွားစေခဲ့တယ်။ မင်းအောင်ထွန်းအတွက် စိတ်မကောင်းဖြစ်ကြတယ် တလိုင်းဆိုတဲ့ ဝေါဟာရက ဖန်တီးလိုက်တဲ့ မကောင်းဆိုးကျိုး သက်ရောက်မှုကို ပိုမိုထင်ထင် ရှားရှား မြင်လာတယ်။

ဒါကြောင့်တလဂုန်ပါလိတ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် တာဝန်ယူတဲ့ ဟိတဂဝေသီမွန်ရဟန်းပျိုအဖွဲ့က တလိုင်းဝေါဟာရ အသုံးနှုန်း ကိုဆန့်ကျင်ဘို့အတွက် ပြင်းပြင်း ထန်ထန်တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြတယ်။ ဟိတဂဝေသီမွန်ရဟန်းပျိုအဖွဲ့ကထင်ရှားတဲ့ခေါင်းဆောင်တွေမှာ တလဂုန် ကုသလ (ကျိုက်သီမွန်ကျောင်းဆရာတော်ကြီး၊ ဇာတိကွာန်ရိုက်) တလဂုန်အိန္ဒိကစာရ(ဟိတဂဝေသီဥက္ကဋ္ဌအံခဲ) တလဂုန်ပါလိတ(ကမာဝက်) တလဂုန်သီဃီ (မော်လမြိုင်သင်္ဘောလဲကျောင်းဆရာတော်) တလဂုန်ဥက္ကဋ္ဌ (ဝါတ်ဆင်း) တလဂုန်တိစ္ဆ(ညောင်ကုန်း) တလဂုန်ပုပ္ဖ(မော်လမြိုင်) တို့ဖြစ်တယ် တလိုင်းဝေါဟာရဆန့်ကျင်ရေး တိုက်ပွဲတို့မှာ အလွန်ထင်ရှားတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေဖြစ်တယ်။ တလိုင်းအသုံးနှုန်းကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆန့်ကျင်တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြတယ်။ တလိုင်း ဝေါဟာရကို သုံးစွဲရေးသားတဲ့ စာရေးဆရာတို့ကို ဟိတဂဝေသီအဖွဲ့ဝင်တို့ကသွားရောက်တွေ့ဆုံပြီး လူကိုယ်တိုင် ကန့်ကွက် ခဲ့ကြတယ်။ အချို့နေရာမှာစာရေးသားပြီး ကန့်ကွက်ခဲ့တယ်။ တလိုင်းစာလုံးပါတဲ့စာအုပ်မျိုးကို ထုတ်ဝေတဲ့ စာအုပ်တိုက်ကိုလဲ မွန်ရဟန်းပျိုအဖွဲ့တို့က သွားရောက်ပိုင်းကြတယ် ကန့်ကွက်ခဲ့ကြ တယ်။ အပြစ်တင်ကဲ့ရဲ့ ရှုတ်ချခဲ့ကြတယ်။ သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဌာနဖြစ်တဲ့ ပြန်ကြားရေးဌာန၊ယဉ်ကျေးမှုဌာန ပညာရေးဌာနတို့ကိုလဲ ဟိတဂဝေသီအဖွဲ့ဝင်တို့က သွားရောက်ပြီး တိုင်တန်းတယ် မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ရေးသားသုံးနှုန်းတဲ့စာရေးဆရာတို့ကိုအရေးယူပေးဘို့ တောင်းဆိုခဲ့ကြတယ်။တလိုင်းဝေါဟာရအသုံးနှုန်းကိုမရေးသား ဘို့ပိတ်ပင်တားမြစ်ပေးဘို့တောင်းဆိုကြတယ်။ တလိုင်းစကားလုံးပါတဲ့ စာအုပ်ကိုစုပုံ မီးရှို့တဲ့အထိ တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့တယ် တလိုင်းဝေါဟာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး တလဂုန် ပါလိတဟာအပြင်းထန်ဆုံး တိုက်ပွဲခံတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်တယ်။ နေရာမရွေးတိုက်ပွဲဝင်ခဲ့တယ်။ ကားမှာ၎င်း ရထားမှာ၎င်း မိမိခရီးသွားရင်း တလိုင်းခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်းတာကြားရင် ဆရာတော်ဟာမနေဘူး ချက်ချင်းဘဲပြောဆိုတဲ့သူဆိုသွားပြီးဖြေရှင်းတယ်။ ဖြောင်း ဖြေပြောဆိုပြီး နောက်နောင်မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ မခေါ်ဝေါ်မသုံးနှုန်းဘို့ ပြောဆိုတယ်။ အဲဒီအထိဆရာတော်ဟာ ဆောင်ရွက် ခဲ့တယ်။ တိုက်ပွဲ ဝင်ခဲ့တယ်။

ဒီနေရာမှာ ကျွန်တော်လဲခရီးသွားရင်းနဲ့ မွန်အမျိုးသွီးနဲ့ဗမာအမျိုးသွီးတို့တို့ရန်ဖြစ်တဲ့ပွဲတခု တခါကြုံဘူးပါတယ်။ ကျွန်တော် လိုက်ပါ စီးသွားတဲ့ ရထားမှာ နေရာလုရင်းနဲ့ မွန်အမျိုးသွီးတဦးနဲ့ဗမာအမျိုးသွီးတဦးတို့ဟာ တဦးကိုတဦးဆဲဆိုရန်ဖြစ်ကြတယ်။ အမေနဲ့ တိုင်းတာ၊အဖေနဲ့ တိုင်းတာ အစုံပါတယ်။ အဲဒီဆဲတဲ့စကားလုံးထဲမှာ ထူးထူးဆန်းဆန်းဗမာအမျိုးသွီးက ‘ဟဲ့-တလိုင်းမ’လို့ သုံးနှုန်းပြီးမွန်အမျိုးသွီးကို ဆဲတာကိုကြားလိုက်ရတယ် မွန်အမျိုးသွီးကလဲ မလျှော့ဘူး။ ဗမာအမျိုးသွီးကို ‘ဟဲ့-ဂကူတီ’ ‘ဟဲ့-မြတီ’လို့ မွန်ဘာသာနဲ့ရင့်ရင့် သီးသီးပြန်ပြီး ဆဲလိုက်တယ်။ မွန်အမျိုးသွီးကို ဗမာအမျိုးသွီးက‘ဟဲ့-တလိုင်းမ’ လို့ဆဲလိုက်တဲ့အသံဟာ ကျွန်တော့်နားထဲကို ဒါးသွားတခုကစူးရှပြီး ဝင်သွား တယ်လို့ ခံစားမိတယ်။ အလွန်ပြင်းထန်တယ် တလိုင်းဆိုတဲ့ ဝေါဟာရဟာ ကျွန်တော် တဦးထဲ မဟုတ်ပါဘူး မွန်အမျိုးသားတိုင်းရဲ့နားကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် စူးရှစေမှာသေချာတယ်။ ကျွန်တော်ခံစားသလိုသူတို့လဲ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ခံစားကြမှာ သေချာတယ်။ တလိုင်းလို့ဆဲလိုက်တာ မွန်တမျိုးလုံးကို ဆဲလိုက်သလို ခံစားနေကြတယ်။

တခါမွန်အမျိုးသွီးရဲ့သုံးနှုန်းဆဲဆိုသွားတဲ့ ‘ဟဲ့-ဂူတီ’ ‘ဟဲ့-ဖြီတီ’ဝေါဟာရကိုပြန်လည်သုံးသပ်ကြည့်ရင် အလွန်ယုတ်ညံ့ ကြမ်းတမ်းတဲ့စကားဖြစ်တယ်။ တလိုင်းလို့ဆဲဆိုတာထက်တောင် နာကျင်ဘို့အလွန်ကောင်းတယ် တကယ်လို့သာမွန်အမျိုးသွီးကပြန်ပြီး ဆဲလိုက်တဲ့ ‘ဟဲ့-ဂူတီ’ ‘ဟဲ့-ဖြီတီ’စကားလုံးကိုသာ ဗမာတို့က သိရင် ဗမာတမျိုးသားလုံးလဲ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ခံစားကြမှာ သေချာတယ်‘ဟဲ့-ဂူတီ’ဆိုတာက‘ဟဲ့-အရည်းကြီးမျိုး’ ဖြစ်ပြီး‘ဟဲ့- ဖြီတီ’ ဆိုတာက ‘ဟဲ့-အရည်းကြီးမယား အရည်းကြီးရဟန်းနဲ့ ညားတဲ့ ကောင်းမ’လို့ အဓိပ္ပါယ်ရှိတယ်။ ပက်ပက်စက်စက်ဆဲလိုက်တဲ့ စကားလုံးဖြစ်တယ်။ အလွန်ယုတ်ညံ့တဲ့ စကားလုံးဖြစ်ပြီး အလွန်နာကျင် ဘို့ကောင်းတယ်။ ဒါပေမဲ့အဲဒီရန်ပွဲမှာ မွန်အမျိုးသွီးက ယဉ်ယဉ်ကျေးကျေးနဲ့ ဆဲဆိုလိုက်တဲ့ စကားလုံးရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကို ဗမာအမျိုးသွီးကမသိလိုက်တော့ နာရမှန်း လဲမသိလိုက်ဘူး။ တော်သေးတယ်လို့ဆိုရမလိုဖြစ်တယ်။ အဓိပ္ပါယ်အမှန်ကိုသိရင် ဆတ်ဆတ်ခါနာမှာ သေချာတယ်။ အဓိပ္ပါယ်မသိတာဘဲကောင်းတယ်လို့ ကျွန်တော်ကြိုက်ပြီး ဆုတောင်းနေမိခဲ့ဘူးပါတယ်။

ဒီနေရာမှာကျွန်တော်ဆိုချင်တာက တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးဟာ သာမန်ဆဲဆိုတဲ့စကားလုံးထက်ပိုပြီး အဓိပ္ပါယ်ကျယ်ဝန်းတယ် အဓိပ္ပါယ်ပိုနက်ရှိုင်းတယ်။ မွန်တမျိုးသားလုံးနဲ့ ပတ်သက်ဆက်နွှယ်သွားတဲ့ ဆဲစကားဖြစ်သွားတယ် မွန်တမျိုးသားလုံးကို နာကျင်စေ တယ်။ ပြင်းပြင်းထန်ထန်ထိခိုက်စေတယ်။ဒါမို့တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးနဲ့မွန်လူ မျိုးတဦးကိုမဆဲဆိုကြဘို့ ဒီနေရာကနေပြီးကျွန်တော်လေးလေး နက်နက် တိုက်တွန်း နှိုးဆော်လိုပါတယ်။ အဲဒီလိုပါဘဲ မွန်လူမျိုးတို့အနေနဲ့လဲ ဗမာလူမျိုး တဦးကို ‘ဟဲ့-ဂူတီ’ ‘ဟဲ့- ဖြီတီ’ ‘ဟဲ့-အရည်းကြီးမျိုး’ ‘ဟဲ့-အရည်းကြီးမယား’လို့မဆဲဆို မသုံးနှုန်းဘို့ အနူးညွတ် တောင်းဖန်တယ်။ ဒီစကားလုံးတွေဟာ ဗမာတမျိုးသားလုံးကို ထိခိုက် နစ်နာစေတဲ့ စကားလုံးတွေဖြစ်တယ်။ အထူးရှောင်ကျဉ်ရမယ်။ အဆုံးစွန်းပြောချင်တာက ‘တလိုင်း’စကားလုံးတို့ ‘ဂူတီ’စကားလုံးတို့ကို မသုံးနှုန်းမိဘို့ အထူးရှောင်ကျဉ် ရမယ် မလိုလားအပ်တဲ့လူမျိုး အဓိဂရုန်းကိုဖြစ်စေနိုင်တယ် မွန်ဗမာချစ်ကြည်ရေးနဲ့ အဓိန့်ရှည်ငြိမ်းချမ်းစွာယဉ်တွဲနေထိုင်ရေးကို ထိခိုက် ပျက်ပြားစေတယ် မင်းအောင်ထွန်းရဲ့ အဖြစ်အပျက်ကိုဘဲ ကျွန်တော်တို့ အားလုံး သင်္ခန်းစာယူကြရမယ် နောက်ထပ် လူငယ်အသက်တွေ ဘဝတွေမဆုံးရှုံးဘို့ မဖြစ်သင့်တာမဖြစ်ဘို့ မွန်ဗမာအားလုံးတို့မှာတာဝန် ရှိတယ်။

ကျွန်တော်စာကိုအဆုံးမသတ်ခင်မင်းအောင်ထွန်းအကြောင်းကိုဘဲဆက်ပြီး အနည်းငယ်ရေးသားတင်ပြချင်သေးတယ်။ တသက်တကျွန်းပြစ်မှူ အနှစ်(၂၀)ထောင်ဒါဏ် အတွက် မင်းထောင်ထွန်းဟာအင်းစိန်ထောင်ကြီးထဲမှာ နေထိုင်ရတယ်။ သူနာပြုသင်တန်းတက်ရောက်ထားဘူးတဲ့ မင်းအောင်ထွန်းကို ထောင်ဆေးမှူးတာဝန်ကိုပေးတယ်။ မိမိတတ်ကျွမ်းထားတဲ့ သူနာပြုအတတ်ပညာနဲ့ ထောင်အကျဉ်းသားတွေကို ဆေးကုသပေးတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းဟာပင်ကိုယ်အနေနဲ့အလွန်စိတ်ကောင်းနှလုံးကောင်းရှိသူဖြစ်တယ်။ သူတပါးကိုကူညီတတ်တယ်။ ဖေါ်ရွှေတယ်။ ဒါမို့ဝေဒနာရှင်ရောဂါသည်တို့ကို သန့်ရှင်းဖြူစင်သောစေသနာနဲ့စိတ်ရောကိုယ်ပါလိုက်လံကုသပေးသောမင်းအောင်ထွန်းကို ထောင်အကျဉ်းသားတိုင်းကချစ်ခင်လေးစားကြတယ်။

ဒီလိုနဲ့၁၉၅၆-ခုနှစ်မှာမမျှော်လင့်ဘဲတနိုင်ငံလုံးရှိထောင်အကျဉ်းသားတွေအားလုံးကို အံ့ဩစေတဲ့ပြောင်လဲမှုကြီးတခု ရုတ်တရက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ တယ်။ အကြောင်းကတော့သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၅၀၀ပြည့်နှစ်အထိမ်းအမှတ်အဖြစ်ထောင်အကျဉ်းသားအားလုံးကို ဦးနုအစိုးရကလွှတ်ငြိမ်း ချမ်းသာခွင့်ပေးမဲ့အကြောင်းသတင်းကောင်းအဖြစ်ကျေဌာနဲ့တယ်။ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်အမိန့်ကို ကြားလိုက်ရတဲ့ ထောင်အကျဉ်းသား မင်းအောင်ထွန်းမှာပျော်လိုက်တဲ့ဖြစ်ခြင်း၊ ခုန်ပေါက်ပြေးလွှာမိတဲ့အထိဝမ်းသာမိတယ်။ တတိုင်းပြည်လုံးရှိထောင်အားလုံးမှထောင် အကျဉ်းသားတွေကိုလွှတ်သင့်တဲ့သူတွေကို ဦးနုအစိုးရကချက်ချင်းလွှတ်ပစ်တယ်။ အပြစ်ဒါဏ်လျော့ပေါ့ သင့်သူများကို လျော့တယ်။ မင်းအောင်ထွန်းတယောက် အပြစ်ဒါဏ်လျော့ပေါ့ခွင့်ရသွားတယ်။ တသက်တကျွန်း ပြစ်ဒါဏ်မှ ထောင်ဒါဏ်(၁၀)နှစ်သို့ လျော့ပေါ့သွားတယ်။ ထောင်ဒါဏ်(၁၀)နှစ်ဆိုတာ(၁၀)နှစ် အပြည့်မနေရဘူး။ ထောင်မှာ အလုပ်ကိုကြိုးစားလုပ်တဲ့အတွက် လျော့ရက်တွေ ရသေးတယ်။ ထောင်သက်လျော့ပေါ့ရက်တွေရသေးတယ်။ ဒါတွေကိုနှုတ်လိုက်ရင်အလွန်ဆုံးစုစုပေါင်း ထောင်ထဲမှာ(၇)နှစ်လောက်ဘဲနေရစရာရှိတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းအနေနဲ့ထောင်ထဲမှာ(၂)နှစ်နီးပါးနေထိုင်ထားပြီးပြီဖြစ်တယ်။နောက်ထပ်(၅)နှစ်လောက်ဘဲထောင်ထဲမှာနေရဘူးလို့ရှိတော့တယ်။ ထောင်မှလွတ်မဲ့ရက်ကိုမျှော်တွေးပြီး မင်းအောင်ထွန်းတယောက်သည်ပျော်လို့မဆုံးဖြစ်နေမိတယ်။ မိမိကိုပေးအပ်ထားတဲ့သူနာပြုအလုပ် တာဝန်ကိုကြိုးစားလုပ်ပြီးထောင်မှမြန်မြန်လွတ်မြောက်ဘို့ကြိုးစားလာတယ်။ ထောင်ထဲမှာဒီလိုနေရင်းနဲ့ပုဒ်မ(၁၇)(၁)နဲ့ ထောင်ကျနေတဲ့ (ကေအင်ယူ)ကရင်အမျိုးသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့မှ သူနာပြုဆရာမတဦးနဲ့ခင်မင်ရင်းနီးသွားတယ်။ ထောင်ထဲမှာ အလုပ်တာဝန် အတူတူထမ်းဆောင်ရင်ခင်မင်ရင်းနီးသွားကြခြင်းဖြစ်တယ်။ တဖြည်းဖြည်း နဲ့တဦးကိုတဦး သာမန်ခင်မင် ရင်းနီးမှုထက်ပိုကဲတဲ့ချစ်ကျွမ်းဝင်မှုကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြတယ်။ ထောင်ထဲမှာမင်းအောင်ထွန်းတယောက် ပျော်လို့မဆုံးမောလုံးမဆုံးရှိနေခဲ့မိ တယ်။

အဲဒီလိုထောင်ထဲမှာစိတ်ကူယဉ်ပျော်ရွှင်နေတဲ့မင်းအောင်ထွန်းတယောက်ဟာ မမျှော်လင့်ဘဲမိမိရဲ့ကမ္ဘာတခုလုံးကို အစိပ်စိပ်အမွှာမွှာပြုလဲ ပျက်ဆီးစေတဲ့အကြောင်းရာတခုကလဲရုတ်တရက်ဖြစ်ပေါ်လာတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းထောင်သက်(၄)နှစ်လောက်အကြာမှာ မင်းအောင်ထွန်း ၏မိခင်တဦးလဲ သားအပေါ်စွဲလန်းတဲ့စိတ်၊ လွမ်းဆွတ် သတိရတဲ့စိတ်၊ ကြေကွဲတဲ့စိတ်နဲ့ရောဂါဝေဒနာအပြင်းအထန်ခံစားလာရသည်။ ထိုစိတ်ဝေဒနာနဲ့ပင် မင်းအောင်ထွန်း၏မိခင်သည် ရုတ်တရက်ကွယ်လွန် သွားရှာသည်။ မင်းအောင်ထွန်းတယောက်လဲ မဖြေဆည်း

နိုင်လောက်အောင်စိတ်အလွန်ထိခိုက်ခဲ့ရတယ်။မိမိကြောင့်မိခင်တဦးသည်စိတ်ဝေဒနာဖြစ်ပြီး ကွယ်လွန်သွားရသည်ကို တွေးရင်းတွေးရင်း စိတ်မကောင်းဖြစ်မိသည်။ယူကြုံမရလောက်အောင်နောင်တဖြစ်မိတယ်။ သားမိုက်ဖြစ်တဲ့မိမိရဲ့အပြစ်ကိုခွင့်လွှတ်ဘို့ရင်ထဲမှာ ကြိတ်မှိတ် ရေရွတ်ပြီး မိခင်အားအကြိမ်ကြိမ်တောင်းဖန်ရှာတယ်။ ရင်တွင်းနှလုံးသားမှမိခင်အားတောင်းဖန်ယုံကလွဲပြီး မိမိမှာဘာမှမတတ်နိုင်တော့ပြီး၊ မိခင်အတွက်မိမိတသက်မှာဘာမှမစွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့တဲ့အပြစ်ကို တွေးပြီးမင်းအောင်ထွန်းတယောက် ဝမ်းနည်းကြေကွဲနေမိတယ်။ နောက်ဆုံးမှာ ဖြစ်သမျှ အကြောင်း အကောင်းကြီးဘဲလို့သဘောထားလိုက်သည်။

မင်းအောင်ထွန်းမှာမိခင်ကွယ်လွန်သွားသော်လည်းဖခင်နှင့်ညီအစ်ကိုမောင်နှမတွေရှိသေးတယ်။ ဒါပေမဲ့မင်းအောင်ထွန်း၏ ဘဝဟာမိခင်ဖြစ် တယ်။မိခင်သည်သာမင်းအောင်ထွန်းဘဝဖြစ်တယ်။ ဖခင်ထက်မိခင် ကိုပိုမိုခင်တွယ်တယ်။ပိုမိုသံယောဇဉ်ကြီးမားသူဖြစ်တယ်။ မင်းအောင်ထွန်း သည်မိခင်သေဆုံးပြီးနောက်ပိုင်းတွင် အခါတိုင်းကကဲ့သို့ အပေါင်းအသင်းတွေနဲ့နောက်ပြောင်ပျော်ရွှင်ခြင်းမရှိတော့ပေ။ အမြဲတမ်းမိခင်ကို တမ်းတသောစိတ်၊လွမ်းဆွတ်သောစိတ်ဖြင့်တိတ်တိတ် ဆိတ်ဆိတ်၊ အေးအေးဆေးဆေးနေထိုင်လာတယ်။ စကားလဲအခါတိုင်းကဲ့သို့ သိပ်မများတော့ပေ။ ထောင်အရာရှိတွေ ပေးထားတဲ့ အလုပ်တာဝန်ကိုသာကြိုးစားလုပ်ကိုင်တော့တယ်။ ထောင်မှမြန်မြန်လွတ်လိုစိတ်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ အလုပ်ထဲမှာဘဲစိတ်ကိမြုပ်ပြီး ပိုမိုကြိုးစားလုပ်ကိုင်ရင်းမိခင်ကိုမေ့လာနိုင်အောင်ကြိုးစားတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းဟာ ထောင်ထဲမှာ(၆)နှစ် ကျော်ကျော်နေလိုက်ရပြီးနောက် ၁၉၆၁-ခုနှစ်မှာလွတ်လာတယ်။ ကရင်သူနာပြုဆရာမလဲ မင်းအောင်ထွန်းနဲ့အတူ တရက်တည်းမှာ လွတ်မြောက်တယ်။အဲဒီလိုထောင်မှတရက်ထည်းအတူတကွလွတ်မြောက်ဘို့လဲ။ မင်းအောင်ထွန်းနဲ့ကရင်သူနာပြုဆရာမ တို့ကကြိုတင် ပြီးထောင်အရာရှိတွေနဲ့ညှိနှိုင်းထားလို့ပြိုင်တူလွတ်မြောက်လာခြင်းဖြစ်တယ်။ သူတို့နှစ်ဦးတရက်ထည်းထောင်ကလွတ်ပြီး စိတ်တူ သဘောတူ လက်ထပ်လိုက်ကြတယ်။ ပြီးတော့ ချွေချွေတာတာ စုဆောင်းထားတဲ့ငွေအထဲက(၂)ကျပ်ကို ကံစမ်းတဲ့သဘောနဲ့ ထိထိုးလိုက်ကြတယ်။ သိန်းထိပေါက်ဘို့လဲလေးလေးနက်နက်အကြိမ်ကြိမ်ဆုတောင်းကြတယ်။ သိန်းထိဖွင့်မဲရက်ကိုနှစ်ဦးသာ စောင့်မျှော် နေမိကြတယ်။ သိန်းထိဖွင့်မည့်ရက်သို့ရောက်လာတယ်။ သိန်းထိဖွင့်တဲ့နေ့မှာ မမျှော်လင့်ဘဲ မင်းအောင်ထွန်းတို့နှစ်ဦး သိန်းဆုကြီးကို အမှန်တကယ်ပင် ဆွတ်ခူးပေါက်သွားတယ်။ နှစ်ဦးသားပျော်လိုက်တဲ့ဖြစ်ချင်း မိုးမမြင်လေမမြင်အောင်ပျော်ပါးလိုက်ကြတယ်။ ထောင်ကလွတ်စ အလုပ်လက်မဲ့ဘဝဖြစ်နေတဲ့လင်းမယားနှစ်ယောက်အဘို့ငွေ(၁)သိန်းဆိုသည်မှာနည်းတဲ့ငွေမဟုတ်ပေ။ ထိုခေတ်ငွေနဲ့ထွက်ရင် အလွန်တန်ဖိုး ကြီးမားတယ်။ မိုးမမြင်လေမမြင်ပျော်ထိုက်ပါပေတယ်။ ဒါဒင်မဟုတ်သေးပါ။ ဒါထက်ပိုပြီးမင်းအောင်ထွန်းတို့လင်မယားနှစ်ယောက် ပျော်စရာကောင်းတာကသိန်းထိဖွင့်ပြီး နောက်တနေ့မှာ ငွေရှင်သူဌေးတဦးမမျှော်လင့်ဘဲမိမိတို့ဆီ ရုတ်တရက်ပေါက်လာတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းတို့ ပေါက်တဲ့ထိလက်မှတ်ကို ငွေ(၂)သိန်းနဲ့ပေးပြီး ချက်ချင်းဝယ်ယူလိုက်ပြန်တယ်။ လက်မှတ်ဝယ်ယူတဲ့ သူဌေးဟာ မိမိလက်ဝယ်ရှိငွေမဲ့တွေကို ငွေဖြူဖြစ်အောင်ပြုလုပ်တဲ့သဘောနဲ့ထိလက်မှတ်ကိုနှစ်ဆပေးပြီး ဝယ်ယူခြင်း ဖြစ်တယ်။ ထိုခေတ် အခါကငွေရှင်တို့ရဲ့ပြုလုပ်နေကြအလုပ်ဖြစ်တယ်။ ငွေ(၂)သိန်းဆိုတာဟိုခေတ်ကရွှေဈေးတကျပ်သားဆိုရင် ငွေ(၃၀၀)ကျပ်နှုန်းနဲ့ ထွက်မယ် ဆိုရင် အလွန်တန်ဖိုးကြီးမားတဲ့ငွေလို့ပြောရမှာဖြစ်တယ်။ မင်းအောင်ထွန်းတို့ လင်မယားနှစ်ယောက်ဟာ နေ့ချင်းညချင်းဆို သလိုသူဌေးဖြစ်သွား ကြတယ်။ ထောင်မှလွတ်လာပြီးနောက်မင်းအောင်ထွန်းနှင့်ဇနီးသည်တို့သည် ကမာဝက်မှာမနေထိုင်ဘဲသံဖြူဇရပ်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ သွားရောက်နေထိုင်ကြတယ်။ကားဝယ်ပြီးကားလုပ်ကိုင်ဖြင့်အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပြုတယ်။

ထောင်ကလွတ်လာပြီးနောက်မှာကိုအောင်ထွန်းနဲ့ကျွန်တော်တခါတရံသံဖြူမြို့မှာတွေ့ဆုံကြတယ်။ မင်းအောင်ထွန်းဘဝမှ နိုင်အောင်ထွန်း ဘဝသို့ပြောင်းလဲသွားသည်ကိုတွေ့ရတယ်။ သံဖြူဇရပ်-မုဒုံ၊အဝေးပြေးကားအသင်းမှာ ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ကို ထမ်းဆောင် နေသည်ကို တွေ့မြင်ရတယ်။ ၁၉၈၇-ခုနှစ်မှာ နိုင်တင်အောင်(ပဌာ) နိုင်အောင်ရှိန်(ကမာဝက်)နဲ့ ကျွန်တော်တို့ ဦးဆောင်ပြီးကျောင်းသားတစု တောခိုထွက်လာတဲ့အချိန်ထိ၊ နိုင်အောင်ထွန်းတယောက်ဟာ၊သံဖြူဇရပ်-မုဒုံ-မော်လမြိုင် အဝေးပြေး ကားအသင်းမှာပင် အသင်းဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်နေလျက် ရှိသည်ကိုသိရတယ်။ လူချစ်လူခင်ပေါများပြီး သံဖြူဇရပ်မြို့မှာ အလွန်ထင်ရှားတဲ့ မြို့မျက်နှာပုံလူကြီး တဦးဖြစ်နေတယ်။

(ဤနေရာ၌သေဆုံးသွားသော ထိုကျောင်းသားအား လွန်စွာသနားမိသည် ထိုကျောင်းသားသေသွားသည့်အတွက်၊ ကျွန်တော်လုံးဝ စိတ်မကောင်း ဖြစ်မိသည်။ အလွန်ဝမ်းနည်းမိသည်။ ထိုသေဆုံးသွားသော ကျောင်းသား၏ဂုဏ် မိဘဆွေမျိုးတို့၏ဂုဏ်ကို ထိခိုက်စေလိုသောစေသနာ၊ ကျွန်တော်၌ လုံးဝမရှိကြောင်းသိစေလိုပါသည်။ ဤအဖြစ်ကို ရေးသားခြင်းအားဖြင့်၊ သေဆုံးသွားသည့်ကျောင်းသား၏ ဂုဏ်နှင့် နိုင်အောင်ထွန်း တို့၏ဂုဏ် သိက္ခာကိုထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်ဟုမြင်ခဲ့လျှင် ဤအတွက် ကျွန်တော်တောင်းပန်ပါသည်။အမှန်ကို အမှန်အတိုင်း ပြည်သူလူထုများ သိရှိပြီး မမှားသင့် သည်ကိုမမှားအောင်သင်္ခီစာယူနိုင်ရန် ရေးသားခြင်းသာဖြစ်သည် ကျွန်တော်အား ခွင့်လွှတ်ကြရန် သေဆုံးသွားသော ကျောင်းသား မိဘနှင့် နိုင်အောင်ထွန်းတို့အားအနူးအညွတ် တောင်းပန် ပါသည်။ စာရေးသူ)

အပိုင်း(၄)

လူမျိုးတမျိုးရဲ့အကြောင်းကိုသိချင်ရင် အဲဒီလူမျိုးတို့ကိုယ်တိုင်ရေးသားထားတဲ့သမိုင်းကိုလေ့လာရမယ်။ ထိုလူမျိုးတို့ရဲ့စိုက်ထူထားတဲ့ ကျောက်စာတိုင်တွေ မြေတူးမြပ်ထားတဲ့ ကျောက်စာတွေကိုလေ့လာ သုတေသနပြုပြီးကောက်ချက်ချရမယ်။ ရေးထိုးထားတဲ့ ကမ္မည်းစာတွေ ဆောက်လုပ်ထားတဲ့ စေတီပုထိုး ဂူကျောင်းကန်တို့ကို လေ့လာပြီး၊ လေ့လာတွေ့ရှိတဲ့ သက်သေ အထောက်ထားအပေါ်မှာသာ လူမျိုးတမျိုးအကြောင်းကို အဆုံးဖြတ်ပြုရမယ်။ ကိုးကားပြီးပြောဆိုရမှာဖြစ်တယ်။ ဆိုလိုတဲ့အချက်က မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့အကြောင်းကို သိချင်ရင်မွန်လူမျိုးတို့ ကိုယ်တိုင်ရေးသားထားတဲ့သမိုင်းကိုဘဲ လေ့လာရမယ် မွန်လူမျိုးတို့ စိုက်ထူထားတဲ့ကျောက်စာတိုင်တွေ မြေတူးမြပ်နံ့ ထားတဲ့ ကျောက်စာတွေ၊ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းထားတဲ့စေတီပုထိုးဂူကျောင်းကန်တွေ ကမ္မည်းရေးထိုးထားတဲ့ မှတ်တမ်းတွေကို လေ့လာရမယ် အဲဒီလေ့လာတွေ့ရှိချက်အပေါ်မူတည်ပြီးမွန်လူမျိုးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ကောက်ချက် တွေကိုချရမှာဖြစ်တယ် ဒီလိုမဟုတ်ဘဲ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ အကြောင်းကို သိချင်တယ်ဆိုပြီး အခြားသူတပါးက ရေးသားထားတဲ့ မွန်လူမျိုး တို့ရဲ့အကြောင်းကိုလေ့လာပြီး မွန်လူမျိုးတို့အပေါ် ကောက်ချက်ချမယ် ဝေဖန်ဆုံးဖြတ်မယ်ဆိုရင်လုံးလုံးမတရားဘူးနည်းလမ်းလဲမကျဘူး။ မွန်ကန်မှလဲဘယ်နည်းမှရနိုင်မှာမဟုတ်ဘူးလို့ ပြောချင်တယ်။ ဒါထက်ပိုဆိုးပြီးနည်းလမ်းမကျတဲ့အချက်က မွန်လူမျိုးတို့ အကြောင်းကို သိချင်တယ် ဆိုပြီး မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ရန်သူဖြစ်တဲ့သူက ရေးသား ထားတဲ့စာတွေ သမိုင်းမှတ်တမ်းတွေ လေ့လာပြီး ကောက်ချက်ချကြမယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ ရန်သူပြောတဲ့စကားတွေကို နားထောင်ပြီးမွန်လူမျိုးတို့အပေါ်အဆုံးဖြတ်ပြုနေကြမယ်ဆိုရင်အလွန်ယုတ္တိယုတ္တန်မဲ့ရာကျနေတယ်။ အဲဒီလောက် အတွေးခေါ်ချွတ်ချော် လွဲမှားတာ လောကမှာမရှိနိုင်တော့ဘူးလို့ပြောချင်တယ်။

လူမျိုးတမျိုးကအခြားလူမျိုးရဲ့အကြောင်းကိုရေးသားနိုင်အောင်အဲဒီလူမျိုးမှာဘာအာဏာတွေရှိလို့လဲ။ အခြားလူမျိုးတမျိုး အကြောင်းကို အဆုံးဖြတ်ပြုနိုင်အောင် အဲဒီလူမျိုးမှာ ဘာတံခိုးတွေရှိနေလို့လဲ။ အဲဒီမေးခွန်းတွေကိုဖြေစမ်းပါ။ အဖြေပေးရ ခက်နေမှာ သေချာပါတယ်။ ငါတို့ဗမာဟာစစ်နိုင်တဲ့လူမျိုးမို့ ငါတို့ရေးချင်သလိုရေးသားနိုင်တယ် မင်းတို့စစ်ရှုံးတဲ့ မွန်လူမျိုးမို့ငါတို့ရေးသားတဲ့အတိုင်းခံယူရမည်။ စစ်ရှုံးတဲ့အတွက်မွန်လူမျိုးကိုလဲ ငါတို့က အမည်နာမ၊ပေးချင်သလို ပေးနိုင်တယ်လို့အဖြေပေးရယုံကလွဲပြီး တခြားအဖြေပေးစရာမရှိနိုင်ပါဘူး မွန်လူမျိုးတို့ ဘဝအဖြစ်က အဲဒီလိုအနိုင်ကျင့်ခံနေရတယ်။ စစ်ရှုံးသွားတဲ့အတွက်စစ်နိုင်သူရဲ့ အဆုံးဖြတ်ကို တဖက်သတ်ခံနေရတယ်။ စစ်ရှုံးတဲ့အတွက် ခြေလက်တွေကိုတုတ်ပြီး တဖက်သတ် အထိုးကြိတ် ခံနေရတယ်။ ပါးစပ်ကို ပိတ်ခံထားရပြီး တဖက်သတ်ဆဲဆိုတာကို ငြိမ်ခံနေရတဲ့ဘဝရောက်နေတယ်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်မှာမွန်နဲ့ဗမာတို့ဟာပြင်းပြင်းထန်ထန်စစ်ဖြစ်ခဲ့ကြတယ်။ ရန်သူဖြစ်ခဲ့ကြတယ်။ တဖက်နဲ့တဖက်တဦးနဲ့တဦးအပြတ်ရှင်းတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီလိုမွန်လူမျိုးတို့နဲ့စစ်ပြိုင်ဘက်ရန်သူဗမာလူမျိုးတို့ ရေးသားထားတဲ့ သမိုင်းတွေ မှတ်တမ်းတွေ စာပေတွေကို လေ့လာပြီး မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းလို့ကောက်ချက်ချသတ်မှတ်နေကြတယ်။ ဒါတရားသလား၊ ပြီးတော့ နိုင်ငံခြားသားတွေကလဲ ဗမာသမိုင်းဆရာတွေရေးသားတဲ့ မှန်နန်းရာဇဝင် ကုန်းဘောင်ခေတ် ရာဇဝင်ဆိုတဲ့ ဗမာသမိုင်း စာအုပ်တို့ကို ကိုးကားပြီး မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းလို့ရေးသားလာကြတယ်။ အဆုံးဖြတ်ပြုနေကြတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ အနေနဲ့ သိပ်ကိုခံပြင်းစရာကောင်းတယ် မွန်လူမျိုးတို့မှာ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်တဲ့ဗမာအစိုးရအဆက်ဆက်အောက်မှာ ပိတ်လှောင်ပြီး ညှင်းဆဲခံ နေရတယ်။ ဘာမှတုန့်ပြန်ပြီး မရေးသားနိုင်ခဲ့ဘူး မိမိတို့သဘောအတိုင်း လွတ်လွတ်လပ်လပ်ရေးသားခဲ့ရင် ဗမာအစိုးရကဥပဒေတွေ အမျိုးမျိုးနဲ့ဖမ်းဆီးပြီး အပြစ်ပေး အရေးယူပြန်တယ်။ ဗမာစာရေးဆရာတွေကိုစိတ်ကြိုက်ရေးသားခွင့်ပြုထားပေးမဲ့ မွန်လူမျိုးစာရေးဆရာတွေကိုတော့ အမျိုးမျိုးပိတ်ပင် တားဆီးတယ်၊ဒုက္ခပေးခဲ့တယ်။ ဘာမှလွတ်လပ်မှု၊တရားမျှတမှုမရှိဘူး။ မွန်လူမျိုးတို့အနေနဲ့က ဗမာစာရေးဆရာတွေ ဗမာသမိုင်းပညာရှင်တွေ ချိုးချိုးနှိမ်နှိမ်နဲ့ တဖက်သတ် စိတ်ကြိုက် ရေးသားတဲ့ စာတွေကိုဖတ်ပြီးစိတ်ဆင်းဆင်းရဲရဲနဲ့နှစ်ပေါင်းရာချီပြီး သီးခံလာခဲ့ရတယ်။

လူမျိုးတမျိုးရဲ့ ကံကြမ္မာကို အခြားလူမျိုးတမျိုးက ချယ်လှယ်ဖန်တီးတဲ့ခေတ်မဟုတ်တော့ဘူး ကိုယ်ကံကြမ္မာကို ကိုယ်ကဖန်တီးတဲ့ခေတ် ရောက်နေပြီးဖြစ်တယ်။မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ကံကြမ္မာကိုအမြင်ကျဉ်းမြောင်းပြီး ဗမာလူမျိုးဝါဒကိုအပြည့်ဝနှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက်လက်ကိုင်ပြုထားတဲ့ဗမာ သမိုင်းဆရာတွေ ဗမာစာရေးဆရာတွေကဖန်တီးခေတ်ကုန်ဆုံးခဲ့ဖြစ်တယ်နောက်ကျကုန်ခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်။

ဒါပေမဲ့ဒေသရာဇ်ခေတ်ကဗမာသမိုင်းပညာရှင်တွေ၊ ဗမာစာရေးဆရာတွေဖန်တီးလိုက်တဲ့သမိုင်းမှတ်တမ်းတွေ၊စာအုပ်တွေကိုယနေ့ခေတ် ဗမာသမိုင်းပညာရှင်တွေ၊ဗမာစာရေးဆရာတွေကအကြွင်းမဲ့ဆက်ခံပြီးမွန်လူမျိုးတို့အပေါ်မှာဒေသရာဇ်ခေတ်အတိုင်းပြုမူကျင့်ကြံနေသည်မှာ အလွန်အံ့ဩဘွယ်ကောင်းတယ်။နာမမည်နိုင်အောင်ဖြစ်လာမိတယ်။ မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလူမျိုးဖြစ်အောင်ဖန်တီးချင်ကြတယ်။

လူမျိုးတမျိုးရဲ့ဘဝကံကြမ္မာကိုချယ်လှယ်ချင်သလိုချယ်လှယ်နေကြတယ်။ဖန်တီးချင်သလိုဖန်တီးနေကြတယ် မွန်လူမျိုးကို ကျေးကျွန် လူမျိုးလို့သဘောထားရာမကျနေဘူးလား။ ကျွန်ခေတ်ကိုပြန်ပြီးသတိရမိတယ်။ ကျွန်ခေတ်တုံးကစစ်တိုက်လို့ အောင်နိုင်ခဲ့ရင်ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူမှန်သမျှကို သတ်ပစ်လို့ရတယ် ကျွန်အဖြစ် ရောင်းစားလို့ ရတယ်။ ကျွန်အဖြစ်ခိုင်းစေလို့ရတယ် ကျေးကျွန်တို့ရဲ့နံ့ဖူးပြင်ပေါ်မှာ သံပြားခပ်နှိပ်ပြီး တံဆိပ်အမှတ်သား သညာအမျိုးမျိုးကိုပေးနိုင်တယ်။ နံပါတ်(၁) (၂)(၃) ထုနှိပ်ပြီးလဲ အမှတ်သညာပြုထားနိုင်တယ်။

ယခုလဲဘာထူးသလဲ။စစ်ရှုံးတဲ့မွန်လူမျိုးတို့အပေါ်ဗမာပဒေသရာဇ်တွေရဲ့ပြုမူပုံဟာ ကျွန်ခေတ်ကနဲ့ ဘာခြားနားသေးသလဲ။ ငါတို့မွန်လူမျိုးကိုစစ်တိုက်လို့အောင်နိုင်ခဲ့တာဘဲ စစ်ရှုံးတဲ့ငါတို့ရန်သူ မွန်လူမျိုးကို ငါတို့ကြိုက်နှစ်သက် သလို ခေါ်ဆိုနိုင်တယ်။ အမည်နာမအခုခုကိုတပ်မှတ်ပေးနိုင်တယ်။ ငါတို့ရေးသားတဲ့သမိုင်းစာအုပ်တွေမှာမွန်လူမျိုးကိုတလှိုင်းဆိုတဲ့အမည် နာမတရားကို ငါတို့ပေးလိုက်မယ်။ အဲဒီလိုရေးသားမှတ်တမ်းတင်ထားလို့ရှိရင် မွန်လူမျိုးမရှိတော့ဘူးစစ်ရှုံးတလှိုင်းလူမျိုးအဖြစ်နဲ့ဘဲ ကမ္ဘာကသိတော့မယ်။ ငါတို့ဟာစစ်နိုင်တဲ့လူမျိုးဘဲ။ စစ်နိုင်သူပီပီငါတို့လုပ်ချင်တာလုပ်နိုင်တယ် အဲဒီလိုအတွေးခေါ်မျိုးနဲ့ကုန်ဘောင်ခေတ်က ဗမာသမိုင်းပညာရှင်တို့ ကသမိုင်းကိုမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြတယ်။ ယနေ့ခေတ်ဗမာလူ့ဘောင်မှာဒီအတွေးခေါ်မျိုး မရှိထိုက်တော့ဘူးလို့ ကျွန်တော်မြင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ယနေ့ထိဗမာသမိုင်းပညာရှင်အချို့တို့က မွန်လူမျိုးကိုတလှိုင်းဖြစ်အောင်ကြိုးစားပမ်းစားသမိုင်းသုတေသနပြုပြီး သက်သေထူနေတုံးဘဲ ဆိုတော့ အလွန်ဝမ်းနည်းဘို့ကောင်းတယ်။ ပဒေသရာဇ်အတွေးခေါ်မျိုးဗမာလူမျိုးတို့မှာအခုထက်ထိ နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် ရင်ဝယ်ပိုက် သိမ်းဆည်းထားတဲ့ သဘောမသက်ရောက်နေဘူးလား။ မွန်ဘုရင်ဗညားဒလမင်းကိုလဲ ကျွန်ဖြစ်ထိုက်တဲ့သူလို့ အချို့မြန်မာ့သမိုင်းစာအုပ်မှာ မှတ်တမ်း တင်ထားတယ်။ ဒါဟာမွန်လူမျိုးတမျိုးလုံးကိုစော်ကားရာကျနေတယ်။ ကျွန်ခေတ်တုံးကဆိုရင်ကမ္ဘာပေါ်မှာ စိတ်ကောင်း နှလုံးကောင်းရှိတဲ့သူ ဆင်ခြင်တရားနဲ့ပြည့်ဝပြီး ကိုယ်ချင်းစာနာ တတ်တဲ့သူတွေ ပေါ်သေးတယ်။ ကျွန်စနစ်ဟာ မကောင်းဘူးမတရားဘူးဆိုပြီး အမျိုးမျိုးရေးသားကန့်ကွက်ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ဗမာလူ့အဖွဲ့စည်းအသိုင်းဝိုင်းမှာ မွန်လူမျိုးကို တလှိုင်းလို့ အမည်နာမသတ်မှတ် ပေးနေတာကို ကန့်ကွက်သူ စိတ်ကောင်းနှလုံးကောင်းရှိတဲ့သူ ဗမာပညာရှိဆိုလို့တဦးတယောက်မှ မပေါ်ထွက်ခဲ့ဘူး။ သိပ္ပံကိုထူးဆန်းတယ် သိပ်ကိုအံ့ဩဘို့ ကောင်းတယ်။ တလှိုင်းလို့ မွန်လူမျိုးကို အမည်နာမ သတ်မှတ်ပေးနေတာကို အားလုံးကနှစ်ခြိုက် သဘောကျပြီး ငြိမ်သက်နေကြတယ်လို့စွပ်စွဲပြောရမလို့ဖြစ်နေတယ်။ ဒီလိုရင်းသီးတဲ့စကားလုံးတွေနဲ့ဗမာသမိုင်းပညာရှင်တွေဗမာစာရေးဆရာတွေကို ကျွန်တော်မစွပ်စွဲထိုက်ပါဘူးဆိုတာလဲနာလည်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့မွန်လူမျိုးကိုယ်စားအလွန်စိတ်မချမ်းမြေ့လွန်းလို့ပြောရချင်ဖြစ်တယ်။

ခေတ်နဲ့အချိန်ခါက ပြောင်းလဲလာပြီး မွန်လူမျိုးတို့ကို တိုင်းပြည်တွင်းမှာ ပိတ်လှောင်ထားပြီး စိတ်ကြိုက်ငြင်းဆဲလို့ မရတော့ဘူး ခြေလက်တွေကိုတုတ်နှောင်ထားပြီးကြိုက်နှစ်သက်သလိုရှိကံနှက်ငြင်းဆဲလို့မရတော့ဘူး ပါးစပ်တွေကိုပိတ်ထားပြီးကြိုက်နှစ်သက်သလို တဖက်သတ် ခေါင်းခေါက်ဆဲနေလို့မရတော့ဘူး နိုင်ငံတကာသို့ မွန်လူမျိုးတို့ရောက်နေကြပြီး ဖြစ်တယ်။ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ကိုယ့်အမြင်တွေကို ရေးသားလာနိုင်ပြီး လွတ်လွတ် လပ်လပ်ပြောဆိုလာနိုင်ပြီး မမှန်မကန်မဟုတ်မမာတတာတွေကို ချက်ချင်းတုန်ပြန် ရေးသားလာနိုင်ပြီး ဖြစ်တယ်။ ဗမာစာပုံနှိပ်တိုက်ဟာ ဗမာပြည်တွင်းမှာသာရှိတာမဟုတ်တော့ဘူး ဗမာစာပုံနှိပ်တိုက်နဲ့ဗမာစာရေးသား ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုကိုပါ နှစ်ပေါင်းရာချီလက်ဝါးအုပ်ထားပြီးမိမိတို့စိတ်ကြိုက် နှစ်သက်သလိုရေးသားနိုင်တဲ့ခေတ်လဲ ကုန်ဆုံးသွားပြီး ဖြစ်တယ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့အပေါ်မှာဗမာလူမျိုးတွေအမျိုးမျိုးချုပ်ချယ်ပြီးလက်ဝါးကြီးအုပ်ချယ်လှယ်လို့မရတော့ဘူး ကမ္ဘာအနှံ့မှာ ဘယ်နေရာမှာ မဆို ဗမာစာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေလာနိုင်ပြီး internet ကတဆင့်လဲရေးသားလာနိုင်ပြီး ဗမာပြည်တွင်းမှာရှိကြတဲ့ ပြည်သူတွေကို ထိုးဖောက်ပြီး ပညာပေးလာနိုင်ပြီး မျက်စိဖွင့်ပေးလာနိုင်ပြီးဖြစ်တယ်။ ဒါတွေကို အမြင်ကျဉ်းမြောင်းတဲ့ ဗမာတွေ ဗမာဆရာဆရာတွေ ဗမာသမိုင်းပညာရှင်တွေ သတိထားမိဘို့ကောင်းပြီး၊ အဲဒီလိုခေတ်နဲ့အညီ ပြောင်းလဲပြီး မမြင်တတ်ရင် ပြောင်းလဲပြီးမကျင့်သုံးတတ်ရင် တနေ့နေ့မှာမိမိတို့ဗမာတွေအဘို့ ဝတ်ကြွေးတုန့်လဲ့အချိန်ခါလဲ မလွဲမရှောင်သာ ရောက်လာ တော့မယ် ဆိုတာ သတိရှိစေချင်တယ်။ ဗမာလူမျိုးတို့အကြောင်းကိုအမျိုးမျိုးရေးသားပြီး အဆုံးဖြတ်ပြုလာမဲ့ အလှည့်အပြောင်း ကလေးကိုလဲ ပြေးမလွှတ်အောင် ကြုံတွေ့ရမှာ သေချာတယ်လို့ သတိပေးချင်တယ်။ တချိန်တုန်းက အင်းဝဗမာဘုရင် ဓမ္မရာဇာမိပတိဟာ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ဘုရင် ဗညားဒလမင်းရဲ့ ခြေစင်းဖျားအောက်ရောက်ခဲ့ဘူးတဲ့သမိုင်းကိုလဲ မွန်လူမျိုးတို့ရေးသား လာတော့မယ်။ လူမျိုးတမျိုးရဲ့အကြောင်းကို အခြားလူမျိုး တမျိုးကရေးသားထားတဲ့အပေါ် အခြေခံပြီးအဆုံးဖြတ်ပြုတာမှန်ကန်တယ်လို့ယူဆရင်မွန်လူမျိုးတို့၊ ရှမ်းလူမျိုးတို့၊ ရခိုင်လူမျိုးတို့ ကြိုက်နှစ်သက်သလို ရေးသားတဲ့သမိုင်းကို ထောက်ထားပြီး ဗမာလူမျိုးကိုအကဲခတ်တာလဲမှန်တယ်လို့ပြောရနိုင်ရမယ်။ သတ္တိရှိရမယ်။ တိုင်းရင်းသားတဦးဦးကရေးသားတဲ့သမိုင်းကို အထောက်ထားပြုပြီး ဗမာလူမျိုးတွေကိုအဆုံးဖြတ်ပြုတာခံရရမယ်။ ကိုယ်တဦးတည်းက နှစ်ပေါင်း(၂၅၀)ကျော်ကျော်လက်ဝါးကြီးအုပ်ပြီး တဖက်သတ်ရေးသားပြီးအဆုံးဖြတ်ပြုခဲ့တယ်ဆိုတော့ အခုချိန်မှာ တဖက်တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတွေကိုလဲ အဆုံးဖြတ်ပြုနိုင်တဲ့အခွင့်ရေးတွေပေးရတော့မှာပေါ့။ ဒါမှလဲတရားမျှတမယ်မဟုတ်လူးလား။ ဥပမာလူတဦး တယောက်က ဗမာလူမျိုးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အောက်ပါအတိုင်းရေးသားထားတာကိုဖတ်ရှုကြည့်စမ်းပါ

“ဗမာဟူသောဝေါဟာရသည်(ဘ×)ဟူသောဝေါဟာရမှ ဆင်းသက်လာသောပုဒ်ပျက်ဖြစ်သည် ကာလကြာမြင့်လာ သောအခါဝေါဟာရရွေ့လျားပြောင်းလဲတတ်တဲ့သဘောနိယာမအရ(ဘ×)ဟူသော ဝေါဟာရမှသည် ‘ဘမာ’ဟူသော ပုဒ်သို့ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ထိုမှတဖန်(ဘမာ)ပုဒ်မှသည် ‘ဗမာ’ဟူသောပုဒ်သို့ အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာ ခဲ့သည်” ဆိုပြီး ရေးသားကြတယ်ဆိုပါစို့။

² ရတနသီခီမဟာရာဇဝင်၊ စာ ၁၆၂။

ဗမာလူမျိုးတွေအနေနဲ့ဒီအရေးသားကိုဖတ်ပြီးဒေါသအချောင်းလိုက်ထွက်မှာသေချာတယ်။ ဆတ်ဆတ်ခါခါနာကျည်းမှာသေချာတယ်။ အထက်ပါရေးသားထားတဲ့စာပုဒ်နဲ့ပတ်သက်ပြီး အောက်ပါမေးခွန်းများကိုလဲ အချိန်အနည်းငယ်ယူ စဉ်းစားပြီးကျွန်တော်တို့ ဖြေကြည့်ကြရင် ကောင်းလိမ့်မည်ထင်ပါတယ်။

- (၁) ထိုသို့အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကိုဗမာလူမျိုးတို့အနေနဲ့ကြည်ကြည်ဖြူဖြူလက်ခံနိုင်ပါ့မလား၊
- (၂) ဒီလိုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကိုတရားမျှတတယ်မှန်ကန်တယ်၊အကျိုးအကြောင်းခိုင်လုံတယ်ဆိုပြီးဗမာလူမျိုးတို့အားအတင်းလက်ခံလာအောင်ကြိုးစားသင့်ပါ့မလား၊
- (၃) ဒီလိုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကိုဗမာလူမျိုးတို့အနေနဲ့လုံးဝလက်မခံမကျေဘဲလျက်ကျွန်တော်တို့ဘာသာကျွန်တော်တို့လွတ်လွတ်လပ်လပ်သုံးနှုန်းရေးသားပြောဆိုနေသင့်ပါ့မလား၊
- (၄) ဒီလိုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကိုရေးသားသုံးနှုန်းပြောဆိုတဲ့အပေါ်ဗမာလူမျိုးတို့အနေနဲ့စိတ်ချမ်းမြေ့စွာရှိနိုင်ပါ့မလား
- (၅) ဒီလိုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကိုရေးသားသုံးနှုန်းပြောဆိုနေကြတဲ့အပေါ်ဗမာလူမျိုးတို့အနေနဲ့ဘာမှမပြောမဆိုမတုန်ပြန်ဘဲခေါင်းငုံ့ခံနေနိုင်ပါ့မလား၊ခေါင်းငုံ့ခံနေတဲ့ကျွန်တော်တို့မျှော်လင့်သင့်ပါ့သလား။

အထက်ပါမေးခွန်းတို့ကိုဖြေကြားကြည့်ရင်ခံစားချက်အမှန်ကိုကျွန်တော်တို့ရကြလိမ့်မယ်။တလိုင်းလို့သက်သက်မဲ့အခေါ်ခံနေရတဲ့မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ ဘဝကိုလည်းကိုယ်ချင်းစာနာလာတတ်မယ်လို့ထင်ပါတယ်။

ဒီဥပမာကိုမပေးချင်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ကိုယ်ချင်းစာနာတတ်တဲ့ပေးရခြင်းဖြစ်တယ်။ **တလိုင်း**လို့ခေါ်ခံရတာဘယ်လောက်မွန်လူမျိုးတို့မှာ ဆတ်ဆတ်ခါခါ နာကျည်း တတ်တယ်ဆိုတာကို သိစေချင်လို့ဒီဥပမာကိုပေးရတာဖြစ်တယ်။ ဗမာလူမျိုးတွေနာကျည်းသလို မွန်လူမျိုးတို့မှာလဲ ထပ်တူထပ်မျှ နာကျည်းတတ်တယ်ဆိုတာကို သိစေချင်လွန်းလို့မလွဲရှောင်သာဥပမာပေးရခြင်းဖြစ်တယ်။ ကိုယ်ချင်းစာနာတတ်ပြီး မွန်လူမျိုးတို့ကို တလိုင်းလို့မပြောဆို မရေးသားကြဘို့တိုက်တွန်းနိုးဆော်တဲ့ ဥပမာတခုဖြစ်တယ်။ အချို့ဗမာတွေကိုရိုးရိုးပြောလို့ နားမလည် ကြဘူး မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းလို့မခေါ် ပြောကြနဲ့မရေးသားကြနဲ့ ပြောလဲနာမယူကြဘူး အဲဒီလူမျိုးတွေအတွက် ဒီဥပမာကို ပေးရခြင်းဖြစ်တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ကိုတလိုင်းလို့ခေါ်ပြီးနှစ်ပေါင်း(၂၅၀)ကျော်ကျော်ညှင်းဆဲနှိပ်စက်ခဲ့ပြီးပြီ မဝသေးဘူးလား နောက်ထပ်မနှိပ်စက်ကြဘို့အနူးညွတ်တောင်းဖန်တင်ပြနေတာဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော့်ကိုနားလည်ပြီးခွင့်လွှတ်စေလိုပါတယ်။ ဒီဥပမာဟာဗမာလူမျိုးတမျိုးလုံးကို အလွန်ထိခိုက်နစ်နာစေတဲ့ ဥပမာဖြစ်တယ်ဆိုတာကျွန်တော်နားလည်တယ်။ အမြင်ကျဉ်း မြောင်းနေတဲ့ဗမာလူနည်းစုအချို့အတွက် ဥပမာပေးတာဖြစ်တယ်။ အချို့ဗမာတွေ၊ဗမာစာရေးဆရာတွေနဲ့ အချို့ဗမာသမိုင်း ဆရာတွေဟာ **တလိုင်း**ကို အသားလွတ် ရေးသားနေကြတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့မှာဆတ်ဆတ်ခါခါနာကျည်းတတ်တယ်ဆိုတာ ကိုယ်ချင်း စာနာစိတ်မရှိကြဘူး။ ငါတို့မှာအာဏာရှိတဲ့လူမျိုးဘဲ၊ ငါတို့ရေးချင်တိုင်းရေးလို့ရတယ်။ ဘယ်သူ့ကိုမှမှုစရာမလိုဘူးလို့အထင်ရောက်နေကြတယ်။ မွန်ကိုတလိုင်းလို့ရေးတာဘာဖြစ်လို့လဲ။ မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းလို့ခေါ်တာဘာဖြစ်သလဲ။ အဲဒီလိုဆင်ခြေ ဆင်လက်တွေ ပေးတတ်တဲ့ ဗမာအချို့ရှိတယ်။ အဲဒီလိုဆင်ခြေဆင်လက်များတဲ့လူတွေကို ရည်ရွယ်ပြီး ဒီဥပမာကိုပေးတာဖြစ်တယ်။ ယဉ်ကျေး သိမ်မွေ့တဲ့ ဗမာလူမျိုးတို့ကို ရည်ရွယ်ပြီးပေးတာလုံးဝမဟုတ်ပါဘူး။ ထိုယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့တဲ့ဗမာများကိုလဲကျွန်တော်အားနာလည်ခွင့်လွှတ်တဲ့တောင်းဖန်ပါတယ်။ ဒါဟာဥပမာသာ ဖြစ်တယ်။ တကယ်မဟုတ်ပါ ဗမာပုဒ်ဟာ (ဘx)ပုဒ်က ဆင်းသက်လာတာမဟုတ်ပါဘူးဗမာနဲ့ပတ်သက်ရင် ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ ယူဆချက်ကိုဘဲ ကျွန်တော်တို့ လေးစားလက်ခံရမှာ ဖြစ်တယ်။ ဒီနေရာမှာသဘောကို သိအောင် ဥပမာပေးတာဖြစ်တယ်။ သူတပါးရေးသားထားတဲ့ အကြောင်းရာကို အထောက်ထားပြုပြီး အခြားလူမျိုးတမျိုးကိုကောက်ချက်ချလို့မရဘူး မမှန်ကန်ဘူးဆိုတဲ့သဘောကို သိသာထင်ရှားစေလိုလို့ ဒီဥပမာကိုပေးရတာဖြစ်တယ်။ အဲဒီလိုမှားမှားယွင်းယွင်းရေးသားထားတဲ့ စာပုဒ်ကိုအထောက်ထားပြုပြီး ဗမာလူမျိုးတို့ကို အဆုံးဖြတ်ပြုမယ်ဆိုရင်မှားတဲ့ သဘောကိုသာ ဒီနေရာမှာထင်ရှားသိစေချင်ပါတယ်။

အဲဒီလိုအရေးသားမျိုးကိုကျွန်တော်တို့ရှောင်ရှားရမယ်။ဗမာလူမျိုးတမျိုးလုံးတို့ကို အလွန်ထိခိုက်နစ်နာစေပါတယ်။ ဗမာလူမျိုးအဆောက်အုံကြီး တခုလုံးကို ထိခိုက် စေနိုင်တဲ့အသုံးနှုန်းဖြစ်တယ်။ ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ဂုဏ်သိက္ခာလူမှုရေးစီးပွားရေးနိုင်ငံရေးတခုလုံးကိုပါ ထိခိုက်စေနိုင်တယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်ကောင်းကောင်းနားလည်ပါတယ်။ အဲဒီလိုပါတဲ့**တလိုင်း**လို့ဗမာစာရေးဆရာအချို့မဆင်ခြင် ရေးသားသုံးနှုန်းလိုက်တဲ့ အသုံးနှုန်းဟာ မွန်လူမျိုးတရပ်လုံးကို ထိခိုက်နစ်နာစေပါတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ဂုဏ်သိက္ခာ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့လူနေမှုအဆောက်အုံ တခုလုံးကိုထိပါးစေခဲ့တယ် မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့လူမှုရေး စီးပွားရေးနိုင်ငံရေး၊ဥပဒေရေး၊သမိုင်းကြောင်းတို့ကိုပါ အလွန်ထိခိုက် နစ်နာစေခဲ့တယ် ဆိုတာကို သိစေချင်တယ်။

ဒီနေရာမှာတရုတ်လူမျိုးတို့ရဲ့စကားပုံတခုကိုသွားပြီးသတိရမိတယ်။စကားပုံကဒီလိုဆိုထားတယ်

“ဒါနဲ့ဒုတ်ဒုတ်နဲ့ရိုက်လို့ရရှိသွားတဲ့ဒါဏ်ရာဟာရက်အနည်းငယ်အတွင်းမှာ ဆေးဖြင့်ကုသလို့ပျောက်ကင်းနိုင်တယ်၊ ဒါပေမဲ့ နှုတ်စကားနဲ့ဆဲဆိုလိုက်လို့တဖက်သားမှာ အသဲခိုက်နစ်နာသွားတဲ့ဒါဏ်ရာဟာ ပျောက်ကင်းဘို့အတွက် ဆေးဖြင့်ကုသလို့ မရဘူး၊ ရာသက်ပန် တသက်လုံးတည်ရှိသွားတတ်တယ်၊”

မွန်လူမျိုးတို့ကိုမျိုးပြုတ်အောင်ဆိုပြီးဦးအောင်ဇေယျနဲ့သားအဖတို့ကဒါနဲ့ဒုတ်၊ ဒုတ်နဲ့ရိုက်သတ်ခဲ့ပြီးပါပြီ ဒါဒင်မကဘူးကျန်ရှိနေတဲ့ မွန်လူမျိုးတို့ကိုဗမာသမိုင်းမှာ စာစကားနဲ့တလှိုင်းဆဲဆိုပြီးရာသက်ပန် နှိပ်စက်ထားပြန်တယ်၊ တလှိုင်းနဲ့ဆဲလိုက်လို့ မွန်လူမျိုးတို့မှာ ရရှိသွားတဲ့ အနာတရဒါဏ်ရာဒါဏ်ချက်ဟာ ကမ္ဘာကြေသော်လဲ မွန်လူမျိုးတို့အဘို့ ကြေနိုင်ခဲ့ပါတယ်၊ပြေနိုင်ခဲ့ပါတယ်၊

မွန်နန်းရာဇဝင်နှင့် ကုန်းဘောင်ဆက်မဟာရာဇဝင်တို့ဟာ ဗမာပဒေသရာဇ်တွေအင်အားကြီးထွားနေတဲ့ ကုန်းဘောင်ခေတ်မှာ ရေးသားကြတဲ့သမိုင်းဖြစ်တယ်၊ မွန်နန်းရာဇဝင်ကိုကြည့်ပါ ၁၁၉၁ခုနှစ်ကကြီးတော်ဘုရား လက်ထက်မှာ ရေးသားတယ်၊ ၁၁၉၉ခုနှစ်မှာ ဟံသာဝတီမွန်လူမျိုးတို့တိုင်းပြည်ကိုတိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့တယ် ဟံသာဝတီကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ပြီး နှစ်ပေါင်း(၇၂)နှစ် မှာရေးသားတဲ့ သမိုင်းဖြစ်တယ်၊ အဲဒီအချိန်မှာမွန်လူမျိုးတို့ဟာ အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးအတွက် နိုင်ငံအနှံ့မှာ တော်လှန် ပုန်ကန်နေကြတဲ့ အချိန်ဖြစ်တယ်၊ ဗမာလူမျိုးတို့မှာ အမျိုးသားဂုဏ်မောက်ပြီး မာနတောင်ထိပ် ရောက်နေတဲ့ အချိန်ဖြစ်တယ်၊ မိမိတို့ရဲ့ ဗမာဘုရင်ပဒေသရာဇ်မင်းကို ဒုတ်နဲ့ဖင်ထိုးမိုးကောင်းကင်ရောက်အောင်ဘုံမြှောက်နေတဲ့အချိန်ဖြစ်တယ်၊ ရန်သူတဖက်လူ (မွန်၊ရှမ်း၊ရခိုင်)ကို ချိုးခြောက်နဲ့နှိုင်းယှဉ်မစင်ကဲ့သို့ရှုံ့မှန်းအထင်သေးနေတဲ့ကာလဖြစ်တယ်၊ အဲဒီကာလမှာ ရေးသားတဲ့သမိုင်းတွေမှာ မွန်လူမျိုးကို ‘တလှိုင်း’ လို့သတ်မှတ်ပြီးတဖက်သတ်ရေးသားကြတာဆန်းသလား၊နောက်တချက်စဉ်းစားဘို့ကလွန်ခဲ့တဲ့နှစ်ပေါင်း(၇၂)နှစ်ကဖြစ်ပျက်ခဲ့အဖြစ် ပျက်တခုကိုပြန်လည်စဉ်းစားရေးသားတယ်ဆိုတာ၊ မည်မျှအမှန်တရားနဲ့နီးစပ်ပြီး၊ မည်မျှအမှန်တရားနဲ့ကင်းကွားတယ်ဆိုတာခန့်မှန်းယူနိုင် ပါတယ်။

ကုန်းဘောင်ဆက်မဟာရာဇဝင်ကိုပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်တဲ့မင်းတုန်းမင်း(၁၈၅၃-၇၈)လက်ထက်မှာရေးတယ်၊ မွန်နိုင်ငံကိုတိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက် နိုင်ပြီးနှစ်ပေါင်း(၁၀၀)ကျော်မှာရေးတာဖြစ်တယ်၊ ကုန်ဘောင်ဆက်မဟာရာဇဝင်သမိုင်းမှာ မွန်လူမျိုးကိုမွန်လူမျိုးလို့လုံးဝမသုံးတော့ဘဲ၊ ‘တလှိုင်း’ဆိုပြီး မိုးမွန်အောင် သုံးနှုန်းရေးသားထားတယ်၊ဗညားဒလမင်း ကိုလဲ ကျွန်ုပ်တို့ထိုက်တဲ့သူလို့ သုံးနှုန်းရေးသား ထားတယ်၊ ဒီသမိုင်းစာအုပ် နှစ်အုပ်ဟာ ဗမာပဒေသရာဇ်ကို မြှောက်ထိုးပင့်ကော်နေကြတဲ့ ဗမာပဒေသရာဇ်သမိုင်းဆရာတစ်စုံတစ်ယောက်ကြိုက် ရေးသားတဲ့သမိုင်းဖြစ်တယ်၊ ဒီမွန်နန်းရာဇဝင်သမိုင်း ကုန်းဘောင်ဆက်မဟာရာဇဝင် သမိုင်းတို့ကို ကျောင်းမှာပြဌာန်းပြီး ကျောင်းသားလူငယ်တွေကို သင်ကြားစေတာ မှန်ကန်ပါ့မလား အဆိပ်အတောက်အတွေးခေါ်တို့ကို နုနယ်တဲ့ကျောင်းသားလူငယ်တို့ရဲ့ ဥဏှောက်ထဲသို့သွတ်သွင်းနေတာနဲ့တူတယ်၊ ဒီသမိုင်း စာအုပ်တို့ကို ကိုးကားပြီး မွန်လူမျိုးတို့ကို အဆုံးဖြတ်ပြုတယ်ဆိုတာ တရား မျှတမှုဖြစ်နိုင်သလားစဉ်းစားဉာဏ်ရှိသူတိုင်း စဉ်းစားကြပါ၊ မိမိကစစ်အောင်နိုင်သူ ပီပီမိမိတို့စိတ်ကြိုက် တဖက်သတ် ရေးသား နိုင်ခဲ့ခေတ်ဖြစ်တယ်၊ ဒီလိုတဖက်သတ်အနိုင်ကျင့်ရေးသားတဲ့ သမိုင်း ကအချက်လက်တွေကို မှန်ကန်ပါတယ် ဆိုပြီးလိုက်ပြီး သုတေသနပြုသက်သေထူနေသေးရင်မခက်ဘူးလား ပဒေသရာဇ်ခေတ်က မတရားအနိုင်ကျင့်တဲ့စရိုက်တွေ ဗမာလူမျိုးမှာ အခုထက်ထိ လွှမ်းမိုးနေဆဲဘဲလို့ သတ်မှတ်ရမလို့ဖြစ်နေတယ်၊ ဝမ်းနည်းဘို့ အလွန်ကောင်း တယ်၊

ဥပမာ ၁၈၈၅-ခုနှစ်အင်္ဂလိပ်လူမျိုးနဲ့ဗမာလူမျိုးတို့ကြားဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့စစ်အကြောင်းကို တဖက်သတ်အမြင်နဲ့အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့ ရေးသားထားတဲ့ သမိုင်းကို လေ့လာပြီးဗမာလူမျိုးတို့ကိုအဆုံးဖြတ်ပြုပြောဆိုရေးသားရင်သင့်လျော်ပါ့မလား၊ လုံးဝမသင့်လျော်ပါဘူးလို့ ဖြေကြမှာသေချာတယ်၊ ကျွန်တော်ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကရှင်းရှင်းဘဲ၊စစ်နိုင်လို့တဖက်သတ်စိတ်ကြိုက်ရေးသားထားတဲ့သမိုင်းစာအုပ်တွေကိုကိုးကားပြီးစစ်ရှုံးသူအပေါ် အကဲခတ်အဆုံးဖြတ်ပြုတယ်ဆိုတာမှားတယ်၊ ဒီစာအုပ်တွေကိုအထောက်ထားမပြုသင့်ဘူးလွတ်လပ်တဲ့သမိုင်းသုတေသီတွေ သမိုင်းပညာရှင် တွေလေ့လာတွေ့ရှိချက်တွေ သုတေသနပြုပြီးတွေ့ရှိထားတဲ့ သက်သေသာဓကတွေကို အထောက်ထားပြုပြီးလူမျိုးတမျိုးရဲ့နောက်ကြောင်းကို ကောက်ချက်ချအဆုံးဖြတ်ပြုရင်လက်ခံနိုင် စရာရှိသေးတယ်လို့ပြောချင်တယ်၊ အခုတော့စစ်နိုင်တဲ့ ဗမာတွေကစိတ်တိုင်းကျ တဖက်သတ် ရေးသားထားတဲ့ မွန်လူမျိုးတို့အကြောင်းကို လေ့လာပြီးဆုံးဖြတ်နေကြတယ်၊ အလွန်မတရားရာကျ နေတယ်၊ သထုံသမိုင်းကိုဘဲကြည့်ကြည့် ပုဂံသမိုင်းကိုဘဲကြည့်ကြည့်မွန်လူမျိုးကိုမွန်လူမျိုးလို့ဘဲမှတ်တမ်းတင် ရေးသားထားတာတွေ့ရမယ်၊ သထုံမွန်လူမျိုးတို့ထံမှာ ပီဗိုကတ်သုံးဘုံကို အနေရိထားမင်းကလာရောက် တိုက်ခိုက် သွားတယ် မွန်ဘုရင် မနုဟာမင်းနှင့်တကွ မွန်ရဟန်းသံဃာတွေမွန်ပညာရှိတွေကို ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားတယ်၊ ရွှေငွေကျောက်သံပတ္တမြားတွေကို ဆင်အစီး(၃၃)စီးတိုက် သယ်ဆောင်သွားတယ် အဲဒီသမိုင်းကြောင်းကို လေ့လာဖတ်ရှုရမယ်၊ မွန်လူမျိုးတို့ ရေးသားတဲ့သမိုင်းတွေ စာတမ်းတွေမှာ ရှာဖွေပြီးကြည့်ကြည့် ထူစိုက်ထားတဲ့ ကျောက်စာတိုင်တွေကိုဘဲ လေ့လာလေ့လာ မြေအောက်တူးမြုပ်ထားတဲ့ ကျောက်တိုင်တွေကို တူးဖော်ကြည့်ကြည့်မွန်လူမျိုးကို မွန်လူမျိုးလို့ဘဲ မှတ်တမ်းတင်ရေးသား ထားတာကို တွေ့နိုင်တယ်၊ မွန်လူမျိုးတို့က မိမိတို့ကိုယ်ကို တလှိုင်းလို့ ရေးသားထားတာ ဘယ်မှာမှမတွေ့ရဘူး၊ မြစေတီကျောက်စာ

ကိုလေ့လာကြည့်ပါမုန်လူမျိုးတို့ရဲ့အကြောင်းနဲ့မုန်လူမျိုးတို့ရဲ့မွန်စာအရေးသားထက်မြက်ပုံကိုတွေ့ရမယ်။ တလိုင်းဝေါဟာရ စကားလုံးဆိုလို့ ဘာမှာမှရှာလို့မတွေ့ရဘူး။

မွန်လူမျိုးတို့ ဗမာနိုင်ငံ ထဲသို့ဝင်ရောက်စပထပဦးစွာအခြေချနေထိုင်သွားခဲ့တဲ့ ကျောက်ဆည် မိတ္ထိလာဒေသကိုသုတေသနပြုတူးဖော်ကြည့်လဲ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ခြေရာလက်ရာသက်သေအထောက်ထားတွေကိုသာတွေ့ရတယ်။ ဒွာရဝတီ ကျောက်စာတွေ ပရပထကျောက်စာတွေကို လေ့လာ ကြည့်လဲတလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးတလုံးမှမတွေ့ရဘူး မွန်လူမျိုးတို့ အကြောင်းရေးထိုး မှတ်တမ်းတင်ထားတာကို တွေ့ရတယ်။ တလိုင်းဆိုတဲ့ ဝေါဟာရဆိုလို့ဘယ်မှာမှရှာလို့မတွေ့ခဲ့ရဘူး အဲဒီလောက်ခိုင်မာတဲ့ သက်သေတွေ အထောက်ထားတွေ ရှိခဲ့တယ်။ ကုန်းဘောင် ခေတ်မတိုင်ခင်ရေးသားတဲ့ သမိုင်းစာအုပ်တွေကို လေ့လာရင်လဲ မွန်လူမျိုးကို မွန်လူမျိုးလို့ဘဲ မှတ်တမ်းတင်ထားတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒုတိယအင်းဝခေတ်(ညောင်ရမ်းခေတ်)ကို ထူထောင်တဲ့ တောင်ငူဘုရင်နောင်(၉၁၅-၉၄၃)လက်ထက်မှာ ရေးသားတဲ့ ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်းကို လေ့လာကြည့်ရင် မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့အကြောင်းကိုတွေ့ရမယ်။ တလိုင်းဆိုတဲ့ ဝေါဟာရ တလုံးတပါဒမှ မတွေ့ရဘူး ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်းဟာ ကုန်းဘောင်ခေတ်ထက် စောတဲ့ ညောင်းရမ်းခေတ်မှာ ဗမာဘာသာနဲ့ ရေးသား ထားတဲ့ သမိုင်းစာအုပ်ဖြစ်တယ်။ ဘုရင်နောင်ဟာအင်းဝက ဗမာမင်းမျိုးမင်းနွယ်နဲ့ လုံးဝဆက်စပ်မှုမရှိဘူး သူဟာ သာမန်အရပ်သား တဦးဖြစ်တယ် တောင်ငူဘုရင် တပင်ရွှေထီးရဲ့ အထိန်းတော်သားဖြစ်တယ်။ တပင်ရွှေထီးနဲ့ ငယ်စဉ်ရွယ်ကစားဖော်ကစားဖက်ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ပင်ကိုယ်အရည်ချင်းနဲ့ စွမ်းရည်သတ္တိကြောင့် ဘုရင်တက် ဖြစ်လာသူဖြစ်တယ်။ အင်းဝဗမာဘုရင်နရပတိ(စည်သူကျော်ထင်)ကိုလဲ စစ်တိုက်အနိုင်ယူခဲ့သူဖြစ်တယ်။ ဟံသာဝတီမွန်တို့နေပြည်တော်မှာထီးနန်းသစ်ကို တည်ဆောက်ခဲ့တယ်။ အဲဒီထီးနန်းကို(ကမ္ဘောဇသမ္ဘာဒီ)လို့ အမည်နာမပေးထားတယ်။ ကမ္ဘောဇဒေသဆိုတာ ရှမ်း(Tai)လူမျိုးတို့ရဲ့ နေထိုင်၍ရာနေရာဒေသဖြစ်တယ်။ ဒါတွေကိုထောက်ရင်သူဟာ ရှမ်းမျိုးနွယ်တဦးဖြစ်နိုင်တယ်လို့ ထင်မှတ်ရဘွယ်ရှိတယ်။

ဘုရင်နောက်ဟာမွန်စာပေကို အထူးမြတ်နိုးသူ ဖြစ်တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ ဓလေ့ထုံးစံယဉ်ကျေးမှုကို တန်ဖိုးထားမြတ်နိုးသူဖြစ်တယ်။ မွန်အမတ်ပညာရှိတွေ မွန်စစ်သူရဲကောင်းတွေကို ချီးမြှင့်မြှောက်စားခဲ့တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ ထောက်ခံအားပေးမှုနဲ့ ဟံသာဝတီနိုင်ငံမှာ ထီးနန်းစိုက်ပြီးဘုရင်မင်းတက်ဖြစ်နိုင်ခဲ့သူဖြစ်တယ်။ မင်းဖြစ်ပြီးနောက်ဟံသာဝတီအင်ပါယာတော်ကြီးကိုထူထောင်ရန်ကြိုးစားခဲ့တယ်။ (၉၁၆)နှစ် တပို့တွဲလပြည့်ကျော်(၄)ရက်တနင်္ဂနွေနေ့နေမဝင်ခင်မှာ အင်းဝဗမာဘုရင် နရပတိ(စည်သူကျော်ထင်)ကိုတိုက်ခိုက်ချေမှုန်းပြီး စစ်အောင်နိုင်ခဲ့တယ်။အင်းဝအထက်ညာတခွင်နှင့်ရှမ်းပြည်ထိတိုင်အောင်စစ်ခင်းပြီးအောင်ပွဲအဆင့်ဆင့်ခံယူနိုင်ခဲ့တယ်။

သူစစ်တိုက်လို့အောင်နိုင်ခဲ့တဲ့အကြောင်းရာတွေကို **ညောင်ဦး ရွှေစည်းခုံဘုရား**မှာ ကြေးခေါင်းလောင်းသွန်းလောင်းလှူဒါန်းပြီး မှတ်တမ်း ကမ္မည်းရေးထိုးခဲ့တယ်။ခေါင်းလောင်းမှာမှတ်တမ်းတင် သူရေးထိုးခဲ့တဲ့ကမ္မည်းစာကို မွန်စာမြန်မာစာ နှစ်ဘာသာနဲ့ ရေးထိုးထားတာကို တွေ့ရတယ်။ ဘုရင်နောင်ဟာ မွန်အမတ်ဗညားဒလကို အလွန်လေးစားအားကိုးခဲ့တယ် ဒုတိယ အင်းဝနိုင်ငံ(ညောင်ရမ်းမင်းခေတ်)ကို ထူထောင်ရာမှာ ဗညားဒလကို အားကိုးအားထားပြုခဲ့တယ် လို့မှတ်တမ်းတင်ထားကြတယ်။ ယိုဒယားနဲ့ လင်းဇင်းပြည်များကို လုပ်ကြံခဲ့ ရာမှာလဲ ဗညားဒလကို လက်ရုံးတဆူအားကိုးခဲ့တယ်။ နိုင်ငံတကာ ရာဇာသံ ရေးသားရာမှာ မွန်ပညာရှိအမတ် ဗညားဒလကိုဘဲ အားကိုးပြီး ရေးခိုင်းတယ်။ ဘုရင်နောင်ဟာ အမျှော်မြင်ကြီးမားသူတဦးဖြစ်တယ်။ မွန်ဘာသာနဲ့ ရေးသားထားတဲ့ မွန်လူမျိုးတို့ သမိုင်းစာအုပ် **‘ရာဇဝံသကာထာ’**ကို ဗမာလူမျိုးတွေ ပညာဗဟု သုတရစေဘို့ ရည်ရွယ်ပြီး ပညာရှိ မွန်အမတ်ဗညားဒလကိုဘဲ မြန်မာဘာသာသို့ပြန်ဆိုရေးသားစေခဲ့တယ်။ မြန်မာစာပေသမိုင်းမှာ အလွန်ထင်ပေါ် ကျော်ကြားခဲ့တဲ့ စာအုပ်တအုပ်ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ရာဇာဓိရာဇ် အရေးတော်ပုံကျမ်းဆိုပြီး မသိသူမရှိသလောက်ထင်ပေါ်ခဲ့တယ်။ ဗမာစကားပြေအရေးသားရဲ့ ရှေ့ဆောင်လမ်းညွှန်တဲ့ကျမ်း တစောင် ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဗညားဒလအမတ်ဟာ ဗမာခေတ်သစ် စကားပြေရဲ့ ဖခင်ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဗမာစကားပြေအရေးသားအတွက် တံခွန်လွှင့်ထူ ပေးခဲ့သူဖြစ်တယ် ဗညားဒလအမတ်ဟာ စာဆိုစစ်သူကြီးတဦး ဖြစ်တယ် လက်ရုံးရည်နှလုံးရည်နဲ့ပြည့်စုံသူဖြစ်တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့အဘို့ အလွန်ဂုဏ်ယူစရာ ကောင်းတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဖြစ်တယ်။ ရာဇာဓိရာဇ် အရေးတော်ပုံကျမ်းကို လေ့လာကြရင် မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ ပြောင်မြောက်တဲ့သမိုင်း ကြောင်းကိုတွေ့မြင်နိုင်တယ် အဲဒီသမိုင်း စာအုပ်မှာ မွန်လူမျိုးကို မွန်လူမျိုးလို့ဘဲ ထင်ထင်ရှားရှား ရေးသားထားတယ် တလိုင်းဆိုလို့ မတွေ့ရဘူး။

ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံဟာ ဗမာဘာသာနဲ့ ရေးသားတဲ့ သမိုင်း စာအုပ်ထဲမှာ အစောဆုံးစာအုပ်ဖြစ်တယ် ဦးကုလားရေးသားတဲ့ ဦးကုလားရာဇဝင်ချုပ်ထက်အနှစ်(၂၀၀)လောက်စောတယ်။ ဦးကုလားရာဇဝင်ဟာ ဘုရင်နောင် ထူထောင်တဲ့ ညောင်ရမ်းမင်းဆက်ရဲ့ ဒုတိယနောက်ဆုံးဘုရင်ဖြစ်တဲ့တနင်္ဂနွေမင်း (ခရာဇ်သက္ကရာဇ်၁၇၁၄-၁၇၃၃) လက်ထက်မှာ ရေးသားတယ်။ ဒီလောက်ခိုင်မာတဲ့ သက်သေတွေ အထောက်ထားတွေ ခိုင်ခိုင်မာမာရှိနေတာတောင် ဦးအောင်ဇေယျကဘာကြောင့် မွန်လူမျိုးကို ဖျောက်ဖျက်ပစ်ပြီး တလိုင်းလူမျိုးလို့အစားထိုးပြီးသမိုင်းကိုပြောင်းပြန်လှန်ရေးသားချင်သလဲ စဉ်းစားစရာဖြစ်လာတယ်။ နောက်ဆုံးမှာ ဘာသွားတွေ့ သလဲ ဆိုရင်စစ်ကာလမှာမိမိရဲ့ တဖက်ရန်သူကိုချိုးနှိမ်ပြီး အမည်နာမပေးတတ်တဲ့ သဘောအရဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ ရန်သူမွန်လူမျိုးကိုလဲ ဦးအောင်ဇေယျက နာမ်နှိမ့်တဲ့နာမည်တခုကိုပေးပြီးတိုက်တယ်လို့ကောက်ချက်ချလို့ရတယ်။

အမှန်တရားကိုရှာဖွေချင်ရင်လွတ်လပ်တဲ့သုတေသီတွေသမိုင်းပညာရှင်တွေရဲ့လေ့လာစမ်းသုတေသနပြုပြီးတွေ့ရှိချက်တို့ကို ကိုးကားယူတဲ့လိုတယ်လို့ကျွန်တော်ပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း၊ ဒီနေရာမှာလွတ်လပ်တဲ့သမိုင်းပညာရှင် Forchhammer'ရဲ့တွေ့ရှိချက်ကို ကိုးကားပြီးတင်ပြလိုပါတယ်။ 'Forchhammer' ဟာ နာမည်ကြီးတဲ့ ဗြိတိသျှလူမျိုးသမိုင်းပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်တယ်။ သူရဲ့သုတေသနလေ့လာတွေ့ရှိချက်အရဆိုရင် တလိုင်းစကားလုံးဟာ မည်သည့် နေရာမှာမှ မတွေ့ရဘူး မွန်လူမျိုးနဲ့ ပတ်သက် ဆက်နွှယ်ပြီး တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးမတွေ့ရဘူးလို့ သူကအခိုင်မာဆိုထား တယ်။ ရှင်းရှင်းပြောရရင် ဘယ်ကျောက်စာမှာမှ တလိုင်းလို့ မှတ်တမ်းတင်ထားတာမတွေ့ခဲ့ရဘူး 'တလိုင်း' ဆိုတဲ့ စကားလုံးဟာ ဦးအောင်ဇေယျကတမင်တကာသက်သက် တီထွင်ပြီးမွန်လူမျိုးတို့ကိုခန့်ခိုက်တဲ့စကားလုံး ဖြစ်တယ် ဆိုတာ ကို သွားတွေ့တယ်။ အောက်ပါအထောက်ထားကို ကြည့်ရင်သိသာနိုင်ပါတယ်။

Edward Harper Parker ရေးသားတဲ့စာအုပ် "Burma" (with special reference to her relations with China),
Printed and Published at the "Rangoon Cazette" Press, 1893. Chapter VII, Page 72
မှာအောက်ပါအတိုင်းရေးသားထားသည်ကိုတွေ့ရတယ်။

"The use of the word 'Talaing' here disproves Forchhammer's contention, repeated by Gay, and approved by Mr. Eales in his Census Returns, that the term was invented by Alompra."

ဒီစာပုဒ်ရဲ့အဓိပ္ပါယ်က၊ “သမိုင်းပညာရှင်များဖြစ်တဲ့၊ Forchhammer, Gay နှင့် Mr. Eales တို့သုတေသန အကြိမ်ကြိမ် ပြုလုပ်ပြီး မှန်ကန်သည်ဟုအခိုင်မာတင်ပြထားတဲ့အချက်((contention)တရပ်ရှိခဲ့တယ်။ အဲဒါကဘာလဲဆိုတော့၊ ('တလိုင်း'ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရ စကားလုံးဟာ ဦးအောင်ဇေယျက တမင်တကာ တီထွင်သုံးစွဲထားသော စကားလုံးသာဖြစ်တယ်)လို့ သူတို့က သက်သေ သာဓက အထောက်အထား ပြည့်ပြည့်စုံစုံနှင့် တင်ပြထားတယ် (contention) အခိုင်မာ အဆိုပြုချက် ပြထားတယ်။ မွန်လူမျိုးဟာ 'တလိုင်း' မဟုတ်ဘူးလို့ အခိုင်မာသက်သေသာဓကဖြင့်ပြထားတယ်။ အဲဒီတော့၊ ဒီနေရာမှာ 'တလိုင်း' ဆိုတဲ့ စကားကို သုံးစွဲနေကြခြင်းဟာ ထိုသမိုင်း ပညာရှင် တို့ရဲ့ အခိုင်မာတင်ပြထားတဲ့အဆိုပြုချက် (contention)ကို မမှန်ကန်ဘူးလို့ဆိုရာ ကျနေတယ်” ဒီစာပုဒ်ကထောက်ပြထားတယ်။ ဆိုလိုတဲ့သဘောက သမိုင်းပညာရှင်တွေ သက်သေသာဓက အထောက်အထားနဲ့ မွန်လူမျိုးဟာ 'တလိုင်း' မဟုတ်ဘူးလို့ အခိုင်မာတင်ပြထားပါလျက်၊ ယခုလို 'တလိုင်း' စကားကို ထပ်သုံးနေခြင်းဟာ မသင့် ဘူးလို့ဆိုတဲ့ သဘောပါဘဲ ဒီစာရဲ့သဘောက 'တလိုင်း'ဆိုတဲ့ စကားကို မသုံးသင့်တဲ့အကြောင်း အဓိပ္ပါယ် ဖော်ညွှန်း နေတယ်။

Forchhammerဟာ အလွန်ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသော ရှေ့ဟောင်းသုတေသန ပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်တယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ၊ ရှေ့ဟောင်းသုတေသန၊ တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်း များစွာကိုလုပ်ကိုင်ခဲ့သူဖြစ်တယ်။ ကျောက်ဆည် မိတ္ထီလာဒေသမှာ သမိုင်းသုတေသန လုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်ခဲ့တဲ့ထင်ပေါ်တဲ့ဗြိတိသျှသမိုင်းပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်တယ်။ မြန်မာပြည်နှင့်ဆိုင်တဲ့ သမိုင်းစာအုပ်များကို လည်း ရေးသား ထုတ်ဝေခဲ့သူတစ်ဦးဖြစ်တယ်။ ဒီလိုထင်ပေါ်တဲ့ ပါရဂူတစ်ဦးရဲ့ အခိုင်မာသက်သေသာဓကနဲ့ တင်ပြထားတဲ့ အချက်ကို လျစ်လျူရှုပြီး မွန်လူမျိုးကို 'တလိုင်း' လို့ ဆက်လက်သုံးစွဲခေါ်ဝေါ်နေခြင်းဟာမွန်လူမျိုးကိုစော်ကားရာကျတဲ့အပြင် သုံးစွဲခေါ်ဝေါ်တဲ့သူမှာ မယဉ်ကျေး သေးတာကိုလည်းပြနေတယ်လို့ကျွန်တော်ဆိုချင်တယ်။

အားလုံးကိုချုပ်ပြီးပြောချင်တာက၊ အကယ်၍မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းချင်ရင် သက်သေတွေအထောက်ထားတွေ၊ သမိုင်း အချက်အလက်တွေကိုခိုင်ခိုင်မာမာတင်ပြနိုင်ရမယ်။ သုံးနှုန်းသူမှာသက်သေတင်ပြတဲ့တာဝန်အပြည့်ရှိတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ မည်သည့် သမိုင်းစာအုပ်မှာဟောဒီလိုရေးသားထားတယ် ဒါမှမွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ ခေါ်ဆိုနိုင်တယ်။ သို့မဟုတ်မည်သည့်မွန်ကျောက်စာမှာ ဟောဒီလိုရေးသားထားတဲ့ဝေါဟာရအသုံးနှုန်းကိုထောက်ထားပြီး မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းလို့ ခေါ်ဆိုပါတယ်။ အဲဒီလိုခိုင်ခိုင်မာမာ တင်ပြနိုင်ရမယ်။ ဒီလိုပြည့်စုံတဲ့သမိုင်းအထောက်ထားတွေကို မှီငြမ်းပြီးမွန်ကိုတလိုင်းလို့ ပြောဆိုရေးသားရင် မွန်လူမျိုးတို့အနေနဲ့လဲ လက်ခံမှာသေချာပါတယ်။ သဘာဝလဲကျမယ်။ လက်လွှတ်စပယ် သုံးနှုန်း တာမျိုးမလုပ်သင့်ဘူး၊ တာဝန်မဲ့သုံးနှုန်းတာမျိုး မဖြစ်သင့်ဘူးလို့ကျွန်တော်ပြောချင်တယ်။ထို့အတူမွန်လူမျိုးတို့ကိုကလည်းအကယ်၍ ဗမာလူမျိုးကိုအရည်းကြီးမျိုးလို့ သုံးနှုန်းပြောဆိုချင်ရင်၊ အဘယ်ကြောင့် အရည်းကြီးမျိုးလို့ဗမာလူမျိုးကိုခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းရတဲ့အကြောင်းကို မွန်လူမျိုးတို့ဘက်မှ ခိုင်ခိုင်မာမာ သက်သေ အထောက်ထားတွေ သမိုင်းအချက်အလက်တွေကိုတင်ပြနိုင်ရမယ်။ ဒါမှလဲတာဝန်ကျေမယ်။ လက်လွှတ်စပယ်တာဝန်မဲ့သုံးနှုန်းတာမျိုး မဖြစ်သင့် မဖြစ်ထိုက်ဘူး။

တလိုင်းစကားအသုံးနှုန်းနဲ့ပတ်သက်ပြီးအချို့တို့ကဆင်ခြေဆင်လက်တွေပေးတတ်သေးတယ်။

“တလိုင်းစကားလုံးဟာစစ်အတွင်းတဦးနဲ့တဦးတိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်နေကြအချိန်မှာသုံးနှုန်းတဲ့ဝေါဟာရဘဲ။ စစ်ရေးနိုင်ငံရေးအရသုံးနှုန်းတဲ့ ဝေါဟာရ စကားလုံးဖြစ်တယ်။ စစ်အတွင်းမှာမိမိဖက်မှစစ်သားတွေစိတ်ဓါတ်တက်ကြွစေပြီးတဖက်ရန်သူအပေါ် အထင်မြင်သေးစေတဲ့ စိတ်ဓါတ်စစ်ဆင်ရေးအရ ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းတဲ့စကားလုံးဖြစ်တယ်။ ဘယ်လိုလုပ်ပြီးသက်သေတွေ သမိုင်းအထောက်ထား တွေနဲ့ပြလို့ရမလဲ။ သက်သေတွေပြဘို့ရောလိုသေးသလား”

အထက်ပါအတိုင်းအချို့ဗမာတွေကဆင်ခြေပေးကောင်းပေးကြမယ်။ ဒီလိုဆိုရင်ဥပမာတစ်ခုကို ကျွန်တော်တင်ပြပါရစေ၊ ကျွန်တော်တင်ပြမဲ့ ဥပမာကဒီလိုပါ။

ဥပမာသူငယ်ချင်းနှစ်ဦး ဖြစ်ကြတဲ့ မမြနှင့်မလှတို့ဟာ၊ မော်လမြိုင်ကောလိပ်၊ အင်္ဂလိပ်စာဌာနမှာ ကျူတာအဖြစ်အတူတူ အလုပ်လုပ်ကြတယ်။ တဦးကိုတဦးသိပ်ချစ်ကြတယ်။ စားအတူသွားအတူလာအတူရှိခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ တနေ့ကျလို့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ အကြောင်းတစ်ခုကြောင့် အခန့်မသင့်လို့ ရန်ဖြစ်ကြတယ်ဆိုပါတော့။ တယောက်ကိုတယောက်တဦးကိုတဦး မမြမလှလို့ ယဉ်ယဉ်ကျေးကျေး မခေါ်ကြ တော့ဘူး။ မမြက၊ မလှကို ‘ဖါမ’လို့ခေါ်မယ်။ တဖန်၊ မလှကလဲ၊ မမြကို ‘မိန်းမရွှင်’လို့ပြန်ခေါ်တာပေါ့။ အဲဒီလိုဘဲ၊ ဗမာနှင့်မွန်လူမျိုးတို့စစ်ဖြစ်တော့၊ ဗမာကလဲမွန်ကို မွန်လို့ယဉ်ယဉ်ကျေးကျေး မခေါ်ဆိုတော့ဘူး။ ‘တလိုင်း’လို့ ခေါ်လာတယ်။ တဖန်မွန်လူမျိုးတို့ကလဲ၊ ဗမာကိုဗမာလို့ ယဉ်ယဉ်ကျေးကျေး မခေါ်တော့ဘူး။ ‘အရည်းကြီးမျိုး’တွေလို့ပြန်လဲ ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းလာတယ်။ ဒီနေရာမှာ မလှဟာ ‘ဖါမ’မဟုတ်သလို ‘ဖါမ’လဲမလှမဟုတ်ဘူး။ မလှဟာ မော်လမြိုင်ဒီကရီကောလိပ်က အင်္ဂလိပ်ကျူတာဆရာမ တဦးဖြစ်တယ်။ သူသူငါငါအလွန် လေးစားရတဲ့ ဆရာမဖြစ်တယ်။ မျိုးရိုးလဲကောင်းတယ်။ ဆွေကြီးမျိုးကြီး အသိုင်းဝိုင်း ကဖြစ်တယ်။ အကျင့်စာရိတ္တလဲအလွန်ကောင်းမွန်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီရန်ပွဲက မမြဆဲဆိုလိုက်တဲ့စကားကို၊ အစွဲပြုပြီး၊ မလှကိုတွေ့တိုင်း ‘ဖါမ’လို့ခေါ်ဆိုကြရင် တရားသလား၊ ဖြစ်ထိုက်သလားဆိုတာ လူတိုင်းစဉ်းစားသင့်ပါတယ်။ တဖန်မလှကို ‘ဖါမ’လို့ ခေါ်တဲ့သူကရော လူယဉ်ကျေးဖြစ်နိုင်ပါ့မလား၊ အသိဉာဏ်ခေါင်းပါးသောသူ လူဂုဏ်တယောက်မဖြစ်နေဘူးလား စဉ်းစားကြည့်ပါ။ မွန်လူမျိုးတွေဟာ ရန်ပွဲမှာဆဲဆိုခဲ့ကြတဲ့ စကားလုံးနဲ့ ဒီကနေ့ထိ သက်သက်မဲ့ ဆဲဆို ခံနေရဆဲဘဲရှိနေတယ်။ တရားသလား သင့်သလား ဆိုတာ စဉ်းစားကြည့် ကြပါ။ တဖန် မွန်လူမျိုးကို ယနေ့အထိ ဆဲနေကြတဲ့ ဗမာတွေကရော၊ ဘယ်လိုအဆင့်အတန်းရှိတဲ့လူစားလဲဆိုတာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုပြန်စဉ်းစားကြည့်ပါ။ လူယဉ်ကျေး တယောက် တော့ လုံးဝမဟုတ်နိုင်ဘူးဆိုတာလောက်ဘဲ ကျွန်တော်ပြောချင်တယ်။

အပိုင်း(၅)

မွန်လူမျိုးတို့လဲတလိုင်းဝေါဟာရနဲ့ပတ်သက်ပြီးအမျိုးမျိုးရှာကြံအဖြေထုတ်ကြတယ်။ မိမိလူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ဗမာလူမျိုးတို့ကခေါ်ဝေါ် သမုတ်တဲ့ အပေါ်မှာ မကြေမချမ်းဖြစ်ပြီးအမျိုးမျိုးတွေးတောကြစည်ကြတယ်။ အဘယ်ကြောင့်မွန်လူမျိုးကနေတလိုင်းဖြစ်လာရသလဲ။ ဒါပေမဲ့ အမှန်တရားကို ဘယ်သူမှမရခဲ့ကြဘူး။ ဒီဝေါဟာရ ဘယ်ကလာတယ်၊ မွန်လူမျိုးတို့နဲ့ဘယ်လို သက်ဆိုင်တယ်၊ဘယ်လို အဓိပ္ပါယ်ရှိတယ် ဆိုတာဘယ်သူမှအတိကျမပြောနိုင်ဖြစ်နေခဲ့တယ်။ အဲဒီလိုအဖြေရှာလို့မတွေ့တဲ့နောက်ဆုံးမှာ ကိုယ့်အမြင်နဲ့ကိုယ်အမျိုးမျိုးပြောဆို လာကြတယ်။ ဆက်စပ်ယူတဲ့ယူဆချက်အမျိုးမျိုး (assumptions)ထုတ်ပြီးကိုယ့်အမြင်နဲ့ ကိုယ်ရေးသားပြောဆိုနေကြတာ ရှိခဲ့တယ်။ အဲဒီအထဲမှာကျွန်တော်သိသလောက် ထင်ပေါ်တဲ့ယူဆချက်သုံးရပ်ရှိခဲ့ဘူးတယ်။

- (၁) အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းတိလင်္ဂီစာတိုင်းက မွန်လူမျိုးတို့ဆင်းသက်လာတယ်လို့အချို့တို့ကထင်မြင်ယူဆတယ်။ အဲဒီထင်မြင် ယူဆချက် အပေါ်အခြေခံပြုပြီး တိလင်္ဂီစာတိုင်းကဆင်းသက်လာတဲ့မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ခေါ်ဆိုတာဖြစ်နိုင်တယ် ဆိုတဲ့ ဆက်စပ်ယူတဲ့ယူဆချက်(assumption) တရပ်။
- (၂) မွန်လူမျိုးတို့ကိုဦးအောင်ဇေယျက မီးရှို့ပြီးမသတ်ခင်စပါးကျည်ထဲမှ ပိတ်လှောင်ထားစဉ်မွန်လူမျိုးတို့က မိမိတို့ရဲ့ အဖေ(ဖခင်) ကို တ'ပြီးအော်ဟစ်ငိုယိုနေကြတဲ့အသံ (ရွာတလေင်ရမဲ့ဝါ) ကိုအစွဲပြုပြီး မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ခေါ်ဝေါ်တာ ဖြစ်နိုင် တယ် ဆိုတဲ့ဆက်စပ်ယူတဲ့ယူဆချက်(assumption)တရပ်။
- (၃) မွန်ဘခင်သို့မဟုတ်မွန်မိခင်နဲ့လူမျိုးခြားတဦးဦးတို့အိမ်ထောင်ကျပြီး ပေါက်ဖွားလာတဲ့ ကပြား သားသွီးများကို မွန်စစ်စစ် မဟုတ်တဲ့ အတွက်အဲဒီလိုပေါက်ဖွားလာတဲ့ သားသွီးတို့ကို တလိုင်း ‘မွန်မစစ်သူ’ လို့ခေါ်ဝေါ်တာဖြစ်နိုင်တယ် ဆိုတဲ့တွေးခေါ်ယူဆချက် (assumption) တရပ်။

အဲဒီဆက်စပ်ယူတဲ့ယူဆချက် (assumptions)သုံးရပ်ကိုတစ်စုံတစ်ရာတော်ဝင်ဖန်သုံးသပ်ပြီးဆွေးနွေးသွားပါမယ်။

- (၁) အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းတိလင်္ဂီစာတိုင်းကမွန်လူမျိုးတို့ အချို့ဆင်းသက်လာတယ်လို့ အချို့တို့ကထင်မြင်ယူဆတယ်။ အဲဒီထင်မြင် ယူဆချက် အပေါ်အခြေခံပြုပြီး တိလင်္ဂီစာတိုင်းကဆင်းသက်လာတဲ့မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ခေါ်ဆိုတာဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ဆက်စပ်ယူတဲ့ ယူဆချက် (assumption) တရပ်

အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းတိလင်္ဂီစာက မွန်လူမျိုးတို့ဆင်းသက်လာတဲ့ သက်သေအထောက်ထားသမိုင်းမှာ လုံးဝမတွေ့ခဲ့ရဘူး။ အိန္ဒိယ တောင်ပိုင်းတိလင်္ဂီစာတိုင်းကမွန်လူမျိုးတို့ အချို့ဆင်းသက်လာတယ်ဆိုတဲ့ အယူဆဟာအခြေအမြစ်မရှိဘူးလို့ပြောချင်တယ်။ သမိုင်း ပါမောက္ခ G.H.Luce / သမိုင်းပါမောက္ခဒေါက်တာသန်းထွန်းနှင့် သမိုင်းဆရာဦးဘသန်းတို့က မွန်လူမျိုးတို့ဟာမွန်ဂိုလိုက်အနွယ်ဖြစ်တယ်။ မွန်-ဗမာတို့ အုပ်စုဟာတရုတ်ပြည်တောင်ပိုင်းကျန်စီမြစ်ဝှမ်းတွင်စတင်အခြေတည်နေထိုင်ခဲ့တယ်လို့ဆိုထားတယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပါမောက္ခ G.H.Luce ကသူရေးတဲ့ ‘Old Burma, Early Pagan(1969)စာအုပ်မှာဒီလိုရေးသားထားတယ်။

“The pioneers in civilization both in Old Burma and Old Siam were the Mons. Significantly, the Mons had played a major role as the most prominent agent in spreading and propagating Indian. And I hold that the original homeland of the Mon-Khmers was Yangtze valley before they were pushed south by the Chinese in time immemorial.”

“မွန်လူမျိုးတို့ဟာမူလပထမဦးစွာတရုတ်တောင်ပိုင်း ဂိုဘီသဲကန္တာရမှာနေထိုင်လာခဲ့ကြတယ်။ ထိုနောက်ရေကြည်ရာ မြက်နုရာနေရာ ဒေသသစ်ကိုရာဇဝင် တရုတ်ပြည်တောင်ပိုင်းဘက်သို့ တဖြည်းဖြည်းရွှေ့ပြောင်းလာရာမှမြန်မာ ပြည်တွင်းသို့ ဝင်ရောက် လာကြ တယ်”လို့သက်သေအထောက်ထားတွေနဲ့ အခိုင်မာဆိုထားတယ်။

သမိုင်းပါမောက္ခဒေါက်တာသန်းထွန်းကလဲအောက်ပါ အတိုင်း မှတ်ချက်ချ ထားတာကိုတွေ့ရတယ်။

“မွန်နှင့်ခမေရ်လူမျိုးတို့ကား မွန်ဂိုလိုက်အနွယ်ဝင်များဖြစ်၍ ဝါပလောင်၊ ရိယန်တို့မှာ မွန်ဂိုလိုက် အနွယ်များဖြစ်သော်လည်းဝ၊တို့၌ တောင်ဖက် အမျိုး (Australoid)ရောနှောမည်ဟု သံသယရှိသည်။”³လို့ ဆိုထားတယ်။

နောက်ပြီးဦးဘသန်းရေးတဲ့မြန်မာ့ရာဇဝင်၊စာမျက်နှာ-၅၀၊မှာလည်းအောက်ပါအတိုင်းရေးသားထားတာကိုတွေ့ရပြန်တယ်။

“မွန်လူမျိုးတို့ကားတိဘက်တိုးဘားမင်း(ပျူကမ်းယံ၊သက်)လူမျိုးတို့ မရောက်လာမီကပင် တရုတ်ပြည်အနောက်ပိုင်း ကုန်းပြင်မြင့်များမှတောင်ဘက်သို့ဆင်းလာကြပြီးလျှင်ဧရာဝတီမြစ်ဝ၊ စစ်တောင်းမြစ်ဝ၊ သံလွင်မြစ်ဝအရပ် ဒေသ

³ မြန်မာရာဇဝင်စာတန်းအမှတ်(၁)၊ စာ ၈၆

တို့၌မြို့ရွာတည်ထောင် နေထိုင်ကြသည်ဟုထင်ရန်ရှိသည်။ မွန်ရာဇဝင်သမိုင်းတစောင်၌မွန်လူမျိုးတို့သည်၊ ရှေးပဝေသဏီ အခါက မွန်တိဟုအမည်တွင်လျက်ရှမ်း(စောထိုင်သို့မဟုတ်ထိုင်)လူမျိုးတို့နှင့်အတူ ရောဝတီမြစ်နှင့်သလွင်မြစ်တို့အကြား ကုန်းမြင့် တောင်တန်းကြီး တစ်လျှောက်မြို့ရွာပြုစု နေထိုင်ကြကြောင်း၊ နောင်ကာလရှည်လျားမှတောင်ဘက်သို့ ရွှေ့ဆင်း၍အဆိုပါ မြစ်ကြီးတို့၏အဝှမ်းအရပ်ဒေသတို့တွင် နေထိုင်ကြကြောင်းနှင့် ဆိုသည်။”

အလွန်ထင်ရှားတဲ့အထက်ပါသမိုင်းပညာရှင်(၃)ဦးရဲ့ အရေးသားကို ကြည့်ရင် မွန်-ခမာလူမျိုးတို့ဟာမွန်ဂိုလ်အနွယ်ဖြစ်တယ်၊ တရုတ်ပြည်အနောက်ပိုင်းကုန်းမြင့်မှတောင်ဘက်သို့ဆင်းသက်လာပြီးမြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ရောက်ရှိလာတယ်ဆိုတာထင်ရှားတယ်၊အိန္ဒိယနိုင်ငံ တိလင်္ဂီစာတိုင်းက မွန်လူမျိုးတို့ ဆင်းသက်လာတာကိုမတွေ့ရဘဲ၊

တဖန်The New Encyclopaedia Britannica စွယ်စုံကျမ်းမှာလဲအောက်ပါ အတိုင်းရေးသား ဖော်ပြ ထားတာကိုတွေ့ရတယ်၊

Mon kingdom, also called HANTHAWADDY KINGDOM, kingdom of the Mon people, who were powerful in Myanmar (Burma) from the 9th to the 11th and from the 13th to the 16th century and for a brief period in the mid-18th century. The Mon migrated southward from western China and settled in the Chao Phraya River basin (of southern Thailand) about the 6th century AD.

“မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့မင်းနေပြည်တော်ဟာဟံသာဝတီနိုင်ငံဖြစ်သည်။ မွန်လူမျိုးတို့သည်၊ ၉-ရာစုမှ ၁၁-ရာစု၊ ၁၃-ရာစုမှ ၁၆-ရာစုအထိနှင့် ၁၈-ရာစု၌နှစ်အပိုင်းခြားတိုတောင်းတဲ့ကာလများမှာ ဗမာနိုင်ငံတွင် အလွန်တံခိုးဩဇာကြီးမားခဲ့တဲ့ဖြစ်တယ်၊ တရုတ်ပြည်အနောက်ပိုင်းမှာတောင်ဘက်ပိုင်းသို့ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်လာပြီး စောဖုရားမြစ်ဝှမ်း ‘Chao Phraya River’ တို့မှာ အခြေချ နေထိုင်လာခဲ့သည်။”

အထက်ပါစာပုဒ်တွေအမှန်လူမျိုးတို့မှာတရုတ်ကဆင်းသက်လာတယ်ဆိုတာထင်ရှားတယ် တရုတ်ပြည် တောင်ပိုင်း ကျန်စီမြစ်ဝှမ်းက ဆင်းသက်လာတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ ထင်ထင်ရှားရှားသိရတယ်၊အိန္ဒိယနိုင်ငံတိလင်္ဂီစာတိုင်းက ဆင်းသက် လာတယ် ဆိုတာကိုတဦးတယောက်ကမှ ရေးသားထားတာ မတွေ့ရဘူး၊ ဘယ်သမိုင်းစာအုပ်မှာမှလဲမတွေ့ရဘူး၊ ဒါပေမဲ့ အချို့သမိုင်း စာအုပ်မှာ တိလင်္ဂီစာတိုင်းနဲ့ ဆက်စပ်ပြီး မွန်လူမျိုးတို့ အကြောင်းကို ရေးသားထားတဲ့အချက်တချက်ရှိတယ် ဘယ်လိုရေးသားထား သလဲဆိုတော့ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း တိလင်္ဂီစာတိုင်းလူမျိုးတို့ဟာ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ ရာမည ဒေသကိုလာရောက် တိုက်ခိုက်တယ်၊ ဒါပေမဲ့ မွန်လူမျိုးတို့ကပြန်လည်တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းပြီးထိုကျူးကျော်သူတိလင်္ဂီစာတိုင်းသားတို့ကို ရာမညဒေသမှ မောင်းထုတ် နိုင်ခဲ့ တယ်လို့သမိုင်းစာအုပ်မှာ ရေးသားထားတာကိုဖတ်ဘူးတယ်၊ အောက်ပါ စာပုဒ်က သက်သေပြလျက်ရှိသည်၊

“အထက်မြစ်ညာ၌မြို့ပြတည်ထောင်နေထိုင်သော တိဘက်တိုဘာမင်း(ပျူကမ်းယံ၊သက်)တို့အပေါ်တွင် မဇ္ဈိမဒေသအိန္ဒိယ မြောက်ပိုင်းမှသာကီဝင်မင်းတို့လာရောက်အုပ်ချုပ်သကဲ့သို့ မွန်လူမျိုးတို့အပေါ်တွင်လည်း အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း(ယခုမဒရပ်နယ်) တယ်လင်္ဂီစာအုပ်မှမင်းများလာရောက်အုပ်စိုးဟန်ရှိသည်။ မည်သို့မဆိုမွန်လူမျိုးတို့ကားမိမိတို့နိုင်ငံသို့လာရောက်ကြသော အိန္ဒိယ တိုင်းသားကုလားတို့နှင့် အကြိမ်ကြိမ်တိုက်ခိုက်ကြရသည်”(ဦးဘသန်းရေးမြန်မာ့ရာဇဝင်၊စာ၅၁)

အထက်ပါအထောက်ထားတွေအားလုံးကိုသေသေချာချာလေ့လာကြည့်ရင်၊အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း တိလင်္ဂီစာတိုင်းက မွန်လူမျိုးတို့ ဆင်းသက် လာတဲ့သမိုင်းအထောက်ထားတွေလုံးဝမတွေ့ရဘူး၊ ဒါကြောင့်မွန်လူမျိုးတို့ဟာအိန္ဒိယတောင်ပိုင်းတိလင်္ဂီစာတိုင်းက ဆင်းသက်လာတဲ့ လူမျိုးတမျိုး မဟုတ်ကြောင်းကိုကျွန်တော်တို့ခိုင်ခိုင်မာမာပြောဆိုလာနိုင်တယ်၊

ဒါကြောင့်နံပါတ်(၁)(Assumption)ယူဆချက်နဲ့ပတ်သက်ပြီး သက်သေအထောက်ထားလုံးဝမရှိဘူးတဲ့အတွက်မှားယွင်းတယ်လို့ပြောရမယ်၊ တလိုင်းဝေါဟာရနဲ့အသံတူရိုးမှားဖြစ်တဲ့တိလင်္ဂီစာစကားလုံးကိုဆက်စပ်တွေးခေါ်ယူတဲ့အယူဆလို့ယူဆရဘွယ်ရှိတယ်၊ နိဂုံးချုပ်ကောက်ချက် ချရရင်ဒီအယူဆဟာကြံရာမရတဲ့အဆုံးမှာဖြစ်နိုင်နိုးနိုး၊ ဖြစ်နိုင်ကောင်းရဲ့ဆိုပြီးအတင်းအဓမ္မဆက်စပ်ယူတဲ့ ယူဆချက်(Assumption) တရပ်သာ ဖြစ်တယ်၊ဒီတွေးတောယူဆချက်ဟာဗမာလူမျိုးတို့ကပြောဆိုတာမဟုတ်ဘူး၊ မွန်လူမျိုးတို့ကမိမိမွန်လူမျိုးကို တလိုင်းခေါ်တဲ့ အပေါ်၊ အကြောင်းအစစ်မှန်ကိုရှာမရတဲ့အခါ၊တွေးတောကြံဆရင်ထွက်ပေါ်လာတဲ့ယူဆချက်တရပ်သာဖြစ်တယ်။ ဗမာသမိုင်းပညာရှင်တွေ ဗမာစာရေးဆရာတွေ အနေနဲ့ဒီတွေးတောယူဆချက်နဲ့ပတ်သက်ပြီးပြောဆိုတာမကြားရဘူး၊ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း တိလင်္ဂီစာတိုင်းက မွန်လူမျိုးတို့ ဆင်းသက်လာတဲ့ အတွက်မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ခေါ်ဆိုရကြောင်းဗမာတွေအနေနဲ့ပြောဆိုတာ၊ ရေးသားတာမရှိခဲ့ဘူး၊ မွန်လူမျိုးတို့ကသာ မိမိတို့ဘာသာမိမိတို့ တွေးထင်ပြောဆိုနေကြတာဖြစ်တယ်၊ ကိုယ့်လည်ပင်ကိုယ်ကွင်းစွပ်နေကြတာဖြစ်တယ်၊ ဒါမို့ဒီအယူဆကိုလုံးဝအခြေမရှိဘူး၊ သမိုင်း အထောက်ထားမရှိဘူးလို့ဘဲ ကျွန်တော် ကောက်ချက်ချပြောချင်တယ်၊

(၂) မွန်လူမျိုးတို့ကိုဦးအောင်ဇေယျကမီးရှို့ပြီးမသတ်ခင်စပါးကျည်ထဲမှ ပိတ်လှောင်ထားစဉ် မွန်လူမျိုးတို့ကမိမိတို့ရဲ့ အဖေကို တမ်းတပြီးတိုင်တည်အော်ဟစ်ငိုယိုနေကြတဲ့အသံ (ရွှေတလောင်ရမဲ့ဝါ)ကို အစွဲပြုပြီးမွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ ခေါ်ဝေါ်တာ ဖြစ်နိုင်တယ် ဆိုတဲ့ယူဆချက်(assumption) တရပ်

ဒီအယူဆနဲ့ပတ်သက်ပြီးသမိုင်းအဖြစ်အပျက်အချို့ကိုဒီနေရာမှာတင်ပြမှသာ စာဖတ်သူများရှင်းရှင်းလင်းလင်းသဘောပေါက်မှာဖြစ်တယ်။ ဟံသာဝတီမွန်လူမျိုးတို့နေပြည်တော်ကိုသိမ်းပိုက်ပြီးနောက် အရပ်ရပ်မှာရှိတဲ့မွန်လူမျိုးအားလုံးတို့ကိုဦးအောင်ဇေယျက လိုက်လံဖမ်းဆီးစေတယ်။ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်လို့ရတဲ့မွန်လူမျိုးအားလုံးတို့ကို မီးရှို့မသတ်ခင်စပါးကျည်လိုကျည်မှာအလုံပိတ်လှောင်ထားတယ်။ အဲဒီအထဲမှာ အထူးသဖြင့်မိန်းခလေးတွေ၊ နို့စို့ကလေးငယ်တွေ၊ကျောင်းသားအရွယ်ခလေးငယ်တွေ၊အသက်ကြီးတဲ့လူအိုတွေ များတယ်။ အရွယ်ကောင်းတဲ့ယောက်ျားတွေဟာဦးအောင်ဇေယျတို့ရွှေဘိုဗမာစစ်သားတွေကိုတိုက်ခိုက်ရင်းအသက်အသေခံသွားကြတာများတယ်။ ကျန်တဲ့အနည်းငယ်ယောက်ျားတွေဟာ ထွက်ပြေးရှောင်တိမ်းလိုက်ကြလို့မရှိသလောက်ဖြစ်တယ်။ တောကြိုတောင်ကြားကျန်ရစ်တဲ့ သူတို့ဟာ မိန်းခလေးတွေ၊ ခလေးတွေနဲ့အသက်ကြီးသူရွယ်အိုသူတို့သာရှိတယ်။ ဒီသမိုင်းအဖြစ်အပျက်နဲ့ပတ်သက်ပြီး၊ နောင်လာနောက်သား မွန်လူမျိုးတို့အဖြစ်မှန်သိရှိနိုင်ရန်အတွက် ရှေ့မွန်စာဆိုတွေအောက်ပါအတိုင်း စပ်ဆိုထားခဲ့တယ် လင်္ကာလို ရေးစပ်ထားခဲ့တယ်။ ဦးအောင်ဇေယျမသတ်ခင်စပါးကျည်ထဲမှာ ပိတ်လှောင်ထားစဉ်မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ အခြေနေကိုမျက်စိနဲ့တပ်အပ်သေချာမျက်ဝါး ထင်ထင်တွေ့မြင်ရသကဲ့သို့ပေါ်လွင်အောင်အောက်ပါအတိုင်းကလင်္ကာနဲ့စပ်ဆိုထားတယ်။

‘-----ဗြဲတလကောန် မိန်လင်ကောန်ဂွံ မိန်ထမတ် ပါင်ဂွံယံတ် ကောန်ဂွံရောတိ အိကိုမိဂွံ မိညာတ်ဒးဗက်
ဂြက်တိုန်ဩဟ်အံ ကောန်ဍုတ်ဂွံမိန်ကောန်ဇွော်ဂွံနံနံ ကောန်ဇွော်ဂွံယံ မိလေဝ်ယံတ် တြိုကို သမ္ဘာ
ဒေယံကိုကော ကွိုန်ကိုနော် တွဗြိုကိုလတ် မွယံကိုဒေ ကာယပွတ်ပွဲ ထဲစန်မံင်ပွန် ညံင်ဆံက်စန်နံ
ညံင်ရှုတ်သွံယံမံင်သံသံ ညံင်ဗြိုဂုဂြိုဍုဍုတ် အနုဒိုဟ်ရော ယံတ်ဖီဒွာ ပိုမန်ဗျုဇွော်
လုပ်ဗော်ဇရာဖေက်တလိုင်စိုဟ်ရိုဟ်ရေင်နာနာဟိုလေဝ်**ရွှေတလေင်ရမ္ပဝါ** ပိုဒးကွက်ဂကူ ဂုဏ်နုဗမာ---

အထက်ပါလင်္ကာကိုရိုးရိုးစကားပြေနဲ့ဘာသာပြန်ရေးသားရမယ်ဆိုရင်အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်တယ်။

“-----စပါးကျည်ထဲမှာပိတ်လှောင်ခံထားရပြီး မကြားခင်မီးရှို့သတ်ခြင်းကိုခံရမဲ့ မွန်မိခင်ငယ်တဦးသည် မိမိရဲ့နို့ဆိုရွယ်လူမမယ်သားငယ်လေးကို အသာအယာပွေဖက် ယုယ ပိုက်ထွေးပြီး နို့ရည်တိုက်ကျွေးရင်း တရှိုက်ငင်ငင်ငိုကြွေးနေရှာသည်။ ပါးပြင်ပေါ်မှာ မျက်ရည်များတလိပ်လိပ်ယိုစီးကျဆင်းနေရှာသည် မိခင်ရဲ့ငိုကြွေးနေရတဲ့ အခြေနေအဖြစ်မှန် ကို မသိရှာသော နို့ဆိုရွယ် လူမမယ်သားငယ်ကလေးမှာ မိခင်မျက်နှာကို မျက်တောင်ကလေးကော့၊ အသာအယာမော့ကြည့်ပြီးခြေလက် လှုပ်ရှားစော့ကစား နေရှာသည်။ မိခင်အားပြုံးရယ်ကာကြည့်နေရှာတယ်။ ထိုသို့နို့ဆိုရွယ်လူမမယ် မိမိ၏သားငယ်လေးက ပြုံးရယ်ကာ ရှင်မြူး နေသည့်အဖြစ်ကို မြင်ရှာသောမိခင်မှာ ရင်တွင်း၌စို့တက်ပြီး ရှိုက်ကြီးတငင်ငိုကြွေးရှာသည် အဲဒီလိုမိခင်က ရှိုက်ကြီးတငင် ငိုကြွေးတဲ့အတွက်၊ သားလတ်နှင့် သားကြီးတို့ကပါ အသံပါပါလိုက်၍ငိုကြွေးကြရှာသည်။ ထိုအခါမိခင်ခများ မထိန်းနိုင်ရှာ တော့ဘဲ အသံကုန် အော်ဟစ်ခါ ငိုကြွေးရှာသည်။ ထို့အတူလင်ယောက်ျားနှင့်မယား ညီနှင့်အစ်ကို တူနှင့်ဘကြီး အစ်မနှင့် ညီမတို့သည် တဦးကိုတဦးတအားဖက်တွယ်၍ငိုကြွေးကြကုန်သည်။ ဤသို့တဦးကိုတဦး တအားဖက်တွယ်၍ ငိုကြွေးနေကြပုံမှာ ကောက်ရိုး လိန်ကျစ် ထားသကဲ့သို့ဖြစ်နေကြသည်။ မိုးဦးကျ ဖါးအော်သံကဲ့သို့ တညစ်စိဖြစ်နေကြသည်။ တကျည်လုံး မိုးထစ်ချိုး နေသကဲ့သို့ မည်ဟီးနေသည် လေးဖက်လေးတန်ဖက်ပေါင်းစုံမှာငိုယိုနေကြကုန်သည်။ အသက်ရွယ်ကြီးရင့်ပြီးဇာရာအရွယ်သို့ရောက်နေကြသောမွန်အဖိုးအိုအဖွားအိုတို့သည်၊ စိတ်ခြောက်ခြားထိနဲ့လန့်ခါ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ အော်ဟစ်ကြကုန်၏။ထိုအထဲမှ(**ရွှေတလေင်ရမ္ပဝါ**) ‘အဖေရေ ဤတခါတော့ ဗမာလူမျိုးကြောင့် ကျုပ်တို့မွန်လူမျိုးဘဝ ဆုံးရချေရဲ့ မွန်လူမျိုးတို့အမျိုးပျက်သုန်းရချေပြီး’-----”ဟုလည်းအော်ဟစ်နေကြရှာတယ်။

မွန်ဘာသာနဲ့ ဒီလို ရေးသား ထားတယ်။ အဲဒီစာပုဒ်ကို ဖတ်ပြီး မွန်လူမျိုးတို့ အဘို့ ယူကြိုးမရအောင် ခံစားခဲ့ကြရတယ်။ အသဲနာ ခဲ့ရတယ်။ မိမိတို့ရဲ့ရင်ခွင်ကိုခွဲ အသဲနလုံးကိုတအားဆွဲကြိုးယူငင်လိုက်ရသကဲ့သို့ခံစားကြရတယ်။ မိမိ၏အသဲနလုံးကိုကိုင်ဆွဲခါကျောက်တုံးကြီးပေါ်မှာ တအားလွှဲ၊ ရိုက်ဖွတ်လိုက်သကဲ့သို့လဲ ဆတ်ဆတ်ခါ နာကျည်းစွာခံစားကြရတယ်။ အထူးသဖြင့်နို့ရည်ချိုတိုက်ကျွေးနေတဲ့ မိခင်တဦး အဖြစ်ကိုတွေးပြီး သိပ်သနားနေမိကြတယ်။ သိပ္ပံစိတ်နာစရာဖြစ်စေခဲ့တယ် မိခင်မှာမကြာခင် အရှင်လတ်လတ် မီးရှို့သတ်ခံရပြီး သေရမှာဖြစ်တယ်။ မသေခင် နို့စို့အရွယ်လူမမာကလေးကို ပွေ့ချိုပြီး နို့ချိုရည်တဝတိုက်ကျွေးချင်သေးတယ်။ မိခင်ရဲ့အဖြစ်မှန်ကို လူမမယ်သားငယ်လေးမှာလုံးလုံးမသိရှာဘူး။ ထိုအထဲမှ မွန်အဖိုးအို အဖွားအို တို့ကလဲ ကြောက်ရွံ့ထိနဲ့လန့်ပြီး ကယောင်ကတန်း အော်ဟစ်ရေရွတ်ပြောဆိုနေကြတယ်။ အဖေကိုတိုင်တည် နေကြတယ် (**ရွှေတလေင်ရမ္ပဝါ**)လို့ အော်ဟစ်ကုန်တယ်။ အဲဒီလို အော်ဟစ်တဲ့ (**ရွှေတလေင်ရမ္ပဝါ**)ကိုအစွဲပြု ပြီးမွန်လူမျိုးတို့ကို တလှိုင်းလို့ဗမာတွေ ခေါ်သလားလို့ မွန်လူမျိုးတို့ကစဉ်းစားလာကြပြန်တယ်။

ဒါလဲဘဲကြိဆတွေးတောပြီး ဆက်စပ်ယူတဲ့ ကောက်ချက်တရပ် သာဖြစ်တယ်။ မိမိတို့ကို ဘာကြောင့်တလိုင်းလို့ ဗမာတွေက ခေါ်ရသလဲမသိတဲ့အပေါ်မှာ အခြေခံပြီး ဒီအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်တန်ရာတယ်။ ဒါလေးတော့ ဖြစ်ကောင်းပါရဲ့ဆိုတဲ့တွေးတော ကြိဆချက်မျှသာဖြစ်တယ်။အဲဒီလိုဆက်စပ်တွေးခေါ်နိုင်လောက်တဲ့တိုက်ဆိုင်မှုအဖြစ်ပျက်တခုကလဲရှိနေတယ်လို့ကျွန်တော်မြင်တယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီးမွန်လူမျိုးတို့ရဲ့သမိုင်းကိုကျွန်တော်လေ့လာသုတေသနပြုကြည့်အခါ အောက်ပါတိုက်ဆိုင်တဲ့အဖြစ်ပျက်တခုကရှိ ခဲ့တယ်။

“ မွန်လူမျိုးတို့ကိုမီးရှို့ပြီး မသတ်ခင်စပါးကျည်မှာ ပိတ်လှောင်ထားတယ်ဆိုတဲ့ သမိုင်းအချက်ကိုသွားတွေ့တယ်။ အားလုံး ပေါင်း(၉)ကျည်လို့ မွန်သမိုင်းမှာဆိုထားတယ်။ လူအရည်တွက်အတိကျကိုတော့ မဖော်ပြထားဘူး အဲဒီလိုစပါးကျည်မှာပိတ်လှောင် ခံထားရတဲ့ချိန်မှာ မွန်ကလေးသူငယ်တွေ မွန်မိန်းကလေးတွေ မွန်အဘိုးကြီးတွေတို့ဟာ စပါးကျည်နေရာ ကျဉ်းကျဉ်းကြပ်ကြပ်ထဲမှာ တဦးကိုတဦး တိုးခွေပိတ်ညှပ်ပြီးနေကြရတယ်။ကြောက်ရွံ့ထိန့်လန့်ပြီးသူတပေါက်ဝါတပေါက်နဲ့ မိမိတို့ရဲ့မိခင်ဖခင်တို့ကိုတမ်းတပြီး (ရွှေတလောင်ရမ္မဲဝါ)

(ရွှေတလောင်ရမ္မဲဝါ)လို့အော်ဟစ်တိုင်တည်ငိုယိုနေကြတယ်။ဒါကအမှန်ဖြစ်တယ်။

အဲဒီလိုအော်ဟစ်ငိုယိုဆူညံနေကြတဲ့အတွက် ဗမာအစောင့်စစ်သားတွေဒေါသထွက်လာကြတယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီးဦးအောင်ဇေယျဆီသို့ သွားရောက်သတင်းပို့အကြောင်းကြားတယ်။ သနားညှာတာစိတ်မရှိတဲ့ဦးအောင်ဇေယျက အဲဒီလိုစပါးကျည်ထဲမှာငိုယိုဆူညံနေကြတဲ့ မွန်လူကြီးလူငယ် ကလေးမယ်တို့အငိုတိတ်အောင်ဆိုပြီးသံချွန်နဲ့ထိုးခိုင်းစေပြန်တယ်။ (ဦးအောင်ဇေယျက ဗမာစစ်သားတွေကို အမိန့်ပေးခိုင်းတဲ့အတွက် ဗမာစစ်သားတွေကသံချွန်နဲ့ထိုးတယ်လို့မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ သမိုင်းမှတ်တမ်းမှာဆိုထားတယ်။)အဲဒီလိုအမိန့်အတိုင်း စပါးကျည်ပတ်ပတ်လည်တလျှောက် ရှိတဲ့လူတွေရဲ့နံဘေးကိုဗမာစစ်သားတို့ကမညာမတာသံချွန်နဲ့ လိုက်ထိုးတယ်။ ဗမာစစ်သားတို့က မညာမတာအော်ဟစ်ဆဲဆိုကျိန်းမောင်းတယ်။

အဲဒီလိုမိမိတို့နံဘေးကိုသံချွန်နဲ့တအားထိုးခံရလို့နာကျင်လွန်းပြီးကိုယ်ကိုယ့်ကိုတောင်မထိန်းနိုင်ကြတော့ဘူး။ လူးလှိုမိပြီးတအားအော်ဟစ် ငိုယိုနေကြပြန်တယ်။ အဲဒီမြင်ကွင်းကို မြင်ကြတဲ့ ဗမာအစောင့် စစ်သား တွေကအလွန်ပျော်ကြတယ်။ ပျော်ကြလွန်းလို့စပါးကျည်ကို ဝိုင်းကြီးပတ်ပတ်လယ်လည်ပြီး ‘တလိုင်း’ ‘တလိုင်း’ လို့မြူးတူးပြီး အော်ဟစ် ပြောင်လှောင် က’ နေကြပြန်တယ်။ ဒီအချက်လက်တို့ဟာ အမှန်ဘဲဖြစ်တယ်။ ဒီသမိုင်းအချက်လက်အမှန်တွေကိုကျွန်တော်တွေ့ရှိခဲ့တယ်။

ဒီနေရာမှာ မွန်လူမျိုးတို့အော်ဟစ်ငိုယိုတဲ့ (ရွှေတလောင်)စကားနဲ့ ဗမာအစောင့် စစ်သားတွေ ဟော်ဟစ်တဲ့ တလိုင်းစကားလုံးတို့ဟာ အသံအားဖြင့်ဆင်တူရိုးမှားဖြစ်နေတယ်။ အသံဆင်တူရိုးမှားဖြစ်တဲ့ဒီစကားနှစ်လုံးကိုဆက်စပ်ယူပြီး တလိုင်းစကားလုံးဟာ (ရွှေတလောင်)

စကားကို အကြောင်းပြုပြီး ဖြစ်နိုင်တယ်လို့ နောင်ခေတ်မွန်လူမျိုးတို့က မိမိတို့ဘာသာမိမိတို့ ဆက်စပ်စဉ်းစားယူ ကြတာဖြစ်တယ်။ ဘာဖြစ်လဲဆိုတော့မိမိကိုအကြောင်းမဲ့ဘုမသိဘုမသိတလိုင်းလို့ခေါ်ခံရတဲ့အခါ၊ ဒါလေးတော့ဖြစ်တန်ရာပါတယ် ဒီအကြောင်းဘဲရှိနိုင်တယ်လို့ ဆက်စပ် တွေးတောကြိဆယူတဲ့ ယူဆချက် ဖြစ်နေတယ်။စကားလုံးနှစ်လုံးကလဲအသံဆင်တူရိုးမှားဖြစ်နေတဲ့အတွက် ဆက်စပ်ကြိဆတွေးတော ယူခြင်းသာဖြစ်တယ်။

အမှန်တကယ်မှာမွန်တွေအော်ဟစ်တဲ့(ရွှေတလောင်)စကားလုံးနဲ့ဗမာစစ်သားတွေဟော်ဟစ်ပြောင်လှောင်နေတဲ့တလိုင်းစကားလုံးတို့ဟာတ ခုနဲ့တခုတခြားစီဖြစ်တယ်။ဆက်စပ်မှုလုံးဝမရှိပါ။ တခုနဲ့တခုလဲလုံးဝမပတ်သက်ကြပါ။ တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးဟာ ခရာဇ်သက္ကရာဇ် ၁၇၅၀ခုနှစ် (၁၁၁၁ခုနှစ်) မတိုင်မှီကတည်းက အသုံးပြုခဲ့တယ်။ အင်းဝကိုမွန်လူမျိုးတို့တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်မရခင်ကတည်းက တလိုင်းခေါ်ဟာရကို အင်းဝနိုင်ငံမှာ သုံးနေပြီးဖြစ်တယ် အတိကျပြောရင် ၁၇၄၀-ခုနှစ်အုတ်ဘိုမတ္တရာကပြည်သူလူထုတွေ အုံကြွတော်လှန် ကတည်းက တလိုင်းစကားလုံးကို သုံးနေတာကို တွေ့ရတယ်။ အင်းဝနိုင်ငံကို ၁၁၁၃(၁၇၅၂)ခုနှစ်မှာ မွန်လူမျိုးတို့တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက် နိုင်ခဲ့တယ်။ နှစ်ပေါင်း(၁၂)နှစ်ကျော်စောပြီး တလိုင်းစကားလုံးကို အင်းဝနိုင်ငံမှာအသုံးပြုနေပြီးဖြစ်တယ်။ ဒါထက်စောပြီးတလိုင်းစကားလုံးကို အင်းဝမှာသုံးနှုန်းနေပြီးဖြစ်ရင်လဲဖြစ်နိုင်သေးတယ်။ ၁၇၅၇-ခုနှစ်မှာမှသာဝတီမွန်လူမျိုးတို့နေပြည်တော်ကို ဦးအောင်ဇေယျတို့ရွှေဘိုဗမာတွေ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့တယ်။ ဒါကိုထောက်ရင်မွန်လူမျိုးနဲ့ ဗမာလူမျိုးတို့ ပာသာဝတီ မွန်နေပြည်တော်မှာ တဦးနဲ့တဦး တိုက်ရိုက်ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မထိတွေ့ကြခင်ကတည်းက တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးကို အင်းဝမှသုံးစွဲနေပြီး ဖြစ်တယ်ဆိုတာထင်ရှားတယ်။ ဒီအချက်ကို သတိထားမိဘို့ လိုတယ်။ ဒါမို့မွန်လူမျိုးတို့ဒေသကိုဦးအောင်ဇေယျတို့သားအဖ တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ပြီးမှ မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းလို့ အမည်နာမပေးတယ် ဆိုတာလုံးဝမဖြစ်နိုင်ပြန်ဘူး။

သမိုင်းအချက်လက်အားလုံးကိုအဖက်ဖက်မှလေ့လာစူးစမ်းသုတေသနပြုပြီးတဲ့အခါ (ရွှေတလောင်)စကားလုံးကနေတလိုင်း စကားလုံး ဖြစ်လာတယ် ဆိုတဲ့တွေးတောယူဆချက်ဟာယုတ္တိမတန်ဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရတယ်။ အခြေအမြစ်မရှိဘဲမိမိတို့ထင်ရာစိုင်းပြောဆိုနေကြတာကို တွေ့ရတယ်။ ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာဗမာမင်းအုပ်ချုပ်မှုကို ဆန့်ကျင်တော်လှန် နေကြတဲ့ အုတ်ဖိုမတ္တရာက ပြည်သူလူထုတွေကိုတလိုင်းတွေဆိုပြီး နာမည်တပ်ပြီးတိုက်ခိုက်ချေမှုန်းနေပြီးဖြစ်တယ်။ ယခုခေတ် လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့တွေကို သူပုန်သောင်းကျန်းသူလို့ အမည်တပ်ပြီးတိုက်ခိုက်ချေမှုန်းသလိုဖြစ်ပါတယ်။ တော်လှန်ပုန်ကန်ကြတဲ့အုတ်ဖိုမတ္တရာကပြည်သူတွေကိုအင်းဝဘုရင်ဗမာမင်းက တလိုင်းလို့

စွပ်စွဲပြောဆိုပြီးတိုက်ခိုက်ချေမှုန်းခဲ့တယ်။အဲဒီတော့ဦးအောင်ဇေယျတို့ရွှေဘိုဗမာတွေ တံသာဝတီနေပြည်တော်ကို သိမ်းပိုက်ရယူပြီး နောက်မွန်လူမျိုးတို့ကို လိုက်လံဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်တော့မှ **တလိုင်း**ဝေါဟာရစကားလုံးထွက်ပေါ်လာတယ်ဆိုတာ လုံးဝမဖြစ်နိုင်ဘူး။ အလွန်မှားယွင်း နေတဲ့ အယူဆဖြစ်တယ်ဆိုတာ တွေ့ရတယ်။

တလိုင်းစကားလုံးကိုကုန်းဘောင်ခေတ်မတိုင်ခင်ညောင်ရမ်းခေတ်နောက်ဆုံးမင်း ဓမ္မရာဇာဓိပတိလက်ထက်ကတည်းက သုံးစွဲခဲ့တယ် ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီးမှာ အောက်ပါအတိုင်းရေးသားထားတာကိုတွေ့ရတယ်

“---သူရိန်စောနှင့်ကျွေးကဏ္ဍအိမ် ငနက်-ငကတ်တို့သည် အင်းဝကအခွန်အတုတ်ရေးစစ်သိမ်းခံသည် သံတမန်ထူထပ် ရောက်ပေါက်သည် မယားကျွန်းဖြစ်သားကျွန်းဖြစ်ပူပြင်းလှသည်ဆို၍သူရိန်စောနှင့်ကျွေးကဏ္ဍအများ မုံရွေးရွှေကျောင်း**တလိုင်းမြန်မာ**တို့နေသည့် ကျေးရွာများကို တိုက်ဖျက်လေ၏။-----မတ္တရာတွင်**တလိုင်း**တတပ်တည်၍ သောင်းကျန်းပုန်ကန်ကြလေသည်။ တံသာဝတီသို့လည်း မတ္တရာအုတ်ဘိုစသောအညာမြစ်စဉ်တလျှောက်**တလိုင်း**ဆိုသမျှတိုင်ပင်ညီညွတ်၍ တံသာဝတီတပ်အရောက် အဆိုက်ကိုသာ မြှော်လင့်၍နေကြပါသည်အလျင်ချီတက်လာမည့်အကြောင်းကိုစာနှင့်လူစေလွှတ်သည်---”^၄

ဒီစာပုဒ်နဲ့ပတ်သက်ပြီးကျွန်တော်တို့လေ့လာရင်၊ ၁၇၄၀-ခုနှစ်အင်းဝနိုင်ငံရဲ့နိုင်ငံရေးအခြေနေကိုသိနိုင်ပါတယ်။

အင်းဝမင်း ဓမ္မရာဇာဓိပတိဟာ အုပ်ချုပ်ရေး အလွန်ညံ့ဖျင်းတဲ့မင်းဖြစ်တယ်။ ပွဲလန်းသဘင်အပျော်အပါးလွန်ကျူးတယ် မူးမတ်ကောင်းများကို သတ်ဖြတ်ပြီး မိမိကိုမြှောက်ပင့်တတ်တဲ့သူ မိမိနဲ့နီးစပ်တဲ့သူတို့ကိုသာမူးမတ်ရာထူးခန့်တယ် ပြည်သူပြည်သားတွေ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးကြတယ်။ သူခိုးခါးမြဲတွေပေါများတယ်၊ဂိုဏ်းတွေအမျိုးမျိုးပေါ်တယ်၊ကသည်းတို့နဲ့အကြိမ်ကြိမ်စစ်ဖြစ်ရတယ်။ အခွန်အတုတ် တွေမတရား ကောက်ခံပြီးပြည်သူပြည်သားတွေကိုမတရားအနိုင်ကျင့်တယ်။ ဒါကြောင့် အုတ်ဘို မတ္တရာက လူတွေ မခံရပ် နိုင်လို့ပုန်ကန်ကြတယ်။ မုံရွေးရွှေကျောင်း **တလိုင်းမြန်မာ**တို့ နေသည့် ကျေးရွာများကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးတယ်။ အဲဒီလိုပုန်ကန်တဲ့ နေရာမှာ မတ္တရာအုတ်ဘိုက ပြည်သူလူထုတို့ဟာ တံသာဝတီထံမှ တပ်အကူညီကိုတောင်းတယ်။ တံသာဝတီမှာဘုရင်သမိန်ထောဗုဒ္ဓကိတ္တိ မင်းဖြစ်နေတဲ့ကာလဖြစ်တယ်။ မတ္တရာ အုတ်ဘို စသော အညာမြစ်စဉ် တလျှောက်မှာ ရှိတဲ့**တလိုင်း** ဆိုသမျှတို့ကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်းလို့ ညီညွတ်နေကြပြီး တံသာဝတီကတပ်အကူကိုစောင့်မျှော်နေတယ် အမြန်လာ ပါတော့လို့ စာနဲ့လူစေလွှတ်ပြီး တံသာဝတီမင်းကိုအကူတောင်းတယ်။ တံသာဝတီ ဘုရင်သမိန်ထောမင်းလဲ တံသာဝတီတပ်တွေကိုအကူညီအဖြစ်စေလွှတ်ခဲ့တယ်။ မလွန်းမြို့ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့တယ်။ သတိုးမင်း လှကျော်ထင်နဲ့ သတိုးသရဖျာဗမာစစ်သူကြီး(၂)ဦးကိုလက်ရဖမ်းဆီးမိတယ်။ ရမည်းသင်း၊ ယင်းတော်၊ မိတ္ထီလာအထိတံသာဝတီတို့တပ် ထိုးဖောက် တိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့တယ်။ ဒီအထောက်ထားတွေကိုကြည့်လျှင် တလိုင်းဝေါဟာရဟာမွန်တို့ နယ်ကို ဗမာတွေသိမ်းပိုက်ပြီးမှ ပေါ်ပေါက် လာသောစကားလုံးမဟုတ်ကြောင်းထင်ရှားတယ်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်မတိုင်မှီ ညောင်ရမ်း ခေတ်နောက်ဆုံးပိုင်းကာလကတည်းက သုံးခဲ့တယ် ဆိုတာထင်ရှားတယ်။

တိုင်းပြည်တပြည်နဲ့တပြည်လူမျိုးတမျိုးစစ်တိုက်ခိုက်တဲ့နေရာမှာ ရန်သူကိုမတိုက် ခင်ကတည်းက နာမည်ပျက်တခုခုကို ရွေးပြီးပေးတတ်တဲ့သဘောတာရှိတယ်။ စစ်အောင်မြင်ပြီးမှ နာမည် ပျက်ပေးလေ့ပေးထမရှိဘူး။ ဦးအောင်ဇေယျတို့ကလဲ အင်းဝမှာ အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်နေတဲ့ မွန်တို့ကိုတော်လှန်စကတည်းကနာမည်ပျက်ပေးခဲ့တယ်။ ယခင်ကဗမာရန်သူအုတ်ဘိုမတ္တရာမှ ပုန်ကန် တော်လှန်သူတွေကို **တလိုင်း**နာမည်ပျက်ပေးပြီး တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းခဲ့ဘူးတာကိုအခြေခံပြီး ဦးအောင်ဇေယျကလဲ မွန်လူမျိုးတို့ကို **တလိုင်း**နာမည်ပျက်ပေးပြီး တိုက်ခိုက်ခဲ့တာဖြစ်တယ်။ အင်းဝကိုလာရောက်ကျူးကျော်မင်းလုပ်နေတဲ့မွန်လူမျိုး ဒို့ရန်သူ **တလိုင်း**တွေကို တော်လှန်ကြအောင်ဆိုပြီးဗမာပြည်သူလူထုကိုစည်းရုံးခဲ့တယ်။ မွန်လူမျိုး တို့ကို တော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့ အစမူလ ကတည်းက မွန်လူမျိုးကိုချိုးနှိမ်လိုတဲ့ သဘောနဲ့နိဗ္ဗိကျတဲ့ အမည်နာမ **တလိုင်း**ကို ရွေးပြီးပေးတာဖြစ်တယ်။ အဲဒီလို ချိုးနှိမ်တဲ့ နာမည်ကိုတဖက်မိမိရဲ့ ရန်သူကိုပေးလိုက်တာနဲ့ မိမိရဲဘော်စစ်သားတွေကိုစိတ်ဓါတ်တက်ကြွစေတယ် တဖက်ရန်သူကိုလဲ အထင်မြင်သေး သွားအောင် ဖန်တီးလိုက်တဲ့သဘောဖြစ်တယ်။ ဥပမာ ဗြိတိသျှအင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့ကို တော်လှန်တဲ့နေရာမှာအင်္ဂလိပ်ကို ချိုးနှိမ်တဲ့အမည်နာမကို ရွေးပြီးဗမာတွေပေးတယ် ဗြိတိသျှအင်္ဂလိပ်အစား **နယ်ချဲ့ကုလားဖြူ**တွေပေးခဲ့တယ်။ ဒီနာမည်ကို ကြားတာနဲ့အင်္ဂလိပ်ကို ခန့်ခန့်ညားညား ထယ်ထယ်ဝါဝါမမြင်တော့ဘူး အထင်မြင်သေးပြီးကြွတ်စုတ်လို မြင်လာစေခဲ့တယ်။ အဲဒီနာမည်ကြားလိုက်တာနဲ့ ရန်သူအပေါ် အထင်မြင်သေးပြီးမိမိတို့ဘက်မှ ရဲဘော်ရဲဖက် စစ်သားတွေ စိတ်ဓါတ်တက်ကြွစေခဲ့တယ်။ အဲဒီလိုပါဘဲ ဂျပန်တွေကို တော်လှန်တိုက်ခိုက်တဲ့ နေရာမှာလဲ ဂျပန်ကို ချိုးနှိမ်တဲ့နာမည်တခုခုကို ရွေးပြီးဗမာတွေပေးခဲ့တယ်။ ဂျပန်ကို **နေမျိုးနွယ်ဂျပန်** လူမျိုးလို့လေးလေးစားစားမခေါ်ဘူး အဲဒီအစား **ဖက်ဆစ်မိစ္ဆာကောင် ဂျပန်**ပုတွေ ဆိုပြီးချိုးချိုးနှိမ်နှိမ် နာမည်ရွေးပြီး ခေါ်ခဲ့ တယ်။ အဲဒီသဘောနဲ့ တဖက်ရန်သူကိုတိုက်ခိုက်ချေမှုန်းတဲ့အချိန်မှာ နာမည်ရွေးပြီးပေးတတ်ခဲ့ကြတယ် စစ်အောင် နိုင်ပြီးမှ ပေးတယ် ဆိုတာ လုံးဝမဖြစ်နိုင်ဘူး အဓိပ္ပါယ်လဲ လုံးဝမရှိနိုင်ဘူး။ ဒါမို့မွန်လူမျိုးတို့ကို မီးရှို့မသတ်ခင် ပိတ်လှောင်ထားချိန်မှာ မွန်လူမျိုးတို့က မိမိတို့ရဲ့အဖေကို

⁴ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး-တတိယတွဲ၊ စာ ၃၈၇-၃၈၈

တမ်းတ၊ပြီးတိုင်တည်အော်ဟစ်ငိုယိုနေကြတဲ့အသံ(ရွှေတလောင်ရဲခွဲဝါ)ကို အစွဲပြုပြီးမွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ခေါ်ဝေါ်တာလုံးဝမဖြစ်နိုင်ဘူး သက်သေခိုင်မာမှုမရှိတဲ့ ဆက်စပ်ယူတဲ့ယူဆချက်(assumption) တရပ်သာဖြစ်တယ်လို့ကျွန်တော်တို့ ခိုင်ခိုင်မာမာ ပြောနိုင် တယ်။

(၃) မွန်ဖခင်သို့မဟုတ်မိခင်နဲ့လူမျိုးခြားတဦးဦးတို့အိမ်ထောင်ကျပြီး ပေါက်ဖွားလာတဲ့ကပြားသားသွီးများကို မွန်စစ်စစ် မဟုတ် တဲ့ အတွက် အဲဒီလိုပေါက်ဖွားလာတဲ့ သားသွီးတို့ကို တလိုင်း ‘မွန်မစစ်သူ’ လို့ခေါ်ဝေါ်တာဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့တွေးခေါ်ယူဆချက် (assumption) တရပ်၊

ဒီတွေးခေါ်ယူဆချက် (assumption)ဟာလဲအခြေမြစ်လုံးဝမရှိနိုင်ဘူး မွန်လူမျိုးတဦးကမိမိကို ဘုမသိဘမသိတလိုင်းလို့ ခေါ်နေတာကို မကျေနပ်လွန်းလို့ မိမိအားတလိုင်းလို့ခေါ်နေတဲ့သူကိုကြုံကြုံဖန်ဖန်တုန့်ပြန်ပြီး စွပ်စွဲပြောဆိုတဲ့ယူဆချက်တရပ်လို့ ကျွန်တော် သုံးသပ်မိတယ် ဒီတုန့်ပြန်ချက်ရဲ့အဓိပ္ပါယ်က “ငါဟာမွန်မိဘမွန်မိခင်စစ်စစ်ကပေါက်ဖွားလာတဲ့ မွန်စစ်စစ်ဖြစ်တယ် ငါတလိုင်း မဟုတ်ဘူး မင်းတို့လိုမွန်မိခင်စစ်စစ်မွန်ဖခင်စစ်စစ်မှ ပေါက်ဖွားလာတဲ့ သားသွီးတွေမဟုတ်တဲ့အတွက်မင်းတို့သာ တလိုင်းဖြစ်တယ်၊ တလိုင်းရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကမင်းတို့လို မွန်ကပြားကိုဆိုလိုတာ မင်းတို့လိုမွန်စစ်စစ်မဟုတ်တဲ့ သူတွေကိုသာတလိုင်းလို့ ခေါ်တာ” ဆိုပြီးပြန်လည်ချေပပြောဆိုစွပ်စွဲတတ်ကြတယ်။ ကိုယ့်အချင်းချင်းကို စိတ်ဝမ်းကွဲစေတဲ့ယူဆချက်ဖြစ်တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ အမျိုးသားစည်းလုံး ညီညွတ်မှုကိုထိခိုက်စေတယ်။ ဒီယူဆချက်ဟာ တလိုင်းရဲ့ ဝေါဟာရအဓိပ္ပါယ်ကို အတိအကျ မသိတဲ့အခါ ဒါလေးတော့ ဖြစ်နိုင်ကောင်းရဲ့ ဒါလေးတော့ ဖြစ်တန် ကောင်းရဲ့ဆိုပြီး ရမ်းတန်းဖြန်းတန်း ပြောဆို နေကြတာဖြစ်တယ်။ မွန်မိခင်မွန်ဘခင်နဲ့ လူမျိုးခြားတဦးဦးတို့ ပေါင်းစပ်ပြီး ရတဲ့သားသွီးဟာ အဲဒီသားသွီးအပေါ်မှာ မူတည်တယ်။ သူဟာ ကပြားဖြစ်တဲ့အတွက်မွန်မဖြစ်နိုင်ဘူးလို့ ဘယ်သူက သတ်မှတ်နိုင်မလဲ ဘယ်သူအဆုံးဖြတ်ပြုပေးနိုင်မလဲ အချို့ကပြားမွန်တွေဟာ မွန်စိတ်ဓါတ် အပြည့်ဝရှိတယ် သူတို့ဟာမွန်လို့ အပြည့်ဝခံယူတယ်။ သူတို့ဟာကပြားဖြစ်ပေမဲ့ မွန်လူမျိုးဘဲဖြစ်မှာပေါ့၊ လူတဦး တယောက်မွန်ဖြစ်တယ်မဖြစ်ဘူးဆိုတာ မွန်စစ်စစ်မွန်ကပြားနဲ့ မဆိုင်ဘူး သူရဲ့စိတ်ဓါတ်ခံယူချက်အပေါ်မှာမူတည်တယ်။ ကပြားဘဲ ဖြစ်ဖြစ် ကပြားမဟုတ်ဘဲဖြစ်ဖြစ် မွန်စိတ်ဓါတ်မရှိရင်၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကို မွန်လို့မခံယူရင် မွန်လူမျိုးမဖြစ်နိုင်ဘူး။

ဒီတွေးခေါ်ယူဆချက်ရဲ့အနှစ်သာရဆိုလိုချက်က လူမျိုးခြားနဲ့ပေါင်းစပ်ပြီးပေါက်ဖွားလာတဲ့သားသွီးတိုင်းကို တလိုင်းလို့ခေါ်ဆိုရမယ် ဆိုတဲ့ သဘောသက်ရောက်နေတယ်။ ကပြားဖြစ်တဲ့ လူတိုင်းကို တလိုင်းလို့ခေါ်မယ်ဆိုရင် ကမ္ဘာမှာရှိတဲ့ကပြား တိုင်းဟာ တလိုင်း ဖြစ်ကုန်ပြီးပေါ့၊ ဗမာနဲ့ကုလား ဗမာနဲ့တရုတ် ဗမာနဲ့မွန် ဗမာနဲ့ရှမ်းပေါင်းစပ်ပြီး ရလာတဲ့သားသွီးတွေအားလုံးဟာ တလိုင်းဘဲပေါ့၊ အင်္ဂလိပ်ကပြားတွေ တရုတ်ကပြားတွေ ကုလားကပြားတွေ စပိန်ကပြားတွေ ယိုဒယားကပြားတွေ အားလုံးဟာ တလိုင်းပေါ့၊ မွန်လူမျိုးတမျိုးနဲ့သာဆိုင်တဲ့ သဘော မဟုတ်တော့ဘူး ကပြားတိုင်းနဲ့ ဆိုင်နေတဲ့ သဘောကို ဖော်ညွှန်းနေတယ်။ ဒါဆိုရင်ဘာဖြစ်လို့မွန်လူမျိုးတမျိုးကိုသာတလိုင်းလို့ခေါ်နေကြသလဲ ဘာဖြစ်လို့မွန်လူမျိုးတမျိုးကိုသာ သီးခြား ရည်ရွယ်ပြီး တလိုင်းလို့ ကုန်းဘောင်ဆက် သမိုင်းမှာ ထူးထူးခြားခြား ရေးမှတ်နေရသလဲ၊ ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာအင်းဝဓမ္မရာဇာမိပတိမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်ကြတဲ့ အုတ်ဖိုမတ္တရားကပြည်သူလူထုတွေကိုတလိုင်းလို့သတ်မှတ်ပြီး ဗမာတို့ တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းခဲ့တယ်။ အဲဒီလိုတိုက်ခိုက်ချေမှုန်းခဲ့စဉ်ကသုံးနှုန်းတဲ့တလိုင်း ဝေါဟာရအဓိပ္ပါယ်နဲ့ မွန်ကပြားတလိုင်းရဲ့အဓိပ္ပါယ်တို့ဟာ ဆက်စပ်လို့ မရဖြစ်နေတယ်။ မဆီမဆိုင် ဖြစ်နေတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီတွေးခေါ်မှုဟာ ကလေးဆန်ပြီး လုံးဝမဖြစ်နိုင်ဘူးဆိုတာ စဉ်းစားတတ်တဲ့ သူတိုင်းသိနိုင်ပါတယ်။ ကျွန်တော်အနေနဲ့ အကျယ်ချဲ့ပြီး သက်သေ ထူပြနေဘို့ မလိုဘူးမြင်တယ်။ ဒီယူဆ ချက် (Assumption)ဟာ လုံးလုံးမှားယွင်းတယ်။ လုံးလုံး အခြေမြစ်မရှိဘူးအဆင့်တန်းအလွန်နိမ့်ပြီး ကလေးအလွန်ဆန်တဲ့ တွေးတောယူဆချက်တရပ်သာဖြစ်တယ် ဆိုတာ ကောက်ချက်တင်ပြလိုက်ရတယ်။

နိဂုံးချုပ်အနေနဲ့ ကျွန်တော်ကောက်ချက်ချပြောချင်တာကအထက်ပါတင်ပြခဲ့တဲ့အခြေမြစ်မရှိတဲ့ ယူဆချက်(Assumptions)တွေဟာ သေသေချာချာလေ့လာစမ်းစစ်လိုက်ရင်တခုမှဗမာလူမျိုးတို့ကထုတ်ဖော်တင်ပြလာတဲ့ယူဆချက်တွေမဟုတ်ဘူး၊ မွန်လူမျိုးတို့ကသာ မိမိတို့ ဘာသာမိမိ တို့တွေးတောကြံစည် စဉ်းစားပြီးထုတ်ဖော်ရေးသားလာကြတဲ့ယူဆချက်တွေဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရတယ် အလွန်ထူးဆန်းဘို့ ကောင်းတယ်။ အမှန်မှာမွန်လူမျိုးတို့မှာဘာမှတာဝန်မရှိဘူးဘာမှလဲယူဆချက်ထုတ်ဖော်နေဘို့လဲမလိုဘူး၊ ကိုယ်ကမှတလိုင်းလို့မခံယူထားတဲ့ အတွက် ယူဆချက်တွေကိုထုတ်ဖော်ပြီးငြင်းချက်ထုတ်စရာမလိုဘူးထင်ပါတယ်။ တလိုင်းဝေါဟာရစကားလုံးကိုသုံးစွဲရေးသားပြောဆိုနေကြတဲ့ ဗမာလူမျိုးတို့မှာသာလုံးလုံးလျားလျားတာဝန်ရှိတယ်။တလိုင်းဝေါဟာရဲ့အဓိပ္ပါယ်အစစ်မှန်ကိုထုတ်ဖော်ရေးသားရှင်းလင်းတင်ပြနိုင်ရမယ်ဗမာ လူမျိုးတို့ အနေနဲ့မလင်းရှင်းမတင်ပြဘဲ၊ မွန်လူမျိုးတို့ကမိမိတို့ဘာသာမိမိတို့အမျိုးမျိုးတွေးတောစဉ်းစားပြီးအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုနေကြတယ်ဆိုတာ အလွန်ရီစရာဖြစ်နေတယ်။

ယခုလိုတလိုင်းဝေါဟာရစကားလုံးအပေါ်မွန်လူမျိုးတို့အနေနဲ့အမျိုးမျိုးအဓိပ္ပါယ်ဖော်ပြီးအမျိုးမျိုးထင်ကြေးပေးနေတာဟာ၊ ဘာနဲ့သွားတူ နေသလားဆို တော့ “အရူး-၃၁”ပုံပြင်ထဲကအရူးရေးသားထားတဲ့ (၃၁)ဂဏန်း စာလုံးနဲ့သွားတူနေတယ်။ အရူးတယောက်က သူစိတ်ကူးပေါက်ရာသစ်တုံးတခုပေါ်မှ (၃၁)ဆိုတဲ့ဂဏန်းသင်္ချာကို ရေးသားထားတယ်။ နောက်မကြာခင် လူနှစ်ယောက်က

အဲဒီသစ်တုံးနေရာကိုရောက်လာကြတယ်။သူတို့ဟာသူငယ်ချင်းတွေဖြစ်ကြတယ်။ တယောက်သောသူက စာတတ်ပေတတ်အဘိဓမ္မာဆရာ တဦးဖြစ်တယ်။ တယောက်သောသူက သစ်ကုန်သယ်ဖြစ်တယ်။ အဲဒီတော့အဘိဓမ္မာဆရာက သစ်တုံးပေါ်က ဂဏန်းသင်္ချာ (၃၁)ကိုမြင်ရင်မြင်ချင်း သူ့ရဲ့အမြင်ကိုထုတ်ဖော် ပြောလိုက်တယ်။ ဒီဂဏန်းကိုရေးသားတဲ့သူဟာသာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တော့မဖြစ်နိုင်ဘူး အဘိဓမ္မာဆရာတဦးသော်၎င်း၊တရားသမားတဦးသော်၎င်းဖြစ်ရမယ်။ လူသားတွေကို သတိသံဝေဂရစေလိုတဲ့စေသနာနဲ့(၃၁)ဘုံကို ရည်ညွှန်းပြီး ရေးသားထားတာဖြစ်ရမယ်” လို့သူ့ရဲ့ထင်မြင်ချက်ကိုပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြောလိုက်တယ်။ သစ်ကုန်သယ်ကလဲ မရှေ့ဘူး၊ သူထင်မြင်ချက်ကို ဒီလိုပြောချလိုက်တယ်။ “ဒီဂဏန်းရေးသား ထားတဲ့သူဟာ အဘိဓမ္မာဆရာတဦးတော့ လုံးဝမဖြစ်နိုင်ဘူး၊ သစ်တုံးပေါ်မှာဂဏန်းစာလုံး ရေးသားထားတာကိုထောက်ရင်သစ်ကုန်သယ် တဦးဖြစ်ရမယ်။ သစ်တုံးကို (၃×၁)သစ်အရွယ်စားခွဲစိပ်ဘို့ သတ်မှတ်ရေးသားထားဖြစ်ရမယ်။ (၃၁)ဘုံရည်ညွှန်းပြီး ရေးသားထားတာ လုံးဝမဖြစ်နိုင်ဘူး”

လို့ငြင်းချက် ထုတ်လိုက်တယ်။ တယောက်နဲ့တယောက်မရှေ့ဘူး၊ မိမိအယူဆကိုအခိုင်မာပြောဆိုပြီးရပ်တည်ကြတယ်။ အမှန်မှာ အရူးတယောက်က မိမိကောက်ရထားတဲ့မြေဖြူအပိုင်းစလေးနဲ့လက်ယားပြီးတခုခုကိုရေချင်နေတယ်။ သစ်တုံးကိုတွေ့တော့(သစ်တုံး)လို့ သစ်တုံးပေါ်မှာရေးသားချင်တယ်၊ဒါပေမဲ့သူမှာစာမတတ်ဘူး၊သစ်တုံးဝေါဟာရကိုမပေါင်းတတ်ဘူး၊၁၊၂၊၃၊စသည့်ဂဏန်းကိုသာသူရေးတတ်တယ် ၊ဒါနဲ့သစ်တုံးနဲ့အသံဆင်တူရိုးမှားရှိတဲ့(၁၃)ဂဏန်းကိုသစ်လုံးပေါ်မှာရေးချဘို့သူအကြံရလာတယ်၊ဒါပေမဲ့သူများကိုလှည့်စားချင်တဲ့စိတ်ကလည်း သူ့မှာရှိသေးတော့၊ (၁၃)လို့ရိုးရိုးသားသားရေရင်သူကိုအထင်ကြီးမှာမဟုတ်ဘူးဆိုပြီး (၁၃)ဂဏန်းကိုပြောင်ပြန်လှန်ပြီး(၃၁)လို့ရေးချ လိုက်တာဖြစ်တယ်၊တခြားအတွေးခေါ်သူမှာလုံးလုံးမရှိပါ။

ဒီနေရာမှာအဘိဓမ္မာဆရာရော၊သစ်ကုန်သည်ပါနှစ်ဦးစလုံးဟာ မိမိတို့သန်ရာကိုလိုရာဆွဲပြောဆိုနေကြခြင်းသာဖြစ်နေတယ်ကိုကျွန်တော်တို့ တွေ့ရတယ်။ အမှန်တရားနဲ့လုံးလုံး လွဲမှားနေသည်ကိုတွေ့ရပေမယ်။ တလိုင်းဝေါဟာစကားလုံးလဲထိုနည်းတူဖြစ်ပေါ်နေတယ်။ မိမိတို့ စိတ်သန်ရာလိုရာဆွဲပြောဆိုရေးသားနေကြသည်ကိုတွေ့မြင်ရတယ်။

အပိုင်း (၆)

လူမျိုးတမျိုးနဲ့တမျိုး သို့မဟုတ် တိုင်းပြည်တပြည်နဲ့တပြည်စစ်ဖြစ်ကြပြီးဆိုရင် နှစ်ဖက်စလုံးကမိမိရန်သူကို ချိုးနှိမ်တဲ့အမည်နာမပေးပြီး ပုပ်ခတ်ပြောဆိုတိုက်ခိုက်တတ်ကြတယ်။ ရန်သူကိုပက်ပက်စက်စက်ချိုးနှိမ်ပြောဆိုပြီး မိမိရဲ့ပြည်သူလူထုကိုစည်းရုံး သိမ်းသွင်းကြတယ် မိမိတို့လူမျိုးရဲ့အမျိုးမြင့်မြတ်မှုစွမ်းရည်သတ္တိရှိမှုတို့ကို အမျိုးမျိုးထုတ်ဖော်ပြီးပြည်သူပြည်သားတွေကိုစိတ်အားတက်ကြစေတယ်။

မွန်နှင့်ဗမာတို့ကြားဖြစ်ပွားတဲ့စစ်ပွဲတွေမှာလဲဒီအတိုင်းတဖက်ကိုတဖက်တဦးကိုတဦးပုတ်ခတ်ပြောဆိုကြတယ်။ ၁၇၅၂ခုနှစ်မှာအင်းဝကို မွန်လူမျိုးတို့တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ပြီး မင်းပြုအုပ်ချုပ်နေတယ်။ မွန်လူမျိုးကိုနယ်ချဲ့ပဒေသရာဇ်အဖြစ်ဗမာလူမျိုးတွေမြင်ကြတယ်။ မွန်တို့ကို တော်လှန်ဘို့ ဗမာလူထုကိုစတင်စည်းရုံးသိမ်းသွင်းကြတယ်။အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်နေတဲ့ မွန်တို့ကို တော်လှန်ဘို့ စတင် စည်းရုံးစဉ်ကပင် မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းဆိုပြီးနာမည်ပျက်ပေးခဲ့တယ်။ တလိုင်းနယ်ချဲ့တွေကို တော်လှန်ဘို့ဆိုပြီး ဗမာတွေအချင်းချင်းမှာ လှုပ်ဆော်စည်းရုံး သိမ်းသွင်းခဲ့ကြတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ကလဲမိမိတို့ရဲ့အုပ်ချုပ်ရေးကို ဆန့်ကျင်လာသူတွေကို သောင်းကျန်းသူအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းတယ်။ ဗမာလူမျိုးကို ဗမာလိုမခေါ်တော့ဘူး ဆူပူသောင်းကျန်းတဲ့ (ဂကူတီ)အရည်းကြီးတွေ၊ (ရဲကွေတ်မှာရဲမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ) အယုတ်မိန်းမားတဲ့ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကောင် တွေဆိုပြီးချိုးချိုးနှိမ်နှိမ်အမည်နာမတပ်ခေါ်ခဲ့တယ် အဲဒီလိုဗမာလူမျိုးကို ချိုးနှိမ်တဲ့ အမည်နာမတပ်ပြီး ဝါဒဖြန့်တိုက်ခိုက်တဲ့အတွက် မွန်စစ်သားတွေ စိတ်ဓါတ် တက်ကြစေတယ်။ မွန်ပြည်သူလူထုတွေကိုစိတ်ဓါတ်တက်ကြစေတယ်။ တဖက်ရန်သူ ဗမာတွေကို အထင်မြင်သေးသွားစေခဲ့တယ်။

ဒီနေရာမှာမွန်လူမျိုးတို့သုံးစွဲတဲ့ အရည်းကြီးဆိုတဲ့စကားလုံးဝေါဟာရနဲ့ပတ်သက်ပြီး အနည်းငယ်ရှင်းလင်းတင်ပြရန်လိုအပ်လာတယ်။ အရည်းကြီးဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာဘယ်ကလာသလဲ၊ ဘာအဓိပ္ပါယ်ကိုဆောင်သလဲ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းဘယ်လိုရှိသလဲ၊ အဘယ်ကြောင့် ဗမာလူမျိုးကိုအထင်မြင်သေးသိမ်အောင်ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ အရည်းကြီးဝေါဟာရကိုမွန်လူမျိုးတို့ရွေးချယ်သုံးစွဲခဲ့သလဲ စတဲ့အချက်တွေကို စာဖတ်သူတို့သိဘို့လိုအပ်လာတယ်။နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းကိုသေသေချာချာသိမှမွန်လူမျိုးတို့ကသုံးစွဲတဲ့အဓိပ္ပါယ်ကိုရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိမှာ ဖြစ်တယ်။

သမိုင်းကိုအခြေခံပြောရမယ်ဆိုရင်လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်ပေါင်း(၁၀၀၀)က သထုံပြည်မှာမွန်ဘုရင်မနုဟာမင်း စိုးစံမင်းလုပ်အုပ်ချုပ်နေစဉ်ပုဂံမှာ ဗမာဘုရင်အနော်ရထာမင်းက စိုးစံအုပ်ချုပ်မင်းလုပ်နေတဲ့ ကာလကိုအစချီပြောရမယ်။ သထုံမှာ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာအလွန်တိုးပွားစည်ပင် သာယာဖွံ့ဖြိုးနေတဲ့ အချိန်ကာလဖြစ်တယ်။ ပုဂံမှာ အယူလွဲမှားတဲ့ အရည်းကြီး ရဟန်းတွေကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်နေတဲ့ အချိန်ကာလ ဖြစ်နေတယ်။အဲဒီ အရည်းကြီး ရဟန်း တွေဟာ ကာမဂုဏ်မေထုန်အရသာကို ခံစားနိုင်တယ်။ မေထုန်အမှုကိုလိုက်စားနိုင်တယ် ဇယ်တောက်ခြင်း လောင်းကစားအမှုကိုပြုနိုင်တယ်။ ပြေးလွှားခုန်ပေါက်တဲ့အားကစား အမှုကိုလည်း ပြုကျင့်နိုင်တယ် ဆံရှည်လက်လေးသစ် ထားနိုင်တယ် ဆီဦးထောပတ်ဆိုတဲ့အကောင်းဆုံးအစားအစာကိုအထူးဦးစားပေးစားသုံးခွင့်ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့အဲဒီလိုပုဂံသူပုဂံသားတွေ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်တဲ့ရဟန်းတွေမှာမေထုန်မှီဝဲနိုင်တဲ့အယူဆ ဘယ်လိုကနေဘယ်လိုပေါ်ပေါက်လာတယ်ဆိုတာ မည်သူကမှ အတိအကျမသိဘူး မှတ်တမ်းအတိအကျမရှိဘူး။ ပန်းဦးလွတ်(ခ) ပန်းဦးဆွတ် ဆိုတဲ့ ဘာသာအယူဝါဒလွဲမှားမှုကြီးဟာ အမှန်တကယ်ဘဲ ပုဂံမှာအလွန်အားကောင်းစွာထွန်းကားခဲ့တယ်။

တွင်းသင်းမြန်မာရာဇဝင်သစ်မှာ ဒီလိုရေးထား တာကိုတွေ့ရတယ်။ “ထိုအရည်းကြီးတို့ သုံးကျိပ်နှင့်တပည့်ခြောက်သောင်းတို့ အဆုံးအမကိုခံ၍မှားသောအယူ၌တည်ကြကုန်သည်ကား တမွဝတီမြို့တည်သည်မှစ၍ အဆက်ဆက်သောမင်းတို့ လက်ထက် ဖြစ်ကုန်၏” လို့ဆိုထားတယ်။ သဘောက ဒီမှားယွင်းတဲ့အကျင့်ဆိုးဟာ အနော်ရထာမင်း လက်ထက်မတိုင်မှီကတည်းက နှစ်ပေါင်း များစွာထွန်းကား ခဲ့ပါတယ်။ ပုဂံခေတ်မတိုင်မှီတမွဝတီခေတ်ကတည်းက ထွန်းကားလာတဲ့ အယူဝါဒတရပ်ဖြစ်တယ်။ တမွဝတီခေတ်မှ ပုဂံခေတ် အနော်ရထာမင်း လက်ထက်တိုင်အောင် ထွန်းကားလာခဲ့တဲ့အယူဝါဒတရပ်ဖြစ်တယ်။ တမွဝတီခေတ်နှင့်ပုဂံခေတ်ကြားမှာ ခေတ်ပေါင်းမြောက်များစွာ ရှိသေးတယ်။ ဒါမို့ဒီအယူဝါဒဟာနှစ်ပေါင်းများစွာထွန်းကားခဲ့သည်မှာထင်ရှားတယ်။ ဒီမှားယွင်းတဲ့အယူဝါဒကို တိုင်းသူပြည်သား တွေ သက်ဝင်ယုံကြည်အောင် အရည်းကြီး ရဟန်းတွေက ဟောပြောသွန်သင် ဆုံးမထားဟန်တူပါတယ်။ ပုဂံခေတ်ပုဂံသူပုဂံသားတွေဟာ အလွန်ရိုးသားတယ် ဘာသာတရားအပေါ်မှာ ယုံကြည်မှု၊သဒ္ဓါထက်သန်တယ် ဒီတော့အရည်းကြီးတွေဟောပြောသမျှ အယူဝါဒအမြင်မှားကို သက်ဝင် ယုံကြည်မိကြတယ်။

ပုဂံမှာအဲဒီလို အယူဝါဒလွဲမှားမှားအရည်းကြီးရဟန်းကိုးကွယ်နေမှုကို လက်ပိုက်မကြည့်နိုင်တဲ့သထုံပြည်ကသာသနာသူရဲကောင်း ရဟန်းသံဃာမြတ်တွေက ပုဂံကိုသွားရောက်ပြီးသာသနာပြုကြတယ်။ သာသနာပြုသွားကြတဲ့ရဟန်းတို့မှာအချို့လဲလမ်းခရီးမှာပျံလွန် တော်မူသူလဲရှိမယ်။လမ်းခရီးမှာပျားနာပြီးပျံလွန်တော်မူတဲ့ရဟန်းသံဃာတွေလဲရှိမှာသေချာတယ်။ အချို့ကအရည်းကြီးရဟန်းတွေရဲ့ပမ်းဆီး သတ်ဖြတ်မှုခံရတာလဲရှိမယ်။ သာသနာပြုတဲ့ မွန်ရဟန်းတွေမှာ ရှင်အာရဟံတပါးဟာ အသက်ရှင်ပြီး ပုဂံနန်းတွင်းသို့ ရောက်သွားတယ်။ ရှင်အာရဟံရဟန်းကိုအနော်ရထာမင်းကအလွန်ကြည်ညိုမိတယ်။ ရှင်အာရဟံတရားကိုနာကြားမိတဲ့အခါ မိမိကိုးကွယ် ဆည်းကပ်

နေတဲ့အရည်းကြီးရဟန်းတို့တရားနဲ့အလွန်ကွာခြားနေတာကိုတွေ့ရတယ်။ အနှစ်သာရလဲမတူတူထူးခြားပြီးအလွန်စိတ်နှလုံး အေးချမ်း ငြိမ်သက်မှုကို ပေးစွမ်းနိုင်တဲ့တရားတော်ဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရတယ်။အလွန်သဘောကျပြီး ရှင်အာရဟံကို နန်းတွင်းမှာ နေထိုင်စေခဲ့တယ်။ ဗုဒ္ဓတရားတော် အစစ်အမှန်ကိုဟောကြားစေပြီးပုဂံသူပုဂံသားတွေကိုနာကြားစေခဲ့တယ်။ နောက်ဆုံးမှာ ရှင်အာရဟံရဲ့ တိုက်တွန်း အားပေးမှုနဲ့ သထုံမှာပိဋိကတ်သုံးဘုံကိုသွားရောက်တောင်းစေခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့သထုံဘုရင်မနူဟာမင်းကမပေးဘဲ မချေမငံ **ကြမ်းတမ်းတဲ့ နှုတ်စကားနဲ့**⁵ တုန့်ပြန်လိုက်မိတဲ့အတွက် အနော်ရထာမင်းကစိတ်ဆိုးပြီး သထုံပြည်မှန်လူမျိုးတို့ဌာနေကို စစ်အင်အား အလုံးအရင်းနဲ့ သွားရောက် တိုက်ခိုက်ခဲ့တယ်လို့ဗမာသမိုင်းမှာမှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့တယ်။ (မွန်သမိုင်းမှာသထုံဘုရင်မနူဟာမင်းကကြမ်းတမ်းတဲ့ နှုတ်စကားနဲ့တုန့်ပြန်ခဲ့တယ်ဆိုတဲ့အချက်မတွေ့ရဘူး)။

အဲဒီလိုမွန်လူမျိုးတို့နေပြည်တော်သထုံပြည်ကိုတိုက်ခိုက်နိုင်ပြီးနောက်မှာသထုံပြည်မှ ပိဋိကတ်သုံးဘုံအပြင်မွန်ရဟန်းသံဃာတွေမွန်လူပညာရှိ တွေလက်မှစက်မှု၊ အတတ် ပညာရှင်တွေ အနုပညာတွေ ရှေ့ဟောင်းအမွေနှစ်တွေကျောက်သံပတ္တမြားတွေကို ဆင်အစီး(၃၃)စီးတိုက် အင်းဝဗမာတို့ကသယ်ဆောင်ယူသွားတယ်။ သထုံပြည်ကြီးကို ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့တယ်။ ပိဋိကတ်သုံးဘုံကိုရရှိပြီးနောက် မွန်ရဟန်း သံဃာမွန်ပညာရှိတို့ရဲ့အကူညီနဲ့ ပုဂံမှာဗုဒ္ဓသာသနာအစစ် အမှန်ကိုပြန့်ပွားစေခဲ့တယ်။ အရည်းကြီးရဟန်းတို့ကိုလဲ သုတ်သင် ရှင်းလင်းလိုက်ခဲ့ကြတယ်။ ပုဂံသူ ပုဂံသားတို့လဲ ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာ အစစ်အမှန်ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခွင့်ရလာကြတယ်။ **ပန်းဦးဆွတ်** အကျင့်ဆိုး စရိုက်ဆိုး ဝဋ်ဒုက္ခကြီးမှလဲ လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာ ခွင့်ရလာကြတယ်။

ဒီနေရာမှာ**ပန်းဦးဆွတ်(ခ)ပန်းဦးလွတ်**ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကို အနည်းငယ်ရှင်းပြမှနာလည်မဲ့သဘောရှိတယ်။ ပန်းဦးလွတ်(ခ)ပန်းဦးဆွတ် ဆိုတဲ့ စရိုက်ဟာအလွန်ကြမ်းတမ်းယုတ်မာတဲ့စရိုက်တစ်ခုပါ။လူ့ကျင့်ဝတ်နဲ့လဲအလွန်ဆန့်ကျင်နေတဲ့အကျင့်တစ်ခုပါ။ ပုဂံခေတ်မတိုင်မှီတမ္ပဝတီခေတ် ကတည်းကထွန်းကားခဲ့ပြီး ပုဂံခေတ်အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တိုင်အောင် ထွန်းကားဆဲရှိခဲ့တယ်။ ရိုးသားတဲ့ပုဂံပြည်သူပုဂံပြည်သား တွေဟာ ဒီအလွန်ယုတ်မာတဲ့ အယူဝါဒရဲ့သားကောင်ဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ အရည်းကြီးရဟန်းတွေမှာရဟန်းကျင့်ဝတ်သိက္ခာနဲ့လုံးဝဆန့်ကျင်တဲ့ ကာမဂုဏ်မှီဝဲခွင့်ကိုခွင့်ပြုထားတယ် ကာမအလှူခံပိုင်ခွင့် အရည်းကြီးရဟန်းတွေမှာရှိတယ်။ ပုဂံသူပျိုဖြူတွေဟာ အရွယ်ရောက်လာလို့ မိမိတို့ အိမ်ထောင်ပြုတော့မယ်ဆိုရင် မပြုခင်ပဌမဦးစွာအရည်းကြီးထံပါးသွားပြီး (၁)ညတိတိ⁶အလုပ်ကျွေးပြုရတယ်။ တနည်းပြောရင် **ပန်းဦးလွတ်** ရတယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး တွင်းသင်းတိုက်ဝန် မဟာစည်သူ ရေးသားတဲ့ **တွင်းသင်း မြန်မာရာဇဝင်သစ်**မှာ ဒီလို ရေးသား ထားတယ်။ “ထိုအရည်းတို့ကား ပညတ်တော်နှင့် မညီမဟုတ်မရာ အလွဲအကမ်းသာဟောသည်ကို ကြားတော်မူလျှင် နှစ်သက်တော် မမူ ထိုအရည်းတို့၏ အလေ့အကျင့်လည်းပြည်သူတို့တွင် သားသမီးကို ထိမ်းမြား သောအခါ ပန်းဦးလွတ်သည်ဟု ညဦးက သမီးကို ကျောင်းသို့ ပို့ရလေ၏။ ပန်းဦးခံစားပြီး၍ မိုးသောက်မှ မိဘ အိမ်သို့ ဆောင်ရ သောဟူ၏”⁷

ဒီစာပုဒ်ရဲ့သဘောကပညတ်တော်နဲ့ မညီတဲ့မဟုတ်မဟတ်တရားတွေကို အရည်းကြီးရဟန်းတွေကဟောပြောနေတယ်။ဒါကိုအနော်ရထာ မင်းကမနှစ်သက်ဘူး။ အဲဒီလိုလွဲမှားတဲ့တရားတွေကိုဟောပြောညွှန်ပြတဲ့အပြင် အရည်းကြီးရဟန်းတွေမှာ လူ့ကျင့်ဝတ်နဲ့ လုံးဝ မကိုက်ညီတဲ့ အလွန်မှားယွင်းချွတ်ချော်ပေါက်ပြန်တဲ့အကျင့်တစ်ခုကိုဆောင်ထားတယ်။ ဘာလဲဆိုတော့ ပုဂံသူပုဂံသားတွေဟာ မိမိတို့ရဲ့ သွီးလက်ထက်မဲ့ အရွယ်ရောက်လာပြီးလက်ထက်တော့မယ်ဆိုရင် လက်မထက်ခင်တညကိုအရည်းကြီးကျောင်းသို့သွီးကို ပို့ဆောင်ထားရတယ်။ တညတာကို အရည်းကြီးရဟန်းတို့က ပန်းဦးဆွတ်ခံစားပြီး နောက်တနေ့မှ မိဘကအိမ်သို့ပြန်လည်ခေါ်ယူဆောင်ခွင့်ရှိတယ်။ အဲဒီလို အရည်းကြီး ရဟန်းတွေကိုပန်းဦးဆွတ်ခွင့်ပေးပြီးမှလက်ထပ်မင်္ဂလာဆောင်ရွက်နိုင်တယ်။

နောက်တော့ **ဟံသာဝတီဦးဘရင်**ရေးသားတဲ့ ‘အနော်ရထာ’ စာအုပ်မှာလည်း အောက်ပါအတိုင်း ပါရှိတယ်။ “မင်းစိုးရာဇာတို့မှစ၍ များမတ်ကလန်သံပျင်သူဌေးသူကြွယ်ပြည်သူပြည်သားတို့၏သားသမီးတို့ကို ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပြုမည်စီရင် သောအခါ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မည့်နေ့ရက်မတိုင်မီကပင် သတို့သမီးကိုပန်းဦးလွတ်သည်ဟူ၍ ထိုအရည်းကြီးတို့ထံသို့ ညဦးကပင် ပို့ရလေ၏။ နံနက်လင်း၍အရည်းကြီးတို့ကပြန်ပြီးပို့လိုက်မှ သာလျှင်ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းကိုပြုရလေ၏။ ထိုကဲ့သို့ ပန်းဦးမလွတ်ဘဲ ထိမ်းမြားခဲ့ချေသော် အစဉ်လာကိုဖျက်သည်ဟူ၍ ကြီးစွာသောမင်းပြစ်ရာဒဏ်ကိုပေးလေ၏။”⁸

G.E Harvey ရေးသားတဲ့The History of Burma/စာအုပ်၏စာမျက်နှာ (၁၈)မှာလည်း အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားထားတာကို တွေ့ရတယ်။

“Moreover kings and ministers,great and small, rich men and common people, whenever they celebrated the marriage of their children, had to send them to these teachers at nightfall, sending, as it was called, the flower of their virginity.

⁵ မွန်တို့သမိုင်းမှာမနူဟာမင်းကကြမ်းတမ်းတဲ့နှုတ်စကားနဲ့ပြန်ကြားခဲ့တယ်လို့မတွေ့ရပါ။
⁶ အချို့သောသမိုင်းစာအုပ်များတွင်(၇)နေ့(၇)ညတိတိလို့ဆိုထားသည်။
⁷ တွင်းသင်း မြန်မာရာဇဝင်သစ် စာမျက်နှာ(၈၀)(အချို့သောသမိုင်းစာအုပ်များတွင်(၇)ရက်ဖော်ပြထားသည်ကိုတွေ့ရတယ်။)
⁸ ‘အနော်ရထာ’ စာအုပ် စာမျက်နှာ(၄၄)

Nor could they be married till they were set free early in the morning. If they were married without sending to the teachers the flower of their virginity, it is said that they were heavily punished by the king for breaking the custom. The sending of the flower of virginity meant an act of worship". (G.E Harvey/ The History of Burma/p. 18)

အထပ်ပါစာပုဒ်ရဲ့ဆိုလိုချက် အဓိပ္ပါယ်မှာ ဟံသာဝတီဦးဘရင်ရေးသားတဲ့ “အနော်ရထာ” စာအုပ်ပါအဓိပ္ပါယ်နဲ့ထပ်တူထပ်မျှတူညီနေတယ်။ ဒီစာပုဒ်တွေကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ‘ပန်းဦးလွတ်’ရဲ့အဓိပ္ပါယ်ကို သိနိုင် လောက်ပါတယ်။ အရည်းကြီးရဟန်းတွေမှာ ကာမဂုဏ် အာရုံကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိကြတယ်။ မင်းစိုးရာဇာမှူးမတ်ကလန်သံပျင်သူဌေးသူကြွယ်ပြည်သူပြည်သားတို့၏ သားသမီးလို့ဆိုထားတယ် သဘောက ဘုရင်မင်းတို့၏သမီးမှူးမတ်တို့၏သမီး၊ အရာရှိအရာခံတို့၏သမီးသူဌေးသူကြွယ်သမီးတို့လဲ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်မရကြဘူး။ ဘုရင်သမီးဘဲ ဖြစ်ဖြစ်၊ မှူးမတ်သမီးဘဲ ဖြစ်ဖြစ်သူဌေးသူကြွယ်သမီးဘဲဖြစ်ဖြစ်မိမိတို့လက်မထက်ခင်အရည်းကြီးကျောင်းမှာ တညတာသွားရောက်ပြီး ပန်းဦးလွတ်ရတယ်။ အပျိုစင်ဘဝပန်းဦးကိုလှူဒါန်းရတယ်လို့အဓိပ္ပါယ်ရတယ်။ အဲဒီလိုပန်းဦးလွတ်မလှူဒါန်းဘဲ တိတ်တိတ် ပုန်းပုန်း ခိုးလက်ထက်ကြရင် ကြီးလေးတဲ့ မင်းပြစ်ရာဇာဒဏ်ကို ခံရတယ်လို့ဆိုထားတယ်။ သဘောကတိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်တဲ့ မင်းကပါအမိန့်ပြဌာန်းပြီး ဒီအကျင့်ယုတ်ကို ဥပဒေသနဲ့ ပိုင်းဝန်းပံ့ပိုးပေးခဲ့ရတဲ့သဘောရှိတယ် ဒါကိုကြည့်ရင် ဟိုခေတ်တုံးက အရည်းကြီးရဟန်းတွေမှာ ဘယ်လောက်ဩဇာ အာဏာရှိတယ် ဆိုတာသိသာထင်ရှားတယ်။ ဘုရင်မင်းတို့ထက်တောင်အာဏာရှိတယ်လို့ပြောနိုင်တယ်။ ဟိုခေတ်တုံးက အရည်းကြီးရဟန်းတွေမှာ၊ သာမန်လူတွေထက် အကျင့်အားဖြင့်မြင့်မြတ်တယ်လို့ လူတွေကမြင်ကြတယ် အသိဉာဏ် အားဖြစ် မြင့်မားတယ်။ စာပေကျမ်းဂန် လေ့လာလိုက်စားသဖြင့် ပညာအရာမှာကြီးမားတယ်။ ဆီဦးထောပတ် အကောင်းဆုံး အစားစာများကို စားနေရတဲ့အတွက်၊ ကိုယ်ကာယ လှပတင့်တယ်တယ် ပြည့်ဖြိုးတယ်။ အချိန်အားလပ်၍ အားကစားအမှု ပြုလုပ်နေရတဲ့အတွက် သာမန် အရပ်သား တွေထက် ကျန်းမာသန်စွမ်းတယ်။ အဲဒီလိုထူးခြားတဲ့ အချက်တွေသာမန်ရွာသူရွာသားတွေထက် အရည်းကြီးရဟန်းတွေမှာရှိနိုင်တယ်။

ဒီလိုထူးခြားတဲ့လက္ခဏာတွေကိုအခြေခံပြီးပြည်သူပြည်သားတွေမှာလွဲမှားတဲ့ကိုးကွယ်မှုတရပ် ပေါ်ပေါက်လာတယ်လို့ပြောဆိုတို့ရန်လဲလုံးဝ မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဒါပေမဲ့ဘယ်လို အကြောင်းကြောင့် ပန်းဦးဆွတ်ဆိုတဲ့အယူဝါဒလွဲမှားမှုတရပ်ကထွန်းကားလာရသလဲဆိုတာ ဘယ်သူမှ အတိအကျမသိခဲ့ဘူး။ ဆက်စပ် စဉ်းစားလို့ မရဘူး အရည်းကြီး ခေတ်ပထမဦးပိုင်းမှာ ဥပဒေသပြဌာန်းချက်တွေနဲ့ ဒီယုတ်မာတဲ့ အကျင့်ကိုပံ့ပိုးပေးထားဟန်မတူဘူး ဒါပေမဲ့ နောက်ပိုင်းကျတော့၊ အရည်းကြီး ရဟန်းတွေဟာ၊ အားကောင်းလာတော့၊ ဒီယုတ်မာတဲ့စရိုက် ယုတ်မာတဲ့ အကျင့်ကို၊ တရားဝင် ဖြစ်အောင်၊ ကြိုးစားလာတယ်လို့ယူဆရတယ်။ မည်သည့်အပျိုစင်မဆို ဘုရင်သမီး မှူးမတ်သမီးသူဌေးသူကြွယ်သမီးမှစပြီး အားလုံးသမီးပျိုတို့ဟာ လက်မထပ်ခင်အရည်းကြီးရဟန်းအား ပထမဦးစွာ အဲဒီလို သွားရောက် ပန်းဦးလွတ်ရတယ်။ အချို့က ပန်းဦးဆွတ်တယ်လို့ ခေါ်ဆို သုံးနှုန်းကြတယ်။ အချို့ဗမာသမိုင်း စာအုပ်တွေမှာ၊ “ပန်းဦးလွတ်” တယ်လို့သုံးနှုန်းရေးသားကြတယ်။ “လွတ်”တယ်ဆိုတာ၊ “စွန့်လွှတ်ခြင်း” “စွန့်ကြဲခြင်း” “ပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်း”ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကို ကောက်ယူကြတယ်။ အဓိပ္ပါယ် ကတော့သိပ္ပံမထူးလှဘူး သတို့သမီးဘက်ကကြည့်ရင် မိမိအလွန်မြတ်နိုးတန်ဖိုးထားတဲ့ အပျိုစင်ဘဝ နုနုထွတ်ထွတ်ကို အရည်းကြီး ရဟန်းအား ပထမဦးဆုံး စွန့်လွှတ် ပေးကမ်းလှူဒါန်းလိုက်ရလို့ ‘ပန်းဦးလွတ်’တယ် လို့ ပြောဆိုရင်မှန်ပါတယ်။ အရည်းကြီးရဟန်းဘက် ကကြည့်ရင် အပျိုရည်စင် ဘဝနုနုထွတ်ထွတ်ကို ပဌမဦးဆုံး ဆွတ်ခူး ရယူ ခံစားခွင့်ရလိုက်တဲ့အတွက် ‘ပန်းဦးဆွတ်’တယ်လို့ ဆိုရင်လဲမှန်ကန်ပြန်တယ်။ ‘ဆွတ်’တယ်ဆိုတဲ့အဓိပ္ပါယ်က ‘ဆွတ်ခူးသည်’ ‘ရယူသည်’ ‘ပိုင်ဆိုင်သည်’ လို့အဓိပ္ပါယ်ရှိတယ်။ ဘယ်လိုဘဲပြောပြောအဓိပ္ပါယ်ကသိပ္ပံမထူးလှပါဘူး။ လူ့ကျင့်ဝတ်နဲ့လုံးဝဆန့်ကျင်ပြီး အလွန်ယုတ်မာတဲ့ စရိုက်ဆိုတာ ကိုတော့ဘယ်သူမှ ငြင်းလို့ မရဘူး။

ဒီနေရာမှာမွေးဖွားလာတဲ့ သားသမီးနဲ့ပတ်သက်ပြီး အဖေ(ဘခင်)ပြဿနာမပေါ်နိုင်ဘူးလားလို့မေးစရာရှိပါတယ်။ စာဖတ်သူတွေလဲ သိလိုဇော ရှိမှာသေချာတယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီးကျွန်တော်မဖြေကြားလိုပါ။ ဒါပေမဲ့ကျွန်တော်ခိုင်ခိုင်မာမာသေသေချာချာပြောနိုင်တာ တခုတော့ရှိ တယ်။ ပုဂံခေတ်အချိန်ကာလမှာ ယခုခေတ်လိုခေတ်မှီတားဆီးတဲ့ဆေးဝါးတွေ တားဆီးတဲ့ကိရိယာတန်ဆာပလာတွေလုံးဝမရှိဘူးပါဘဲ။ အဲဒီတော့ မိမိတို့ အသိဉာဏ်နဲ့ မိမိတို့စဉ်းစားပြီး ဆုံးဖြတ်ယူကြဘို့သာ ပြောကြားလိုပါတယ်။ ပုဂံသူပုဂံသားတွေကို အပြစ်မြင်လို့ မရဘူးသူ့ခေတ်သူ့ အခါ ပေါ်ထွန်းလာတဲ့ ဘာသာယုံကြည်မှုတရပ်ဘဲ။

ဒါထက်ဆိုးဝါးတဲ့ ဘာသာယုံကြည်မှုတွေ ကမ္ဘာမှာနေရာအနှံ့ပေါ်ထွန်းကားခဲ့ဘူးပါတယ်။ ယနေ့ခေတ် တောင်အချို့ကမ္ဘာ့ အစိပ်အပိုင်းတွေမှာဒီလိုအလားတူတဲ့အကျင့်စရိုက်တွေ၊ ကွယ်ကိုးမှုတွေရှိနေသေးတယ်လို့သိရတယ်။

အန္တိယနိုင်ငံမှာဆိုရင်ယနေ့ခေတ်ထိတောင်ဒီလိုပန်းဦးလွတ်၊ ပန်းဦးဆွတ်တဲ့အကျင့်စရိုက်တွေ တိတ်တိတ်ပုန်းပုန်းပြုလုပ်လျက် ရှိသေးတယ်လို့ ကြားသိရတယ်။ မိမိတို့၏သမီးပျိုအရွယ်ရောက်လာပြီးဆိုရင် “ပျိုဖော်ဝင်”တဲ့အခမ်းနားကို ကျင်းပလေ့ရှိတယ်လို့ သိရတယ်။ လူသူတွေကိုဖိတ်ကြားပြီး မိမိတို့၏သမီးပျို “ပျိုဖော်ဝင်” သည့်အခမ်းနားကို ဘုရားရှိခိုးကျောင်း (Temple)မှာ ကြီးကြီး ကျယ်ကျယ်ခမ်းခမ်းနားနားကျင်းပကြတယ်။ အလှူအတန်း လုပ်ပြီးလာရောက်ညွှတ်သည်ပရိသတ်တို့ကိုစားသောက်ဖွယ်မျိုးစုံနဲ့ ကြီးကျယ် ခမ်းနားစွာ ကျွေးမွေးညှော် ကြတယ်။ မိမိတို့တတ်နိုင်တဲ့အခြေနေ အပေါ်မှာမူတည်ပြီး အခမ်းနားကိုကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ကျင်းပကြတယ်။

အဲဒီလိုအခမ်းနားမှာပျိုဖော်ဝင်တဲ့ မိန်းခလေး၏အပျိုစင်ဘဝကိုလူသိရှင်ကြားပေးကမ်းစွန့်လွှတ်ရသည်။ အရည်ရဟန်း တို့ကို ပန်းဦးဆွတ် ခွင့်ပေးရတယ်။ “ပျိုဖော်ဝင်”တဲ့အခမ်းနားလို့ခေါ်ဆိုကြတယ်။ လူ့ကျင့်ဝတ်သိက္ခာနဲ့မကိုက်ညီတဲ့ဒီလိုယုတ်မာတဲ့အကျင့်မျိုးတို့ကို အန္တိယအစိုးရကတော့ပြင်ပြင်ထန်ထန်တရားဝင် ပိတ်ပင်တားဆီးထားတယ်။ အပြစ်ပေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ယနေ့တိုင်တိတ်တိတ်ပုန်းကြိတ်ပြီးမိမိသွီးပျိုကို ဘုရားရှိခိုးကျောင်း(Temple)သို့ အတင်းအဓမ္မ ပို့ပြီး ပန်းဦးလွှတ်စေတယ်လို့လေ့လာသိရှိရတယ်။ NGOအဖွဲ့စည်းတခုရဲ့အစီရင်ခံစာမှအာက်ပါစာပုဒ်ကိုလေ့လာကြည့်ရင်သိသာနိုင်ပါတယ်။

“These practices although forbidden by the Indian Government are still prevalent in parts of the country today.”

“NGO’s estimate 5000 to 15000 girls are still dedicated to such or similar practices every year.”

“ပျိုဖော်ဝင်ပန်းဦးလွှတ်တဲ့အကျင့်ကိုအန္တိယအစိုးရကပိတ်ပင်တာမြစ်ထားသော်လည်း၊ အန္တိနိုင်ငံ၏အချို့သောအစိပ်ပိုင်းများတို့တွင် ယနေ့ထိ ဆက်လက်ကျင်းပနေဆဲရှိတယ်။

ပျိုဖော်ဝင်ပန်းဦးလွှတ်တဲ့အလားတူသောဘာသာရေးကျင်းပပွဲများတွင်အတင်းပို့ဆောင်ခံရသောအမျိုးသမီးငယ်များတနှစ်နှစ်လျှင်-၅၀၀၀၊ က နေ-၁၅၀၀၀၊အထိရှိနေသေးသည်ဟုလူမှုအဖွဲ့စည်းတခု၏အစီရင်ခံစာတခုကခန့်မှန်းထားသည်”

ဤစာတန်းကိုဖတ်ရင်ထင်ရှားနေပြီးဖြစ်တယ်။အဲဒီတော့လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်ပေါင်း(၁၀၀၀)နီးပါးကဖြစ်ပျက်ခဲ့တဲ့ ပုဂံခေတ်ရဲ့မှားယွင်းခဲ့တဲ့ဘာသာယုံကြည်မှုအကျင့်စရိုက်တွေကို ကျွန်တော်တို့ အားလုံးက နားလည်ပြီး ခွင့်လွှတ်ရမှာ ဖြစ်တယ်။

အထက်ပါဖော်ပြခဲ့တဲ့ပုဂံခေတ်ကထွန်းကားခဲ့တဲ့လွဲမှားတဲ့ဘာသာယုံကြည်မှုကိုအခြေခံပြီး မွန်လူမျိုးတို့ကဗမာလူမျိုးတို့ကို တိုက်ခိုက်စွပ်စွဲပြောဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်တယ်။စစ်အတွင်းကတည်းကတည်း ပုဂံခေတ်ပြောဆိုခဲ့ကြခြင်းဖြစ်တယ်။

ဒီအကြောင်းရာတွေကိုကျွန်တော်အနေနဲ့မပြောချင်ဘူးပြောရမှာမို့ မှန်းတယ်။ ဒါပေမဲ့နှစ်ပေါင်း(၂၅၀)စွဲကပ်နေတဲ့တလိုင်းရောဂါကိုမြန်မြန်ပျောက်ကင်းစေလိုလို့မလွဲမရှောင်သာ ထုတ်ဖော်ရေးသားတင်ပြနေတာဖြစ်တယ်။ လောကမှာလူအမျိုးမျိုး စိတ်အထွေထွေရှိကြတယ်လို့ဆိုတဲ့အတိုင်း တချို့လူတွေဟာမိမိကိုယ်ကိုယ်ရင် ကိုယ်ချင်းစာနာစိတ်မထားတတ်ဘူး မိမိကိုယ်ကိုယ်ထိခိုက်လာတဲ့အခါမှ အသိတရားရပြီး ကိုယ်ချင်းစာနာစိတ် ထားတတ်လာကြတယ်။ ဒီလူ့သဘောကိုနားလည်ရင်ကျွန်တော်ဘာကြောင့် ဒီအရည်းကြီးအကြောင်းကို ထုတ်ဖော်ရေးသားနေရသလဲဆိုတာကို နားလည်လိမ့်မယ်လို့ကျွန်တော်မျှော်လင့်တယ်။ ဘယ်အရာမဆိုတူညီတဲ့တုန့်ပြန်မှုတရပ်ကရှိတတ်စမြဲတဲ့။ ဗမာကလဲ မွန်ကိုတလိုင်းလို့ ပက်ပက်စက်စက်ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းခဲ့သလို မွန်ကလဲ ဗမာကိုအရည်းကြီးမျိုးလို့ ပက်ပက်စက်စက် တုန့်ပြန်ပြီးခေါ်မှာတဲ့။ ပါးကိုက်ရင် နားကိုက်တဲ့ သဘောဘဲ။

ရွှေဘိုဗမာဘက်မှ မိမိရဲ့ရန်သူဟံသာဝတီမွန်လူမျိုးကို တလိုင်းလို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းတယ်။ မွန်လူမျိုးကလဲမိမိရဲ့ရန်သူရွှေဘိုဗမာတွေကို အရည်းကြီးမျိုးလို့ခေါ်ဆိုခဲ့တယ်။ဒါဟာသမိုင်းအရငြင်းပယ်လို့မရတဲ့အချက်ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့တလိုင်းဝေါဟာရရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကိုတိတိကျကျ ဘယ်သူမှမရှင်းပြနိုင်ခဲ့ဘူး။ မွန်လူမျိုးတို့ကရန်သူဗမာလူမျိုးကို အဘယ်ကြောင့် အရည်းကြီးမျိုးလို့ ခေါ်ခဲ့ရသလဲ အရည်းကြီးရဟန်းရဲ့ နောက်ခံသမိုင်းကဘယ်လိုရှိခဲ့သလဲဆိုတာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းတင်ပြနိုင်တယ်။သမိုင်းအထောက်အထားနဲ့အခိုင်မာထူထောင်နိုင်တယ်။ ဒါကြောင့် စာဖတ်သူတို့ နားလည်သိရှိတဲ့အတွက် ဒီနေရာမှမလွဲမရှောင်သာ အရည်းကြီးရဟန်းအကြောင်းကိုထုတ်ဖော်ရေးသားရတာဖြစ်တယ်။

အရည်းကြီးရဟန်းသမိုင်းကြောင်းကို ထောက်ပြီး ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ ပျော့ကွက်ကိုမွန်လူမျိုးတို့ကနင်းခဲ့တယ်။ ဗမာလူမျိုးတို့ကို ချိုးချိုးနှိမ်နှိမ်နာမည်ပေးပြီး တိုက်ခိုက်ချေမှုန်း ခဲ့တယ်။ (ဂကူတီ) (ရဲကွေတ်မှာရဲမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ) (အရည်းကြီးမျိုး) (အယူတိမ်းမှားတဲ့ မိစ္ဆာကောင်တွေ)ဆိုပြီး ဗမာလူမျိုးကို ချိုးချိုးနှိမ်နှိမ် ခေါ်ဆိုခဲ့တယ်။ မွန်ပြည်သူလူထုကို စည်းရုံးလျှပ်ဆော်ခဲ့တယ်။ မွန်အမျိုးသားတို့ကို စိတ်ဓါတ်တက်ကြွစေပြီး ဗမာလူမျိုးအပေါ် အထင်မြင်သေးအောင်ဝါဒဖြန့်ခဲ့တယ်။ စစ်ကာလမှာတည်းကိုးတည်းတဖက်နဲ့ တဖက်ကြမ်းတမ်းတဲ့ စကားလုံးတွေသုံးစွဲပြီးဝါဒဖြန့်ကြတဲ့သဘောကိုနာလည်လိမ့်မယ်ထင်ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့မွန်လူမျိုးတို့မှာ စစ်ရှုံးတဲ့သူဖြစ်တဲ့အတွက် မိမိတို့ဝါဒဖြန့် သုံးစွဲခဲ့တဲ့ စကားလုံးတွေကို သမိုင်းမှာမှတ်တမ်းတင်ခွင့်မရလိုက်ကြဘူး ဗမာကိုနှိမ်တဲ့အရည်းကြီးမျိုး စကားလုံးဟာမထင်ပေါ်ခဲ့ဘူး ဗမာလူမျိုးက စစ်အောင်နိုင်ပီမီ မိမိတို့ရေးသားတဲ့ သမိုင်းမှာ တလိုင်းဝေါဟာရကို မှတ်တမ်းတင်နိုင်ခဲ့လို့ ထင်ပေါ်တဲ့ စကားလုံး ဖြစ်လာတယ်။ ဒီနေရာမှာကျွန်တော်တင်ပြချင်တဲ့ အချက်တချက်က စစ်ကာလမှာ မိမိတို့ရန်သူတဖက်လူမျိုးကိုချီနှိမ်ပြီးသုံးစွဲခဲ့စကားလုံးကိုသမိုင်းမှာမှတ်တမ်းတင်သင့်ပါသလားဆိုတဲ့အချက်ဘဲဖြစ်တယ်။ စစ်ကာလတွင်းက တဖက်မိမိရန်သူကိုအမျိုးမျိုးဝါဒဖြန့်ပြီး တိုက်ခိုက်ချေမှုန်း ခဲ့တဲ့စကားလုံးတွေကို သမိုင်းမှာတရားဝင် ဖြစ်အောင် မှတ်တမ်းထားတာမျိုးမလုပ်သင့်ဘူး ကျွန်တော်အနေနဲ့မြင်တယ်။ ဒီလုပ်ရပ်မျိုးကိုပြင်းပြင်းထန်ထန် ရှုတ်ချသင့်တယ်လို့ပြောချင်တယ်။

စစ်အတွင်းကအသုံးနှုန်းတွေကိုသမိုင်းမှာမှတ်တမ်းတင်လိုက်တဲ့အတွက် မလိုလားအပ်တဲ့အကျိုးကို သက်ရောက်စေတယ်။ ချီးမြှောက်ကို အမြဲတမ်းရနူး နေသလို ဖြစ်နေတယ်။ ယခုခေတ်မှာ တဦးကို တဦး ချစ်ခင်ရင်းနှီးတဲ့ ချစ်ကြည်ရေးစကားကိုသာ ပြောကြားသင့်တဲ့ ကာလဖြစ်တယ် တလိုင်းဆိုတဲ့ ဝေါဟာရပြဿနာဟာနှစ်ပေါင်း(၂၅၀)ရှိခဲ့ပြီး မွန်လူထု ကိုနှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲခဲ့တယ်။ မွန်ဗမာကြားမှာ

မုန်းတီးမှုတွေ ဖြစ်ပေါ် လာခဲ့ကြတယ် ဒီနှစ်ရှည်စွဲကပ်နေတဲ့ရောဂါဆိုးကြီးကို ကျွန်တော်မြန်မြန်ပျောက်ကင်းစေချင်ပါပြီ။ ဒါမို့ရင့်သီးတယ်လို့ ကျွန်တော်ကို ပြောချင် ပြောကြပါ ကျွန်တော်အနေက မလွဲမရှောင်သာ အရည်းကြီးရဟန်း အကြောင်းကိုထုတ်ဖော်ပြီး ရေးသား ရတာဖြစ်တယ်။ မရေးချင်ဘဲ ရေးသားနေရတာဖြစ်တယ်။ ဗမာလူထုတွေ အမြန်ဆုံး အမြင်မှန်ရစေလို့ ဆုတောင်းပါတယ်။

ဗမာသမိုင်းမှာမိမိစိတ်ကြိုက်မှတ်တမ်းတင်နိုင်သလိုမွန်လူမျိုးတို့ရေးသားတဲ့သမိုင်းမှာလဲမွန်လူမျိုးတို့စိတ်ကြိုက်သမိုင်းကိုမှတ်တမ်းတင်နိုင်တယ် ဆိုတာအသိတရားရှိလာစေချင်တယ်။ ကျွန်တော်ရဲ့ရိုးသားတဲ့ရည်ရွယ်ချက်ကတော့တဦးကိုတဦးပုဂံခတ်ပြီးမပြောဆိုကြဘို့ပါဘဲ။ မွန်လူမျိုး ကလဲဗမာလူမျိုးကိုအရည်းကြီးမျိုးလို့မခေါ်ပြောမသုံးနှုန်းနဲ့။ ဗမာလူမျိုးကလဲမွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ ဆက်လက်ပြီးမနှိပ်စက်နဲ့တော့ မသုံးနှုန်းနဲ့တော့နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အမြင်မှန်ရကြပြီး တဦးကိုတဦးချစ်ကြည် လာနိုင်ကြဘို့ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ဝမ်းနည်းတို့ကောင်းတဲ့အချက်က မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းဆိုပြီး ဗမာတွေကယနေ့ထိ လိုက်လိုက်ပြီးနှိပ်စက်နေတုံးဘဲရှိသေးတယ်။ မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းစကားလုံးနဲ့စွပ်စွဲပြောဆိုနိုင်တို့အတွက်သုတေသနပြုပြီးကြိုးစားနေတုံးဘဲ။ ဒါတွေဟာမဖြစ်ထိုက်တော့ဘူး။ အတိတ်က ဖြစ်ပျက်ခဲ့တဲ့ ညစ်ပတ်မှုတွေ မဘွယ်ရာတဲ့ အမှုတွေကိုမေ့ပျောက်ပစ်ရမယ်။ ဖျောက်ပစ်ရမယ်။ တဦးကိုတဦးခွင့်လွှတ်ကြရမယ်။ တဦးရဲ့ကောင်းကွက်ကို ရှာဖွေပြီး မြင်တတ်ဘို့လိုတယ်။ တဦးကိုတဦး ချီးမွမ်းရမယ့်စကားတွေပြောကြားရမယ်။ ချစ်ကြည်ရေး စကားတွေကိုတဦးကိုတဦး ချို့ချိုသာသာဆိုရမဲ့ အချိန်ရောက်လာပြီးဖြစ်တယ်။ မွန်တွေအနေနဲ့ ဗမာလူမျိုးကို အရည်းကြီးမျိုးလို့ မခေါ်ဝေါ်သင့်သလို ဗမာတွေကလဲ မွန်လူမျိုး တို့ကို တလိုင်းလို့မခေါ်ဝေါ်သင့်တော့ဘူး။

အတိတ်ကတဦးရဲ့ပျော့ကွက် တဦးရဲ့အားနည်းချက်ချို့ယွင်းချက်တို့ကို အသားယူပြီးသမိုင်းတွေမှာလဲ မှတ်တမ်းတင်မရေးသားသင့်ဘူး မွန်ကို တလိုင်းလို့ မှတ်တမ်းတင်ထားတာကိုလဲ ဗမာပညာရှိတို့သုံးသပ်ဘို့ကောင်းတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ ဘုရင်ဗညာဒလမင်း ကိုလဲ ကျွန်ဖြစ်ထိုက်သူလို့သမိုင်းမှာမှတ်တမ်းတင်ပြီး မရေးသားသင့်ဘူးလို့ပြောချင်ပါတယ်။ ဗညားဒလမင်းဟာ မွန်လူမျိုးတို့ကို ကိုယ်စား ပြုသူဖြစ်တဲ့အတွက် မွန်တမျိုးသားလုံးကိုစော်ကားရာကျနေတယ်။ မွန်လူမျိုးတမျိုးသားလုံးကို ကျွန်ဖြစ်ထိုက်သူလို့ ပြောဆိုရာ ကျနေတယ်။ ဒါလေးတွေကိုသမိုင်းပညာရှင်တွေသတ်ထားဆင်ခြင်ဘို့လိုတယ်။ ဗညားဒလမင်းကစစ်ပြေငြိမ်းတို့အတွက် မိမိရဲ့သွေးပျိုကို ဦးအောင်ဖေယူထံ ဆက်သခဲ့တယ်။ ဟိုခေတ်တုံးကစစ်ပြေငြိမ်းတို့အတွက်ဒီလိုသမီးပျိုပေးပြီး စေ့စပ်လေ့ရှိတဲ့ထံအတိုင်း ဗညားဒလမင်းက ဆောင်ရွက် ခဲ့တာဖြစ်တယ်။ မင်းသမီးနဲ့ဦးအောင်ဖေယူတို့လက်ဆက်တဲ့အခမ်းနားကို မလိုအပ်ဘဲအကျယ်ချဲ့ ပြီးစိတ်ကူးယဉ်ယဉ်ရေးသားထားကြတယ်။ ဗမာသမိုင်းဆရာတွေကအသားယူပြီး အသားလွတ် အလွန်စိတ်ကူးယဉ်ဆန်တဲ့ ဝတ္ထုတပုဒ်လို မြန်ရည်ယှက်ရည်ရှိရှိ ဖွဲ့နွဲ့ရေးသား ထားတာကိုတွေ့ရတယ်။ ဒီစာကိုဖတ်မိတဲ့ မွန်လူမျိုးတယောက်နေနဲ့ မွန်လူမျိုးလို့ ထုတ်ဖော်ပြောရမှာရှက်လာစေတယ်။ မွန်လူမျိုး တဦးအဖြစ်ခံယူရမှာတွန့်ဆုတ်သွားစေတယ်။ ဒီအရေးသားမျိုး သမိုင်းစာအုပ်မှာ မရေးသားသင့်ဘူးလို့ ကျွန်တော်အနေနဲ့ အကြံပြုလိုပါတယ်။

(ဒီအဖြစ်အပျက်တွေကအဖြစ်ပျက်မှန်ဘဲ အဲဒီတော့အမှန်ကိုအမှန်တိုင်း သမိုင်းမှာမှတ်တမ်းတင်တာဘာဖြစ်ရမှာလဲ။ မွန်လူမျိုးတွေ မကျေနပ်ရင် သေလိုက်ပေါ့)လို့ဆင်ခြေပေးလို့သူတွေအချို့ရှိကောင်းရှိနိုင်တယ်။ ဒါဆိုကျွန်တော် ရေးသားတဲ့ ပုဂံခေတ်ကပုံဂံသွီးပျိုတို့ရဲ့ ပန်းဦးလွတ် ပန်းဦးဆွတ်တဲ့ အဖြစ်ပျက်ကရော တကယ့်အဖြစ်ပျက် အမှန်မဟုတ်လားလို့ ပြန်မေးဘို့ဘဲရှိတော့တယ်။ အမှန်မှာဖြစ်သင့်တာက မွန်လူမျိုးတဦးဟာမွန်လူမျိုးဖြစ်ရတာဂုဏ်ယူတတ်အောင်၊ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့မြင့်မြတ်မှုတွေ၊ တိုင်းပြည်အတွက် အကျိုးပြုခဲ့ဂုဏ်ကျေးဇူးတွေကိုကျွန်တော်တို့က ဖော်ပြရေးသားပေးရမယ်။ ရှမ်း၊ရခိုင်၊ကရင်၊ပအိုဝ်း၊ချင်း၊ကချင်၊ပလောင်၊ကယား၊ဝ'လူမျိုးစတဲ့ လူမျိုးတို့ကိုလဲ ရှမ်း၊ရခိုင်၊ ကရင်၊ပအိုဝ်း၊ချင်း၊ကချင်၊ပလောင်၊ကယား၊ဝ'လူမျိုးဖြစ်ရတာ ဂုဏ်ယူတတ်အောင် ကျွန်တော်တို့ကရေးသား ပေးရမယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်တယ်။ သမိုင်းကိုရေးသားရာမှာ သူဖက်ကိုယ့်ဖက်မျှမျှတတ ကြည့်ပြီးမှ ရေးသားရင် ပိုမိုကောင်းမယ် သဘာဝကျမယ်။ သို့မဟုတ်မိမိက စစ်အောင်နိုင်သူပီပီ ထင်တိုင်းကြဲ ရေးသားကြရင် မလိုအပ်တဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေတယ်။ အစွန်းရောက်နိုင်တယ်။ တဖက်ရန်သူကို နီးဆွသလို ဖြစ်ပေါ် စေတယ်လို့ ကျွန်တော် ရိုးရိုးသားသားအကြံပြုလိုပါတယ်။

ကျွန်တော့်အမြင်ပြောရရင်တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးဝေါဟာရဟာ အမှန်တော့ဆဲဆိုတဲ့စကား ညစ်ပတ်တဲ့စကား လုံးဝမဟုတ်ဘူး။ အမည်နာမတခုသာဖြစ်တယ် ဒါပေမဲ့သုံးစွဲသူရဲ့ရည်ရွယ်ချက်ကရန်သူကို ချိုးနှိမ်လိုလို့သုံးစွဲခဲ့တဲ့အတွက် **တလိုင်းစကားဟာ** တလွဲတချော်အဓိပ္ပါယ်ကို ဆောင်လာပြီး မလိုလားအပ်တဲ့အကျိုးတရားသက်ရောက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ်။ တလိုင်းစကားကို သူ့နေရာနဲ့သူ မသုံးတတ်တဲ့ အတွက်လဲ လွဲမှားတဲ့ အကျိုးတရားကိုဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ်။ မှန်မှန်ကန်ကန်သုံးတတ်ခဲ့ရင် ယခုလိုတဦးကိုတဦး ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်နေမှာမဟုတ်ဘူးလို့ ကျွန်တော်မြင်တယ်။ လွဲလွဲမှားမှားသုံးနေတဲ့အတွက် ဆဲသလိုဖြစ်သွားတယ်။ တဖက်သူကို အထင်မှား ဖြစ်စေတယ်။ မွန်လူမျိုးကိုရန်သူဗမာကတလိုင်းလို့ခေါ်ပြောလိုက်တဲ့အတွက် မွန်လူမျိုးကလဲငါ့ဘာကြောင့် ဒီလိုခေါ်ရသလဲ အဓိပ္ပါယ် မသိတော့ ဒါဟာငါ့ကိုဆဲတာဘဲဖြစ်ရမယ်လို့ခံစားလာတယ်။ စိတ်ထဲမှာမကျေနပ်ဖြစ်ပြီးတုန့်ပြန်မှုတွေပြုလာတယ်။ ဥပမာ အဖေနာမည်ကဦးမောင်တင် သားနာမည်ကမောင်ခင်ဆိုတဲ့ သားအဖနှစ်ဦးရှိတယ်။ အဘိုးကြီးတယောက်က လမ်းရှောက်လာပြီး **မောင်ခင်**ကို လမ်းမှာစော့ကစား နေတာတွေ့တယ်။ ယောင်ယောင်မှားမှားနဲ့ **ဟဲ့-မောင်တင်**လို့ခေါင်းပုတ်ပြီး ခေါ်ပြောလိုက်မိတယ်။ အဘိုးကြီးမှာ ဆဲလိုတဲ့

ရည်ရွယ်ချက်လုံးလုံးမရှိခဲ့တာအမှန်ဘဲ။ ဒါပေမဲ့ မောင်ခင်က သူ့အဖေနာမည်ကို ခေါ်လိုက်တဲ့အတွက် သူ့ကို ဆဲတယ် ထင်လိုက်ပြီး **(သောက်သုံးမကျတဲ့အတိုးကြီး)** လို့ပြန်ဆဲ လိုက်တယ်။ ဒါကဘာကိုပြသလဲဆိုတော့ အသုံးနှုန်းမတဲ့ အသုံးနှုန်း မမှန်တဲ့အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ မကောင်းမှုအကျိုးတရားတွေ၊ နောက်ဥပမာ တခုက ခလေးလူငယ်တွေ စုပေါင်းကစားကြရင်း အချင်းချင်း ရန်ဖြစ်ကြပြီးဆိုရင်တဦးရဲ့မိဘအမည်ကိုတဦးကတပ်တပ်ပြီးဆဲတယ် အမှန်တော့မိဘနာမည်ကို ခေါ်ပြောတာဘဲ ဆဲတယ်လို့ ဘယ်ဖြစ်နိုင်မလဲ ဒါပေမဲ့သုံးနှုန်းတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ရဲ့ရည်ရွယ်ကဆဲလိုလို့ သုံးနှုန်းတဲ့အတွက်ခံရတဲ့သူကလဲနာတယ်။ ရိုးရိုးစကားဟာ ဆဲဆိုတဲ့စကားဖြစ်သွားတယ်။ ကျွန်တော်ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်က**တလိုင်း**ဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာ ပင်ကိုယ်မူလသဘောအရ ဆဲဆိုတဲ့စကားလုံး မဟုတ်ဘူး ဒါပေမဲ့အသုံးမတဲ့ခွဲလို့ ဆဲသလိုဖြစ်နေတယ်။ ပြီးတော့အသုံးပြုတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကဆဲလိုလို့ သုံးနှုန်းခဲ့တဲ့အတွက် တလိုင်း ဝေါဟာရဟာ မလိုအပ်ဘဲဆဲတဲ့စကားလုံး တလုံးဖြစ်လာတယ်လို့ကျွန်တော်ပြောချင်တယ်။

အမှန်မှာတလိုင်းဝေါဟာရဟာမွန်စကားလဲမဟုတ်ဘူးမွန်နဲ့လဲမပတ်သက်ဘူး၊ဗမာစကားလဲမဟုတ်ဘူး ဗမာနဲ့လဲမဆိုင်ဘူး တလိုင်းဆိုတာ ဗမာစကားလုံးမဟုတ်တဲ့အတွက် ဗမာတွေအနေနဲ့အသံဖလှယ်ပြီးသုံးရတယ်။ အဲဒီလိုအသံဖလှယ်ထွက်ရာမှာ မှားမှားယွင်းယွင်းရှိလာ နိုင်တယ်လို့ကျွန်တော်မြင်တယ် မူလစကားလုံးနဲ့အသံထွက်တို့ဟာအချိန်ကြာညောင်းလာတာနဲ့အမျှတဖြည်းဖြည်း ပြောင်းလဲလာတယ်။ ကြာတော့ နောင်လာ နောက်သားတွေက မူရင်းအစမူလစကားလုံးပျောက်ပြီးခြေရာကောက်မရဖြစ်လာတယ် မူရင်းစကားလုံးကို ခြေရာကောက်မရတဲ့ အခါစကားလုံးရဲ့ မူလအဓိပ္ပါယ်အမှန်ကို မသိဖြစ်လာတယ်။ အဓိပ္ပါယ်မသိတဲ့အခါအသုံးပြုတာလဲ မမှန်မကန် ဖြစ်လာတယ်။ သုံးသင့်တဲ့နေရာမှာမသုံးမိဘဲ မသုံးသင့်တဲ့ နေရာမှာလာပြီး အသုံးပြုမိလာကြတယ် ဒီသဘောကို ကျွန်တော်သုံးသပ်မိတယ်။ တလိုင်းဝေါဟာရဟာဗမာစကားလုံးတလုံးမဟုတ်တဲ့အတွက် အသံဖလှယ်သုံးစွဲရာမှာမှားတတ်တဲ့သဘောဘဲ။ မူလက ဗမာလူမျိုးတို့အနေနဲ့ အတတ်နိုင်ဆုံး အမှန်ကန်ဆုံး အသံကို ဖလှယ်ယူသုံးစွဲလာပေမဲ့ ကာလကြာညောင်းလာတဲ့အခါ အသံဖလှယ်မှုဟာ တဖြည်းဖြည်းမူလနဲ့ ကွာဟခြားနား လာနိုင်တယ်။ ဥပမာ အခြားတိုင်းရင်းသားစကားဝေါဟာရတခုကိုပထမမူလတုံးက **(တလုင်)**သို့မဟုတ် **(တဲလင်)**လို့ ဗမာလူမျိုးတွေရေးသားသုံးနှုန်းလာတာဖြစ်ချင်ဖြစ်နိုင်မယ်။ အသံဖလှယ်သုံးရတဲ့အတွက်အဲဒီလိုဗမာစာဖွဲ့ထုံးမှမသိသနဲ့ အစမှာရေးသား လာတာဖြစ်နိုင်တယ်။ နောက်ကာလကြာညောင်းလာတဲ့အခါ စကားလုံးဝေါဟာရ ပြောင်းလဲမှု၊ နိယာမအရ ဗမာစာဖွဲ့ထုံးမှ ပီပီသသ**(တလိုင်း)**ဆိုတဲ့ဝေါဟာရသို့ မပြောင်းလဲလာဘူးလို့ဘယ်သူပြောနိုင်မလဲ။ အဲဒီလိုပြောင်းလဲ လာတဲ့အတွက် မူလစကားလုံးရဲ့ အဓိပ္ပါယ်အစစ်မှန်ကို ကောက်ယူလို့ မရတော့ဘူး ယောင်ယောင်မှားမှားတွေ အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူ လာကြတယ်။ ဥပမာ ရှမ်းတိုင်းရင်းသား တဦးပြောဆိုတဲ့ စကားလုံးတလုံးကို မိမိကြားတဲ့အတိုင်း မွန်အမျိုးသားတဦးက မွန်ဘာသာနဲ့ **(တဲလင်)**လို့ ရေးသားထားတယ် ဆိုပါစို့။တဖန် အဲဒီမွန်စာလုံးကိုဗမာလူမျိုး တဦးအနေနဲ့ အသံထွက်ကြည့်စမ်းပါ ဘယ်လိုအသံထွက်လာ မလဲ။ ပြီးတော့မိမိ အသံထွက်တတ်တဲ့အတိုင်း ဗမာစာဖွဲ့ထုံးမှ ပီပီသသနဲ့ပြန်ရေးကြည့်ပါ။ ပြီးရင်မူလမွန်စကားလုံးနဲ့မိမိရေးထားတဲ့ ဗမာစကားလုံးဟာ ဘယ်လောက်ကွာဟတာကိုလေ့လာကြည့်ပါ။ကွာဟမှုကိုတွေ့နိုင်ပါတယ်။တဖန်မူလရှမ်းတိုင်းရင်းသားစကားလုံးနဲ့မည်မျှကွာဟသွားနိုင်သည် ကိုလဲကျွန်တော်တို့ခန့်မှန်းယူနိုင်ပါတယ်။

ဥပမာတခုကိုထပ်မံပြီးပေးပါရစေ**(ဖျာပုံမြို့)**ဟာဘယ်လိုအဓိပ္ပါယ်ရှိတယ်။ ဘာကြောင့်ဖျာပုံမြို့လို့ခေါ်ဆိုရသလဲလို့ တစုံတဦး ကိုမေးရင် **‘ယခင်ကဖျာတွေစုပုံရောင်းချတဲ့နေရာမို့(ဖျာပုံမြို့)လို့ခေါ်ဆို ရကြောင်း’** အဖြေပေးကြမှာသေချာတယ်။ အမှန်မှာဖျာပုံဆိုတာ ဗမာဝေါဟာရ စကားလုံးမဟုတ်ဘူး။ မူလက မွန်စကားဖြစ်တယ် **(ဖျာပုင်)**ဖြစ်တယ်။ အဓိပ္ပါယ်က **ဖျာပုံမြို့**ဟာ လှေဆိပ်ရွာဖြစ်ပြီး ထမင်းများရောင်းချတဲ့နေရာဖြစ်ခဲ့ဘူးတယ် ကုန်ကုသန်းရောင်းဝယ်တဲ့လှေတွေဆိုက်ကပ်တဲ့နေရာဖြစ်တယ်။ ဒီနေရာရောက်ရင်လှေတွေ အနားယူ အပန်းဖြေပြီး ထမင်းဟင်းဝယ်စားကြတယ်။သို့မဟုတ်ချက်ပြုတ်စားသောက်ကြတဲ့နေရာဖြစ်တယ်။

အဲဒီတော့အတွက်**(ဖျာပုင်)**ထမင်းဆိပ်လို့မွန်လူမျိုးတို့ကမိမိဘာသာစကားနဲ့ခေါ်ဆိုခဲ့ကြတယ်။ ဗမာလူမျိုးတို့ကြီးစိုးတဲ့လက်ထက်ကြမှ ဗမာစကားပီပီသသနဲ့ပြောင်းလဲရေးသားကြတယ်။ **ဖျာပုင်**မှ**ဖျာပုံမြို့** ဖြစ်လာတယ်။ ကွာဟမှုကို လေ့လာတွေ့ရှိ နိုင်ပါတယ်။ ပထမမူလပုဂ္ဂိုလ်ဗမာလူမျိုး တွေကမွန်စကားလုံးအတိုင်း**(ဖျာပုင်)**လို့ ကြိုးစားပြီးရေးချင် ရေးလာ ကြမယ်။ နောက်မှဗမာစာ အရေးအသားဖွဲ့ထုံးမှပီပီသသနဲ့**(ဖျာပုံ)**လို့ရေးသားလာတာဖြစ်နိုင်တယ်။ အဲဒီလိုဗမာစကားလုံးပီပီသသနဲ့ရေးသားလာတဲ့အတွက် မူလ မွန်လူမျိုးတို့အရေးအသားနဲ့ ကွာဟလာတယ်။ စာလုံးအရေးသားပြောင်းလဲသွားသလို အဓိပ္ပါယ်လဲ လုံးလုံး ပြောင်းလဲ ဖြစ်ပေါ်လာတယ်။ ဒီလိုပါတဲ**တလိုင်း**ရဲ့မူလ အရေးသားအသံထွက် အမှန်ကိုမသိတဲ့အတွက် မှားယွင်းတဲ့ အသံထွက်နဲ့ မှားယွင်းတဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကို ရလာကြတယ်။ **တလိုင်း** စကားလုံးရဲ့ အဓိပ္ပါယ် အမှန်မသိတော့ဘဲ ယောင်ဝါးဝါးဖြစ်လာကြတယ်။ တဖြည်းဖြည်း နောင်လာ နောက်သားတွေ လမ်းစပျောက်သွားတယ်။ မူရင်းအရေးသားအသံထွက်နဲ့အဓိပ္ပါယ်ကိုပါလုံးလုံးအစပျောက်သွားတယ် တလွဲတချော် အရေးသားအသံထွက်နဲ့ တလွဲတချော် အဓိပ္ပါယ်ကို ကောက်ယူ လာကြတယ်။ **တလိုင်း**ဆိုတာ ဒါလေးဖြစ်တန်ကောင်းရဲ့ဒါလေးတော့ဖြစ်နိုင် ကောင်းပါရဲ့ ဖြစ်လာတယ်။ သုံးစွဲရာမှာလဲ လွဲချော်ပြီး ရည်ရွယ်ချက် တခြားဖြစ်လာတယ်။ ခေတ်ကာလကြာညောင်းလာတဲ့အခါ ပိုမိုပြီးတွေ့စေ စေလာတယ်။ နောင်လာ နောက်သားတွေကလဲ ဘုမသိဘမသိဘဲ ယောင်ယောင်မှားမှား ဟုတ်နိုးနိုးနဲ့သုံးစွဲလာကြတယ် မွန်ကိုချိုးနှိမ်တဲ့ စကားအဖြစ်နဲ့နားလည်ယူလိုက်ပြီး မွန်ကိုချိုးချိုးနှိမ်နှိမ်သုံးစွဲလာတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ကလဲ မိမိကိုမဆီမဆိုင် **တလိုင်း**နဲ့ နှိုင်းယှဉ်

စွပ်စွဲပြောရမလားဆိုပြီး စိတ်ဆိုး မာန်ဆိုးဖြစ်လာတယ်။ **တလိုင်းဟာ** ငါတို့ကိုတမင် သက်သက် စော်ကားတာဘဲ ဆဲတဲ့စကားလုံးဘဲ ဖြစ်ရမယ်လို့ ထင်မှား လာစေခဲ့တယ်။ မလိုလားအပ်တဲ့ပြဿနာတွေကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် ဗမာစကားပုံအတိုင်း ပြောရရင် **‘ပြောမတတ်တော့ဆဲ၊ ထိုင်မတတ်တော့ပြီ’** ဆိုသလိုမလိုလားအပ်တဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှု တွေဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ မလိုလားအပ်တဲ့ အမုန်းပွားမှု တွေ မွန်နဲ့ ဗမာကြားမှာပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရတယ်။

အားလုံးကိုချိုးပြီးပြောရရင်**တလိုင်း**ဆိုတဲ့ဝေါဟာရစကားလုံးဟာ တကယ့်တော့ ညစ်ပတ်တဲ့စကားလုံးလဲမဟုတ်ဘူး။ ညစ်ညမ်းတဲ့အဓိပ္ပါယ်လဲ မရှိဘူး။ ဆဲဆိုတဲ့ စကားလဲ လုံးဝမဟုတ်ဘူးလို့ဘဲ ကျွန်တော်အခိုင်အမာပြောပါစေ။

အပိုင်း(၇)

တလိုင်းစကားလုံးဟာမူလကဘယ်ကလာတယ်၊ ဘယ်သူ့ရဲ့စကားလုံးအစစ်မှန်ဖြစ်တယ်၊ ဘာအဓိပ္ပါယ်ရှိတယ်၊ ပြီးတော့မွန်လူမျိုးတို့နဲ့ မည်သို့မည်ပုံပတ်သက် လာတယ်ဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့မဆုံးဖြတ်ကြခင်၊ တလိုင်းဆိုတဲ့ဝေါဟာရစကားလုံးနဲ့ ပတ်သက်ပြီးစတင်သုံးစွဲခဲ့ပုံ၊ သုံးစွဲတဲ့ကာလ၊ သုံးစွဲခဲ့တဲ့နေရာဌာန၊သုံးစွဲရတဲ့အကြောင်းရင်းစတဲ့ သမိုင်းအချက်အလက်တွေ အတိကျရှိသင့်သလောက်ရှိတယ်။ အဲဒီသမိုင်းအကြောင်းခံတို့ကို ပထမအသေးစိပ် လေ့လာစူးစမ်းဘို့လိုတယ်လို့ကျွန်တော်ထင်တယ်။ ကျွန်တော်လဲအဲဒီအမြင်နဲ့ လေ့လာခဲ့တယ်။ တလိုင်းဝေါဟာရကိုကျွန်တော်အနေနဲ့ဘယ်လိုစတင်လေ့လာခဲ့တယ် နောက်ဆုံးမှာ ဘာကြောင့်ဒီလိုကောက်ချက်ချရသလဲ ဆိုတာကို စာဖတ်ပရိသတ်များ သိအောင် ကျွန်တော်တင်ပြသွားမှာဖြစ်တယ်။ကျွန်တော်နဲ့အတူ စာဖတ်သူပရိသတ်တို့ စိတ်ရှည်ရှည် ထားပြီး ဒီဝေါဟာရ စကားလုံးကို သုတေသနပြုလေ့လာကြည့်ကြရအောင်၊ ဒါမှကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျလေ့လာပြီးသဘောပေါက်မှာဖြစ်တယ်။

ကျွန်တော်မှာမူလကတည်းက ခံယူချက်တခုရှိခဲ့တယ်။တလိုင်းဝေါဟာရဟာ နောက်ခံသမိုင်း တော့ရှိရမယ်၊ အကြောင်းမဲ့တော့ မဖြစ်နိုင်ဘူးလို့ ကျွန်တော်က ခံယူထားခဲ့ပါတယ်။ မှန်နန်းရာဇဝင်နဲ့ ကုန်းဘောင်ဆက် မဟာရာဇဝင်တို့မှာလဲ အသေချာ ရေးသားထားတာတွေကို ထောက်ရှုရင်တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးဟာဆဲဆိုတဲ့စကားလုံးတလုံးလဲ မဖြစ်နိုင်ဘူးလို့ အခိုင်မာယုံကြည်လိုက်တယ်။ ဆဲဆိုညစ်ညမ်းတဲ့ စကားလုံးဆိုရင် ဗမာပညာရှိသမိုင်းပညာရှင်တွေ သမိုင်းစာအုပ်မှာမှတ်တမ်းတင် ရေးသားမှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ကျွန်တော်ကခံယူတယ်။ တလိုင်းစကားလုံးဟာ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ စကားလုံးလားလို့ ကျွန်တော် အသေချာလေ့လာကြည့်တော့လဲ မဟုတ်ပြန်ဘူး။ ဗမာတွေကိုမေးမြန်းပြန်လဲ ဒါဟာမွန်စကားလုံး ဖြစ်ရမယ်လို့ဘဲ ပြောကြတယ်။ သူတို့ဗမာစကားလုံးမဟုတ်ဘူးဆိုကြပြန်တယ်။

ဒါကြောင့်တလိုင်းစကားလုံးဟာ မွန်စကားမဟုတ်သလိုဗမာစကားလုံးလဲမဟုတ်ဘူး။ နောက်ဆုံးမှာဖြစ်နိုင်တာက ဗမာကဗမာမျှ ပြုလိုက်တဲ့အတွက် မူရင်းအစမူလပထမစကားလုံးပျောက်ပြီး ခြေရာကောက်မရဖြစ်လာတယ်လို့ ကျွန်တော်ကကောက်ချက်ချလိုက်တယ်။ ဒါပေမဲ့တလိုင်းစကားလုံးမှာနောက်ခံသမိုင်းအခိုင်မာရှိရမယ်၊ရန်သူကိုနှိမ်တဲ့စကားလုံးဖြစ်နိုင်တယ်သို့မဟုတ်ဗမာလူမျိုးကို အမျိုးသားစိတ်ဓါတ် တက်ကြွစေတဲ့စကားလုံးတလုံးဖြစ်ရမယ် စစ်တိုက်ရာမှာဖြစ်ဖြစ် စစ်သားတို့ကို စုဆောင်းသိမ်းသွင်းရာမှာ ဖြစ်ဖြစ် တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးကို ပြောလိုက်ရင်ဗမာတွေအဘို့ အမျိုးသားစိတ်ဓါတ်တက်ကြွစေနိုင်တဲ့သဘောရှိရမယ်၊ ဒါမို့လို့တလိုင်းစကားလုံးကိုသုံးပြီး ဗမာပြည်သူ လူထုကို လှုပ်ဆော်ခဲ့တာဖြစ်ရမယ်၊ နိုင်ငံရေးစစ်ရေးရည်ရွယ်ချက်နဲ့အသုံးပြုခဲ့တာဖြစ်ရမယ်လို့ကျွန်တော်ကခံယူထားခဲ့တယ်။

ဒါကြောင့်တလိုင်းဝေါဟာရစကားလုံးကိုကျွန်တော်လေ့လာတဲ့နေရာမှာအခြေခံအမြင်(၃)ရပ်ကိုအခြေခံပြီးလေ့လာခဲ့ပါတယ်။

- (၁) တလိုင်းစကားလုံးဟာမွန်စကားလုံးမဟုတ်ဘူး၊ဒါပေမဲ့မွန်လူမျိုးတို့နဲ့တနည်းမဟုတ်တနည်းဆက်နွယ်မှုရှိရမယ်၊
တိုက်ရိုက်သို့မဟုတ်သွယ်ဝိုက်ပြီးဆက်စပ်မှုရှိရမယ်၊
- (၂) တလိုင်းစကားလုံးစာဗမာစကားလုံးမဟုတ်ဘူး၊ဒါပေမဲ့တလိုင်းဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာ
ဗမာလူမျိုးတို့နဲ့ပတ်သက်ဆက်နွယ်တဲ့အကြောင်းရာရှိခဲ့ရမယ်၊ တိုက်ရိုက်သို့မဟုတ်သွယ်ဝိုက်ပြီး ပတ်သက်မှုရှိရမယ်၊
- (၃) တလိုင်းဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာ နောက်ခံသမိုင်းအကြောင်းအရာခိုင်ခိုင်မာမာရှိရမယ်၊မူလစကားလုံးအတိအကျရှိခဲ့ရမယ်၊

အဲဒီအခြေခံအမြင်(၃)ရပ်နဲ့ကျွန်တော်တလိုင်းဝေါဟာရစကားလုံးကိုလေ့လာစူးစမ်းသုတေသနပြုခဲ့ပါတယ်။

ပထမဦးဆုံးယနေ့ထိထင်ယောင်ထင်မှား ကိုယ်ထင်သလိုမြင်သလိုပြောဆိုနေကြတဲ့ယူဆချက် (Assumptions)တွေကို ဘယ်နှစ်မျိုး ရှိခဲ့တယ် ဆိုတာကိုကျွန်တော်လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ ကိုယ်ထင်ရာမြင်ရာပြောဆိုနေကြတဲ့ယူဆချက်တွေ(၃)မျိုးလောက်ရှိခဲ့တယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တွေ့ တယ်။တခုစီကိုကျွန်တော်အလေးနက်ထားပြီးစူးစမ်းရှာဖွေခဲ့ပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာဘာသွားတွေ့သလဲဆိုရင် တလိုင်းဝေါဟာရအခေါ်ဝေါ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး အဖြေရှာလို့ မရနိုင်တဲ့အဆုံးမှာ ဖြစ်နိုင် တာတွေကို ကြိမ်နင်းတော့ စဉ်းစားယူကြရင်းနဲ့ ဆက်စပ်တွေးခေါ်ယူတဲ့ ယူဆချက်

(Assumptions)

တွေ့မြင်နေတာကိုတွေ့ရတယ်။

ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး

သုံးမျိုးစလုံးကိုလွန်ခဲ့အခန်းမှာကျွန်တော်အသေးစိတ်ရှင်းလင်း တင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်။

ဒါပေမဲ့ထင်မိပြီးရှင်းလင်းတင်ပြချင်တဲ့အချက်တချက်ကဘာလဲဆိုတော့၊ မွန်လူမျိုးတို့ဟာမျိုးမစစ်တဲ့အတွက် တလိုင်းလိုခေါ်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ဘဲဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအမြင်နဲ့အချို့ဗမာတွေက တလိုင်းစကားလုံးကိုအသုံးပြုပြီးမွန်လူမျိုးတို့ကိုတိုက်ခိုက်လာတာရှိတယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်အလေးလေးနက်နက်အနည်းငယ်ပြောကြားပါရစေ။ ဒီအယူဆဟာလုံးဝအခြေမရှိတဲ့ ပြောဆိုချက်ဖြစ်တယ်။ ကလေး ကလားဆန်ဆန် ထင်ရာစိုင်းပြောဆိုမှုသာဖြစ်တယ်။ အဆင့်တန်းအောက်ကျတဲ့အတွေးခေါ်ဖြစ်တယ်။ လူမျိုးတမျိုးကိုစော်ကားရာကျနေတယ်။ တကယ့်တကယ်မှာ မျိုးမစစ်တာ ဘယ်သူလဲ။ မွန်လူမျိုးလား ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီးကြီးကြီးကျယ်ကျယ် အငြင်းပွားနေဖို့မလိုဘူး သမိုင်းအထောက်ထားကို ဆန်းစစ် ကြည့်ရင်သိသာ နိုင်ပါတယ်။ ရာဇဝင် သက်သေ အထောက်ထားခိုင်ခိုင်မာမာနဲ့ သိသာနိုင်ပါတယ်။ လူမျိုးတမျိုးရဲ့ ပျော့ညံ့ချက်အားနည်းချက်ကို သမိုင်းနဲ့ ထောက်ပြီးလဲ အသားယူပြီးကျွန်တော်မပြောချင်ဘူး။ ကျွန်တော်အနေနဲ့ လူမျိုးမုန်းတီးမှုမဖြစ်စေချင်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့မျိုးမစစ်တဲ့ လူမျိုးဆိုတာမွန်လူမျိုးမဟုတ်ဘူးဆိုတာလောက်ဘဲ ကျွန်တော် ပြောပါရစေ။ အဲဒီတော့တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးရဲ့အဓိပ္ပါယ်ကိုဘယ်သူမှမသိဘူး။ ဘယ်လိုကနေ ဘယ်လိုပေါ်ပေါက်လာသလဲဆိုတာလဲဘယ်သူမှ မပြော နိုင်ဘူး။အရမ်းပြောဆိုသုံးနှုန်းနေကြတယ်ဆိုတာတွေ့ရတယ်။

အထက်ပါကျွန်တော်တင်ပြခဲ့တဲ့လေ့လာတွေ့ရှိချက်တို့လောက်နဲ့ကျွန်တော်မကျေနပ်သေးဘူး။ အခြားတိုင်းရင်းသားတွေက မွန်လူမျိုးတို့ကို ဘယ်လိုခေါ်ဝေါ်ခဲ့သလဲ။ ခေတ်ပြိုင်ပေါ်ထွန်းခဲ့တဲ့ ရှမ်း(အယုဒယ)သမိုင်း၊ ရှမ်းကြီးလူမျိုး(Tai) တို့ရဲ့ သမိုင်းနဲ့ရခိုင်လူမျိုးတို့ရဲ့ ရာဇဝင်သမိုင်းတို့မှာမွန်လူမျိုးကိုဘယ်လို သုံးနှုန်းရေးသားခဲ့ကြသလဲ ဒါတွေကိုပါကျွန်တော်လေ့လာခဲ့တယ်။ ဒီသမိုင်းတွေအားလုံးကို လေ့လာကြည့်တော့လဲမွန်လူမျိုးကိုမွန်သို့မဟုတ်မွန်-ခမာ၊သို့မဟုတ် ရာမန်လို့ သုံးနှုန်းရေးသားထားတာကို တွေ့ရ ပြန်တယ်။ ရခိုင်လူမျိုး တို့ရဲ့ သမိုင်းကို လေ့လာကြည့်တဲ့အခါမွန်လူမျိုးနဲ့ပတ်သက်ပြီးအောက်ပါအတိုင်း ရေးသား ထားတာကို တွေ့ရတယ်။

၁၆၇။ “မွန်ပြည်ကိုတိုက်ခြင်း”

“မွန်ပြည်ကိုတိုက်စေသောစလင်္ကာသူသည်။ မွန်တို့နှင့်တိုက်လေသော်ခနစ်ရက်စရာရှိကွာကိုသာ ခါးတွင်ပါစေလျက်ကျန် သမျှရှိကွာတို့ကိုရေတွင်သွန်စေ၍လှေအားလုံးကိုမီးတိုက်စေပြီးသော် အချင်းချင်းရဲမက်ဗိုလ်ပါတို့သည် တစ်ညီ တစ်ညွတ် တည်းတိုင်ပင်၍တိုက်ကြလေလျှင်မွန်တို့သည် ထွားထွားညက်ညက်ပျက်စီးလေ၏။ ထိုသို့ပျက်စီးလေလျှင် များစွာ သောရွှေငွေ၊ ဆင်မြင်း၊လက်ဆောင်ပဏာတို့ကို မွန်မင်းဆက်သွင်းတော်မူလိုက်၏ စလင်္ကာသူလည်း ပြန်လာခဲ့ပြီးလျှင် မင်းကြီးအားဆက်တော်မူလေပြီးသော် မင်းကြီးလည်း ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဆုလာတံပေး တော်မူ ၏။”^၉

လို့ပါရှိတယ်ရခိုင်ရာဇဝင်မှာလဲတလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးလုံးဝမတွေ့ရဘူး မွန်လို့ဘဲမှတ်တမ်းတင် ရေးသားထားတာကို တွေ့ရတယ်။

ဒါနဲ့လဲကျွန်တော်မကျေနပ်သေးဘူး။ညောင်ရမ်းခေတ်၊ဟံသာဝတီခေတ်တို့နဲ့ခေတ်ပြိုင်ပေါ်ထွန်းခဲ့တဲ့အယုဒယခေတ် ထိုင်းလူမျိုးတို့ရဲ့ သမိုင်း မှတ်တမ်း တွေကိုလဲရှာဖွေ လေ့လာဖတ်ရှုပြန်တယ်။ အဲဒီမှတ်တမ်းသမိုင်းမှာ ထိုင်းလူမျိုးတို့က မွန်လူမျိုးကို မွန်သို့မဟုတ် ရာမန်(ရာမည) လို့ သုံးနှုန်းရေးသားထားတာကိုတွေ့ရတယ်။ အောက်ဖော်ပြပါထိုင်းဘုရင်တို့ရဲ့ နန်းတွင်းမှတ်တမ်းကို လေ့လာ ကြည့်ရင်သိနိုင်တယ်။

“The Burmese and [BCEF: Mon soldiers] [D: Raman host], however, scattered because of the royal majesty and power.-----All the chief ministers and army officers who [BCEF: set out in pursuit of] [D: pursued] the enemy slashed [BCDF: and killed] Burmese and Mon all along the way to Kancanaburi.”¹⁰
 “At the same time the Raman army officers had advanced and reached Martaban just as the boat carrying the report from [BCD: Tenasserim] [EF: Tanao], Marit and Tavoy reached Martaban.”¹¹

အထက်ပါအယုဒယနန်းတွင်းမှတ်တမ်းကိုလေ့လာကြည့်ရင်မွန်လူမျိုးနဲ့မွန်စစ်သားတို့ကို မွန်စစ်သား၊ရာမန်လို့ဘဲ မှတ်တမ်းတင်ထားတာကို တွေ့မြင်ရတယ်။တလိုင်းခေါ်ဟာရစကားလုံးသုံးနှုန်းထားတာလုံးဝမတွေ့ရဘူး။
 တခါရှမ်းကြီး(Tai)လူမျိုးတို့၏သမိုင်းလေ့လာကြည့်ရင်မွန်လူမျိုးကိုမွန်၊ သို့မဟုတ် မွန်-ခမာအုပ်စုလို့မှတ်တမ်းတင်ထားတာကိုတွေ့ရတယ်။ အားလုံးကိုချုပ်ပြီးပြောရရင်အဖက်ဖက်မှကျွန်တော်လေ့လာခဲ့တယ်။တလိုင်းနဲ့မွန်လူမျိုးတို့တိုက်ရိုက် ပတ်သက်နိုင်တဲ့ အချက်လက်တွေ အထောက်ထားတွေ မှတ်တမ်းတွေ မှတ်စုတွေကို နဲ့စပ်အောင်ကျွန်တော် ရှာဖွေလေ့လာစူးစမ်းခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့တလိုင်းနဲ့ မွန်ဆက်စပ်တဲ့

^၉ ဆရာတော်ဦးဉာဏ၏ညောင်ဝတီရာဇဝင်၊ စာ ၆၅

¹⁰ The Royal Chronicles of Ayutthaya. P. 131

¹¹ The Royal Chronicles of Ayutthaya. P. 136

အထောက်ထားဆိုလို့တခုမှမတွေ့ခဲ့ရဘူး၊ မွန်လူမျိုးတို့ရေးသားထားခဲ့တဲ့ မြေစိုက် ကျောက်စာတွေကိုရော မြေအောက်မှတူးဖော် ရရှိတဲ့ကျောက်စာတွေကိုပါ လေ့လာကြည့်ပြန်တယ် မွန်လူမျိုးတို့ အနေနဲ့ မိမိတို့ကိုယ်ကို တလှိုင်းလှို ရေးသားထားတာမတွေ့ခဲ့ရဘူး၊ ဒါကြောင့် နောက်ဆုံးမှာ တလှိုင်းစကားလုံးနဲ့မွန်တို့ဟာ တိုက်ရိုက်ပတ်သက် ဆက်နွယ်တဲ့ အမြင်ကို ကျွန်တော်လက်လျော့လိုက်ရတယ်၊ အဲဒီလိုရှေ့ခေတ်ကျောက်စာတွေ၊ သမိုင်းအထောက်ထားတွေ အခြားလူမျိုးတို့ မှတ်တမ်းတွေ ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွေကိုနှံ့စပ်စပ် ကျွန်တော် လေ့လာသုံးသပ်ပြီးမှ တလှိုင်းဝေါဟာရစကားလုံးဟာ မွန်လူမျိုးနဲ့မသက်ဆိုင်ဘူး၊ လုံးဝပတ်သက်မှု မရှိပါဘူးလို့ဆုံးဖြတ်ချက် ချလိုက်ရတယ်၊ သာမန်လေ့လာပြီးဆုံးဖြတ်လိုက်တာမဟုတ်ဘူး၊ သေသေချာချာနဲ့စပ်စပ် ဖက်ပေါင်းစုံ စာအုပ်မျိုးစုံလေ့လာပြီးမှ ဆုံးဖြတ်တာဖြစ်တယ်၊

တလှိုင်းဝေါဟာရဟာမွန်လူမျိုးတို့နဲ့မသက်ဆိုင်ပေမဲ့သွယ်ဝှက်တဲ့နည်းတော့ပတ်သက်မှုရှိနိုင်သေးတယ်လို့ကျွန်တော်ခံယူထားဆဲဘဲ၊

ဒီအချက်ကို ကျွန်တော်မမေ့ဘူး၊

ဒါပေမဲ့မမျှော်လင့်ဘဲအချို့ဗမာသမိုင်းပညာရှင်တွေကတလှိုင်းစကားလုံးဟာမွန်လူမျိုးနဲ့တိုက်ရိုက်ပတ်သက်ရမယ်၊ တလှိုင်းဟာ မွန်လူမျိုး တို့ရဲ့ စကားလုံးဘဲဖြစ်ရမယ်ဆိုပြီး ကြိုးစားနေပြန်တာကိုကြားမိတဲ့အတွက် ကျွန်တော်အနေနဲ့ အလွန်ဝမ်းနည်းမိတယ် မလိုလားအပ်တဲ့ အကျိုးတရားကိုသာဖြစ်ပေါ်စေမှာသေချာတယ်၊ တလှိုင်းနဲ့မွန်လူမျိုးတို့ဟာမပတ်သက် ပတ်သက်အောင် တမင်တကာ ကြိုးစားပြီးရှာဖွေ သက်သေပြနေကြတယ်လို့မြင်တယ်၊

ဦးအောင်ဇေယျက စစ်ကာလမှာစစ်ရေးအရအသုံးပြုခဲ့တယ်၊ မှားမှားယွင်းယွင်းသုံးစွဲခဲ့တဲ့စကားလုံးကို မှားတယ်မြင်ပြီး နောက်ဆုတ်ဘို့ ကောင်းပါတယ်၊ ရုတ်သိမ်းဘို့ ကောင်းတယ်၊ သို့မဟုတ်ရင် သူ့နေရာနဲ့သူသုံးစွဲတတ်ဘို့ ဆင်ခြင်ဘို့ကောင်းတယ်၊ အခုတော့ဒီလိုမဟုတ်ဘဲ ဦးအောင်ဇေယျကရည်ရွယ်ချက်တခုခုနဲ့ပြုခဲ့အမှားကို အမှန်ဖြစ်လာအောင် ရှေ့သို့တလှိုင်းပြီးတလှိုင်းတိုးပြီးကြိုးစားလာတော့ အခက်တွေ့မှာ ကိုမြင်ယောင်နေမိတယ်၊ အမှားကိုအမှန်ဖြစ်အောင် မရမကတမင်တကာ လိုက်လံရှာဖွေသက်သေထူလာတဲ့အခါ အမှားတခုကနေ အမှားနှစ်ခုဖြစ်လာနိုင်တယ်၊ အမှားနှစ်ခုကနေပြီ အမှားသုံးခုဖြစ်လာနိုင်တယ်၊ မဖြစ်သင့်မဖြစ်ထိုက်တဲ့အကျိုးဆက်တွေ ပြဿနာတွေ တဘုံတခေါင်းကြီးဖြစ်လာမှာ သေချာပါတယ်၊

တလှိုင်းဝေါဟာရဟာ မွန်စကားလုံးဟုတ်သလားမဟုတ်ဘူးလားဆိုတာ မွန်လူမျိုးတို့ကိုချဉ်းကပ်ပြီးအနည်းငယ်မေးဘို့ကောင်းတယ်၊ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ အမျိုးသားကိစ္စဟာမွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ ဆုံးဖြတ်မှုသာအဓိက ဖြစ်ရမယ်၊ မဟုတ်ဘူးလား၊ အဲဒီလိုဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်တယ်၊ အခုတော့ပညာရှိမွန်ရဟန်းတွေ မွန်လူမျိုးထဲမှစာတတ်ပေတတ်လူပုဂ္ဂိုလ်တွေကိုချဉ်းကပ်ပြီးမေးဘို့စိတ်ကူးမရကြဘူး စာတတ်ပေတတ် မွန်လူမျိုးပုဂ္ဂိုလ်တွေကိုအသိမှတ်မပြုချင်ကြဘူး မွန်လူမျိုးတို့ကိုမယုံကြည်သလို မသင်ကာတဲ့အကြည့်နဲ့ကြည့်ကြတယ် မေးမြန်းရမှာ ဂုဏ်သိက္ခာ ကျသွားသလို ခံယူထားဟန်ရှိတယ်၊ မထားသင့်တဲ့မာန်မာနတွေကိုပိုက်ထွေးထားကြတယ် မိမိသဘောနဲ့ထင်ရာဆိုင်း သက်သေ ထူထောင်ဘို့ကြိုးစားနေကြပြန်တယ်၊ မွန်လူမျိုးတို့နဲ့ ပတ်သက်ဆက်နွယ်ပြီး အလွန်ကြီးမားတဲ့ ကိစ္စကြီးတခုကို မွန်လူမျိုးတို့ကိုမယုံကြည်ဘူး မမေးမြန်ဘူးဆိုရင်ဘယ်သူ့ကိုမေးမြန်ရမှာလဲ၊ ဗမာတွေကိုမေးမြန်းရမှာလား တရုတ်တွေ ကုလားတွေကို သွားမေးမြန်းရမှာလား၊ သေသေချာချာစဉ်းစားကြည့်ပါ၊ ယခုလိုမွန်လူမျိုးကိုလုံးဝမမေးမမြန်ဘဲ လုပ်နေတဲ့လုပ်ရပ်ဟာ အလွန်ရုပ်ဆိုးတဲ့ လုပ်ရပ်ဖြစ်နေတယ်၊ ဗမာတွေကမွန်လူမျိုးအကြောင်း ဘယ်လောက်နဲ့စပ်စပ်သိလို့လဲ မွန်စာကိုဘယ်နှစ်ယောက် ဖတ်တတ်လို့လဲ၊ မွန်စာကိုဘယ်နှစ်ယောက် ရေးတတ်လို့လဲမေးရင်ရိုင်းရာကျပေမယ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့ကိုချစ်တယ်လို့ပြောကြတယ် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတို့နဲ့ဗမာတွေဟာ ညီအစ်ကိုတွေဘဲဆိုပြီးအသံကောင်းဟပ်ပြောနေကြတယ်၊ တိုင်းရင်းသားဘာသာစာပေ စကားကို ဗမာလူမျိုးတွေ ဘယ်နှစ်ယောက်က စိတ်ဝင်စားပြီးလေ့လာလိုက်စားတာရှိလို့လဲမေးရင် အဖြေပေးရမှာ ခက်နေမယ်သေချာတယ်၊ တိုင်းရင်းသား စာပေစကားတွေကို အထင်သေးတာဘဲရှိတယ်၊ အခုတော့မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့အမျိုးသားကိစ္စမှာအဓိန့်ချမှတ်တဲ့တရားသူကြီးနေရာကို ပိုင်စိုးပိုင်နင်း မတရား ယူလိုက်ကြပြန်တယ် အခြားတိုင်းရင်းသားကိစ္စကို စိတ်ကြိုက်အမိန့်ချဆုံးဖြတ်ဘို့ကြိုးစားကြပြန်တယ် ဒါမလွန်ဘူးလား၊ အလွန်အမိပ္ပယ် မဲ့တဲ့လုပ်ရပ်ဖြစ်နေတယ်၊

တလှိုင်းစကားလုံးဟာမွန်လူမျိုးတို့ရဲ့စကားလုံးတကယ်အမှန်ဖြစ်ခဲ့ရင် မွန်တမျိုးသားလုံးကလိမ်ညာဖုံးအုပ်ထားလို့ရမလား၊ မွန်တဦး တယောက် သို့မဟုတ်တအုပ်စုကလိမ်ညာဖုံးအုပ်လို့ရတယ်ထားအုံး၊ ဖုံးဖုံးဖိမိပြောနိုင်တယ်ထားအုံး မွန်ပြည်သူလူထုတရပ်လုံး တယောက်မကျန် အားလုံးကအမှန်တရားကိုဖုံးဖိထားလို့ရပါမလား လိမ်ညာထားလို့ရမလား အသိဉာဏ်ရှိရှိ စဉ်းစားကြည့်ရင် သိနိုင်ပါတယ်၊ ကိုယ်ချင်း စာနာစိတ်နဲ့ စဉ်းစားဘို့ကောင်းတယ်၊ အခုတော့မွန်လူမျိုးအပေါ်ထားရှိတဲ့သံသယစိတ်တခုထဲနဲ့ မွန်လူမျိုးတဦး တယောက်ကိုမှ မမေးမမြန်းဘူး ကိုယ့်သဘောနဲ့ကိုယ့်သုတေသနပြုနေကြတယ်၊ မွန်လူမျိုးကိစ္စကိုမွန်လူမျိုးကို ခေါက်ထားပြီး မိမိလုပ်ချင်သလို လုပ်နိုင်တဲ့သဘောဖြစ်နေတယ် ဒီလုပ်ရပ်တွေဟာဘာကိုပေါ်ပြနေသလဲဆိုတော့ မိမိတို့ကိုယ်ကို သက်ဦးဆံပိုင် ပဒေသရာဇ် အရှင်သခင် လိုသဘောထားပြီး တိုင်းရင်းသားကိစ္စကို ကိုယ့်သဘောအတိုင်း အမိန့်ချ အဆုံးဖြတ် ပြုနေကြတဲ့ သဘောသက်ရောက်နေတယ်၊ ယနေ့ခေတ်ကာလမှာ ဒီလိုမျိုး မိမိတို့သဘောအတိုင်း အဆုံးဖြတ်ပြုထိုက်မပြုထိုက်ဆိုတာ စဉ်းစားမိဘို့ ကောင်းတယ်၊

တကယ်လို့ တိုင်းရင်းသားတွေကညီညွတ်ပြီး ဗမာလူမျိုးကိုအမည်နာမတခုခုပိုင်းပြီးပေးကြရင် လက်ခံနိုင်ပါ့မလား အသေချာ စဉ်းစားကြည့်ပါ။ အေးအေးဆေးဆေးစဉ်းစားပြီးဖြေကြားပါ။ အလွန်ဝမ်းနည်းဘို့ကောင်းတယ် မွန်လူမျိုးကို ဘယ်လိုသဘောထားရကျနေ သလဲဆိုတာ စဉ်းစား မိကြရဲ့လား။ စစ်နိုင်သူပီပီစစ်ရုံးသူ အပေါ်အနိုင်ကျင့်ချင်သလိုအနိုင်ကျင့်နေတဲ့သဘော သက်ရောက် နေတယ်။ ပဒေသရာဇ် အတွေးခေါ်တွေးအမြင်တွေကို ဗမာလူမျိုးတို့က ယခုထိသိမ်းပိုက်ထားနေသေးတယ်။ ခေတ်ကာလပြောင်းလဲ လာပြီးဆိုတာကို သတိထားမိဘို့လိုတယ်။ ကိုယ့်သဘောနဲ့ကိုယ် သုတေသနပြုပြီး ကိုယ့်သဘောနဲ့ကိုယ် အဆုံးဖြတ် ပြုတာဖြစ်သင့်သလားစဉ်းစားကြည့်ပါ။ အမှန်ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်တာကရှမ်းကိစ္စကိုစာတတ်ပေတတ်ရှမ်းလူပညာရှိ၊ ရှမ်းရဟန်းပညာရှိတို့ကို ချဉ်းကပ်မေးမြန်းစုံစမ်းရမယ်။ ရှမ်းလူမျိုး ပါဝင်တဲ့ကော်မရှင်ဖွဲ့ပြီး သုတေသနပြုရမယ်။ ဒီလိုဘဲရခိုင်ကိစ္စမွန်ကိစ္စတို့ကို လဲအဲဒီလိုစုပေါင်း သုတေသနပြုပြီး အဆုံးဖြတ်ပြုသင့်တယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်တယ် ဗမာကိစ္စတခုကိုဗမာလူမျိုးတို့ကိုမမေးမြန်းဘဲ တိုင်းရင်းသားတွေ ကစုပေါင်းလေ့လာ သုတေသနပြုပြီး အဆုံးဖြတ်ကြမယ် ဆိုရင် ဗမာလူမျိုးတွေ ကျေနပ်မှရှိနိုင်ပါ့မလား။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုမေးကြည့်ပါ။ မွန်လူမျိုးကိုမျိုးပြုတ်ပြုတ်ပြုန်းအောင်ဦးအောင်ဇေယျနဲ့သားအဖတို့ကသတ်ဖြတ်ခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်။ ဦးအောင်ဇေယျတို့သားအဖ သတ်လို့ မကုန်ကြွင်းကျန်နေသေးတဲ့ မွန်လူမျိုးတို့ကို တယောက်မကျန်မျိုးပြုတ်အောင် နောက်ပိုင်းအုပ်ချုပ်မင်းလုပ်တဲ့ ကုန်းဘောင်ဆက် ပဒေသရာဇ်ဗမာမင်းတွေကလဲ နည်းမျိုးစုံကြိုးစားခဲ့ကြတယ်။ မိမိတို့သဘောကျရေးသားတဲ့ ရာဇဝင်သမိုင်းတွေမှာ မွန်အစား **တလိုင်းလူမျိုး** အဖြစ်ဖော်ပြပြီး မွန်လူမျိုးကိုဖျောက်ဖျက်ဘို့ကြိုးစားခဲ့တယ်။ ပဒေသရာဇ်ခေတ်ကဗမာသမိုင်းရေးသားသူတွေဟာရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ မွန်လူမျိုးကိုကမ္ဘာ့က မသိအောင်ကြိုးစားထားတာကို တွေ့ရတယ်။ ဘာသဘောနဲ့တူသလဲဆိုတော့မွန်လူမျိုးကို **အပင်ကိုခုတ်၊ အမြစ်ကိုနှုတ် အငုတ်ကို မြေလှန် အစအနမကျန်အောင် ဖျောက်ဖျက်ပစ်** ဘို့ကြိုးစားနေတယ်လို့ကျွန်တော်မြင်တယ်။ ကုန်းဘောင်ခေတ် တလျှောက် ရေးသား ထုတ်ဝေတဲ့ စာအုပ်တွေသမိုင်းတွေကိုးကားပြီး အနောက်တိုင်းသားတွေ ရေးသားတဲ့ ကမ္ဘာ့သမိုင်းမှာရော အဘိဓာန် စာအုပ်တွေ စွယ်စုံကျမ်းတွေမှာပါ မွန်လူမျိုးကို ဗမာလူမျိုးက တလိုင်းလို့ခေါ်ကြကြောင်း ရေးသားလာကြတယ်။ အချို့ကမ္ဘာ့သမိုင်းစာရေးဆရာတွေဆိုရင် မွန်လူမျိုးလို့တောင် မဖော်ပြတော့ဘဲတလိုင်းလူမျိုးလို့ဘဲဖော်ပြရေးသားလာတာကိုလဲတွေ့ရတယ်။ ဥပမာ မှန်နန်းရာဇဝင်သမိုင်းစာအုပ်နဲ့ ကုန်းဘောင်ဆက်မဟာရာဇဝင်သမိုင်း စာအုပ်များကိုမိမိမြင်ကူးပြီးရေးသားတဲ့ ဂျီအီး ဟာဗီ (G.E Harvey) ၏ **History of Burma** စာအုပ်ကိုလေ့လာကြည့်ရင်သိသာထင်ရှားတယ်။ အဲဒီစာအုပ်ထဲမှာမွန်စကားလုံးဆို၍တလုံးမပါတော့ဘူး။ စာအုပ်အစမှအဆုံးထိတလိုင်းလို့ဘဲ သုံးနှုန်းထားကိုတွေ့ရတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့အနေနဲ့အလွန်ဝမ်းနည်းဘို့ကောင်းတယ်။ ဒါဟာမဟာဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒီတို့ရဲ့ လုပ်ရပ်ဆိုတာ ဘယ်သူမှ မငြင်းနိုင်ဘူး။ ကုန်းဘောင်ခေတ်ဗမာပဒေသရာဇ်တွေဟာတိုင်းရင်းသားအားလုံး ရခိုင်ရှမ်းအပါဝင်တို့ကို ဝါးမျိုဘို့နဲ့ ဖျောက်ဖျက်ဘို့ ကြိုးစားထားတာကို တွေ့ရတယ်။ မဟာဗမာလူမျိုးနဲ့မဟာဗမာအင်ပါယာထူထောင်ဘို့ကြိုးပမ်းချက်ဖြစ်တယ်။ ပျူ၊ ကန်ယံ၊ သက်လူမျိုးတို့ကိုဝါးမျိုပြီးအစားထိုးနေရာယူလာနိုင်သကဲ့သို့မွန်လူမျိုးရှမ်းလူမျိုးရခိုင်လူမျိုးကရင်လူမျိုးတို့ကိုလဲဝါးမျိုပြီးအစားထိုးနေရာယူဘို့ ကြိုးပမ်းလာတဲ့ သဘောတွေ့ရတယ်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အားလုံးတို့ကို ဝါးမျိုးဘို့ ဗမာပဒေသရာဇ်တို့ရဲ့ ကြိုးပမ်းချက်ဟာ အလွန်ထင်ရှားတယ်။ အလွန်ကြီးမားတဲ့လူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုတခုဖြစ်တယ်။ ဒီအချက်ကိုသတိထားမိဘို့လိုတယ်။ ပဒေသရာဇ်ခေတ် ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ အဆိုးဝါးဆုံး လူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုလုပ်ရပ်တခုကိုယနေ့ထိဗမာတို့ကဆက်လက်အကောင်အထည် ဖော်နေမယ်ဆိုရင် အလွန်ဝမ်းနည်းဘို့ကောင်းတယ်။ ယနေ့ခေတ်မှာတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်းမိမိတို့၏**သီးခြားတည်ရှိမှု(Identity)**ကို မပျောက်အောင် ထိန်းသိမ်းပေးရမယ်။ မြေတောင်မြောက် အားပေးရမယ်။ တိုင်းသားလူမျိုးတိုင်းတို့၏စာပေစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးအောင် ဆောင်ရွက်ခွင့်ပေးရမဲ့ခေတ်ဖြစ်တယ်။ ဒါမှတိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံးတို့တန်တူညီတူရှိတဲ့ပြည်ထောင်စုကြီးဖြစ်မယ်။ ပြည်ထောင်စုကြီးလဲ အစဉ်ထာဝရ တည်တန့် ခိုင်မြဲမယ်။ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစည်ပင် သာယာမယ်။ ပြည်တွင်းစစ်ပျောက်နိုင်မယ်ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ခေတ်အဆက်ဆက် လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်လာခဲ့တဲ့ ဗမာအစိုးရတို့ကဒီအမြင်တွေမရှိကြဘူး။ စစ်မှန်တဲ့ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓါတ်မရှိကြဘူး။ စစ်မှန်တဲ့ပြည်ထောင်စုမူနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အမြင်တလွဲတချော် ဖြစ်အောင်ဝါဒဖြန့်ပြီးဗမာပြည်သူလူထုကိုလှည့်စားထားခဲ့ကြတယ်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံးတို့ကို ကျေးကျွန်လုပ်ချင်နေကြတယ်။ ဝါးမျိုးဖျောက်ဖျက်ဘို့ကြိုးစားနေကြတယ်။ မဟာဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒအမြင်ကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းသွပ်သွင်း လာခဲ့တယ်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့၏သီးခြားတည်ရှိတဲ့ လက္ခဏာမှန်သမျှတို့ကိုကြိုးစားပြီးဖျောက်ဖျက်လာခဲ့ကြတယ်။ တိုင်းရင်းသားတို့၏ စာပေ၊ စကားယဉ်ကျေးမှုအားလုံးတို့ကိုပျောက်အောင်လုံးပမ်းကြိုးစားခဲ့ကြတယ်။

မွန်လူမျိုးတို့ကြောင့်ဗမာတွေစာပေရလာတယ်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာအစစ်အမှန် ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်လာရတယ်။ စပါးစိုက်ပျိုးမှုနည်းပညာကို ရလာတယ်။ ဒါတွေကိုဗမာအစိုးရအဆက်ဆက်တို့ကဝန်ခံရမှာကို စိုးရိမ်ထိန်းလန့်ကြောက်ရွံ့နေဟန်ရှိတယ်။ စာပေယဉ်ကျေးမှု အနုပညာက အစမွန်လူမျိုးဆီကလေ့လာသင်ကြားယူလာရတယ်ဆိုတဲ့အမှန်တရားကိုဝမ်းခံရမှာရက်ကြောက်နေကြဟန်ရှိတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့တည်ထား ကိုးကွယ်တဲ့ရွှေဒုဝ်စေတီတော်ကိုလဲမွန်လူမျိုးတို့တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့စေတီလို့ကမ္ဘာ့သိမကျေငြာချင်ကြဘူး။ အမှန်ကိုဖုံးကွယ် ချင်နေကြတယ်။ ဒီလုပ်ရပ်ဟာမှန်ကန်ပါသလားဆိုတာအသိဉာဏ်ရှိရှိစဉ်းစားကြည့်ကြပါ။ ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီအမြင်၊ လူ့အခွင့်ရေးအမြင်ရှိတဲ့ ယနေ့လူသား တဦးအနေနဲ့ တွေးတောပြီးဆုံးဖြတ်ချက်ပြုစမ်းပါ။ မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ အစားထိုးရေးသားမှတ်တမ်းတင်လိုက်တာမျိုးဟာ အလွန်ပြစ်မှ

ကြီးမားတဲ့လူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုတစ်ခုဖြစ်တယ်။ ယခုခေတ်မှာဒီမိုကရေစီနဲ့ လူ့အခွင့်ရေးအတွက်အားတန်းခွန်စိုက်လုံးလပြုပြီး ဆောင်ရွက် တောင်းဆိုနေကြတဲ့ကျွန်တော်တို့ဟာဒီအချက်ကို အလေး နက်ထားစဉ်းစားကြဖို့ပြောချင်တယ်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်မဟာရာဇဝင်သမိုင်းမှာမွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ရေးသားမှတ်တမ်းတင်လိုက်တဲ့အတွက်အလိုလိုမွန်လူမျိုးကို သတ်ပစ်ပြီး သားဖြစ်သွားတယ်။ ဒါဟာစာပေ သမိုင်းနဲ့ သတ်ပစ်တဲ့ နည်းတနည်းဖြစ်တယ်။အလွန်အပြစ်ကြီးတဲ့ရာဇဝင်တစ်ခုဖြစ်တယ်။ လူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုတစ်ခုဖြစ်တယ်။ ဒါတွေကိုသတိထား မိကြစေချင်တယ်။

ဒါဟာ မဟာဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒီတို့ရဲ့ကြိုးပမ်းမှုလုပ်ရပ်တွေဖြစ်တယ်။ ဒီလုပ်ရပ်တွေကို ရပ်တန်းကရပ်ဘို့ ကောင်းပြီး၊ ဒီလုပ်ရပ်တွေဟာ မွန်လူမျိုးကိုဝါဒီတို့အတွက် ဗမာပဒေရာဇ်တွေ ကုန်ဘောင်ခေတ်တလျှောက်လုံး ကြိုးပမ်းခဲ့တဲ့ လုပ်ကြံမှုတရပ် ဆိုတာ မြင်ဖို့လိုတယ်။ ဒီမှားယွင်းတဲ့လုပ်ရပ်ကို အမှားမြင်ပြီးနောက်ဆုတ်ဘို့ကောင်းတယ်။ အမှန်တရားအတွက် ကြိုးစားကြဖို့ကောင်းတယ်။ မမှန်မကန်တဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့လုပ်ကြံသုံးစွဲခဲ့တဲ့ဗမာပဒေရာဇ်တွေရဲ့လုပ်ရပ်မှားတွေကို ဆက်လက်ပြီး ယခုခေတ်ဗမာလူမျိုးတွေအနေနဲ့ ဆက်လက်ပြီးအကောင်အထည်မဖော်သင့်တော့ဘူး။ကာကွယ်နေဖို့မကြိုးစားသင့်ဘူးလို့ကျွန်တော်အနေနဲ့ ရိုးရိုးသားသားတိုက်တွန်း ပြောချင်တယ်။

အမှန်ဖြစ်ထိုက်တာက ကုန်းဘောင်ခေတ်သမိုင်းတို့မှာ ဒီလိုမှားမှားယွင်းယွင်းရေးတာကို မှားယွင်းမှန်းသိပြီး အမှန်ဖြစ်အောင် မွန်လူမျိုးတို့နဲ့ ပူးပေါင်း ကြိုးစားဖို့ကောင်းတယ်။ အုပ်စိုးသူရောသမိုင်းပညာရှင်တွေရော ပညာရှိမွန်ရဟန်းတွေ ပညာတတ် လူပုဂ္ဂိုလ် တွေပါ ပူးပေါင်းပြီး အမှန်ဖြစ်အောင်ကြိုးစားဖို့လိုတယ်။ ကမ္ဘာအနှံ့ပြန့်နေတဲ့ အမှားကိုအမှန်ဖြစ်အောင်ကြိုးစား ဖျောက်ဖျက် ပေးရမယ်။ ကျွန်တော်ဆိုလိုတာက မွန်လူမျိုးနဲ့တလိုင်းစကားလုံးဟာ တိုက်ရိုက်လုံးဝပတ်သက်မှုမရှိဘူးဆိုတာ ကျောက်စာ သက်သေသာဓကတွေ ရှိတယ်။ စာပေအထောက်ထားတွေ သမိုင်းအထောက်ထားတွေ ငြင်းမရအောင် အပြည့်ဝရှိတယ်။ မွန်ရဟန်းတွေ မွန်ပညာရှိတွေကလဲ အမျိုးမျိုးရေးသား ဖြေရှင်းခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်။ မွန်လူမျိုးနဲ့တလိုင်းဆိုတဲ့ ဝေါဟာရဟာ လုံးဝပတ်သက်ဘူးဆိုတာသိလောက်ပါပြီ။ ဘာဖြစ်လို့ မျက်စိမှိတ်အတင်းစွတ်တိုးပြီးမမှန်တာကိုအမှန်ဖြစ်အောင်ကြိုးစားပမ်းစားလုပ်နေချင်ကြသလဲ။ ဘာဖြစ်လို့ ကျားကျားမီးယပ်တရားသေဝါဒကို လက်ကိုင်စွဲထားရသလဲ။အမှန်ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်တာကမွန်လူမျိုးနှင့်တလိုင်းဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာလုံးဝပတ်သက်မှုမရှိဘူးသိပြီးရင် ကုန်ဘောင်ခေတ်က ဗမာသမိုင်းဆရာတွေ မှားယွင်းပြီး ကိုးကားခဲ့မိသလား သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးစစ်ရေးအရ ဦးအောင်ဇေယျတို့သားအဖက သုံးစွဲခဲ့သလားဆိုတာကို စူးစမ်းလေ့လာပြီး အဖြေမှန်ရှာဖို့လိုတယ် အဲဒီလိုမှန်ကန်တဲ့အမြင် ပဌမဦးစွာထားရှိဖို့လိုတယ်။ အဲဒီလိုမှန်မှန်ကန်ကန်သဘောထားပြီးမှ လေ့လာရင် ပိုမိုပြီး အဖြေမှန်ရဖို့အတွက် အထောက်အကူ ပြုနိုင်တယ်လို့ ကျွန်တော်အနေနဲ့ ရိုးရိုးသားသားအကြံပြုလိုပါတယ်။

အပိုင်း(၈)

တလင်းဝေါဟာရနဲ့ပတ်သက်ပြီးကျွန်တော်၏လေ့လာခဲ့ပုံသုတေသနပြုခဲ့ပုံကိုဆက်လက်ပြီးရေးသားတင်ပြသွားပါမယ်။ မွန်လူမျိုးနဲ့တလင်းစကားလုံးဟာလုံးဝပတ်သက်မှုမရှိဘူးလို့သိပြီးနောက်မှာတခြားအမြင်နဲ့ ကျွန်တော်ချဉ်းကပ်လေ့လာပြန်တယ်။ သွယ်ဝှက်ပြီးဆက်စပ်နိုင်တယ်။ နိုင်ငံရေးစစ်ရေးအကျိုးမြတ်အတွက် ဦးအောင်ဇေယျတို့က အသုံးပြုခဲ့တာဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့အမြင်နဲ့ လေ့လာခဲ့တယ်။ အဲဒီလိုအမြင်နဲ့ လေ့လာတဲ့အခါမှာ ဗမာလူမျိုးတို့ရေးသားတဲ့သမိုင်းတမျိုးတည်းကိုသာလေ့လာရတော့တယ်။ ဘာဖြစ်သလဲဆိုတော့မွန်ဗမာလူမျိုးတို့နဲ့ ခေတ်ပြိုင်အင်အားကြီးမားခဲ့တဲ့ရခိုင်လူမျိုးတို့ရဲ့သမိုင်း၊ ရှမ်း(Tai)လူမျိုးတို့ရဲ့သမိုင်းကိုလေ့လာခဲ့တယ်။ တလင်းစကားလုံးကိုသုံးစွဲခဲ့တာလုံးဝမတွေ့ရဘူး။ အယူဒဿနခေတ်ထိုင်းလူမျိုးတို့ရဲ့ နန်းတွင်းမှတ်တမ်းတွေကို လေ့လာကြည့်တဲ့အခါလဲ တလင်းစကားလုံးကိုမတွေ့ခဲ့ရပြန်ဘူး။ တလင်း စကားလုံးသုံးနှုန်းခဲ့တာတနေရာမှာမှမတွေ့ခဲ့ရဘူး။ နောက်ဆုံးမှာဗမာလူမျိုးတို့ ရေးသားတဲ့သမိုင်းတမျိုးတည်းမှာသာထူးထူးခြားခြား တွေ့ရတယ်။ စဉ်းစားလို့မရလောက်အောင်ထူးဆန်းမိတယ်။

တလင်းဝေါဟာရအကြောင်းရာကိုလေ့လာသုတေသနပြုလိုတဲ့ ကျွန်တော်အဘို့နောက်ဆုံးမှာ ဗမာသမိုင်းတခုတည်းကိုသာအဓိကထားလေ့လာရတော့တယ်။ ဗမာသမိုင်းကိုလေ့လာရာမှာလဲ ဘယ်ခေတ်ဘယ်ကာလအပိုင်းခြားမှစပြီး တလင်း စကားလုံးကိုသုံးစွဲခဲ့သလဲဆိုတာကို ပဌမဦးစွာအဓိကထားကျွန်တော်လေ့လာခဲ့တယ်။ ခေတ်ကာလအပိုင်းခြားကို လေ့လာစမ်းစစ်တဲ့အခါ ပုဂံခေတ်အနော်ရထာမင်းနှင့် မွန်ဘုရင်မန္တဟာမင်းတို့လက်ထက်မှာလဲ တလင်းစကားလုံးသုံးစွဲခဲ့တာကိုမတွေ့ခဲ့ရဘူး။ ပုဂံခေတ်မှာမွန်လူမျိုးကိုမွန်လိုဘဲမှတ်တမ်းတင်ကြတယ်။ အင်းဝခေတ်ဘုရင်မင်းခေါင်နဲ့ ဟံသာဝတီရာဇာဓိရာဇ်မင်းတို့ခေတ်မှာလဲ တလင်းဆိုတဲ့ စကားလုံးမပေါ်ခဲ့ဘူး။

ဒီနေရာမှာအင်းဝခေတ်မှာပေါ်ပေါက်ခဲ့သလိုလို ထင်မှတ်စရာအကြောင်းတခုတော့ရှိခဲ့တယ်။ ဒါကဘာလဲ ဆိုတော့အချို့စာအုပ်တို့မှာ ဗညားဓရာဓိကိုတလင်းခေါ်မိလို့ ဗညားဓရာဓိ ဟံသာဝတီ သို့ပြန်သွားတယ်လို့ဆိုထားတယ်။ အချို့ဗမာတွေပြောဆိုတာကိုလဲ ကြားဘူးတယ်။ ဒါဆိုတလင်းစကားလုံးဟာ ရာဇာဓိရာဇ်ဘုရင်ခေတ်ကတည်းက ပေါ်ထွန်း နေပြီးလား။ အင်းဝခေတ်မှာကတည်းက ပေါ်ခဲ့ပြီးလား အမျိုးမျိုးထင်မြင် ယူဆစရာဖြစ်စေပြန်တယ်။ ဒီအချက်ကိုရှင်းလင်းဘို့အတွက် မွန်ဘာသာနဲ့ရေးသားထားတဲ့ ‘ရာဇဝံသကထာ’မွန်တို့ရာဇဝံသမိုင်း စာအုပ်ကိုလှန်လှော့ပြီး ဗညားဓရာဓိအကြောင်းလေ့လာ ရပြန်တယ်။ ‘ရာဇဝံသကထာ’ မွန်တို့ရာဇဝံသမိုင်းကို ကျွန်တော်သေသေချာချာလေ့လာကြည့်တဲ့အခါ တလင်းခေါ်မိလို့ ဗညားဓရာဓိပြန်တာမဟုတ်ဘူး ‘ကျေးကျွန်မျိုး’ လို့ ခေါ်ပြောမိတဲ့အတွက် ဟံသာဝတီကိုပြန်သွားတယ်ဆိုတာသိရတယ်။ ဒီတော့မှ ကျွန်တော့်မှာဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ ဇေဝဇဝါဝိတ်လဲ ပြေပျောက်သွားတယ်။

ဗညားဓရာဓိအကြောင်းကိုကြားဘူးနားဝရှိသူများပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ဒီနေရာမှာ ဇာတ်လမ်းကိုသဘောပေါက်အောင် အနည်းငယ် အတိုချုံးပြီးပြောရမှာဖြစ်တယ်။ အင်းဝခေတ်ဘုရင်မင်းခေါင်လက်ထက်မှာဖြစ်တယ်။ ဗညားဓရာဓိဟာအင်းဝမှာဘုရင်မင်းခေါင်ရဲ့ စစ်အကျဉ်းသားတဦးဖြစ်နေတဲ့ကာလဖြစ်တယ်။ အဲဒီအချိန်မှာတရုတ်လူမျိုးတို့က မိမိတို့ရဲ့သူရဲကောင်းဂါမဏီကိုအားကိုးပြီး အင်းဝနိုင်ငံကို ရန်စကျူးကျော်စော်ကားလာတယ်။ တရုတ်သူရဲကောင်းဂါမဏီနဲ့ ယှဉ်ပြိုင်ဘို့အင်းဝနိုင်ငံသူနိုင်ငံသားတွေဘယ်သူမှ မရဲကြဘူး နောက်ဆုံးမှာဗညားဓရာဓိကယှဉ်ပြိုင်ဘို့ဆန္ဒပြုလာတယ်။ဗညားဓရာဓိဟာ တရုတ်သူရဲကောင်းဂါမဏီကို မြင်းချင်းစီးယှဉ်ပြိုင် အနိုင်ရလိုက်လို့ ဗမာလူမျိုးတွေ တရုတ်ရဲ့ ရန်စကျူးကျော်မှု ကင်းလွတ်ခဲ့ရတယ်။ ဒါအတွက်ဘုရင်မင်းခေါင်က ဂတိရှိထားတဲ့အတိုင်း ဗညားဓရာဓိကိုမိမိသွီး ရာဇာဓိတာနဲ့ လက်ထပ်ပေးတယ်။ အိမ်ရှေ့စံအဖြစ်ချီးမြှင့်မြှောက်စားလိုက်တယ်။ အိမ်ရှေ့စံရာထူးကို လက်မခံခင်ဗညားဓရာဓိက အခွင့်ရေး(၂)ချက်ကိုတောင်းဆိုခဲ့တယ်။ (၁)အချက်ကမိမိအား ကျေးကျွန်မျိုးလို့ မခေါ်ဘို့ (၂)အချက်က တကယ်လို့ ဟံသာဝတီ မှ မွန်ဘုရင်ရာဇာဓိရာဇ်မင်းကအင်းဝကိုစစ်ခင်းလာရင်မိမိအားစစ်မတိုက်စေဘဲကြားနေခွင့်ပေးဘို့ဂတိတောင်းဆိုထားတယ်။ ဘုရင်မင်းခေါင်က တောင်းဆိုချက်(၂)ချက်ကိုလိုက်လျှော့ခဲ့တယ်။

ဗညားဓရာမ်ဟာ ဘုရင်မင်းခေါင်သွီးရာဇဝိတာနဲ့လက်ဆက်ပြီး သားယောက်ျားလေးရတယ်။ ဗညားဓရာမ်ရဲ့သားကို ဘုရင်မင်းခေါင်က အလွန်ချစ်ခင်နှစ်သက်တယ်။ သွားလေရာမြေးငယ်ကိုပွေ့ချိုပြီးသွားတတ်တယ်။ ညီလာခံအတွင်းသို့လဲမြေးငယ်ကိုပွေ့ချိုပြီး ယူဆောင်သွားတတ်တယ်။ တနေ့မှာဗညားဓရာမ်အပါအဝင် မူးမတ်တို့စုံညီတက်ရောက်တဲ့ ညီလာခံတခုမှာ အလွန်ဆော့တဲ့မြေးငယ် (ဗညားဓရာမ်ရဲ့သား)ကို ဘုရင်မင်းခေါင်က ‘ကျေးကျွန်သား’ လို့ သတ်လွတ်ပြီးနုတ်မှ အမှတ်မထင်ပြောမိလိုက်တယ်။ ဒီလိုခေါ် လိုက်တာကို ဗညားဓရာမ်ကြားလိုက်တဲ့အတွက်ဟံသာဝတီကိုပြန်သွားတယ်။

မွန်ဘာသာနဲ့ ရေးသားထားတဲ့သမိုင်းစာအုပ် ရာဇဝံသကထာမှာ အောက်ပါအတိုင်းမှတ်တမ်းတင်ရေးသားထားတာကို တွေ့ရတယ်။
(အဲဒိုက်ဖျေဟ်ပစိုတ်ဒ်သရဲတုညးတုဆဂးအဲဒိုက်အာတ်အနုညာတ်ဓါသ်ရ၊မွဲသ်ဟံဂိုမ္မိဟ်ဂမ္မိုင်ကော်ဂးဒ်၇။ ယဝ်ရ ညးလံ ကော်အဲဒိုက်ဂ္ဂမိင်တု အဲဒိုက်အာတ်ကလေင်ချင်ဟံသာဝတီရ။ ယဝ်ရပွာန်ရာဇ်ရာဇ်ဇက်ကျင်ကာလလိုတု အဲဒိုက်အာတ် ဟံပပွာန် သိုဓါလွှာ်)^{၁၂}

(နွံကာလမွဲတုမိန်ဂ္ဂမိင်တု တိုန်အာပွဲရင်ကေင်ကာ ကေုသေဏာပတိတအ်ဂမ္မိုင်မကော်သုဟ် ဗညာဓရာမ်မဒဟ်ဥပရာဇာ မသီကွီ ဒွဲဘဲဂို၊နုကောန်ဇုာ်ဒါရကဂ် မသောတ်ဟံတိဂလာန်ဏီ၊ အယောဉာန်ခလိုက်ကျွံထွဲတု ဒတ်မံင်တုဂ် လုပ်လပ် ပူး တုညး ဖရင်မင်ဂံင်တု ကေတ်တဲတိုန်ရပ်ကေတ်ကေသာ ပွဲဇ္ဇာန်သျှင်တုညးဖရင်မင်ဂံင် ညာတ်သ်ဂ်တု ဟိုတိတ် ဝါစာ သ်ဏအ် မုကောန်ဂွဲဏအ် မွဲစိုတ်မပြိုဟ်လောန်ရ။)^{၁၃}

ဒီစာပုဒ်(၂)ကိုကျွန်တော်အနေနဲ့မြန်မာစကားပြေပြန်ဆိုရေးသားရရင် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်တယ်။
“အရှင်မင်းကြီး၏ သူရဲကောင်း အဖြစ်ကျွန်ုပ်အမှတ်တော်ကို ထမ်းဆောင်ပါမည်ဟုစိတ်ကိုယခုဆုံးဖြတ်လိုက်ပါပြီ။ သို့သော် အရှင်မင်းကြီးထံမှ အခွင့်ရေးနှစ်ရပ်ကိုတောင်းခံလိုပါသည်။ ပထမအချက်ကားမည်သူတဦးတယောက်ကမူကျွန်ုပ်အား ‘ကျွန်’ ဟုမခေါ် စေရ၊ ယင်းသို့ ကျွန်ုပ်အား ‘ကျွန်’ ဟူ၍ခေါ်သံကို ကျွန်ုပ်ကြားရပါမူ။ ဟံသာဝတီပြည်သို့ ပြန်ဘို့ ကျွန်ုပ်ခွင့်တောင်းမည်။ ဒုတိယအချက်မှာ မည်သည့်အချိန်ကာလမဆို အင်းဝသို့ရာဇာဓိရာဇ်မင်းသည်စစ်ချီခဲ့ပါမူ ကျွန်ုပ်သည်မည်သည့်ဖက်ကိုမှ စစ်မပြုလိုပါ၍ ကြားနေခွင့်ပြုရမည်။”
“တနေ့သောအခါ၊ စစ်သေနာပတိများ၊အမတ်များနှင့်အိမ်ရှေ့ မင်းသားရာထူးကိုရရှိထားသည့် ဗညားဓရာမ်တို့သည် လွှတ်တော်တွင် မိမိတို့သက်ဆိုင်နေရာအသီးသီး၌နေရာယူခါ ဘုရင်အားစောင့်ဆိုင်းနေကြသည်။ ဘုရင်မင်းခေါင်သည်မြေးကိုပွေ့လိုက်ပြီး လွှတ်တော်ရုံးတော်သို့ ဝင်ရောက်လာသည်။ ညီလာခံသို့ ရောက်သွားသောမြေးငယ်သည် ဘာမျှမသိတတ်သောအရွယ်ဖြစ်သည့်အညီ အလွန်ဆော့၏။ ထိုင်နေရာမှထခါ ဘုရင်မင်းခေါင်၏ ပုခုံးကို ကိုင်ခါအခြားလက်တဖက်ဖြင့် ဘုရင်မင်းခေါင်၏ဦးခေါင်းရှိ ဆံထုံးကိုဆုပ်ကိုင်လိုက်တယ်။ အဲဒီလိုပြုမှုတို့ ခလေးငယ်ကို ဘုရင်မင်းခေါင်ကနုတ်စကားနဲ့ ‘ဒီကျေးကျွန်သားကအလွန်စိတ် ခက်ထန်တယ်’ လို့ အမှတ်မထင် ပြောလိုက်မိတယ်” ဒီစကားကိုကြားမိတဲ့ဗညားဓရာမ်ဟာ စိတ်မကောင်းဖြစ်ပြီး ဟံသာဝတီကို ပြန်သွားတယ်”။

ဒီစာပုဒ်နှစ်ပုဒ်ကို ကြည့်ရင်ထင်ရှားပြီးဖြစ်တယ်။ တလိုင်းခေါ်လို့ဗညားဓရာမ်ဟံသာဝတီသို့ပြန်သွားတာမဟုတ်ဘူး၊ ကျေးကျွန်မျိုးခေါ် မိလို့ပြန်တာဖြစ်တယ်။ ဒီနေရာမှာဘာဖြစ်လို့ဗညားဓရာမ်ကမိမိအား ကျေးကျွန်မျိုးမခေါ်ဘို့တောင်းဆိုရသလဲမေးစရာရှိပါတယ်။ ဗညားဓရာမ်ဟာ ဟံသာဝတီဘုရင်ရာဇာဓိရာဇ်မင်းထံမှာ အမှုထမ်းတဲ့စစ်သူရဲကောင်းတဦးသာဖြစ်ခဲ့တယ်။ မင်းမျိုးမင်းနွယ်က ဆင်းသက်လာသူ တဦးမဟုတ်ဘူး။ ဘုရင်အမှုထမ်းသူတိုင်းမည်သူမဆိုစစ်သူရဲကောင်းဘဲဖြစ်ဖြစ်အမတ်ဘဲဖြစ်ဖြစ် အားလုံးဟာကျေးကျွန်မျိုးဖြစ်ကြတယ်။ သာမန် အနေထားအရ သူ့ကိုကျေးကျွန်မျိုးလို့ခေါ်တာဘာမှအကြောင်းမဖြစ်နိုင်ဘူး ဒါပေမဲ့သူ့ကိုအိမ်ရှေ့မင်းသားဘဝကို ပေးအပ် ထားပြီးမှ သူ့ကိုကျေးကျွန်မျိုးလို့ခေါ်ရင် စော်ကားရာကျတယ်။ ဗညားဓရာမ်အနေနဲ့အခံရခက်မယ်။ ဒါကိုဗညားဓရာမ်က ကြိုတင် မြင်ထားတယ်။ ဒါမို့သူ့ကိုအိမ်ရှေ့မင်းသားရာထူးပေးအပ်ဘို့စီစဉ်ကြတဲ့အခါ၊ သူ့အနေနဲ့စဉ်းစားမိတာက၊ ငါဟာမင်းညီမင်းသား တဦးမဟုတ်ဘူး၊ ပြီးတော့ဘုရင်မင်းခေါင်မှာသားတွေရှိရက်သားနဲ့ အိမ်ရှေ့ရာထူးကိုမပေးဘဲ မိမိအားပေးအပ်လိုက်တဲ့အတွက် မကျေနပ်မှုတွေ ရှိနိုင်တယ်။ မကျေနပ်တဲ့သူတွေကမိမိကိုနှိမ်ပြီးတနေ့မဟုတ်တနေ့ငါ့ကိုကျေးကျွန်မျိုးလို့ ခေါ်ပြီးနှိပ်ချလာမှာ ကြိမ်းသေတယ်လို့ ဗညားဓရာမ်က အမျှော်မြင်ရှိရှိတွက်ဆမိတယ်။ဒါမို့ဒီအရေးကိုတောင်းဆိုထားတာဖြစ်တယ်။ ဒီအထောက်ထားတွေကိုကြည့်ရင် အင်းဝခေတ်မှာလဲ တလိုင်းဆိုတဲ့ စကားလုံးဟာမပေါ်သေးတာကိုတွေ့ရတယ်။

ညောင်းရမ်းခေတ်သမိုင်းကိုကျွန်တော်အသေးစိတ်အစအဆုံးလေ့လာပြန်တယ် ညောင်းရမ်းခေတ်ကိုထူထောင်သူ ဘုရင့်နောင်ဟာ မွန်စာပေကို အလွန်နှစ်သက်မြတ်နိုးတန်ဖိုးထားသူဖြစ်တယ်။ မွန်မြန်မာစာကိုပူးတွဲသုံးခဲ့တယ်။ မွန်ပညာရှိအမတ် ဗညာဒလကို ချီးမြှောက်ခဲ့တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ရာဇဝင်သမိုင်း ‘ရာဇဝံသကထာ’ ကို ဗမာလူမျိုးတွေ ပညာဗဟုသုတ ဖြစ်စေဘို့ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုစေခဲ့တယ်။မြန်မာဘာသာပြန်ဆို ရေးသားထားတဲ့ ရာဇဝိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်းမှာတလိုင်းဆိုတဲ့ စကားလုံး တလုံးမှမတွေ့ရဘူး။

¹² ရာဇဝံသကထာ၊ မုဟ် ၃၃၉
¹³ ရာဇဝံသကထာ၊ မုဟ် ၃၄၁

ညောင်ရမ်းခေတ်ကိုစတင်တည်ထောင်သူ

ဘုရင့်နောင်ဟာဟံသာဝတီမှာနန်းတက်တဲ့အခါ

မွန်ခလေ့ထုံးစံအတိုင်း နန်းတက်ခဲ့တယ်။ သက္ကရာဇ်(၉၁၅)ခုနှစ်နတ်တော်လဆန်း(၁၃)ရက်သောကြာနေ့တွင် နန်းတော်ကို “ကမ္ဘောဇသာဒီဟု သမုတ်ပြီး နန်းသစ်ဆောက်တော်မူတယ်။ တပို့တွဲလဆန်း(၆)ရက်ခေမာဒါရတံခါးမှဝင်ပြီး နန်းတက် တော်မူတယ်။ (သီရိသုဓမ္မရာဇာ)ဘွဲ့ကို ခံယူတော်မူတယ်။ နန်းတော်ရဲ့ အမည်နာမမှာကမ္ဘောဇသာဒီယူထားတဲ့အတွက် ရှမ်းလူမျိုးတို့ဌာနေရှမ်းကုန်းမြေမြင့်ကို ရည်ညွှန်း ထားတာကိုတွေ့ရတယ်။ ဒါမို့ဘုရင့်နောင်ဟာဗမာလူမျိုးလို့ပြောရမှာ ကျွန်တော်မှာသံသယဖြစ်မိတယ်။ ရှမ်းမျိုးနွယ်လို့ယူဆစရာ စဉ်းစားစရာဖြစ်မိတယ်။ ညောင်ရမ်းခေတ်ကို လေ့လာတဲ့အခါ ညောင်ရမ်းခေတ်ဦးပိုင်းမှာ တလိုင်းဆိုတဲ့ စကားလုံးပေါ်ခဲ့ဘူးဆိုတာ တွေ့ရတယ်။ ညောင်ရမ်းခေတ်ရဲ့ နောက်ဆုံးမင်း ဓမ္မရာဇာမိပတိလက်ထက်မှာမှတလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးကို တိတိကျကျသုံးနှုန်းလာတာကို လေ့လာ တွေ့ရှိရတယ်။ အတိအကျ ပြောရရင် တလိုင်းစကားလုံးကို ၁၇၄၀-ခုနှစ်အုတ်ဘိမတ္တရာမှာ နေထိုင်ကြတဲ့ပြည်သူလူထုတွေ အင်းဝ ဘုရင်ဓမ္မရာဇာမိပတိမင်းကို တော်လှန် ပုန်ကန်တဲ့ ကာလမှာ သုံးနှုန်းလာတာကိုထင်ရှားစွာတွေ့ရတယ်။ သောင်းကျန်းတဲ့ အုတ်ဘိမတ္တရာ ကွေ့တလိုင်းတွေလို့ ရေးသားသုံးနှုန်း ထားတာကို တွေ့ရတယ်။

ဒီနေရာမှာစာဖတ်သူများကိုအနည်းငယ်အကြံပြုလိုတာကကုန်းဘောင်ခေတ်အတွင်းမှာ ရေးသားပုံနှိပ်ထုတ်ဝေတဲ့စာအုပ်တွေမှန်သမျှမှာ မွန်လူမျိုး ကိုမွန်လူမျိုးလို့မရေးသားတော့ဘူးတလိုင်းလို့သုံးနှုန်းရေးသားလာကြတယ်။ ပုဂံခေတ်သမိုင်းဖြစ်ဖြစ်၊အင်းဝခေတ်သမိုင်းကို ဖြစ်ဖြစ်ပြန်လည်ရေးသား ပြုစုတဲ့အခါ မွန်လူမျိုးကိုမွန်လို့မရေးသားတော့ဘဲ တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးနဲ့အစားထိုးရေးသားပုံနှိပ်လာတာကို တွေ့ရတတ်တယ်။ ဒါထက် ဆိုးဝါးတာကရှေ့ဟောင်းသမိုင်းစာအုပ်တွေကိုလဲ ကုန်းဘောင်ခေတ်မှာပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေတဲ့အခါ ယခင်ကမွန်စာလုံး နေရာမှာ တလိုင်းဝေါရနဲ့အစားထိုးပြင်ဆင်လိုက်ပြီးရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေလာတာကိုတွေ့ရတယ်။ ဗမာသမိုင်းစာအုပ်များကို ကိုးကားပြီး စာရေးကြတဲ့အနောက်တိုင်း သားတွေရဲ့သမိုင်းစာအုပ်တွေမှာလဲမွန်ကိုတလိုင်းလို့ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းလာတာကိုတွေ့ရတယ်။ အဲဒီလိုစာအုပ်တွေ ကိုလေ့လာရင်းပုဂံခေတ် အင်းဝခေတ်က တည်းက တလိုင်းဆိုတဲ့စာလုံးဟာသုံးစွဲခဲ့တယ်လို့ထင်စရာဖြစ်စေတယ်။ ညောင်ရမ်းခေတ် မတိုင်မှီကတည်းက ပေါ်ခဲ့တယ်လို့ ထင်မှတ်စရာ ယောင်ယောင်မှားမှားဖြစ်စေတတ်တယ်။

ကျွန်တော်ဆိုလိုတဲ့သဘောက၊ သမိုင်းအထောက်ထားတွေကို သေသေချာချာရှာဖွေလေ့လာစမ်းစစ်ကြည့်ရင် ပုဂံခေတ်မှာလဲ တလိုင်းဆိုတဲ့စကားမပေါ်ခဲ့ဘူး၊ အင်းဝခေတ်မှာလဲမပေါ်ခဲ့ဘူးညောင်ရမ်းခေတ်ဦးညောင်ရမ်းခေတ်လယ်မှာလဲမပေါ်ခဲ့ဘူး၊ ခိုင်ခိုင်မာမာပြောနိုင် တာက ညောင်ရမ်းခေတ်နောင် နောက်ဆုံးမင်းဓမ္မရာဇာမိပတိလက်ထက်မှာသာ တလိုင်းဆိုတဲ့ စကားလုံးကိုတိတိကျကျ စတင်သုံးစွဲ လာတာကို တွေ့ရတယ်။တလိုင်းစကားလုံးကိုသုံးနှုန်းတဲ့အချိန်ခါကာလဒေသနဲ့အဲဒီကာလမှာဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ အင်းဝနိုင်ငံရဲ့အခြေနေနဲ့ ပတ်သက် ပြီး မှန်နန်းရာဇဝင်မှာ ထင်ထင် ရှားရှားရေးသားထားတယ်။ ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာအင်းဝမင်းကိုဖြုတ်ချတဲ့ အုတ်ဘိ မတ္တရာကပြည်သူ လူထုတွေ တော်လှန်ပုန်ကန်ကြတယ်။ တော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့အုတ်ဘိမတ္တရာကပြည်သူတွေကို အင်းဝမင်းက သောင်းကျန်းသူ တလိုင်းတွေဆိုပြီး တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းလာတယ်။အုတ်ဘိမတ္တရာကပုန်ကန်ကြတဲ့ပြည်သူလူထုကိုတလိုင်းလို့သုံးနှုန်းရေးသား လာတာကို တိတိကျကျတွေ့ရတယ်။ အုတ်ဘိမတ္တရာတော်လှန်ပုန်ကန်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး မှန်နန်းရာဇဝင်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ရေးသား ထားတာကို လေ့လာကြည့်ရင် တွေ့နိုင် တယ်။

(---ထိုအခါအင်းဝမှာလည်းစဉ်းကိုင်အရှေ့ဘက်အုတ်ဘိတောင်ခြေရှိကြကွေ့တို့ကို အချုပ်အအုပ်ခန့်ထားသည့် သူရိန်စောနှင့် ကွေ့ဂုဏ္ဏအိမ်နောက်-ကတိတို့သည် အင်းဝကအခွန်အတုတ်ရေးစစ်သိမ်းခံသည့်သံတမန်ထူထပ်ရောက်ပေါက်သည် မယား ကျွန်ဖြစ် သားကျွန်ဖြစ်ပူပြင်းလှသည်ဆို၍သူရိန်စောနှင့်ကွေ့အများ မုံရွေးရွှေကျောင်းတလိုင်းမြန်မာတို့နေသည့်ကျေးရွာများကို တိုက်ဖျက်လေ၏။ အုတ်ဘိသို့ပြန်လည်ရောက်လျှင်ဝါတို့ကွေ့အဝင်အပါလူတစုနှင့်သာထောင်ထားသော်လည်းမခံနိုင်ရာ တိုင်ပင်ကြံစည်၍ မတ္တရာမြို့ အကြပ် ထောကန်--သူရဲသွေးသောက်ကြီးတို့ကိုညီညွတ်လျှင် စိတ်ညီကြ၍ယိုးဒယားကလာရောက်သည့် လဝအိမ်ဆိုသူ--မင်းလောင်းပေါ်သည် အရိုအသေချီးမြှောက်ပြုစုသတင်းလွှတ်ပြောပြီးလျှင် အုပ်တို့ကိုတောင်ခြေရင်းတွင်ကွေ့တပ်၊ မတ္တရာတွင်တလိုင်း တတပ်တည်၍ သောင်းကျန်းပုန်ကန်ကြလေသည်။ ဟံသာဝတီသို့လည်းမတ္တရာအုတ်ဘိစသော အညာမြစ်စဉ်တလျှောက် တလိုင်း ဆိုသမျှ တိုင်ပင်ညီညွတ်၍ ဟံသာဝတီကတပ်အရောက်အဆိုက်ကိုသာ မြှော်လင့်၍နေကြပါသည် အလျင်ချီတက်လာမည့် အကြောင်းကိုစာနှင့် လူစေလွှတ်သည် ဧရာဝတီအရှေ့ဘက်ကျော်စည်တတန်းတွင်ရှိသည့်မြန်မာတို့လည်း ကွေ့တလိုင်းတို့ထောင်ထားလေလျှင် အနောက်ဘက်သို့ချည်းကူး ကြလေ၏ အင်းဝကစကျင်ဝတွင်တတပ်၊ စဉ်းကိုင်တွင် တတပ်ရပ်နေစေ၍ ကွေ့တို့ကို အကြိမ်ကြိမ် တိုက်စေသော်လည်း ရဲမက်တော်တို့ထိခိုက်ရှနာန်များလေလျှင် ကွေ့တလိုင်းတို့စကျင်ဝတပ်ကိုတိုက်ဖျက်၍ ရွှေကြက်ယက်တိုင်အောင် ပေါက်ရောက်၏။ စဉ်းကိုင်တွင်တပ်ကိုလည်းတိုက်ပြန်သည်ပျက်၍ ဟလင်းမှက်ထိတိုင်အောင်ထိပါး ပေါက်ရောက်လျှင် ဘဝရှင် မင်းတရားကြီးလည်း မလွန်တပ်မှာ သတိုင်းမင်းခေါင်ကိုခေါ်တော်မူ၍ ကိုးသိန်းသခင်ဘုရင်မင်းခေါင်ဟူသော အမည်နှင့်စဉ်းကိုင်တွင် ရေတပ်ကြည်းတပ်အခိုင်ရပ်နေရ၏စဉ်းကိုင်သို့ သတိုင်းမင်းခေါင်ရောက်ကြောင်းကြားလေလျှင်ကွေ့တို့လည်း တောတောင်ကြီးရာ အညာသို့

တက်မည် မတ္တရာတလင်းတို့လည်း၊ ဟံသာဝတီသို့သွားကြမည်ဟုမည်မညွတ်ရှိသည်တွင်၊ ကွေ့အကြီး သူရိန်စောနှင့် မတ္တရာအကြပ်တောကန်တို့တိုင်ပင်စုရုံး၍စဉ်ကိုင်တပ်ကိုတကြိမ်တခါစမ်းရစေဦးဟုငယ်သားတို့ကိုနားချပြီးလျှင်၊—^{၁၄} အထက်ပါစာပုဒ်ကိုလေ့လာကြည့်ရင် စစ်ကိုင်းအရှေ့ဘက်အုတ်ဘိုတောင်ခြေမှာ နေထိုင်ကြတဲ့ကွေ့တို့ရဲ့အကြီးအကဲသူရိန်စော နဲ့ ကုဏ္ဍအိန်တို့ကအင်းဝကအခွန်အတုတ်တွေ အဆမတန်ကောက်ခံလို့မကျေနပ်ကြဘူး၊ မင်းမျှထမ်းတွေကလဲ မကြာခဏ အုတ်ဘို မတ္တရာကိုလာတဲ့အတွက် ဒီအမှူထမ်းအရာထမ်းတွေကိုညှဉ်ခံပြုစုရတာ သူတို့သားသမီးတွေမယားတွေလဲ ကျေးကျွန်ဖြစ်ကုန်တယ်၊ ဒါကို မကျေနပ်လို့ တော်လှန်ပုန်ကန်ကြတယ်၊ မုံရွာရွှေကျောင်းတလင်းမြန်မာတို့နေတဲ့ ကျေးရွာတို့ကိုမီးရှို့ဖျက်ဆီးကြတယ်၊ အုတ်ဘိုမှာ သူတို့အချင်းချင်းစုဝေးညီညွတ်တိုင်ပင်ပြီးယိုးဒယားကလာမဲ့မင်းလောင်းကိုကြိုဆိုကြတဲ့လှုပ်ဆော်ထားတယ်၊ အုတ်ဘိုမှာကွေ့တတပ် မတ္တရာမှာ တလင်းတတပ်ဖွဲ့စည်းကြတယ်၊ မတ္တရာအုတ်ဘိုနဲ့ အညာမြစ်စဉ်တလျှောက်မှာရှိတဲ့ တလင်းတို့ကိုလဲ စည်းလုံးသိမ်းသွင်း ထားကြတယ်၊ အညာမြစ်တလျှောက်ရှိတဲ့တလင်းတို့ညီညွတ်ကြပြီးဖြစ်တဲ့အကြောင်းကို ဟံသာဝတီသို့ အကြောင်းကြားတယ်၊ ဟံသာဝတီကစစ်ကူ တပ်တွေ အမြန်ဆုံးလာပါလို့စာနဲ့တကွလူစေလွှတ်လိုက်တယ်လို့ဆိုထားတယ်၊ ဒီနေရာမှာ မင်းလောင်းကိုကြိုဆိုထောက်ခံမယ်၊ အင်းဝမင်းကိုတော်လှန်ပုန်ကန်မယ်ဆိုတဲ့သဘောပါတယ်၊ ယိုးဒယားကလာသည့် မင်းလောင်းလဝအိမ်လို့စာမှာဆိုထားတယ် ယိုးဒယားကမင်းလောင်းလဝအိမ် ဆိုတာဘယ်သူလဲ သမိုင်းမှာလဝအိမ်ဆိုတာ မကြားခဲ့ဘူးပါ၊ ဒီအချက်တွေဟာ အလွန် အရေးကြီးတဲ့ သမိုင်းအချက်လက်တွေဖြစ်တယ်လို့ကျွန်တော်မြင်တယ်၊ အထူးလေးလေး နက်နက် လေ့လာရမဲ့ သမိုင်းအချက်လက်တွေ ဖြစ်တယ်၊ အုတ်ဘိုမတ္တရာ ‘အညာမြစ်စဉ်တလျှောက် တလင်း ဆိုသမျှ တိုင်ပင်ညီညွတ်၍ ဟံသာဝတီကတပ် အရောက် အဆိုက်ကိုသာ မြှော်လင့်၍နေကြပါသည်’ လို့စာကဆိုထားတယ်၊ အညာမြစ်စဉ်တလျှောက်တလင်းဆိုတာဘယ်သူလဲ၊ ဒီအချက်လဲအလွန်အရေးကြီးတဲ့ သမိုင်းအချက်လက် ဖြစ်နေပြန်တယ်၊ တဖန်မှန်နန်းရာဇဝင်တတိယတွဲ စာမျက်နှာ၃၉၀မှာ အောက်ပါအတိုင်းရေး သားထားတာကိုတွေ့ရပြန် တယ်၊ “သတိုးမင်းခေါင်လည်း ဟံသာဝတီတလင်းတို့စစ်မမိမတ္တရာအုတ်ဘိုကိုသိမ်းယူမည်ဟုဆိုပြီးလျှင် မြစ်ထိပ်တွင်သတိုးမင်းလှကျော်ထင်၊ ဗောဓိအရပ်တွင်မဟာနန္ဒသင်္ကြန်တို့ကိုတပ်ခိုင်တည်၍မတ္တရာမြို့ကိုဝန်းရံစေသည်။”^{၁၅} ဒီစာသဘောကဟံသာဝတီတလင်းတပ်တွေစစ်ကူမရောက်လာခင်အုတ်ဘိုမတ္တရာကို သိမ်းပိုက်နိုင်ဖို့အင်းဝတပ်တို့က ဆုံးဖြတ်ပြီး အုတ်ဘို မတ္တရာကို သွားရောက်ပိုင်းဝန်းတိုက်ခိုက်ကြတယ်လို့ဆိုထားတယ်၊ အုတ်ဘိုမတ္တရာပြည်သူတွေကဟံသာဝတီမှစစ်အကူ တောင်းတယ်၊ အင်းဝဗမာတပ်တို့ကလဲဟံသာဝတီမှတပ်အကူမရောက်ခင်အုတ်ဘိုမတ္တရာကိုသိမ်းပိုက်မယ်လို့ဆိုထားတယ်၊ ဒါကိုကြည့်ရင်ဟံသာဝတီကလာရောက်ကူညီမဲ့တပ်ဟာ နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် သိပ်အရေးကြီးတဲ့သဘောဖြစ်နေတယ်၊ စစ်ကိုအဆုံးဖြတ် ပေးနိုင်တဲ့သဘောဖြစ်နေတယ်၊ အဲဒီတော့ အဲဒီအချိန် ဟံသာဝတီမှာ ဘယ်သူကမင်းဖြစ်နေသလဲ၊ ဒီအချက်ကိုသိဖို့သိပ်အရေးကြီး လာပြန်တယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်တယ်၊ ဟံသာဝတီ မွန်တိုင်းပြည်မှာ ဘယ်သူဘယ်ဝါ မင်းဖြစ်နေတယ်ဆိုတာတိတိကျကျသိမှ အဖြေရှာလို့ရမယ်၊ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ သမိုင်းကိုကျွန်တော်လေ့လာတဲ့အခါ ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာဟံသာဝတီရဲ့နိုင်ငံရေး အခြေနေ အလွန်ရှုတ်ထွေးနေတာကိုတွေ့ရပြီး ရှမ်း(Tai)မျိုးနွယ်ဖြစ်တဲ့ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီမင်းဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရတယ်၊ ၁၇၄၀-ခုနှစ်ဟံသာဝတီ တိုင်းပြည်ရဲ့ အခြေနေကို မွန်လူမျိုးတို့သမိုင်းမှာ အောက်ပါ အတိုင်း မှတ်တမ်းတင်ထားတာကိုတွေ့ရတယ်၊ “၁၇၄၀ခုနှစ်ဦးပိုင်းမှာဟံသာဝတီမြို့ဝန်ဗမာအမျိုးသားဦးသာအောင်ကသူ့ကိုယ်သူမင်းအဖြစ်ကျေငြာပြီး အင်းဝမင်းဓမ္မရာဇဓိပတိကို ထောင်ထားခြားနားတယ်၊ ဦးသာအောင်ဟာ အလွန်ကြမ်းကြုတ်သူဖြစ်တယ်၊ ဟံသာဝတီတိုင်းသူပြည်သားတို့အပေါ် ညှဉ်းပန်းနှိမ်စက်တယ်၊ အကောက်ခွန်အဆမတန်ကောက်ခံယူတယ်၊ ဒါမို့မွန်လူမျိုးတို့အချင်းချင်းစုပေါင်းညီညွတ်ကြပြီး ဦးသာအောင်ကိုလုပ်ကြံသတ်ဖြတ်လိုက် တယ်၊ ဟံသာဝတီနိုင်ငံမှာ ဦးသာအောင်ဟာ(၁)လခွဲသာမင်းဖြစ်ပြီးအနိစ္စရောက်သွားတယ်၊ ဦးသာအောင်မရှိတဲ့ နောက်မှာ အင်းဝမင်း ဓမ္မရာဇဓိပတိက မင်းရဲအောင်နိုင်ကို ဟံသာဝတီမြို့ဝန်အဖြစ်ထပ်မံအစားထိုး ခန့်အပ်ပြန်တယ်၊ အဲဒီအချိန်မှာ မွန်အမျိုးသားဗညားဒလ (ထင်ရောင်မောင်)ဟာ ဟံသာဝတီမြို့ဝန်မင်းရဲအောင်နိုင်ကို ကူညီဆောက်ရွက် ပေးရသူ စစ်သူကြီးတဦး ဖြစ်နေတယ်၊ မြို့စားမင်းရဲအောင်နိုင်လဲ အကျင့်စာရိတ္တဖောက်ပြန်သူဖြစ်တယ် လာဒီလာဘ အလွန်စားသူဖြစ်တယ်၊အပြစ်ကင်းမဲ့တဲ့မွန် တိုင်းသူပြည်သားကို ညှဉ်းဆဲတယ်သတ်ဖြတ်တယ်၊ အင်းဝမင်းကို ပုန်ကန်တဲ့ဦးသာအောင်ကို ကူညီခဲ့တယ်ဆိုပြီး အပြစ်မဲ့တဲ့မွန်အမတ်တွေစစ်သူကြီးတွေ၊ အပြစ်မဲ့မွန်ပြည်သူပြည်သား အမြောက်များကို သတ်ဖြတ် ပစ်တယ်၊ ဟံသာဝတီ ပြည်သူပြည်သားတွေက သူ့အပေါ် မကျေနပ်ဖြစ်ကြတယ်၊ အဲဒီအချိန်မှာ ဟံသာဝတီမြောက်ဘက်တောမှာ မင်းလောင်းပေါ်တယ်ဆိုပြီး တိုင်းသူပြည်သားတို့က သွားရောက်စုဝေးကြတယ်၊ ရုပ်ရည်သားနား ခန့်ညားတဲ့ရဟန်းလူထွက်ရှမ်းမင်းမျိုးနွယ် မင်းသားတပါးဖြစ်တဲ့ သမိန်ထောကေသီ (သမိန်ဝင်ကေသီ)^{၁၆} ကို တိုင်းသူ ပြည်သားတို့က မင်းအဖြစ် တင်မြှောက်ပြီး ကိုးကွယ်ကြတယ်၊ တပည့်တပန်းလူထုအမြောက်အများနဲ့တစိုလ်တမင်းအဖြစ်နေတယ်၊

¹⁴ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၊ တတိယတွဲ၊ စာ ၃၈၇- ၃၈၈

¹⁵ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၊ တတိယတွဲ၊ စာ ၃၉၀

¹⁶ သမိန်ထော=သမိန်ဝင်=သွိုင်ခင်=တရားမင်း=မင်းလောင်း

အဲဒီအချိန်မှာဟံသာဝတီနိုင်ငံရှိမွန်ပြည်သူလူထုတို့ကလဲ ဗညားဒလနဲ့ညီညွတ်တိုင်ပင်ကြပြီးအလွန်ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်ပြီး အကျင့်ပျက် လိဒ်စားတဲ့ ဟံသာဝတီမြို့ဝန်သစ် မင်းရဲအောင်နိုင်ကိုဖြုတ်ချတို့အတွက်ကြံစည်ကြတယ်။ ရှမ်းမင်းသားသမိန်ထောက် တိတ်တဆိတ် ဆက်သွယ် အကူညီ တောင်းတယ်။ သမိန်ထောက်လဲမင်းရဲအောင်နိုင်ကိုတိုက်ခိုက်ဘို့အတွက်သဘောတူတယ်။ သမိန်ထောက် စစ်ချီလာမဲ့ အကြောင်းကို မင်းရဲအောင်နိုင်ကြားတဲ့အခါ သမိန်ထောက်တိုက်ခိုက်ဘို့အတွက် စစ်အင်အား အပြည့်နဲ့စစ်သူကြီးဗညားဒလကို စေလွှတ်လိုက်တယ်။ ဗညားဒလဟာစစ်အင်အားနဲ့သမိန်ထောက်သွားရောက် တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းမဲ့အစား မင်းရဲအောင်နိုင်ကို ဝိုင်းဝန်းဖမ်းဆီးပြီး သတ်ပစ် လိုက်တယ်။ မင်းရဲအောင်နိုင်မြို့စားသက်(၄)လနှင့် ရက်(၂၀)မှာ သေဆုံးသွားပြန်တယ်။ မင်းရဲအောင်နိုင် မရှိတဲ့နောက်မှာ သမိန်ထောက်ဟာ ဟံသာဝတီကို သိမ်းပိုက် ယူတို့ စစ်အင်အားနဲ့ချီလာတယ်။ စစ်သူကြီးဗညားဒလနဲ့ ဟံသာဝတီမှာ ရှိကြတဲ့ မွန်ပြည်သူထုတွေက သမိန်ထောက်ကို ပြန်လည်ခုခံတော်လှန်ဘို့စဉ်းစားသေးတယ်။ ဒါပေမဲ့သမိန်ထောက်မှာ နောက်လိုက်လူထုအင်းအား စစ်အင်အားက အဆမတန်များပြား နေတဲ့အတွက် မွန်လူမျိုးတို့လက်လျှော့ပြီး ဟံသာဝတီမြို့ကိုထိုးအပ်ပေးလိုက်ရတယ်။ သမိန်ထောက် ဟာ ဟံသာဝတီမှာ မင်းဖြစ်လာတယ်။ အဲဒီတော့ ၁၇၄၀-ခုနှစ်အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာ တော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့အချိန်မှာ အောက်ပြည် အောက်ရွာဟံသာဝတီမှာ ရှမ်းမင်းမျိုးနွယ် သမိန်ထောက်ဗုဒ္ဓကေသီက မင်းအဖြစ်ကိုရရှိထားတဲ့အချိန်ဖြစ်နေတယ်။ ဒီအချက်ကို ကျွန်တော်တို့ အလေးနက်သတိထားမိတို့ လိုတယ်။

ဒီနေရာမှာကျွန်တော်အလေးနက်ထားပြောလိုတဲ့အချက်ကဟံသာဝတီမှာ ဦးသာအောင်ခေတ္တ(၁)လခွဲဘုရင်တက်ဖြစ်တဲ့အချိန်မှာ အုတ်ဘို မတ္တရာကပြည်သူတွေတော်လှန်ပုန်ကန်တာမဟုတ်ဘူး။ အချို့သမိုင်းမှာမရှင်းမလင်းရေးသားထားတဲ့အတွက် ဦးသာအောင် ဘုရင်ဖြစ်နေတဲ့ အချိန်မှာအုတ်ဘိုမတ္တရာကပြည်သူတွေပုန်ကန်တယ်လို့ထင်မှတ်စရာဖြစ်စေတယ်။ နောက်တချက်ကအုတ်ဘိုမတ္တရာကပြည်သူတွေပုန်ကန်တဲ့ အချိန်ဟာဟံသာဝတီမှာမင်းရဲအောင်နိုင် မြို့စားဖြစ်နေတဲ့အချိန်လဲမဟုတ်ဘူး။ အမှန်မှာဦးသာအောင်နဲ့မင်းရဲအောင်နိုင်တို့သေဆုံးကွယ်လွန် ပြီးနောက် ဟံသာဝတီမှာရှမ်းမင်းမျိုးနွယ်သမိန်ထောက်ဗုဒ္ဓကေသီမင်းအဖြစ်ကို ရလိုက်တဲ့အချိန်မှာမှ အုတ်ဘိုမတ္တရာပြည်သူတွေ တော်လှန် ပုန်ကန်တာဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့်မှန်နန်းရာဇဝင်မှာဖော်ပြထားတဲ့ ယိုးဒယားကလာတဲ့ မင်းလောင်းလဝအိမ်ဆိုတာလဲ တခြားပုဂ္ဂိုလ် မဖြစ်နိုင်ဟံသာဝတီမှာ အဲဒီအချိန်မင်းလောင်းအဖြစ်ထင်ပေါ်ကျော်ကြားပြီးမင်းဖြစ်နေတဲ့သမိန်ထောက်ဗုဒ္ဓကေသီ (သမိန်ခပ် ဗုဒ္ဓကေသီ) ကို ဆိုလိုတယ်လို့ ကျွန်တော်အခိုင်မာပြောချင်တယ်။ မှန်နန်းရာဇဝင်မှာမှားမှားယွင်းယွင်းဖော်ပြတာဖြစ်တယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာက ပြည်သူလူထုတွေက အင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်နေတဲ့အချိန်မှာ မင်းလောင်းလို့ သမုတ်ခံ ထားရတဲ့ ရှမ်းမင်းသားသမိန်ထောက် မင်းတက်ဖြစ်နေတဲ့အချိန်ဖြစ်တယ်။ ဟံသာဝတီမှာမွန်တို့ကြီးစိုးနေတာမဟုတ်ဘူး။ ဒီသမိုင်းအချက်လက်ကသိပ္ပံအရေးကြီးတယ်။ မှန်နန်းရာဇဝင်မှာလွဲလွဲမှားမှား မှတ်တမ်းတင် ရေးသားထားတဲ့အတွက်သမိုင်းကိုခြေရာခံကောက်ရာမှာများစွာရှုတ်ထွေးမှုရှိဖြစ်စေခဲ့တယ်။ ဒီအချက်ကိုရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိပြီးမှ ကျွန်တော်မှာသမိုင်းအမှန်ကို ခြေရာခံရာမှာလွယ်ကူလာတယ်။ ရှုတ်ထွေးမှုတွေကင်းရှင်းလာတယ်။

သမိန်ထောက် ခန့်လိုက်တဲ့ ဝန်ကြီးအမတ်တို့ကို လေ့လာ ကြည့်ရင် ရှမ်းလူမျိုးများ ဖြစ်ကြတာကိုတွေ့ရတယ်။ ဥပမာအမတ်ကြီးစောပြ၊ စောပြာဆာ၊ စောပြဟတ္တိရာဇာ၊ စောပြပုံရွတ်၊ စောပြကောင်အိန်^{၁၇}စတဲ့ အမတ်ဝန်ကြီးတို့ဟာ ရှမ်းလူမျိုးရှမ်းနာမည်များဖြစ်ကြတယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာကကျွေးလူမျိုးတို့ဟံသာဝတီမှတပ်အကူညီတောင်းတယ် ဆိုတာလဲ သမိန်ထောက်မင်းရဲ့ တပ်ကိုအကူညီတောင်းတာဖြစ်တယ်။ ဒီသမိုင်း အချက်လက်တွေဟာသိပ္ပံအရေးကြီးတဲ့အချက်တွေဖြစ်တယ်။ သမိုင်းကိုသေသေချာချာ လေ့လာတဲ့အခါ ယိုးဒယားက လာတဲ့ မင်းလောင်းလဝအိမ် ဆိုတဲ့ပုဂ္ဂိုလ် အမှန်တကယ်မှာလုံးဝမရှိဘူး။ သက်သက် မှားမှားယွင်းယွင်း သမိုင်းမှတ်တမ်းတင်မှုတစ်ခုဖြစ်နေတယ်။ သို့မဟုတ်တမင်တကာဖန်တီးလိုက်သလားလို့စဉ်းစားစရာဖြစ်လာတယ်။ အဲဒီလိုမှားမှားယွင်းယွင်း သမိုင်းမှတ်တမ်း တင်ထားမှုကြောင့် သမိုင်းကိုလေ့လာတဲ့အခါ အထောက်ထားပြုတဲ့အခါ အဖြစ်မှန်ကိုမရနိုင်ဘဲ၊ မှားယွင်းလွဲချော်တဲ့အထောက်ထားတွေကိုဖြစ်ပေါ်စေပြီး မှားယွင်းတဲ့အမြင်တွေအယူဆတွေကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ်။ ယိုးဒယားက လာတဲ့ မင်းလောင်းလဝအိမ်ဆိုတဲ့မှားယွင်းတဲ့ သမိုင်းမှတ်တမ်းကြောင့် ကျွန်တော်မှာ ယောင်လည်လည်ဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ သမိုင်းကွင်းဆက်အမှန်ကိုမရနိုင်ဘဲဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ နောက်ဆုံးမှာ ယိုးဒယားက လာတဲ့ မင်းလောင်းလဝအိမ်ဆိုတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်လုံးဝမဖြစ်နိုင်ဘူးသိတော့မှသမိုင်းကွင်းဆက်အမှန်ကို စဉ်းစားလို့ ရလာတယ်။

တခါ Edward Harper Parker ရေးသားတဲ့ Burma စာအုပ်မှာလဲအောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရတယ်

"An ex-monk of Shan race was elected king with the title of Mengtara Buddha Ketthi in 1740, and during his time the usual struggles with Siam 'Zimme, &c., went on.-----The Shan king was succeeded by one of his officers called Binya Dala, and it is perhaps to this man that Chinese account refers."¹⁸

¹⁷ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီးတတိယတွဲ၊ စာ-၃၇၃

¹⁸ Burma/Edward Harper Parker. P. 77

“၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာဘုန်းကြီးလူထွက်ရှမ်းလူမျိုးမန်တလာဗုဒ္ဓကေသီ (Mengtara Buddha Ketthi) ကိုဘုရင် အဖြစ်တင်မြှောက်ကြတယ်။ သူဘုရင်ဖြစ်တဲ့ကာလမှာ ဇင်းမယ်နဲ့ပဋိပက္ခဖြစ်မြဲအတိုင်းဖြစ်ကြတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာသူ့ရဲ့အရိုက်ရာဘုရင်နေရာကိုသူ့ရဲ့အရာရှိတဦး ဖြစ်သူဗညားဒလကဆက်ခံတယ်”လို့ဆိုထားတယ်။

အထက်ပါစာပုဒ်ကိုကြည့်ရင် အုတ်ဘိုမတ္တရာကပြည်သူလူထုတွေတော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့၁၇၄၀-ခုနှစ်အချိန်မှာ ဟံသာဝတီမှာ မန်တလာဗုဒ္ဓကေသီ ဖြစ်နေတယ်။ မွန်လူမျိုး ဗညားဒလ မင်းအဖြစ်ကိုမရသေးဘူးဆိုတာသေချာတယ်။ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကိတ္တိမရှိတဲ့ နောက်ပိုင်း(၁၇၄၇)-ခုနှစ်မှာ ဗညားဒလမင်းအဖြစ်ကို ရရှိတယ်။ မှန်နန်းရာဇဝင်သမိုင်းမှာအရေးသားမှု မရှင်းလင်းတဲ့အတွက် ဗညားဒလမင်းအဖြစ်ကိုရရှိမှ အုတ်ဘိုမတ္တရာက ပြည်သူ လူထုတွေ အင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်သလိုလိုထင်ရတယ်။ ဒီနေရာမှာထပ်မံပြီး အခိုင်မာပြောချင်တဲ့အချက်ကအုတ်ဘိုမတ္တရာပြည်သူလူထုတွေအင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်တာ ဟံသာဝတီနိုင်ငံမှာ ဗမာလူမျိုး ဦးသာအောင် ခေတ္တဘုရင် ဖြစ်တဲ့အချိန်လဲ မဟုတ်ဘူး။ မင်းရဲအောင်နိုင်ခေတ္တမြို့စားဖြစ်တဲ့အချိန်လည်းမဟုတ်ဘူး။ မွန်လူမျိုးဗညားဒလ မင်းဖြစ်တဲ့အချိန်မဟုတ်သေးဘူး ရှမ်းမျိုးနွယ်မင်းလောင်း သမိန်ထောဗုဒ္ဓကိတ္တိက မင်းအဖြစ်ကို ရရှိထားတဲ့ အချိန်ဖြစ်တယ်။ ဒီအချက်ကိုကျွန်တော်တို့အလေးနက်သတိမူရမဲ့အချက်ဖြစ်တယ်။ သေသေချာချာ စမ်းစစ်လိုက်ရင် ဗမာပြည်အောက်ပိုင်း ဟံသာဝတီ မွန်တို့တိုင်းပြည်မှာ ရှမ်းလူမျိုးတို့ ကြီးစိုး မင်းဖြစ်နေတဲ့ အချိန်မှာ အုတ်ဘိုမတ္တရာကကျွေးလူထုတို့ အင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်တယ် အောက်အရပ်ဟံသာဝတီက မင်းလောင်းရှမ်းမင်းသားသမိန်ထောဗုဒ္ဓကိတ္တိဆီကို စစ်အကူတောင်းလာတာ ဖြစ်တယ်လို့ ကျွန်တော်လေးလေးနက်နက်ပြောချင်တယ်။ အောက်ပါစာပုဒ်ကို ကြည့်ရင် သိနိုင်တယ်။

‘ဟံသာဝတီသို့လည်း မတ္တရာအုတ်ဘိုစသောအညာမြစ်စဉ်တလျှောက်တလှိုင်းဆိုသမျှ တိုင်ပင်ညီညွတ်၍ဟံသာဝတီကတပ် အရောက်အဆိုက်ကိုသာ မြှော်လင့်၍နေကြပါသည်အလျင်ချီတက်လာမည့်အကြောင်းကိုစာနှင့်လူစေလွှတ်သည်’^{၁၉} ဒီစာပုဒ်ရဲ့ သဘောက မတ္တရာအုတ်ဘိုစသောအညာမြစ်စဉ်တလျှောက်မှာရှိကြတဲ့တလှိုင်းတို့နဲ့ တိုင်ပင်ညီညွတ်လို့ရှိနေပြီး ဟံသာဝတီကတပ် အကူသာ အမြန်ဆုံးလာပါတော့လို့ လူလွှတ်လိုက်တဲ့သဘောဖြစ်တယ်။ ရှမ်းမင်းသမိန်ထောဘုရင်ထံမှ အကူညီ တောင်းတာဖြစ်တယ်။ ‘သတိုးမင်းခေါင်လည်းဟံသာဝတီတလှိုင်းတို့စစ်မမိမတ္တရာအုတ်ဘိုကိုသိမ်းယူမည်’ ဆိုတဲ့စာပုဒ်ပါ ဟံသာဝတီမှတလှိုင်းတပ်ဆိုတာလဲ ရှမ်းမင်းသားသမိန်ထောရဲ့စစ်အကူတပ်ကိုဆိုလိုတာဖြစ်တယ်။ မွန်လူမျိုးဆီကစစ်အကူညီတောင်းတာမဟုတ်ဘူး ဒီအချက်ဟာ

အလွန်အရေးကြီးတဲ့ သမိုင်းအချက်လက်ဖြစ်တယ်။အရေးကြီးတဲ့အခြေရာခံကောက်ရမဲ့အချက်လက်(clue)တွေဖြစ်တယ်။ ဒီနရာမှာအုတ်ဘိုမတ္တရာစသောအညာမြစ်စဉ်တလျှောက်တလှိုင်းဆိုသမျှလို့စာကဆိုထားတယ်။ အညာမြစ်စဉ်တလျှောက်ဆိုတဲ့ ဒီစာပုဒ်က ကျွန်တော်ကိုအလွန်စိတ်ဝင်စားစေခဲ့တယ်။ တလှိုင်းဟာမွန်လူမျိုးကိုတကယ်ရည်ညွှန်းသောဝေါဟာဖြစ်ရိုးမှန်ရင်အုတ်ဘိုမတ္တရာစဉ်ကိုင်ရဲ့ အညာမြစ်စဉ် တလျှောက်မှာမွန်လူမျိုးတို့ကျေးရွာလူထုတွေရှိနေတဲ့သဘောဖြစ်နေတယ်။ ဒီသမိုင်းအချက်လက်ဟာ ကျွန်တော်ကို ဖဝေဖဝါဖြစ်စေတယ်။ ဒါအချက်လဲအလွန်အရေးကြီးတဲ့ခြေရာခံကောက်ရမဲ့သမိုင်းအချက်လက်တွေဖြစ်နေတယ်။ ငစဉ်ကိုင်(စစ်ကိုင်း)မြို့ အထက်အညာဘက်မှာ ဟိုခေတ်တုံးကမွန်လူမျိုးတွေမွန်ပြည်သူတွေ ထုထယ် ကြီးကြီး မားမားနေထိုင်ခဲ့ကြလို့လား နောက်တော့

မုံးရွေးရွှေကျောင်းတလှိုင်းမြန်မာတို့ နေသည့် ကျေးရွာများကိုတိုက်ဖျက်လေ၏ ဆိုတဲ့အပုဒ်ကိုလဲ ကျွန်တော်အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် စဉ်းစားနေမိပြန်တယ်။ မုံးရွေး(မုံရွာ)ရွှေကျောင်းဆိုတာ ဘယ်အနားမှာရှိသလဲ မြေပုံကိုကြည့်ပြန်တယ်။ မုံရွာမြို့ဆိုတာ ရွှေဘိုမြို့အနီးနားဘဲ။ အင်းဝမြို့ရဲ့အထက်နားမှာရှိတယ်။ တခါငစဉ်ကိုင်(စစ်ကိုင်း)မြို့ဆိုတာ ဘယ်အနားမှာ ရှိသလဲ လေ့လာပြန်တယ်။ စစ်ကိုင်းမြို့လဲအင်းဝမြို့ရဲ့ အထက်နားမှာ ရှိတယ် အုတ်ဘို မတ္တရာမြို့ရွာတို့ဆိုတာလဲ အင်းဝမြို့ရဲ့ အထက်နားက မြို့ရွာတွေဖြစ်တယ်။ အင်းဝနဲ့အလွန်နီးကပ်တဲ့ မြို့ရွာတွေဘဲ။ အဲဒီမြို့ရွာတို့မှာ အဲဒီခေတ်တုံးက မွန်လူမျိုးတို့နေထိုင်ခဲ့ကြလို့လား ကျွန်တော်စဉ်းစားနေမိတယ်။ အင်းဝနိုင်ငံရဲ့အထက်ညာမှာ မွန်လူမျိုးတို့ထုထယ် ကြီးကြီးမားမား နေထိုင်ခဲ့တယ်လို့လဲမကြားခဲ့ဘူးဘူး။ မွန်လူမျိုးတို့မြို့ရွာတွေရှိခဲ့ဘူးတယ် ဆိုတာလဲမကြားဘူးဘူး။ ကျွန်တော်မှာ ဝေခွဲမရအောင် ဖဝေဖဝါဖြစ်နေမိတယ်။ တဖန်မှန်နန်းရာဇဝင်မှာပါတဲ့အောက်ပါစာပုဒ်ကိုလဲ ကျွန်တော်လေးလေးနက်နက် စဉ်းစားနေမိပြန် တယ်။

“ညဉ့်အခါပေါင်းမြှောင်ရောထွေလိုက်လာသည့်ကျွေတလှိုင်းတို့ မြန်မာတပ်တွင်းမှာမီးတိုက်၍ တပ်အလုံးလန့်သည်။ ကျွေတလှိုင်း အများနောက်ထပ်ချီတိုက်လာ၍တပ်တွင်းသို့ချဉ်းရောက်လျှင်မီးထင်းတိုက်ရှိထိုးခုတ်ပစ်ခတ်လေသည်။ ဗိုလ်မှူးတပ်မှူးတို့လည်းညဉ့်အခါ ဖြစ်သောကြောင့်မအုပ်မချုပ်မစည်းမကြပ်နိုင်လေ၍ သတိုးမင်းခေါင်ကိုဘောင်(ဖေါင်)သို့တက်၍ ခွာတော်မူပါဟုလျှောက်ကြသောကြောင့် သတိုးမင်းခေါင်ဘောင်သို့တက်၍ အနောက်ဘက်သို့ကူးရ၏ ကျွေတလှိုင်းတို့လည်းမြစ်နားတလျှောက် လိုက်လံထိုးခုတ်ပစ်ခတ်သည် လူတထောင် ကျော်သေလေ၏”^{၂၀}

အထက်ပါစာပုဒ်အရတော်လှန်ပုန်ကန်သူတွေဟာကျွေတလှိုင်းလို့သုံးနှုန်းရေးသားထားတာကိုတွေ့ရပြန်တယ်။ တခါမောင်သော်ရေးသား တဲ့ ကုန်းဘောင်ခေတ်စစ်တမ်းစာအုပ်မှာလဲအောက်ပါအတိုင်းရေးသားထားတာကိုတွေ့ရတယ်။

¹⁹ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီးတတိယတွဲစာ-၃၉၀

“မဏိပူရကသည်းတို့သည်မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ အကြိမ်ကြိမ်ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးသည်။ ၁၇၄၇-ခုနှစ်တွင် စဉ်းကိုင်အရှေ့၊ အုတ်ဖို တောင်ခြေ၌ရှိသော **ကျွေလူမျိုး**များကလည်းဂုဏ္ဏအိမ်ကိုအကြီးအကဲပြု၍အင်းဝကိုတော်လှန်ပုန်ကန် လေသည်။”^{၂၀}

ဒီစာပုဒ်မှာအုတ်ဘိုမတ္တရာကတော်လှန်ပုန်ကန်သူတွေဟာ **ကျွေလူမျိုး**လို့အတိအကျဆိုထားတယ်။ ဒါဆိုမွန်လူမျိုးကို ဟိုခေတ်တုံးက **ကျွေလူမျိုး**လို့ခေါ်ကြသလား၊ **ကျွေလူမျိုး၊ ကျွေတလင်း**ဆိုတဲ့ဝေါဟာရတွေဟာ တကယ်ဘဲမွန်လူမျိုးကို ရည်ညွှန်းနေသလား၊ ဒါလဲဘဲ ကျွန်တော့်အတွက်ခြေရာခံကောက်ရမဲ့သမိုင်းအချက်လက်တွေဖြစ်လာတယ် ကျွန်တော် တသက်တာမှာ မွန်လူမျိုးဟာ ကျွေလူမျိုးလို့ မကြားခဲ့ဘူးဘူး၊ မွန်လူမျိုးဟာ ကျွေတလင်းဆိုလို့လဲမကြားခဲ့ဘူးပါ။ အုတ်ဖိုတောင်ခြေမှာမွန်လူမျိုးတို့နေထိုင်ခဲ့တယ်ဆိုတာလဲ မကြားခဲ့ဘူးပါ။ ကျွန်တော်စိတ်ထဲမှာသိပ္ပံကိုအထူးအဆန်းဖြစ်မိတယ်။ အလွန်စဉ်းစားရခက်ခဲပြီး တိကျတဲ့အဖြေကိုမဆုံးဖြတ်နိုင်ဘဲဖြစ်နေမိတယ်။ တခါမှန်နန်း ရာဇဝင်သမိုင်း အချို့စာပုဒ်မှာ **အုတ်ဘိုမတ္တရာ တလင်း**လို့ သုံးနှုန်းရေးသားကြပြန်တယ်။ ဒီအရေးသားအသုံးနှုန်းအားလုံးကို သုံးသပ်ပြီး ကောက်နုတ်ပြောရရင် **ကျွေလူမျိုး၊ ကျွေတလင်း၊ အုတ်ဘိုမတ္တရာတလင်း**တို့ဟာ အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာနေထိုင်ကြတဲ့ လူမျိုးကိုအသီးသီး ရည်ညွှန်းနေတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒီအချက်ကိုဘယ်သူမှ ငြင်းကွယ်လို့မရဘူး။ ခိုင်ခိုင်မာမာထပ်မံပြီးပြောရရင် အထက်ပါ သမိုင်း အချက်လက် အထောက်ထားအရ အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာနေထိုင်ကြတဲ့ လူမျိုးကိုအမည်နာမအမျိုးမျိုးကွဲကွဲ ပြားပြားနဲ့ရည်ညွှန်းပြီး ရေးသား ထားတာကို တွေ့ရတယ်။ **ကျွေလူမျိုး၊ ကျွေတလင်း၊ အုတ်ဘိုမတ္တရာတလင်း**၊ စတဲ့စကားလုံးတို့ဟာ ဝေါဟာရစကားလုံးသာ ကွဲပြားတယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာ နေထိုင်ကြတဲ့ လူမျိုးကိုအသီးသီးရည်ညွှန်းနေကြတယ်။ ဒါဆိုအုတ်ဘို မတ္တရာမှာ နေထိုင်ကြတဲ့လူမျိုးတို့ဟာ **ကျွေလူမျိုး**လို့ဆိုထားတယ် **ကျွေလူမျိုး**ဆိုတာဘယ်သူတွေလဲ၊ အမှန်တကယ်ဘဲမွန်လူမျိုးတို့ဟာကျွေလူမျိုးဖြစ်နေသလား၊ ကျွေလူမျိုးဆိုတာ အမှန်တကယ်ဘဲမွန်လူမျိုးဖြစ်နေတာလား၊ ကျွန်တော်အားအတွေးရှုပ်ထွေးစေခဲ့တယ်။ တဖန်တကယ်လို့မွန်လူမျိုး မဟုတ်ဘူးလို့ပြောရင် ဘယ်လူမျိုးဖြစ်နိုင်သလဲ၊ ကျွေနဲ့တလင်းဝေါဟာရတွေပြီးသုံးနှုန်းထားတယ်။ ဘယ်လိုဆက်စပ်မှုတွေရှိနေခဲ့သလဲ၊ ဒီအချက်တွေကို လေးလေးနက်နက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမဲ့ အချက်ဖြစ်လာတယ်။ နောက်ဆုံးမှာချုပ်လိုက်ရင် အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာ နေထိုင် ကြတဲ့ ပြည်သူလူထုအစစ်အမှန်ကို တကယ်လို့ ရှာဖွေဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ရင် တလင်းဆိုတဲ့စကားလုံးဟာ ဘယ်သူ့ကိုအမှန်တကယ် ရည်ညွှန်း နေတယ်ဆိုတဲ့အဖြေကိုလဲရနိုင်မယ် အနှစ်နှစ်အလလက အလွန်သိချင်နေကြတဲ့ တလင်းဝေါဟာရရဲ့အဖြေကိုလဲ ရနိုင်မယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်လိုက်တယ်။ အဲဒီတော့ အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာ နေထိုင်ကြတဲ့လူမျိုးကို ဖော်ထုတ်ဘို့အတွက် ကျွန်တော်စိတ်ဆုံးဖြတ်လိုက် တယ်။

²⁰ မောင်သော်၏ကုန်းဘောင်ခေတ်စစ်တမ်း၊ စာ-၈၁-၈၂

အပိုင်း(၉)

အုတ်ဘိုမတ္တရာကတော်လှန်ပုန်ကန်ကြတဲ့ပြည်သူလူထုတွေဟာ ဘယ်လူမျိုး အစစ်မှန်ဖြစ်နိုင်သလဲ၊ လူမျိုးအစစ်အမှန်ကိုဖော်ထုတ်ဘို့အတွက် ကျွန်တော်အနေနဲ့စိတ်ဆုံးဖြတ်လိုက်ပြီးနောက်မှာခိုင်မာတဲ့သက်သေအထောက်ထားတွေရှာဖွေရပြန်တယ်။ အင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန် ကြတဲ့ အုတ်ဘိုမတ္တရာကပြည်သူလူထုတွေဟာ **တလိုင်းလူမျိုး**လို့မှန်နန်းရာဇဝင်မှာ အတိအလင်းဆိုထားတဲ့အတွက် အမှန်တကယ်ဘဲ မွန်လူမျိုးဖြစ်နေသလား၊ တလိုင်းသာအမှန်တကယ်မွန်လူမျိုးကိုရည်ညွှန်းရိုးမှန်ဖြစ်ခဲ့ရင်မွန်လူမျိုးတို့နေထိုင်တဲ့မြို့ရွာဘဲဖြစ်ရမယ်။ အခြားလူမျိုး မဖြစ်နိုင်ဘူး၊ငြင်းချက်ထုတ်စရာလဲမရှိနိုင်တော့ဘူး၊ ဒါပေမဲ့ မှန်နန်းရာဇဝင် စာမျက်နှာ ၃၈၇-၃၈၈ မှာပါရှိတဲ့ **‘မတ္တရာ အုတ်ဘိုစသော အညာမြစ်စဉ်တလျှောက်တလိုင်းဆိုသမျှတိုင်ပင်ညီညွတ်၍ ဟံသာဝတီ တပ်အရောက် အဆိုက်ကိုသာမြှော်လင့်၍ နေကြပါသည်’** ဆိုတဲ့အချက်ကို ကျွန်တော်အကြိမ်ကြိမ်ဖတ်ရှုလေ့လာနေမိတယ်။ ဖတ်တိုင်းဖတ်တိုင်း ကျွန်တော်စိတ်ထဲမှာ အထူးဆန်းဖြစ်နေတယ်။ အထက်အညာဒေသမှာ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ကျေးရွာတွေရှိတယ်လို့ ကျွန်တော့်တသက်မှာမကြားခဲ့ရဘူးပါ။ မွန်လူမျိုးတို့ သမိုင်းမှာလဲ မဖတ်မိခဲ့ဘူးပါ။ အခုတော့စစ်ကိုင်းအထက်ညာက တလိုင်းတွေလို့ ဆိုထားတယ်။ **အညာမြစ်စဉ် တလျှောက် တလိုင်းဆိုတဲ့** အချက်ကို ကျွန်တော်စိတ်ထဲမှာ အထူးဆန်း ဖြစ်နေမိတယ်။ **တလိုင်း** စကားလုံးဟာ မွန်လူမျိုးကိုရည်ညွှန်းတာ အမှန်တကယ်ဘဲဖြစ်ရဲ့လား မှားယွင်းချွတ်ချော်ပြီး ကိုးကားနေမိကြသလားစတဲ့အတွေးမျိုး ကျွန်တော်ရဲ့ ဦးဇောကဲထဲကို ပထမဦးဆုံးစတင်ဝင်ရောက်လာတယ်။ **မတ္တရာအုတ်ဘိုစသောအညာမြစ်စဉ်တလျှောက်တလိုင်းဆိုသမျှတိုင်ပင်ညီညွတ်၍**ဆိုတဲ့ အချက်ကိုအလေးနက်စဉ်းစားတိုင်း ကျွန်တော် စိတ်ထဲမှာ ဇဝေဇဝါဖြစ်လာမိတယ်။ အင်းဝမြို့အထက်နားက အုတ်ဘိုမတ္တရာဒေသတို့မှာ ရွာတည်ထောင် နိုင်လောက်အောင် မွန်လူမျိုးတွေ များများစားစားရှိနိုင်ပါ့မလား မွန်သမိုင်းတွေမှာ သရက်မြို့ ပြည်မြို့အောက်ပိုင်း တို့မှာသာ မွန်လူမျိုးတို့ နေထိုင်ကြတယ်လို့ဆိုထားကြတယ်။ အညာဒေသမှာမွန်လူမျိုးတို့ကျေးရွာဒေသဖြစ်နိုင်မဖြစ်နိုင်ဆိုတဲ့အချက်ကိုလေးလေးနက်နက် စဉ်းစားနေမိတယ်။ မှန်နန်းရာဇဝင်သမိုင်းမှာ ရေးသားဖော်ပြထားတဲ့ တလိုင်းစကားလုံးအသုံးနှုန်းအပေါ်သံသယအမြင်နဲ့ ဝေဖန်ဆန်းစစ်လိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာမိတယ်။ တလိုင်းဆိုတဲ့ ဝေါဟာရစကားလုံးဟာ မွန်လူမျိုးတမျိုးကိုသာ သီးသန့်ရည်ညွှန်းတယ်ဆိုတဲ့အချက်အပေါ် ပထမဦးဆုံးအချိန် ကျွန်တော် သံသယ ဖြစ်လာမိတယ်။ ယခင်က တလိုင်းဆိုရင်မွန်လူမျိုးကိုဘဲ ရည်ညွှန်းတယ်လို့ငယ်စဉ်ဘဝကစပြီး သိလာခဲ့တယ်။ ယခုတော့သံသယ စိတ်နဲ့တလိုင်းစကားလုံးကို အကဲခတ်လိုစိတ်ပြင်းပြင်းပျံ့ဖြစ်ပေါ်လာတယ်။ တလိုင်းဆိုတာမွန်လူမျိုးကို ရည်ညွှန်းတာဟုတ်ရဲ့လား၊ အခြားလူမျိုးတမျိုးကို ရည်ညွှန်းတာရောမဖြစ်နိုင်ဘူးလား၊ သံသယစိတ်တွေ ကျွန်တော် ရင်ထဲမှာတဖွားဖွားဖြစ်လာမိတယ်။ အင်းဝမင်းဓမ္မရာဇဝိပတိလက်ထက်မှာ မွန်လူမျိုးတို့ အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာ အခြေချနေထိုင်ခဲ့ဘူးကြသလား၊ မွန်လူမျိုးတို့နေထိုင်ခဲ့တဲ့နေရာ ဒေသလို့ပြောနိုင်အောင် သမိုင်းသက်သေအထောက်ထားရှိခဲ့ကြသလား၊ အဲဒီဒေသတွေမှာ မွန်လူမျိုးတို့ မြို့ရွာရှိနိုင်လောက်အောင် မြို့တည်နိုင်လောက်အောင်လဲ လူဦးရေများများစားစားရှိနိုင်လို့လား၊ စတဲ့မေးခွန်းတသိတန်းကြီးကို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုမေးပြီး အဖြေထုတ် ကြည့်နေမိတယ်။ အင်းဝမြို့ အထက်နားထိ မွန်လူမျိုးတို့မြို့ရွာတည်ပြီး နေထိုင်တယ်ဆိုတာလဲ တခါဘူးမျှမကြားခဲ့ဘူးပါ။ အဖြစ်နိုင်ဆုံးဆိုရင် မွန်ကုန်သည်တွေအနည်းအကျဉ်းလောက်တော့ရှိနိုင်တယ်။ ဒါကြောင့်ဒီစာပုဒ်မှာပါတဲ့ **အုတ်ဘိုမတ္တရာ အညာ တလိုင်း** စကားကို ကျွန်တော် အလွန်စိတ်ဝင်စားစေခဲ့တယ်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ သမိုင်းစာအုပ်တွေရော မြန်မာဘာသာသမိုင်းစာအုပ်တွေကိုပါ လိုက်လံရှာဖွေ ဖတ်ရှုပြီးမွန်လူမျိုးတို့နေထိုင်ခဲ့တဲ့ကျေးရွာဖြစ်နိုင်တဲ့ အထောက်ထားကို ရှာဖွေခဲ့တယ်။ ကမ္ဘာ့သမိုင်းမြန်မာ့သမိုင်း အထောက်ထားတွေကို လိုက်လံရှာဖွေပြီး တိုက်ဆိုင်ကြည့်လဲ မွန်လူမျိုးတို့ နေထိုင်ခဲ့တဲ့ အထောက်ထားမတွေ့ရဘူး၊ နောက်ဆုံးမှာEdward Harper Parker ရေးသားတဲ့ **Burma** စာအုပ်မှ အောက်ပါ စာပုဒ်ကို သွားတွေ့မှ အနည်းငယ်စိတ်ထဲမှာ ရှင်းလင်းပေါ့ပါးသွားတယ်။

(In such a situation revolt was bound to ensue. It begun in 1740 with a colony of **Gwe Shans** at Okpo near Madaya, not many miles away from the capital. They were discontented because of the exorbitant taxes demanded on their areca

palms. So, under the leadership of a minlaung Gonna-ein, they united with a band of Mon deportees settled at Madaya and drove the Burmese out of the district.)²¹

ဒီစာပုဒ်ကိုမြန်မာဘာသာပြန်လျှင်အောက်ပါအတိုင်းအဓိပ္ပါယ်ရတယ်။

“အဲဒီလိုအခြေနေမှာတော်လှန်ပုန်ကန်မှုတခုဖြစ်ဘို့တာစူးနေတယ်။ ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာ မြို့တော်နဲ့ သိပ္ပံမဝေးတဲ့ ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ နယ်ဒေသ အုတ်ဘိုအနီး မတ္တရာမှာတော်လှန် ပုန်မှုဖြစ်ခဲ့တယ်။ သူတို့ထန်ပင်အပေါ်အခွန်ကောက်ကောက်ခံမှုကို မကျေနပ်ကြဘူး။ ဒါကြောင့် မင်းလောင်းဂုဏ္ဏအိန်ခေါင်းဆောင်မှုအောက်မှစုစည်းညီညွတ်ကြတယ်။ နယ်နှင့်ခံထားရတဲ့မွန်လူမျိုးတအုပ်စုနဲ့ ပူးပေါင်းပြီး အဲဒီနယ်မှာ ရှိနေတဲ့ဗမာတို့ကို မောင်းထုတ် ခဲ့တယ်”

ဒီစာပုဒ်ကိုကြည့်ရင် ၁၇၄၀ ခုနှစ်မှာအင်းဝမြို့တော်နဲ့ သိပ္ပံမဝေးတဲ့မတ္တရာအုတ်ဘိုမှာရှိတဲ့ ကွေ့ရှမ်းတွေကပုန်ကန်တယ်။ အကောက်အခွန် ကောက်ခံတဲ့အပေါ်မကျေနပ်ကြလို့ပုန်ကန်တယ်။ သူတို့ခေါင်းဆောင်ဟာမင်းလောင်း ဂုဏ္ဏအိန်ဖြစ်တယ်။ အဲဒီနယ်ဒေသမှာနယ်နှင့် ခံထားရတဲ့ မွန်အုပ်စုစုစုပူးပေါင်းပြီးပုန်ကန်တယ်လို့ဆိုထားတယ်။ ကွေ့ရှမ်းနှင့်မွန်အုပ်စုလို့ဆိုထားတယ်။ ဒါဆိုကွေ့ရှမ်းနှင့်မွန်လူမျိုးတို့ဟာ လူမျိုးတမျိုးတည်းမဟုတ်ဘူးပေါ့လွင်နေတယ်။ ကွေ့ရှမ်းဆိုတာရှမ်းလူမျိုးကိုရည်ညွှန်းတယ်ဆိုတာလဲရှင်းရှင်းသိလာတယ်။ အဓိကကကြွပုန်ကန်သူဟာမွန်လူမျိုးမဟုတ်ဘူး။ မွန်လူမျိုးဟာနယ်နှင့်ခံထားရတဲ့အုပ်စုတစုလောက်ဘဲပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့တယ်။ မွန်လူထုတွေများများစားစား မြို့ရွာထူထောင် နိုင်လောက်အောင် စစ်ကိုင်းမြို့အနီးနားမှာမရှိနိုင်ဘူးဆိုတဲ့ ကျွန်တော်တွေ့ခေါ်မှုကမှန်ကန်နေတယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာဒေသဟာ ကွေ့ရှမ်း လူမျိုးတို့ နေထိုင်ရာဒေသဖြစ်နေတယ်။ အင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်သူတွေဟာ ရှမ်းလူမျိုးဖြစ်နေတာကို သိရတယ်။ ဒီလောက်အထောက်ထားနဲ့လဲကျွန်တော်ကျေနပ်လို့မရသေးဘူး။ အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာ နေထိုင်တဲ့ လူမျိုးတို့ဟာ ရှမ်းလူမျိုးတွေလို့ခိုင်ခိုင်မာမာ မဆိုရသေးဘူး အခြားသက်သေ အထောက်ထား တွေကိုလဲ ရှာဖွေလေ့လာရပြန်တယ်။

သတင်းစာဆရာဦးသိမ်းမောင်ရေးတဲ့ အလောင်းဘုရား စာအုပ်ကို လေ့လာတဲ့အခါ အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာ နေထိုင်သူတွေဟာ မွန်လူမျိုးမဟုတ်ဘဲရှမ်းလူမျိုးဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရပြန်တယ်။ ဦးသိမ်းမောင်စာအုပ်မှာ ပါတဲ့အချက်တချက်ကို ဒီနေရာမှာထောက်ပြ ချင်ပါတယ်။ စာအုပ်အရဆိုရင်အင်းဝမှာ အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်နေတဲ့မွန်တို့ကို တော်လှန်ပုန်ကန် ကြဘို့အတွက် ဦးအောင်ဇေယျနဲ့ သူ့ညီအစ်ကိုတွေဆွေးနွေးတိုင်ပင်ကြတယ်။ အဲဒီဆွေးနွေးပွဲမှာအုတ်ဘိုမတ္တရာမှာရှိနေတဲ့ အင်အားစု အရေးကိုလဲ ဦးအောင်ဇေယျတို့က တိုင်ပင်ဆွေးနွေးကြတယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီးသတင်းစာဆရာဦးသိမ်းမောင်ရေးသားတဲ့ အလောင်းဘုရား စာအုပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားထားတာကိုတွေ့ရတယ်။

အောင်ဇေယျ။ “မတ္တရာအုတ်ဖိုကကွေ့ရှမ်းတို့အတွက်ကိုတော့မည်သို့စီမံသင့်သလဲ။”^{၂၂}

အထက်ပါစာပုဒ်မှာ မတ္တရာအုတ်ဖိုကကွေ့ရှမ်းလို့တိတိကျကျဆိုထားတယ်။ ဒီနေရာမှာဦးအောင်ဇေယျတို့အုပ်စုကအင်းဝမှာမင်းလုပ် အုပ်ချုပ်နေတဲ့မွန်လူမျိုးကိုတော်လှန်ပုန်ကန်ဘို့အတွက် တိုင်ပင်ကြရင်းမတ္တရာအုတ်ဖိုကကွေ့ရှမ်းတို့အရေးကို ဘယ်လိုသဘောထား ကြမလဲလို့ ဦးအောင်ဇေယျကမေးထားတယ်။ သဘောကအုတ်ဘိုမတ္တရာအင်အားစုကို ရန်သူလိုသဘောထားပြီး တိုက်ခိုက်သွားမလား သို့မဟုတ်မဟာမိတ်အဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး ပူးပေါင်းသွားကြမလားမေးထားတဲ့သဘောဖြစ်တယ်။

ဒီစာပုဒ်ကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့်မတ္တရာအုတ်ဘိုကလူထုအင်အားဟာ မွန်မဟုတ်ဘူးဆိုတာသိရတယ်။ ကြားအင်အားစု ကွေ့ရှမ်းတို့ ဖြစ်နေတယ်။ အဲဒီတော့အင်းဝမှာမင်းလုပ်အုပ်ချုပ်နေတဲ့လူမျိုးဟာမွန်လူမျိုးဖြစ်ပြီး အုတ်ဖိုမတ္တရာမှာရှိတဲ့လူမျိုးကကြားအင်အားစု ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးလို့အတိအလင်းဆိုထားတယ်။ ဒါကြောင့် မွန်လူမျိုးနဲ့မတ္တရာအုတ်ဖိုကကွေ့ရှမ်းတို့ဟာတသီးတခြားဖြစ်တယ် ဆိုတာ သေသေချာချာ ပြောနိုင်လာတယ်။

တခါဒေါက်တာတိုးလှရေးတဲ့ ‘ကုန်းဘောင်ရွှေပြည်’ စာအုပ်စာမျက်နှာ(၅)ကိုလေ့လာတဲ့အခါအောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရပြန်တယ်။

“ဤသို့နိုင်ငံတော်ပြုလဲပျက်စီးလာရခြင်းမှာ ကသည်းတို့ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ကွေ့ရှမ်းနှင့်မွန်တို့ပုန်ကန်ကြခြင်းတို့ကြောင့်ဟု လတ်တလောအကြောင်းအားဖြင့်မြင်သာပေသည်။”

အထက်ပါစာပုဒ်ကိုလေ့လာကြည့်ရင်ကွေ့ရှမ်းနှင့်မွန်တို့ပုန်ကန်ကြခြင်းလို့ဆိုထားတယ်။ ကွေ့ရှမ်းနှင့်မွန်တို့ကိုသီးခြားထင်ထင်ရှားရှားဖော်ပြရေး သားထားတာကိုတွေ့ရတယ်။

အဲဒီတော့ မတ္တရာအုတ်ဖိုမှာ တော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့ ပြည်သူလူထုတွေဟာ ရှမ်းလူမျိုးဆိုတာ သေချာနေတယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာနေထိုင်ကြတဲ့ လူထုတို့ဟာ သမိုင်းအထောက်ထားအရ မွန်လူမျိုးမဟုတ်ဘဲ ရှမ်းလူမျိုးဖြစ်နေတာကို တိတိကျကျပြောလို့ရလာတယ်။

တဖန် Edward Harper Parker ရေးသားတဲ့ Burma စာအုပ်ထဲမှာ အောက်ပါ အတိုင်း ရေးသားထားတာကိုတွေ့ရပြန်တယ်

“Binya Dala gave out publicly that it was his intention to reestablish the Empire of Bureng Naung, and allied himself with the Gwe Shans of Madara (near Ava) with a view of extending his conquests from Prome and Taungu over Burma”²³

²¹ Burma, p. 75

²² ဦးသိမ်းမောင်၏အလောင်းဘုရား၊ စာ- ၂၁၇

²³ Burma/Edward Harper Parker. P. 77

ဒီစာပုဒ်ကိုမြန်မာပြန်သော်

“ဘုရင်နောင်အင်ပါယားကြီးပြန်လည်ထူထောင်ဘို့ဆိုတဲ့ရည်ရွယ်ချက်ကို ဗညားဒလဟာအတိအလင်းထုတ်ဖော် ကျေငြာလိုက်တယ်ပြည်၊ တောင်ငူမှအထက်ဗမာပြည်ကိုတိုးချဲ့အောင်မြင်နိုင်ရေးအတွက်၊ အင်းဝအနီးနားမှာရှိတဲ့မတ္တရာကွေ့ရှမ်းတို့နဲ့ မဟာမိတ်ဖွဲ့တယ်။”

အထက်ပါစာပုဒ်အရအင်းဝကိုသိမ်းပိုက်နိုင်ဘို့အတွက်ဟံသာဝတီမွန်ဘုရင်ဗညားဒလကကွေ့ရှမ်းတို့နဲ့မဟာမိတ်ဖွဲ့ခဲ့တယ်လို့ဆိုထား တယ်။ မွန်နဲ့ကွေ့ရှမ်းတို့ဟာတခြားစီဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရပြန်တယ်။ သမိန်ထောမရှိတဲ့နောက်ပိုင်း၁၇၄၇-ခုနှစ်မှာ **မွန်လူမျိုးဗညားဒလဟာ** ဟံသာဝတီမင်းအဖြစ်ကိုရရှိလာတယ်။မင်းဖြစ်ပြီးတဲ့နောက်မှာဘုရင်နောင်ထူထောင်ခဲ့တဲ့ဟံသာဝတီအင်ပါယာကြီးကိုပြန်လည်ထူထောင်ဘို့ဆို တဲ့မိမိ၏ရည်ရွယ်ချက်ကိုဗညားဒကအတိအလင်းကျေငြာခဲ့တယ်။ အင်းဝအနီးမှာရှိတဲ့ မတ္တရာကကွေ့ရှမ်းလူမျိုးတို့နဲ့မဟာမိတ်ဖွဲ့တယ်။ အထက်ပါသမိုင်းအထောက်ထားတွေကိုကြည့်ရင်အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာ နေထိုင်ကြတဲ့ လူမျိုးတို့ဟာ မွန်မဟုတ်ဘဲ ရှမ်းလူမျိုးဆိုတာ အတိအကျ ပြောနိုင်တယ်။

တဖန်ကျွန်တော်ငယ်စဉ်ရွယ် ကျောင်းသားဘဝမှာ သင်ကြားခဲ့ ရတဲ့သမိုင်းမှာ **ကွေ့ရှမ်း** ခေါင်းဆောင် ဂုဏ္ဏအိန်လိုဘဲ သင်ကြား ခဲ့တာကို အမှတ်ရသေးတယ်။ ကွေ့မွန်ဆိုတာ မသင်ကြားခဲ့ပါ။ အုတ်ဘိုမတ္တရာစစ်ကိုင် အထက်ညာ ဒေသမှာမွန်လူမျိုးတို့နေထိုင်တယ်လို့လဲ တစ်ဘူးမျှမကြားခဲ့ဘူး။ကျွန်တော်ဒီနေရာမှာ အဓိက ငြင်းချက်ထုတ်ချင်တာက အုတ်ဘိုမတ္တရာပုန်ကန်မှုဟာ မွန်လူမျိုးတို့ဦးဆောင်ပြီး တော်လှန်ပုန်ကန်တာ မဟုတ်ဘူး ရှမ်းခေါင်းဆောင် ဂုဏ္ဏအိန်နဲ့ သူရိန်စောတို့ကခေါင်းဆောင်တာဖြစ်တယ်။ ဒီတော်လှန်ရေးမှာ စစ်သုံ့ပန်းအဖြစ် နယ်နင်ခံထားရတဲ့ မွန်လူမျိုးအနည်းစု သာပါဝင်တယ်။ ဒီအချက်ကိုကျွန်တော်တို့ လေးလေးနက်နက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမဲ့ သမိုင်းအထောက်ထားဖြစ်တယ်။

အဲဒီတော့ **ကွေ့လူမျိုး၊ကွေ့တလင်း၊အုတ်ဘိုမတ္တရာကတလင်းတွေ**ဆိုတဲ့စာပုဒ်ဟာ ဘယ်သူ့ကိုအမှန်တကယ်ရည်ညွှန်းနေသလဲ။ တော်လှန်ရေးတရပ်ကို ဦးဆောင်ကြတဲ့ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးကိုရည်ညွှန်းသလားသို့မဟုတ်တော်လှန်ရေးမှာ အနည်းကျဦးသပါဝင်တဲ့မွန်လူမျိုးကို ရည်ညွှန်း သလား၊ စဉ်းစားစရာဖြစ်တယ်။ ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ကို မရည်ညွှန်းဘဲ ပုန်ကန်မှုမှာပါဝင်တဲ့စစ်သုံ့ပန်းမွန်လူမျိုးအနည်းစုကို ဦးစားပေး ရည်ညွှန်းတယ် ဆိုတာဖြစ်နိုင်ပါမလား တလင်းဆိုတာ တော်လှန်ရေးမှာပါဝင်တဲ့မွန်လူနည်းစု တစုကိုရည်ရွယ်တယ်ဆိုတာယုတ္တိမရှိလှဘူး။ တော်လှန်တဲ့ ခေါင်းဆောင် ရှမ်းဂုဏ္ဏအိန် သူရိန်စောတို့ကိုရည်ညွှန်းတာဖြစ်ရမယ်လို့ ကျွန်တော်စိတ်ထဲမှာခိုင်ခိုင်မာမာ ဖြစ်ပေါ်နေမိတယ်။ အင်းဝမင်းကိုတော်လှန်ပုန်ကန်ခဲ့ကြတဲ့အုတ်ဘိုမတ္တရာကကွေ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ တော်လှန်မှုသမိုင်းအချက်အလက်ကို ကျွန်တော်ထပ်မံ လေ့လာ ရှာဖွေကြည့်ပြန်တယ်။ ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့အုတ်ဘိုမတ္တရာပုန်ကန်အုံကြွမှုကိုကျွန်တော်လေ့လာတဲ့အခါ အံ့သြ လောက်အောင် အင်အားကြီးမား နေတာကို တွေ့ရတယ် အခွန်အကောက်အပေါ်မကျေနပ်ကြလို့ ထသောင်းကျန်းတာမဟုတ်ဘူး ဆိုတာသိရတယ်။ ကွေ့ရှမ်းတို့ဘယ်လောက် အင်အား ကြီးမားတယ်ဆိုတာကို အောက်ပါရွှေဘိုနီဒါန်းစာအုပ်မှာရေးသား ထားတဲ့စာပုဒ်ကို လေ့လာရင် သိနိုင်တယ်။

“ကွေ့တို့သည်မြန်မာတပ်ကိုတိုက်ဖျက်၍ရွှေကြက်ယက်တိုင်အောင်ပေါက်ရောက်၏ ငစဉ်ကိုင်တပ်ကိုလည်း တိုက်ပြန် သည်။

ပျက်၍ ဟန်လင်းမှတ်ထံတိုင်အောင်ထိပါးပေါက်ရောက်လေသည်။

ကွေ့တို့သည်မြန်မာတပ်များကို သာမက ကသည်းပြည်သို့ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာသွားသော **ဂါရစ်နာဝိစ်** ကသည်း တပ် များ ကိုလည်း တိုက်ခိုက်သည်။ အဝသို့လာသည့်တရုတ်သံအဖွဲ့နှင့်လည်းတိုက်ခိုက်ကြသည်။ တရုတ်တို့သည် အဝမင်း၏ ရန်သူများကိုသုတ်သင် ရှင်းလင်းပေးခဲ့ရမည်ဟု မိမိတို့အရှင်သခင် တရုတ် ဧကရာဇ်မင်းမြတ်က မှာလိုက်ကြောင်း ဖြင့်ပြောဆို၍ မတ္တရာဘက်သို့ကူးကာကွေ့တို့ကိုတိုက်လေသည်။ တရုတ်အဖွဲ့၏ဗိုလ်ပါအင်အားမှာ တထောင်ခန့်ရှိသည်။ ကွေ့တို့နှင့်တိုက်ရာတွင်တရုတ်တို့အရေးနိမ့်၍ဆုတ်ခွာခဲ့ရလေသည်။ ကွေ့တို့သည် အဝပျက် ပြီးနောက် အလောင်းမင်း တရားကြီးလက်ထက်သို့တိုင်အောင် ဆက်လက်၍ ပုန်ကန်သောင်းကျန်း နေကြဆဲ ဖြစ်လေ သည်။”^{၂၄}

ဒီစာပုဒ်ကိုလေ့လာရင်ကွေ့ရှမ်းတို့အင်အားကိုခန့်မှန်းယူနိုင်တယ်။ အင်းဝကအရှုံးပေးလက်မြောက်ထားနေရတဲ့ကသည်းသောင်းကျန်းသူ တွေကိုတောင်ကွေ့ရှမ်းတို့ကတိုက်ထုတ်နိုင်ခဲ့တယ်။ အင်းဝမင်းဖိတ်ခေါ်မှုအရတရုတ်ပြည်ကလာရောက်ကူညီတဲ့ တရုတ်တပ်တို့ကိုလဲ အနိုင်တိုက်နိုင်ခဲ့တယ် အတိအလင်း ဆိုထားတယ်။ အင်းဝပျက်ပြီးနောက် ဦးအောင်ဇေယျ လက်ထက်မှာတောင် ဆက်လက်တော်လှန် ပုန်ကန်နေသေးတယ်လို့ ဆိုထားတယ်။ ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ အင်းအားဘယ်လောက်ကြီးမားတယ်ဆိုတာကိုခန့်မှန်းနိုင်ပါတယ်။ တဖန်အုတ်ဘိုမတ္တရာက ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ပုန်ကန်မှု အင်းအားအထောက်ထားကို မှန်နန်းရာဇဝင်မှာ ကျွန်တော်ရှာဖွေကြည့်ပြန်တယ်။ မှန်နန်းရာဇဝင်မှာ တရုတ်သံကိုယ်စားလှယ်အင်အားဟာ(၅၀၀၀)ကျော်ပါတယ်လို့ရေးသားထားတယ်။ ဒီလောက်များပြားတဲ့အင်အားကိုလဲ ကွေ့ရှမ်းတို့က တိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့တယ်လို့ရေးသားတာကိုတွေ့ရတယ်။ မှန်နန်းရာဇဝင်သမိုင်းမှာ ရေးသား ထားတဲ့ တရုတ်သံကိုယ်စားလှယ် အကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရတယ်။ ၊

“တရုတ်ဥတည်မင်းကသံစေလွှတ်ခြင်းအကြောင်း”

²⁴ ရွှေဘိုနီဒါန်း။စာ-၂၄

“အရုပ်(တရုပ်)နှင့်

မိတ်သဟာယဖြစ်မည်အကြောင်းကိုသူရဲဒွန်တာရဲတို့နှင့်

လူပေါင်းငါးထောင်ကျော်ရောက်လာသည်တွင်

မနောရမ္မဥယျာဉ်ကနေစေ၍အတွေ့ခံတော်မူသည်။တရုပ်တို့လည်း**ကွေ့တလှိုင်း**တို့ရိုင်းပြသည်ကိုဘမ်းဆီးလိုကြောင်းနှင့်လျှောက်လျှင်ကိုယ်တို့သခင်ကစစ်ကူမစေ၊ မိတ်ဖြစ်ကြောင်းကိုသာစေချေသည်။ စစ်တိုက်မခိုင်းသင့် အမိန့်တော်ရှိသည်ကို

သူရဲဒွန်တာရဲ^{၂၅}တို့ ကလည်းကျွန်တော်တို့ကိုစစ်တိုက်မစေသော်လည်း အရှင်ရန်သူတော်သည် ကျွန်တော်တို့အရှင်ရန်သူတော်ပင်ဖြစ်သည်ဆို၍လူငါး ထောင်ကျော်နှင့်**ကွေ့တလှိုင်း**တို့ကိုတိုက်သည်။

အရေးမရလျှင်သံဘက်ခန့်၍သူရဲဒွန်တာရဲတို့ကိုတရုပ်ပြည်သို့ပြန်သွားစေ၏။”^{၂၆}

ဒီစာပုဒ်ကိုရှင်းရှင်းလင်းလင်းနားလည်အောင်ရေးသားရမည်ဆိုရင်အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်တယ်။

“လူပေါင်း(၅၀၀၀)ကျော်ပါတဲ့တရုတ်မဟာမိတ်အဖွဲ့တဖွဲ့ မိတ်ဆက်ရန်အင်းဝကိုရောက်လာတယ်။ မနောရမ္မဥယျာဉ်မှာနေစေပြီး အင်းဝမင်းက တွေ့ဆုံတယ်။ တရုတ်မဟာမိတ်အဖွဲ့က **ကွေ့တလှိုင်း**တို့ကရိုင်းပြနေတာကိုသူတို့က ဖမ်းဆီးပေးလိုကြောင်း အင်းဝမင်းကို တောင်းဆိုတယ်။ ဗမာဘုရင်အင်းဝမင်းကယခုမင်းတို့လာတာဗမာနဲ့မဟာမိတ်ဖွဲ့ဘို့ဖြစ်တယ် မင်းတို့သခင်တရုတ်မင်းမြတ်ကလဲ စစ်တိုက်ပေးဘို့မစေခဲ့ဘူး၊ မဟာမိတ်ဖွဲ့ရန်သာစေလွှတ်ခဲ့တယ်၊ဒါမို့မတိုက်ဘို့အမိန့်ရှိလိုက်တယ်။ ဒါပေမဲ့တရုတ်ချစ်ကြည်ရေးကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကဤသို့ပြန်ပြောသည်။

‘ဗမာဘုရင်မင်းကိုကူညီ တိုက်ပေးဘို့ တရုတ်မင်းမြတ်ကမစေခဲ့တာမှန်ပေမဲ့ ဗမာဘုရင်ရဲရန်သူဟာ တရုတ်ဘုရင် ဧကရာဇ်မင်းရဲရန်သူ ဖြစ်တယ်’လို့ပြန်ပြောပြီး တရုတ်ချစ်ကြည်ရေးကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တို့က လူပေါင်း(၅၀၀၀)ကျော်တို့နဲ့**ကွေ့တလှိုင်း**တို့ကိုသွားတိုက်တယ်။ အရေးရှုံးနိုင်တယ်။ ဗမာနဲ့ဖိတ်ဖွဲ့ပြီးနောက်တရုတ်ပြည်သို့ ပြန်သွားတယ်” လို့ ရေးသားထားတာကိုတွေ့ရတယ်။

ဗမာမင်းကိုကူညီတိုက်ခိုက်ပေးဘို့အတွက် တရုတ်သံကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကိုတရုတ်မင်းဧကရာဇ်ကမစေခဲ့လို့ မှန်နန်းရာဇဝင်သမိုင်းမှာ ရေးသားထားတယ်။ ဗမာမင်းကလဲကူတိုက်ပေးဘို့လဲအမိန့်မရှိဘူး ဒါပေမဲ့တရုတ်သံကိုယ်စားလှယ်တို့က သူတို့ဘာသာသူသဘောနဲ့ အုတ်ဘိုမတ္တရာက ကွေ့ရှမ်းတို့ကိုသွားရောက်တိုက်ခိုက်ချေမှန်းတယ်လို့ဆိုထားတယ်။ မှန်နန်းရာဇဝင်သမိုင်းမှာပါတဲ့အချက်လက်နဲ့ ရွှေဘိုနိဒါန်းစာအုပ်မှာ ပါတဲ့အချက်လက်တို့ဟာတခုနဲ့တခု ကွာခြားနေတာကိုလေ့လာတွေ့ရှိရတယ်။ ရွှေဘိုနိဒါန်းစာအုပ်မှာတရုတ်မင်း ဧကရာဇ်ကဗမာမင်းရဲရန်သူကိုတိုက်ခိုက်ချေမှန်းပေးဘို့အမိန့်ပါခဲ့တယ်လို့ သံကိုယ်စားလှယ်ကပြောပြီး အုတ်ဘိုမတ္တရာဘက်ကူးပြီး **ကွေ့ရှမ်း**တို့ကို တိုက်ခိုက်တယ်လို့ပါတယ်။ ရွှေဘိုနိဒါန်းစာအုပ်မှာပါတဲ့အောက်ပါအချက်ကထောက်ခံနေတယ်။

‘တရုတ်တို့သည်အဝမ်း၏ရန်သူများကိုသုတ်သင်ရှင်းလင်းပေးခဲ့ရမည်ဟု မိမိတို့အရှင်သခင်တရုတ် ဧကရာဇ်မင်းမြတ်ကမှာလိုက်ကြောင်း ဖြင့်ပြောဆို၍မတ္တရာဘက်သို့ကူးကာကွေ့တို့ကိုတိုက်လေသည်’ ဒီအပုဒ်ကိုကြည့်ရင်တရုတ်ဧကရာဇ်မင်းမြတ်က မှာလိုက်လို့ကွေ့တို့ကို သွားရောက်တိုက်ခိုက်တယ်လို့ပါရှိထားတယ်။ မှန်နန်းရာဇဝင်မှာတိုက်ခိုက်ဘို့အမိန့်တော်မရှိတဲ့အတွက်မတိုက်ရန်အင်းဝမင်းတားတယ်လို့ မှတ်တမ်းတင်ရေးသားထားတယ်။တဖန်တရုပ်စစ်သားလူအင်အားနဲ့ပတ်သက်ပြန်လဲစာအုပ်နှစ်အုပ်မှာအရည်တွက်တူညီမှုမရှိကြပြန်ဘူး။ ရွှေဘိုနိဒါန်းမှာတရုတ်တပ်အင်အား(၁၀၀၀)ခန့်လို့ဖော်ပြထားပြီး မှန်နန်းရာဇဝင်သမိုင်းမှာတရုတ်တပ်အင်အား(၅၀၀၀) ကျော်လို့ဖော်ပြ ထားတာကိုတွေ့ရတယ်။

ကျွန်တော်အနေနဲ့စဉ်းစားမိတဲ့ အချက်ကချစ်ကြည်ရေးတရုတ်သံအဖွဲ့ဟာတပ်အင်အား(၅၀၀၀)နဲ့လာဘို့လိုသလား၊ ဒီလောက်အင်အားနဲ့ လာနိုင်ပါ့မလား၊အင်းဝမင်းကိုတောင်ဖြုတ်ချနိုင်တဲ့စစ်အင်အားဖြစ်နေတယ်။

တရုတ်ချစ်ကြည်ရေးအဖွဲ့အနေနဲ့သူတို့ရဲ့တရုတ်ဘုရင်မင်းဧကရာဇ်ကစစ်ကူတိုက်ပေးဘို့အမိန့်မပါခဲ့ဘဲ ကွေ့ရှမ်းတို့ကို တိုက်တယ်ဆိုတာ ဖြစ်နိုင်ပါ့မလား၊ နောက်တော့အင်းဝမင်းကလဲစစ်ကူတိုက်ပေးဘို့ တရုတ်သံကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကိုမပြောဘူး၊မတိုက်ဘို့သာပြောတယ်။ တရုတ် ဧကရာဇ်မင်းကမစေတဲ့အတွက် **ကွေ့တလှိုင်း**ကိုမတိုက်သင့်ဘူးလို့ အင်းဝမင်းကအမိန့်တော်ရှိလိုက်တယ် လို့မှန်နန်းရာဇဝင်မှာ ရေးသား ထားတယ်၊ဒါပေမဲ့တရုတ်သံကိုယ်စားလှယ်တို့ကအင်းဝမင်းရဲ့အမိန့်ကိုလဲနာမခံဘူး၊ တရုတ်မင်းရဲ့အမိန့်လဲမပါတဲ့နဲ့ **ကွေ့တလှိုင်း**တို့ကို သူတို့ဘာသာသူတို့ သွားရောက် တိုက်တဲ့ သဘောဆိုထားတယ်။ ရွှေဘိုနိဒါန်းစာအုပ်မှာတရုတ်မင်းဧကရာဇ်ကအင်းဝမင်းရဲရန်သူကို တိုက်ခိုက်ချေမှန်းပေးရမယ် အမိန့်ရှိလိုက်လို့တရုတ်ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တို့ကကွေ့တို့ကိုသွားရောက်တိုက်တယ်လို့ဆိုထားတယ်။ ဒီသမိုင်း စာအုပ်နှစ်အုပ်မှာ ပါတဲ့ အချက်ဟာတခုနဲ့တခုမတူညီဘဲကွာဟနေတာကိုတွေ့ရတယ်။ဘယ်သမိုင်းအချက်ကဖြစ်နိုင်ပြီး ဘယ်သမိုင်းစာအုပ်က အချက်ဟာ မဖြစ်နိုင်ဘူးဆိုတဲ့အချက်ကို ကျွန်တော်သုံးသပ်ကြည့်နေမိတယ်။ အောက်ပါမေးခွန်းများကိုလဲ ကိုယ့်ဟာကိုယ်မေးကြည့် နေမိတယ်။

- (၁) ချစ်ကြည်ရေးအတွက်လာတဲ့တရုတ်မဟာမိတ်ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ဟာ လူပေါင်း(၅၀၀၀)ကျော်ကျော်ကြီးမားတဲ့အင်အားနဲ့ လာပါ့မလား၊ (ချစ်ကြည်ရေးသံကိုယ်စားလှယ်လာရင်စစ်အင်အားအမြောက်များနဲ့လာစရာမလိုဘူး၊ တရုတ်ဗမာ နယ်စပ် ဒေသမှာ နယ်စပ် စောင့်တပ်တွေနှစ်ဖက်လုံးမှာရှိတယ်။ မည်သည့်ဘက်ကသံကိုယ်စားလှယ်ဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ လာရင် အင်အား

²⁵ ‘သူရဲဒွန်တာရဲ’ ဆိုတာတရုတ်ချစ်ကြည်ရေးကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကိုဆိုလိုတယ်

²⁶ မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီး၊တတိယတွဲ။စာ-၃၉၄-၃၉၅

အမြောက်များနဲ့လာစရာမလိုဘူး

နယ်စပ်စောင့်တပ်တို့က

သံကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ရဲ့လုံခြုံမှုနဲ့ ခရီးသွားရေးလာရေး ကိစ္စတို့ကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးရတယ်။)

(၂) ချစ်ကြည်ရေးအဖွဲ့ကသူတို့ရဲ့ဘုရင်မင်းမြတ်ရဲ့အမိန့်မပါဘဲတိုက်ခိုက်တယ်ဆိုတာဖြစ်နိုင်ပါ့မလား၊

(၃) အင်းဝမင်းကမတိုက်ဘို့အမိန့်ရှိလိုက်သော်လဲတရုတ်သံအဖွဲ့ကသူတို့ဘာသာသူတို့ သွားတိုက်တယ်ဆိုတာဖြစ်နိုင်ပါ့မလား

စတဲ့မေးခွန်းတွေကိုကျွန်တော်ဘာသာကျွန်တော်မေးပြီး အဖြေထုတ်ကြည့်နေမိတယ်။ တိကျတဲ့အဖြေဆိုလို့ ဘာတခုမှမရနိုင်ဘဲ မတင်မကျနဲ့စိတ်ထဲမှာလိပ်ခဲတင်းလင်းဖြစ်နေမိတယ်။ ဖြစ်နိုင်မဖြစ်နိုင်ဝေခွဲမရဖြစ်နေမိတယ်။ ကမ္ဘာ့သမိုင်းစာအုပ်တွေကိုရှာဖွေဖတ်ရှုပြီး အထောက်ထားတွေကို လိုက်လံရှာဖွေကြည့်ရှုရပြန်တယ်။

ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး Edward Harper Parker ရေးသားတဲ့ Burma စာအုပ်မှာပါတဲ့မှတ်တမ်းကိုလေ့လာကြည့်တော့မှ ကျွန်တော်စိတ်ထဲမှာ မရှင်းလင်းဖြစ်နေတဲ့အမေးတွေရဲ့အဖြေကိုရတော့တယ်။ Edward Harper Parker ကအောက်ပါအတိုင်း ရေးသား ထားတယ်။

“The King of Burma had sent envoys to the ‘Emperor of China, representing the great danger “which then threatened his kingdom, and asking for support. In reply to his appeal two Chinese and Manchu officers arrived at capital with an escort of one hundred horsemen and a thousand foot. They suggested that an attack should be made on the Talaing stockade a Madara. This was done, and as it failed, the Chinese officers retired without making any promise of assistance.”

အထက်ပါစာပုဒ်ရဲ့အဓိပ္ပါယ်ကိုရှင်းလင်းအောင်ရေးသားရရင်အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်တယ်။

“ဗမာဘုရင်ဟာတရုတ်ဘုရင်မင်းမြတ်ဆီသို့သံသမန်စေလွှတ်ပြီး အကူညီတောင်းတယ်။အင်းဝနိုင်ငံမှာကြီးမားတဲ့ အန္တရာယ်ကျရောက် နေပြီး နိုင်ငံတော်ကိုခြိမ်းခြောက်နေတယ်။အကူညီပေးဘို့ဖြစ်တယ်။ အကူညီတောင်းဆိုလာတဲ့အပေါ်တုန်းပြန်တဲ့အနေနဲ့တရုတ်မင်းကလဲ အင်းဝဗမာ ဘုရင်ကိုကူညီဘို့အတွက်တရုတ်အရာရှိ(၂)ဦးနှင့် မန်ချူးအရာရှိများစေလွှတ်သွားတယ်။ သူတို့နဲ့အတူမြင်းစီးစစ်သား(၁၀၀)နဲ့ ခြေလျင်တပ်သား(၁၀၀၀)ပါလာတယ်။သူတို့ကမတ္တရာမှာရှိတဲ့တလင်းစခန်းကိုတိုက်ဘို့အကြံပြုတယ်။ မတ္တရာစခန်းကိုသွားရောက်တိုက်တယ်။ မအောင်မြင်ဘူးရှုံးနိမ့်သွားတယ်။ တရုတ်အရာရှိနဲ့စစ်သားတွေလဲနောက်ဆုတ်သွားပြီးတရုတ်ပြည်သို့ပြန်သွားတယ်။ နောက်ထပ်အကူညီ ပေးဘို့လဲ ဘာတခုမှ ဂတိမပေးတော့ပေ” လို့ဆိုထားတယ်။

ဒီစာအုပ်မှာပါတဲ့အချက်အရဆိုရင်ဗမာမင်းက အကူညီတောင်းလို့ တရုတ်မင်း ကေရာဇ်က တရုတ်စစ်ဗိုလ်ချုပ်နဲ့ စစ်သားတွေကိုစေလွှတ် လာတာဖြစ်တယ်လို့ဆိုထားတယ်။ ဗမာမင်းရဲ့ရန်သူကို တိုက်ခိုက်ချေမှုန်း ပေးရမယ်လို့ အမိန့်ပါခဲ့လို့ကျွေးလူမျိုးတို့ကို သွားရောက်တိုက်ခိုက် ခဲ့တာဖြစ်တယ်ဆိုတာအတိအလင်းဆိုထားတယ်။ကျွန်တော်အဖြေထုတ်လို့မရဖြစ်နေခဲ့တဲ့မေးခွန်းတွေရဲ့အဖြေကိုအခုမှဘဲ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိရတော့တယ်။ အဲဒီတော့မှန်နန်းရာဇဝင်သမိုင်းမှာ တရုတ် သံကိုယ်စားလှယ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး မှားမှားယွင်းယွင်း ရေးသားထားတာကို တွေ့ရတယ်။ ဗမာဘုရင်မင်းနဲ့ဗမာမိတ်ဖွဲ့ဘို့အတွက် လာတဲ့တရုတ်ချစ်ကြည်ရေးအဖွဲ့မဟုတ်ဘဲ ဗမာမင်းကအကူညီတောင်းလိုက်လို့ တရုတ်ဘုရင်မင်းကေရာဇ်ကစစ်မစ်ရှင်တဖွဲ့လွှတ်လိုက်တယ်။ ဗမာမင်းရဲ့ရန်သူကိုလာရောက်ကူညီတိုက်ပေးခဲ့စစ်မစ်ရှင်အဖွဲ့တဖွဲ့ ဖြစ်နေတာ ကိုတွေ့ရတယ်။

မှန်နန်းရာဇသမိုင်းမှာပါတဲ့အချက်ကဘာကိုပြနေသလဲဆိုရင် ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ဂုဏ်သိက္ခာကိုဖုံးဖိတဲ့သဘောနဲ့မမှန်မကန်ရေးသားထားတာကို တွေ့ရတယ်။ပြည်တွင်းရန်သူကိုတိုက်ခိုက်ဘို့အတွက် တိုင်းတပါးစစ်အင်အားကိုအကူညီတောင်းရတယ်ဆိုရင် ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ဂုဏ်သိက္ခာ ထိခိုက်စေနိုင်တယ်။ ဒါမို့အမှန်ကိုမရေးရဲကြဘဲ၊ လုပ်ကြံတဲ့ဇာတ်လမ်းနဲ့ရေးသားလာတာဖြစ်တယ်။ သက်သက်မဲ့လုပ်ကြံရေးသားတဲ့သမိုင်းဖြစ် တယ် ဗမာ့သမိုင်းကိုဖတ်ရှုတဲ့အခါဒါမျိုးတွေအများအပြားလုပ်ကြံရေးသားထားတာတွေကိုတွေ့ရတယ်။ မဟုတ်တဲ့နေရာမှာအဟုတ်ရေး၊ မရှိတဲ့ နေရာမှာအရှိ ပေါ်ပြပြီးရေးသားတာမျိုးသမိုင်းကိုဖတ်ရှုတဲ့အခါတွေ့ရတတ်တယ်။ အမျိုးသားဂုဏ်ကိုဖိထားတဲ့အနေနဲ့ အမျိုးမျိုး ပြင်ဆင် ရေးသားတာမျိုး ယုတ္တိမတန်လုပ်ကြံဇာတ်လမ်းတွေဖန်တီးပြီးရေးသားကြတာမျိုးကိုတွေ့ရတယ်။ အမှန်ကိုဖျောက်ဖျက်ပြီး မိမိတို့ စိတ်ကြိုက်ပြန်လည်ရေးတတ်ကြတယ်။ အဲဒီလိုမမှန်မကန်ရေးသားမှုကြောင့် မှားယွင်းချက်တွေ ချွတ်ချော်မှုတွေ ဗမာသမိုင်းမှာ အများအပြား တွေ့ရတတ်တယ်။ဘာကိုပြနေသလဲဆိုရင်ဗမာပဒေသရာဇ်မင်းတို့ရဲ့အလိုကျသမိုင်းရေးသားတဲ့သူတွေဟာ မိမိရဲ့ခါးဝတ်လုံချည်ပုဆိုးကလေးနဲ့ ဦးခေါင်းကိုလုံဘို့ကြိုးစား ဖုံးဖိရင်း ဖင်ပေါ်နေတဲ့မိမိရဲ့အဖြစ်ကိုမသိဘဲ ဖြစ်နေကြတယ်။

ဒီနေရာမှာစကားစပ်ပြီးပြောစရာ အကြောင်းချက်တရပ်ရှိတယ်ဦးအောင်ဇေယျဟာ ဟံသာဝတီမွန်တို့ကိုပုန်ကန်ဘို့အတွက် တရုတ်မင်း ကေရာဇ်ထံမှာ အကူညီတောင်းခဲ့သေးတယ်။ ၁၇၅၄-ခုနှစ်မှာ ဦးအောင်ဇေယျဟာသူ့ကိုယ်သူတရုတ်မင်းရဲ့မင်းမျိုးမင်းနွယ်ဖြစ်တယ် သူဟာတရုတ် (T'an)(တန်မင်းဆက်)မှ (Yung-Yu) (ယောင်ယုမင်း) ရဲ့မျိုးဆက်လို့ဆိုပြီး တရုတ်ကေရာဇ်မင်းထံမှအကူညီတောင်းတယ်။ နာမည်လဲ တရုတ်နာမည် (Yung Tsih-ya), (ယောင်စီယု) နဲ့ အကူညီတောင်းတယ် အင်းဝမှာစိုးမိုးအုပ်ချုပ်နေတဲ့မွန်တို့ကို ပုန်ကန်ဘို့အတွက် စစ်အကူညီ တောင်းတယ် လက်ဆောင် ပစ္စည်းများနဲ့ ကိုယ်စားလှယ်စေလွှတ်ပြီး တရုတ်မင်းကေရာဇ်ထံပါးမှာ

တောင်းခဲ့တယ်။ နောက်တော့ ဦးအောင်ဇေယျဟာအင်္ဂလန်ကကျော့ဘုရင် (George III) ဆီကိုလွဲစာရေးပြီးအကူညီတောင်းတယ်။^{၂၇} ဒီသမိုင်းအချက်တွေကိုဗမာသမိုင်းဆရာတို့ကဖုံးကွယ်ထားလိုက်တယ်။ ဒါမို့ဗမာသမိုင်း စာအုပ်ကိုဖတ်ရှုလေ့လာတဲ့အခါ မျက်စိကျယ်ကျယ် ဖွင့်ထားဘို့လိုတယ်လို့ ကျွန်တော်အကြံပြုလိုပါတယ်။ ဗမာသမိုင်း စာအုပ်တွေ အကြောင်းကိုပြောရင် ကုန်ဆုံးနိုင်ဘွယ်မရှိတော့ဘူး။ ဒါမို့၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာအင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်ကြတဲ့ ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ အကြောင်းကိုဘဲ ကျွန်တော်ဆက်လက်တင်ပြသွားမှာဖြစ်တယ်။

အထက်ပါကျွန်တော်တင်ပြခဲ့သမိုင်းအထောက်ထားတွေသက်သေတွေအချက်လက်တွေအားလုံးတို့ကို အသေအချာလေ့လာကြည့်ရင် အုတ်ဘိုမတ္တရာမှာ နေထိုင်ကြတဲ့ပြည်သူလူထုဟာ မွန်လူမျိုးမဟုတ်ဘဲရှမ်းလူမျိုးဖြစ်တယ်ဆိုတာ ငြင်းချက်ထုတ်စရာမရှိလောက်အောင် ခိုင်မာနေတယ်။ ယုံမှားသံသယကင်းကင်းရှင်းရှင်းကောက်နုတ်ချက်ထုတ်လို့ရတယ်လို့ကျွန်တော်ပြောချင်တယ်။ ဒီနေရာမှာ ကျွန်တော်တို့ အလေးနက်ထည့်စဉ်းစားရမဲ့ အချက်ကတလှိုင်းဆိုတာ ဘယ်သူ့ကိုဦးတည်ရည်ညွှန်းသလဲ။ အင်းဝမင်းကိုတိုက်ခိုက်ချေမှုန်းပြီး အာဏာရယူ နိုင်လောက်အောင်အင်အားကြီးမာတဲ့ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးကိုရည်ညွှန်းသလားသို့မဟုတ် တော်လှန်ရေးမှာပါဝင်တဲ့စစ်သုံ့ပန်း အနည်းကျဦးလောက် ဖြစ်တဲ့မွန်လူမျိုးကိုဦးစားပေးရည်ညွှန်းသလားဆိုတဲ့အချက်ဘဲဖြစ်တယ်။ စစ်သုံ့ပန်းလူနည်းစုလောက်ဘဲ ပါဝင်ခဲ့တဲ့မွန်လူမျိုးကို ရည်ညွှန်း တယ်ဆိုတဲ့အချက်ဟာယုတ္တိမရှိဘူးလို့ဝေဖန်နိုင်ဘူးလို့ကျွန်တော်ခိုင်ခိုင်မာမာပြောချင်လာတယ်။ တလိုင်းစကားလုံးဟာတော်လှန်ရေးမှာရှေ့ဆောင်ပါဝင်ခဲ့တဲ့ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးထုကြီးကိုရည်ညွှန်းတာဖြစ်ရမယ်လို့ကျွန်တော်အခိုင်မာယူဆလိုက် တယ်။ ကျွန်တော်ရဲ့ယူဆချက်ကိုထောက်ခံနေတဲ့သမိုင်းအချက်တွေအမြောက်များရှိပါသေးတယ်။ အင်းဝနိုင်ငံမပျက်မီတိုင်းပြည်အခြေနေ အလွန်ဆိုးဝါး ယိုယွင်းနေတဲ့အချိန်မှာဖြစ်ပေါ်တည်ရှိနေတဲ့ နိုင်ရေးစစ်ရေး အင်အားအနေထားကို ထပ်မံလေ့လာကြည့်ရင် အထက်ပါ ကျွန်တော်ပြောခဲ့တဲ့အမြင်ဟာမှန်ကန်တယ်ဆိုတာ ပိုမိုထင်ထင် ရှားရှားသိနိုင်တယ်။ အင်းဝနိုင်ငံတော်မှာ အခြေနေယိုယွင်း ပျက်ဆီးလာတဲ့အချိန်မှာ နိုင်ငံတော်အာဏာကို လုယူနိုင်တဲ့အင်အားစုသုံးစု ရှိတယ်လို့ ဒေါက်တာတိုးလှရဲ့ကုန်းဘောင်ရွှေပြည်စာအုပ် မှာအောက်ပါအတိုင်းရေးသားထားတယ်။

(ယင်းတို့တွင်အလားလာအကောင်းဆုံးတို့မှာအခြေအနေကိုစောင့်ကြည့်နေသူလည်းအများပင်ရှိလေသည်

- (၁) ဗညားဒလဦးဆောင်သောဟံသာဝတီအင်အားစု
- (၂) ဂုဏ္ဏအိမ်ဦးဆောင်သောမတ္တရာအင်အားစု
- (၃) အလောင်းမင်းတရားဦးဆောင်သောရွှေဘိုအင်အားစု တို့ပင်ဖြစ်ကြလေသည်။လတ်တလောအခြေအနေကိုကြည့်လျှင် ဟံသာဝတီအင်အားစုသည် အင်အားအကြီးမားဆုံးဖြစ်၏။ အင်းဝမင်းနှင့်တကွရာဇဌာနီကိုပါ သိမ်းပိုက်ထားနိုင် သူများဖြစ်ကြ၏။ ရှမ်းပြည်ကိုကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသောမတ္တရာ အင်အားစုတို့အင်အားသည်လည်း မသေးငယ်လှချေ။ အင်းဝမင်း၏တပ်များပင် မချေမှုန်းနိုင်သောအနေအထားတွင်ရှိပါသည်။ ယင်းတို့နှင့်နှိုင်းစာလျှင် အလောင်းမင်းတရား၏ အင်အားမှာအသေးငယ်ဆုံးပင်ဖြစ်၏။)^{၂၈}

ဒီစာပုဒ်ကိုထောက်ရင်အင်းဝနိုင်ငံကိုခြိမ်းခြောက်နိုင်တဲ့အင်းအားစုသုံးစုရှိတယ်။ ပထမဟံသာဝတီနိုင်ငံကဗညားဒလအင်အားစု၊ ဒုတိယ အင်အားစုကရှမ်းပြည်ကို ကျောထောက်နောက်ခံပြုတဲ့မတ္တရာအင်အားစု တတိယအင်အားစုဦးအောင်ဇေယျတို့အင်အားစုရှိတယ်။ ဒီအင်အားစုတို့ဟာမင်းနေပြည်တော်အာဏာကိုသိမ်းပိုက်ယူနိုင်ကြတဲ့အင်အားစုတွေဖြစ်ကြတယ်ဆိုထားတယ်။ ရှမ်းပြည်ကိုကျောထောက် နောက်ခံပြုထားတဲ့မတ္တရာအင်အားစုလို့ဆိုထားတယ်။ ရှမ်းပြည်ကိုကျောထောက်နောက်ခံပြုတယ်ဆိုတဲ့ပုဒ်ကိုကြည့်ရင်အုတ်ဘိုမတ္တရာ အင်အားစုဟာရှမ်းလူမျိုးဘဲဖြစ်နိုင်စရာရှိတယ်။ မွန်လူမျိုးဖြစ်နိုင်စရာအကြောင်းလုံးဝမရှိနိုင်ဘူး။ ရှမ်းပြည်ကိုကျောထောက်နောက်ခံပြုတယ် ဆိုရင် ရှမ်းလူမျိုးဘဲဖြစ်နိုင်တယ်။ တဖန်ဒီမတ္တရာအင်အားစုကိုအင်းဝမင်းကတောင်မချေမှုန်းနိုင်ခဲ့ဘူးလို့ဆိုထားတယ် ဒါကိုကြည့်လျှင် ဟံသာဝတီမွန်တို့ အင်အားကတခြား ရှမ်းပြည်ကို ကျောထောက် နောက်ခံထားတဲ့မတ္တရာဂုဏ္ဏအိမ်တို့အင်အားစုတို့ဟာ တခြားဖြစ်တယ် ဆိုတာ ထင်ရှားနေတယ်။ တအင်အားစုနဲ့ တအင်အားစုမတူကွဲပြားခြားနားတယ်ဆိုတာသိသာနိုင်တယ်။ ရှမ်းပြည်ကိုအားပြုထားတဲ့ ကွေ့ရှမ်းတို့ အင်အားဟာအလွန်ကြီးမားတယ် တိုင်းပြည်ရဲ့ အာဏာကို သိမ်းပိုက်ပြီးမင်းဆက်ထူထောင်နိုင်မဲ့ အခြေမှာရှိနေတယ်ဆိုတာ ထင်ရှားတယ်။

ဒါမို့အခွန်အတုတ်ကောက်ခံအပေါ်မကျေနပ်လို့တော်လှန် ပုန်ကန်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်အပေါ်မှာလဲ ကျွန်တော်သံသယဖြစ်မိပြန်တယ်။ ဒီကိစ္စဟာသာမန်အခွန်အတုတ်ကိစ္စကြောင့်လို့မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ဒီလောက်အင်အားကြီးမားတဲ့ အုတ်ဘိုမတ္တရာကလူတွေရဲ့ အံ့ကြွမှုဟာ နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်တခုခုတော့ရှိရမယ်။ အင်းဝမှာရှမ်းလူမျိုးအာဏာပြန်လည်ထူထောင်ဘို့ နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်ရှိရမယ်လို့ ကျွန်တော်

²⁷ Burma/ Edward Harper Parker, p. 83
²⁸ ဒေါက်တာတိုးလှ၏ ‘ကုန်းဘောင်ရွှေပြည်’၊ စာ ၁၂။

ထင်မြင်မိတယ်။

ဒါပေမဲ့ဒီအချက်ကိုဗမာဘုရင်ကပုံးကွယ်ပြီးအထင်မြင်သေးသွားအောင် အခွန်တုတ်ကြောင့် သောင်းကျန်း လာကြတယ်လို့ သာမန်လောက်ဘဲမှတ်တမ်းတင်လိုက်တာဖြစ်နိုင်တယ်လို့ကျွန်တော်ကတွက်ဆလိုက်တယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ရရင်ယနေ့ အမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေးအတွက်လက်နက်ကိုင် တော်လှန်နေကြတဲ့ မွန်ကရင်၊ရခိုင်၊ရှမ်း၊ကယား ကချင်၊ချင်းတို့ကိုလဲ နိုင်ငံတကာက အထင်သေးသွားအောင် ဒါးမြဲအုပ်စုသူခိုးအုပ်စုသူပုန်တွေလို့ ကမ္ဘာမှာလိုက်လံဝါဒဖြန့်နေတာကို ထောက်ထားရင်သိနိုင်ပါတယ်။ အုတ်ဖိုမတ္တရာမှာရှိတဲ့ရှမ်းလူမျိုးတို့၏အမျိုးသားတော်လှန်ပုန်ကန်မှုကိုသေးတိမ်သွားအောင်လုပ်ကြံပြီး အကောက်ခွန်အပေါ်မကျေနပ်လို့ သောင်းကျန်းကြတယ်လို့တမင်တကာရေးသားထားဖြစ်တယ်။ အဲဒီတော့အုတ်ဖိုမတ္တရာမှာရှိတဲ့လူမျိုးဟာမွန်လူမျိုးမဟုတ်ဘူး၊ ရှမ်းအမျိုးသား များဖြစ်တယ်၊ရှမ်းအမျိုးသားတို့ကသာမန်အခွန်အတုတ်အပေါ်မကျေနပ်လို့ အင်းဝမင်းကိုတော်လှန်ပုန်ကန်တာမဟုတ်ဘူးဆိုတဲ့အချက်က ထင်ရှားတယ်။၁၇၄၀-ခုနှစ်အုတ်ဖိုမတ္တရာပုန်ကန်တော်လှန်မှုဟာရှမ်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတိုက်ပွဲနဲ့ အင်းဝနိုင်ငံမှာ ရှမ်းမင်းဆက် အာဏာ ပြန်လည် ထူထောင်ရေးတိုက်ပွဲဖြစ်တယ်။ ရှမ်းပြည်ရှိရှမ်းပြည်သူလူထုကိုကျောထောက် နောက်ခံပြုပြီး အုတ်ဖိုမတ္တရာက ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ ဦးဆောင်တော်လှန်ပုန်ကန်တာဖြစ်တယ်။ အင်းဝမှာရှမ်းမင်းမျိုးအာဏာထူထောင်ရေးအတွက်တော်လှန် ပုန်ကန်မှုလို့ ကျွန်တော်အခိုင်မာပြောချင်တယ်

ဒီလိုပြောရတဲ့အကြောင်းရင်းကျွန်တော်မှာ သမိုင်းအထောက်ထားသက်သေ ခိုင်ခိုင်မာမာရှိတယ် အင်းဝခေတ် တလျှောက်လုံးကို ကြည့်ရင်ဗမာမင်းနဲ့ ရှမ်းမင်းတို့ရဲ့ အားပြိုင်မှုကိုအထင်ရှားတွေ့ရတယ်။ အင်းဝနန်းတော်ကို ရှမ်းမင်းတလှည့် ဗမာမင်းတလှည့် အုပ်စိုးတဲ့ခေတ်ဖြစ်ခဲ့ဘူးတယ်။ အောက်ပါစာပုဒ်ကိုလေ့လာရင်သိနိုင်တယ်။

“သတိုးမင်းဖျားစတင်ခဲ့သည့်အင်းဝမင်းဆက်သည်ရွှေနန်းကြော့ရှင်မင်းလက်ထက် ၁၅၂၇-ခုနှစ်တွင်မိုးညှင်းဘက်မှ မောရှမ်းမိုးညှင်းစလုံ သည် အင်းဝကိုတိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်၍သားဖြစ်သူ သိုဟန်ဘွားကိုအင်းဝထီးနန်းတွင်တင်ခဲ့သည်။ ဤကားအထက်မြန်မာနိုင်ငံကိုရှမ်းတို့လုံးဝ အုပ်စိုးလိုက်ခြင်းဖြစ်လေသည်။”^{၂၉}

ဒါကိုကြည့်ရင်ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့အင်းအားကြီးမားမှုအင်းဝမှာအာဏာထူထောင်ပြီးမင်းလုပ်ခဲ့တဲ့အချိန်ခါကိုသိနိုင်တယ်။

“သိုဟန်ဘွားနောက်ဆက်ခံသောကုန်းဘောင်ခန့်မှိုင်းသည်၎င်းသား၏သားမိုးမြန်ရပတိသည်၎င်း၊ ထက်မြက်သောမင်းများမဟုတ်သဖြင့် အင်းဝထီးနန်းလည်းအင်အားတောင့်တင်းခြင်းမရှိချေ။ မိုးမြန်ရပတိသည်စစ်ကိုင်းစည်သူကျော်ထင်နှင့် အကြိမ်ကြိမ်စစ်ထိုးပြီးနောက်ရှုံး၍ အင်းဝ ထီးနန်းစွန့်လွှတ်လိုက်ရသည်။သို့ဖြင့် ၁၅၅၁-ခုနှစ်တွင်စစ်ကိုင်းစည်သူကျော်ထင်သည် အင်းဝထီးနန်းကိုကိုသိမ်းမြန်းသည်။ မိုးမြန်ရပတိ ကားအင်းဝနန်းမှကျလျှင်အလုံးအရင်းနှင့်ဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်မင်းထံဝင်လေသည်။” ဒီစာပုဒ်အရအင်းဝခေတ်နောက်ပိုင်း ရှမ်းလူမျိုးတွေ အင်းဝမှာ စိုးမိုးဘို့အင်အားနည်းလာတယ် ဗမာနဲ့အားပြိုင်မှုရှုံးနိမ့်တဲ့ လက္ခဏာတွေ့ရတယ်။ ဒါမို့ရှမ်းမင်းညီမင်းသားတွေ မင်းဆွေ မင်းမျိုးတွေဟာ အင်းဝနန်းတော်မှဆင်းပေးခဲ့ရတယ်။ အားပြိုင်မှုရှုံးနိမ့်သွားတဲ့ ရှမ်းမင်းမျိုးနွယ်တို့ဟာ အထူးသဖြင့် တောင်ငူနဲ့ ပဲခူးမြောက်ခြမ်းနယ်တဝှက်မှာလာရောက်ခိုလှုံလေ့ရှိကြတယ်။ ဒီအချက်ကိုသိထားမှ ဟံသာဝတီနိုင်ငံမှာ ဘာကြောင့် ရှမ်းမင်းတွေ ကြီးမိုးလာရသလဲဆိုတဲ့အဖြေကိုသိမယ်။ ဥပမာ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာဟံသာဝတီမှာ မွန်လူမျိုးတို့နန်းတင်လိုက်တဲ့ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကတ္တိဟာ မွန်မင်းမျိုး မင်းနွယ်မဟုတ်ဘူး၊ဗမာမင်းမျိုးမင်းနွယ်လဲမဟုတ်ဘူး၊ ရှမ်းမင်းမျိုးမင်းနွယ်မင်းသားတဦးဖြစ်တယ်။ အဲဒီလိုအင်းဝမှာ အာဏာပြိုင်ပွဲရှုံးနိမ့်ခဲ့တဲ့ ရှမ်းမင်းမျိုးဆက်တို့ဟာ အမြဲတမ်းအခါကောင်းအခွင့်ကောင်းကို ချောင်းမြောင်းလာခဲ့တယ်။ အင်းဝမင်း အင်အားနည်းလာတဲ့ အချိန်ကို စောင့်ဆိုင်းခဲ့တယ်။ အဲဒီလိုစောင့်ဆိုင်းလာခဲ့ရင်းနဲ့မမျှော်လင့်ဘဲ ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာ ဟံသာဝတီနိုင်ငံမှာ ရှမ်းမင်းမျိုးမင်းနွယ် သမိန်ထောကဘုရင်မင်းဖြစ်လာတယ်။ အနှစ်နှစ်အလလကရှမ်းအမျိုးသားတို့မျိုးသိပ်ထားခဲ့ရတဲ့အမျိုးသားစိတ်သည် ပေါ်လာပြန်တယ်။ အင်းဝမှာရှမ်းမင်းဆက်ထူထောင်ရေး မျှော်လင့်ချက်ကြီးကို အကောင်အထည် ဖော်ဘို့အချိန်ဖြစ်လာပြန်တယ်။ အင်းဝဗမာမင်းရဲ့ အာဏာစက်မှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် အိမ်မက်မက်လာခဲ့တဲ့ ရှမ်းအမျိုးသားတွေ နိုးကြားလာတယ်။ သမိန်ထောကိုအင်းဝနန်းမှာ နန်းတင်ပြီး ရှမ်းမင်းဆက်အာဏာထူထောင်ရေးအတွက် မျှော်လင့်ချက် ဖြစ်လာကြတယ်။

တခြားအကြောင်းတချက်ကအဲ ဒီအချိန် ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာ အင်းဝနိုင်ငံရဲ့တိုင်းပြည်အခြေနေဟာ အလွန်ယိုယွင်းပျက်ဆီးလာတဲ့အချိန် ဖြစ်တယ် မဏိပူရ ကသည်းတို့ရဲ့ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်မှုကိုအကြိမ်ကြိမ် ခံခဲ့ရတယ်။ ရေဘေး မီးဘေး အကြိမ်ကြိမ်ကြုံရတယ်။ အခွန်ကောက်တွေ အဆမတန်ကောက်ခံတယ်။ တိုင်းသူပြည်သူတွေ ဆင်းရဲငတ်မွတ်ကြတယ်။ သူခိုးဒါးမြဲတွေအလွန်ပေါများတယ်။ ဘုရားကျောင်းကန်ဇရပ်မှ အဆောက်အဦများကိုဖြိုဖျက်ခိုးယူရောင်းစားကြတဲ့အထိသောင်းကျန်းကြတယ်။ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးကြတယ်။

အင်းဝဘုရင်အနေနဲ့လဲဘာမှမတတ်နိုင်ဘူး၊သူခိုးဒါးမြဲတွေကိုလဲမနိုင်နိုင်ခဲ့ဘူး၊တိုင်းသူပြည်သားတို့ကလဲဘုရင်အပေါ်မှာအယုံကြည်မရှိဖြစ်လာ ကြတယ်၊မင်းလောင်းကိုမျှော်ကြတယ်၊မင်းလောင်းပေါ်မှတိုင်းပြည်အေးချမ်းသာယာမယ်။ တိုးတက်ကြီးပွားမယ်လို့နိမိတ်တွေတပေါင်တွေ အမျိုးမျိုးပေါ်ထွက်နေတယ်။ ဂိုဏ်းအမျိုးမျိုး အုပ်စုအမျိုးမျိုးပေါ်ပြီးသောင်းကျန်းသူတွေအလွန်ပေါများတယ်။ သူနယ်နဲ့သူဂိုဏ်းတွေထူထောင် ပြီး ကြီးမိုးကြတယ်၊ဂိုဏ်းခေါင်းဆောင်တွေလဲမိမိတို့သက်ဆိုင်တဲ့နယ်မှာ ကိုယ်ပိုင်ဩဇာအာဏာတွေထူထောင်လာကြတယ်။ ကိုယ့်နယ်မှာ

²⁹ မောင်သော်၏ကုန်းဘောင်ခေတ်စစ်တမ်း၊ စာ ၄၉

ကိုယ်စိုးမိုးကြတယ်။

အချို့ဂိုဏ်းခေါင်ဆောင်တို့ဟာမိမိတို့ကိုယ်ကိုဘုရင်လို့တောင်တင်မြှောက်ကြတဲ့အထိ သောင်းကျန်းလာကြတယ်။

ဘုရင်အာဏာကိုဖိဆန်လာကြတယ်။ရွှေဘိုနယ်ဘက်မှာဦးအောင်ဇေယျတို့လည်းဂိုဏ်းတဂိုဏ်းထူထောင်တယ်။

ဦးအောင်ဇေယျဟာသူ့ဂိုဏ်းနဲ့သူခေါင်းဆောင်လုပ်ပြီးရွှေဘိုနယ်မှာကြီးစိုးနေကြတယ်။ဦးအောင်ဇေယျဟာဘုရင်သိပ္ပံဖြစ်ချင်သူဖြစ်တယ်။သူ့ကို သူ့ဘုရင်လို့တောင်အမှမ်းတင်သမုတ်နေတယ်။ဒီလိုမိမိကိုယ်ကိုဘုရင်မင်းလို့အထင်ရောက်နေတဲ့ ဦးအောင်ဇေယျကို တောင်ငူရာဇာ အမတ်ကြီးကခေါ်ခေါ် ‘ရှင်ဘုရင်စော်နံသည်ဟူခြင်းမှာမှန်ကန်ပါသလော’ မေးပြီးသတိပေးရသည့်အထိဖြစ်လာတယ်။

အထက်ပါတိုင်းပြည်ရဲ့အခြေနေကိုအကဲခပ်ကြည့်ရင် အင်းဝမင်းနေပြည်တော်ရဲ့ဖြစ်ရှိနေတဲ့အနေထားကိုသိနိုင်ပါတယ်။ အင်းဝဘုရင်ရဲ့ အရည်ချင်းကိုလဲသိသာနိုင်တယ်။ ညောင်ရမ်းခေတ်ရဲ့နောက်ဆုံးမင်းဓမ္မရာဇာမိပတိဟာ အရည်ချင်းညံ့ဖျင်း သူဖြစ်တယ်ဆိုတာထင်ရှားတယ်။ တိုင်းပြည် အုပ်ချုပ်ရေးမကောင်းဘူး၊ စိတ်လဲ မဝင်စားဘူး အပျော်ပါးများတယ်။ ဒီအခြေနေဟာအခွင့်ကောင်းတွေလို့ အုတ်ဘိုမတ္တရာရှိတဲ့ ရှမ်းမျိုးနွယ်တို့က မြင်လာတယ်။ ရှမ်းမင်းအာဏာ စက်ထူထောင်ရေးအတွက် တဖန်ကြိုးပမ်းလာကြတာဖြစ်တယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်တယ်။ အခွန်အကောက်ကြောင့် သောင်းကျန်း ကြတယ်လို့ အင်းဝအုပ်ချုပ်သူတွေကဝါဒဖြန့်ပြီးပုန်ကန်မှုကို သေးသိမ်အောင် ပြခဲ့တယ်။ ရှမ်းမင်းဆက် အာဏာထူထောင်ရေး အတွက် တော်လှန်ပုန်ကန်မှုရဲ့ဆိုရင် ရှမ်းအမျိုးသားလုံးကပါလာ နိုင်တယ်။ ရှမ်းလူမျိုးတရပ်လုံး နှိုးကြားလာပြီး ရှမ်းပြည်ရှိရှမ်းပြည်သူ တရပ်လုံးရဲ့ အံ့ကြွပုန်ကန်မှု ဖြစ်သွားနိုင်တယ်။ ဒါမို့အကောက်ခွန်ကို မကျေနပ်လို့ သောင်းကျန်ကြတဲ့ ကွေ့တလိုင်းတွေလို့ လုပ်ကြံဝါဒဖြန့်လိုက်တာဖြစ်တယ်။ ရှမ်းလူမျိုးလို့မသုံးနှုန်းဘဲ သောင်းကျန်းသူ ကွေ့တလိုင်းလို့ မလိုပုံတပတ် ဝေါဟာရ စကားလုံးနဲ့ သုံးနှုန်းလိုက်တာဖြစ်တယ်။ တိုင်းသူပြည်သားတွေကိုလဲ မျက်စိလည်အောင်လှည့်စားလိုက်တယ် ရှမ်းအမျိုးသားထု တရပ်လုံးကို လိမ်ညာလှည့်စားလိုက်တယ်။ ရှမ်းအမျိုးသားအံ့ကြွမှုမှာမပါဝင်လာအောင် လိမ်ညာပြီးဝါဒဖြန့်လိုက်တယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာကကွေ့တလိုင်း ဆိုရင် ဘယ်သူဘယ်ဝါဆိုတာ တိုင်းသူပြည်သားတွေမသိဘဲ မျက်စိလည်သွားတယ်။ လုပ်ကြံဝါဒဖြန့်မှု တရပ်ဖြစ်တယ် တော်လှန်ရေးကို အထင်မြင်သေးသွားအောင် တလိုင်းတွေဆိုပြီး သုံးနှုန်းရေးသားလိုက်တာဖြစ်တယ် ဒါဟာအုပ်စိုးသူ အာဏာလက်ရှိမင်းတို့ရဲ့ ကျင့်သုံးတဲ့နည်းစနစ်ဖြစ်တယ်။ တဖက်မှာတလိုင်းရန်ကို တိုက်ခိုက် ချေမှုန်း ကြဘို့အတွက် တိုင်းသူ ပြည်သားတွေကိုလဲ လှုပ်ဆော် စည်းရုံးသိမ်းသွင်းခဲ့တယ်။

ရှမ်းအမျိုးသားတို့ရဲ့တော်လှန်ရေးဟာအလွန်အင်အားကြီးမားတယ်ဆိုတာငြင်းစရာမရှိဘူး။ ဗမာမင်းကလက်လျှော့ထားခဲ့ရတဲ့ ကသည်း ရန်သူ ကိုတောင် ကွေ့ရှမ်းအမျိုးသားတို့က တိုက်ခိုက်မောင်းထုတ်နိုင်ခဲ့တဲ့အထိအင်အားကြီးမားတယ်။ တရုတ်ပြည် ဘုရင်မင်းမြတ်ထံမှာ အင်းဝမင်း ဓမ္မရာဇာမိပတိက အကူညီတောင်းပြီးနိမ့်နင်းရတဲ့အထိဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ ကွေ့ရှမ်းတို့ကလဲ ဟံသာဝတီရှမ်းမင်းသမိန်ထောထံမှ အကူညီ တောင်းတာဖြစ်တယ်။ယိုဒယားကလာတဲ့မင်းလောင်းလဝအိမ်ဆိုတာတခြားသူမဖြစ်နိုင် ဟံသာဝတီမှာ မင်းလောင်းအဖြစ်နာမည် ကျော်ကြားပြီး မင်းအဖြစ်ရထားတဲ့ရှမ်းမင်းမျိုးနွယ်သမိန်ထောဗုဒ္ဓကတ္တိကို ဆိုလိုတာဖြစ်တယ် သမိန်ထောဗုဒ္ဓကတ္တိကိုအင်းဝမှာ ပြန်လည် နန်းတင်ပေးရန်ရည်ရွယ်ချက်နဲ့မင်းလောင်းကိုကြိုဆိုကြလို့လှုပ်ဆော်ကြတာဖြစ်တယ်။ “သတိုးမင်းခေါင် လည်း ဟံသာဝတီတလိုင်းတို့ စစ်မမိမတ္တရာအုတ်ဘိုကိုသိမ်းယူမည်”³⁰ ဟုမှန်နန်းရာဇဝင်မှာရေးသားထားတယ်။ ဒီစာပုဒ်ပါ ဟံသာဝတီ တလိုင်းတပ်ဆိုတာလဲ ဟံသာဝတီမှရှမ်းမင်းသမိန်ထောတပ်ကိုဆိုလိုတယ်လို့ ကျွန်တော်အခိုင်မာပြောချင်တယ်။ ‘မတ္တရာအုတ်ဘို စသော စစ်ကိုင်းအထက်

အညာမြစ်စဉ်တလျှောက်တလိုင်းဆိုသမျှတိုင်ပင် ညီညွတ်၍ ဟံသာဝတီတပ် အရောက် အဆိုက်ကိုသာ မြှော်လင့်၍နေကြပါသည်’ စာပုဒ်ပါအထက်အညာမြစ်စဉ်တလျှောက်မှာရှိတဲ့တလိုင်းတွေဆိုတာ မွန်လူမျိုးလုံးဝမဖြစ်နိုင်ဘူး အထက်အညာမှာ မွန်လူမျိုးတွေ မရှိနိုင်ဘူး ရှမ်းလူမျိုးသာရှိနိုင်တယ်။ အထက်ညာကရှမ်းလူမျိုးတို့ကို ဆိုလိုတာဖြစ်ရမယ်။ အညာမြစ်စဉ်တလျှောက်မှာရှိတဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့ကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်းလို့ ရထားပြီးဖြစ်တယ်။ ဟံသာဝတီမှ စစ်အကူသာ အမြန်ဆုံးလာပြီးအင်းဝတိုက်ဘို့ လူစေလွှတ် အကူညီတောင်းလိုက်တယ်။ သမိုင်းအထောက်ထားအရသဘာဝကျပြီးယုတ္တိတန်လို့ဆိုနိုင်တယ်။ အုတ်ဘိုကကွေ့ရှမ်းတို့ အကူညီ တောင်းတဲ့အတိုင်း ဟံသာဝတီမှ ရှမ်းမျိုးနွယ်သမိန်ထောဗုဒ္ဓကတ္တိမင်းကလဲ စစ်အကူတပ်တွေပို့ပြီး အင်းဝကိုတိုက်စေတယ်။ သမိန်ထော စေလွှတ်လိုက်တဲ့ဟံသာဝတီတပ်တွေဟာ အင်းဝမြို့ရိုးတိုင်ထိ ရောက်ခဲ့တယ်။ ချင်းတွင်းမြစ်၊ ဧရာဝတီမြစ်အညာအထိရောက်တယ်။ ရှမ်းပြည်ထိရောက်တယ်။ဒါပေမဲ့အင်းဝကိုမသိမ်းပိုက်ခဲ့နိုင်ဘူး။အကြိမ်ကြိမ်ကြိုးစားတိုက်ခိုက်ပေမဲ့အင်းဝကိုမသိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ဘူး။ နောက်ဆုံးမှာ သမိန်ထောစေလွှတ်လိုက်တဲ့ဟံသာဝတီတပ်တွေနောက်ဆုတ်ပြန်လာခဲ့ရတယ်။ အင်းဝ နန်းတော်မှာ ရှမ်းမင်းသမိန်ထောဗုဒ္ဓကတ္တိကို နန်းတင်ပေးဘို့ရှမ်းအမျိုးသားတို့ရဲ့ ကြိုးပမ်းမှုလဲ မအောင်မြင်ဘဲ ဖြစ်သွားတယ်။ သမိန်ထော ဗုဒ္ဓကတ္တိလဲစိတ်ဓါတ်ကျပြီး ၁၇၄၆-ခုနှစ်မှာဇင်မယ်ဘက်သို့ ထွက်သွားပြီး ဘဝမြုပ် လိုက်တယ်။

အထက်ပါကျွန်တော်တင်ပြခဲ့တဲ့ သမိုင်းသက်သေအထောက်ထားတွေ အချက်လက်တွေအားလုံးတို့ကို သေသေချာချာလေ့လာသုံးသပ် ကြည့်လိုက်ရင်ဟံသာဝတီမှာမင်းလောင်းလို့နာမည်ကျော်ကြားနေတဲ့သမိန်ထောဗုဒ္ဓကတ္တိကို အကြောင်းပြုပြီးရှမ်းလူမျိုးတို့တော်လှန်ကြ တာဖြစ်တယ်။သမိန်ထောဗုဒ္ဓကတ္တိကိုအင်းဝမှာနန်းတင်ပြီးရှမ်းမင်းဆက်အာဏာထူထောင်ရေးအတွက် အုတ်ဘိုမတ္တရာက ကွေ့ရှမ်း လူမျိုးတို့

³⁰ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၊ တတိယတွဲ၊ စာ ၃၉၀

တော်လှန်ပုန်ကန်မှုဖြစ်တယ်။ အမှန်ကိုဖုံးကွယ်ပြီးတော်လှန်ရေးကို သေးသိမ်အောင်အခွန်အကောက်ကို မကြေနပ်လို့ သောင်းကျန်းကြတဲ့

ကျွေတလှိုင်းတွေလို့သမုတ်ပြီးလိမ်ညာဝါဒဖြန့်လိုက်တာဖြစ်တယ်။ရှမ်းမင်းမျိုးနွယ်မင်းလောင်းသမိန်ထောလို့မှတ်တမ်းတင်ရေးသားရမဲ့အစား သမိုင်းခြေရာခံကောက်ယူလို့မရနိုင်အောင်ယိုးဒယားကမင်းလောင်းလဝအိမ်ကိုကြိုဆိုကြလို့လဲမှန်နန်းရာဇဝင်မှာပြောင်းလွှဲရေးသားလိုက် တယ်။

အားလုံးကိုခြုံပြီးကောက်နုတ်ချက်ချရရင်**ကျွေလူမျိုး၊ကျွေတလှိုင်း၊အုတ်ဘိုမတ္တရာတလှိုင်း၊ အညာမြစ်စဉ်တလျှောက်တလှိုင်း၊ ဟံသာဝတီမှ လာတဲ့ တလှိုင်းတပ် စတဲ့ တလှိုင်းဝေါဟာရတို့**ဟာ ရှမ်းလူမျိုးကိုဦးတည်ရည်ညွှန်းနေကြတာကိုတွေ့ရတယ်။ **တလှိုင်း**ဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာ မွန်လူမျိုးကို ရည်ညွှန်းတာ မဟုတ်ဘူး။ ရှမ်းလူမျိုးတို့ကို ဦးတည်ရည်ညွှန်း နေတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်ခိုင်ခိုင်မာမာပြောရဲလာတော့တယ်။ **တလှိုင်း**ဝေါဟာရဟာ တသက်လုံးမွန်လူမျိုးလို့သာ သိထားကြတဲ့သူတွေအတွက် အဲဒီလို**တလှိုင်း**စကားလုံးဟာ ရှမ်းလူမျိုးကို ရည်ညွှန်းတယ်လို့ကြားတာနဲ့ နှာခေါင်းရှုံ့ပြီး မယုံသင်္ကာဖြစ်မှာသေချာတယ်။ ဒါမို့**တလှိုင်း**ဝေါဟာရဟာရှမ်းလူမျိုးကို ရည်ညွှန်းတယ်လို့ ကျွန်တော်လွယ်လွယ်ပြောပြီးလွယ်လွယ်နဲ့ကျောခိုင်းသွားလို့မဖြစ်သေးဘူး။ အထက်ကပြခဲ့ပြီးဖြစ်တဲ့သမိုင်းအထောက်ထားတွေနဲ့ပင် **တလှိုင်း**ဟာရှမ်းလူမျိုးကို ရည်ညွှန်းတယ်လို့ခိုင်ခိုင်မာမာပြောနိုင်ပေမဲ့ မလုံလောက်သေးဘူး။ ကျွန်တော်မှာ တာဝန်မပြီးဆုံး သေးဘူးလို့ခံယူလိုက်တယ်။ ရှမ်းလူမျိုးကို အဘယ်ကြောင့် ဗမာဘုရင်အင်းဝမင်းက **တလှိုင်း**ဝေါဟာရနဲ့ရည်ညွှန်းသုံးနှုန်းခဲ့ရသလဲ။ ရှမ်းလူမျိုးတို့နဲ့ **တလှိုင်း**စကားလုံးဟာ ဘယ်လိုဆက်စပ်မှု၊ တွေ့ရှိခဲ့သလဲ **တလှိုင်း**ဆိုတဲ့ဝေါဟာရစကားလုံးရဲ့ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းက ဘယ်လိုရှိခဲ့သလဲ စတဲ့အချက်တွေကို လိုက်လံရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ဘို့အတွက် ကျွန်တော်ဖုန်းအပေါ်မှာ ကြီးလေးတဲ့ တာဝန်တွေက ကျရောက်လာပြန်တယ်။

အပိုင်း(၁၀)

လွန်ခဲ့တဲ့အပတ်က **တလိုင်း**ဝေါဟာရနဲ့ပတ်သက်ပြီးကျွန်တော်ရဲ့ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်တို့ကို တိတိကျကျပြောခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်။ တလိုင်းဝေါဟာရ အသုံးနှုန်းဟာ ရှမ်းလူမျိုးနဲ့သာသက်ဆိုင်တယ်။ ရှမ်းလူမျိုးကိုသာ ရည်ညွှန်းတယ် မွန်လူမျိုးကို မရည်ညွှန်းဘူးလို့ အခိုင်အမာရေးသားတင်ပြခဲ့တယ် ဒီလိုရေးသားတင်ပြရလဲ အကြောင်းမဲ့ရေးသားခဲ့တာမဟုတ်ဘူး။ သက်သေတွေ အထောက်ထားတွေ ပြည့်ပြည့်စုံစုံနဲ့ ရေးသား တင်ပြ ခဲ့ပြီး ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ တလိုင်းဝေါဟာရဟာမွန်လူမျိုးတို့နဲ့သာသက်ဆိုင်တယ်လို့ တသက်လုံး သိထားလာခဲ့တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေအဖို့မယုံကြည်နိုင်လောက်အောင်ဖြစ်နေကြမှာသေချာတယ်။ ဒါမို့တလိုင်းဝေါဟာရနဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ဆက်စပ်မှု၊ တလိုင်းဆိုတဲ့ဝေါဟာရရဲ့အဓိပ္ပါယ်၊ တလိုင်းဝေါဟာရရဲ့ နောက်ခံ သမိုင်းစတဲ့ အချက်အလက်တို့ကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ဖို့ တာဝန်ကျန်နေ သေးတယ်လို့ ကျွန်တော်ကခံယူလိုက်တယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး သက်သေပြ နိုင်ဖို့အတွက် ခိုင်မာတဲ့သက်သေ အထောက်ထားတွေ ကိုရှာဖွေခဲ့ရတယ်။ နေ့မအား ညမအားစာအုပ်တွေအမြောက်များ ကိုဖတ်ရှုပြီး ရှမ်းလူမျိုးတို့နဲ့တလိုင်းဝေါဟာရတို့ရဲ့ ဆက်စပ်မှုကို ရှာဖွေခဲ့ရတယ်။ အပြောလွယ် သလောက် တကယ်လက်တွေ့မှာရှာဖွေတဲ့အခါ လွယ်လွယ်နဲ့မိမိလိုချင်တဲ့သက်သေတွေ သမိုင်းအထောက်ထားတွေကို မရနိုင်ခဲ့ဘူး။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာနဲ့ ရေးသားထားတဲ့ စာအုပ်အမျိုးမျိုးကို ရှာဖွေဖတ်ရှုပေမဲ့ လုံလောက်ခိုင်မာတဲ့**တလိုင်း**ဝေါဟာရနဲ့ **ရှမ်းလူမျိုး**တို့ ဆက်စပ်မှု အထောက်ထားတွေကို မတွေ့နိုင်ဘဲဖြစ်နေခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ကျွန်တော်အနေနဲ့စိတ်ဓါတ်မကျဆင်းသွားဘူး။ ကျွန်တော်တင်ပြခဲ့တဲ့အယူဆဟာ မှန်ကန်ရမယ်လို့ စိတ်ထဲမှာ ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲ ယုံကြည်ဆဲဘဲရှိတယ်။ ဒါမို့ဖွဲ့မလျှော့ဘဲမတွေ့၊တွေ့အောင်ရှာဖွေတယ်။ စာကြည့်တိုက်အစုံသွားရောက်ပြီးစာအုပ် စာတမ်းတွေ အစုံလင်ကို လိုက်လံရှာဖွေဖတ်ရှုရတဲ့အပြင် ရှမ်းလူမျိုးတို့၏သမိုင်းမှတ်တမ်းကိုရှာဖွေဖတ်ရှုရပြန်တယ်။ အောက်ပါရှမ်းသမိုင်းမှစာပုဒ်ကိုကြည့်ရှု လေ့လာတဲ့အခါအစနအနည်းငယ်ရလာတယ်။ရှမ်းလူမျိုးတို့ဟာသူတို့ကိုယ်သူတို့ **Tai** ခေါ်ကြောင်းသိရတယ်။

“In their own language the Shans call themselves *Tai* or *Tai Long* and their country *Mong Tai* instead of Shan State. The origin of the name Shan is not very clear, but has been discussed by many scholars. One of the hypotheses concerning the origin of the name Shan is that Shan, Siam and Assam had been derived from the word "Sian" (**Hsian, Sein**), which designates a group of mountainous people who migrated down for Yunnan in the 6th. century AD. Another says that the Shan people were named after the "Mighty Shan", the Great Mountain Ranges of China from where they had migrated. A third hypothesis suggests that Shan is a corrupt word of Syam, a name given to Kshatriya (**warriors**) on duty of the Khmer empire in the early period of the Tai history. In fact, all peoples of Mon-Khmer language family call the Tai "Shan", "Shen", "Sham", or "Syam". However, all hypotheses lead to the names Shan and *Tai* as being one and the same race.”³¹

ဒီနေရာမှာအတိုချုံးပြီးဘာသာပြန်ရေးသားရမယ်ဆိုရင်အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်တယ်။

“ရှမ်းသာသာစကားမှာသူတို့ကိုယ်သူတို့**Tai** သို့မဟုတ် **Tai Long** လို့ခေါ်တယ်။ ရှမ်းပြည်ကိုလဲရှမ်းပြည်အစား **Mong Tai** လို့ ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းကြကြောင်းရှမ်းနာမည်ဖြစ်လာပုံကိုတိတိကျကျမသိရဘူး ရှမ်းနာမည်နဲ့ပတ်သက်ပြီး ပညာရှင်အတော်ခပ်များများဟာ ကိုယ့်အမြင်နဲ့ကိုယ် ဆွေးနွေး တင်ပြကြတယ်။ ပညာရှင်တဦးက ရှမ်းစကားလုံးဟာ ‘**Siam**’(စီယံ၊ထိုင်း) နှင့် ‘**Assam**’ (အာသံ) စကားလုံးများက ဆင်းသက် လာတယ်လို့ဆိုတယ်။ တခြားသောပညာရှင်တဦးက ရှမ်းစကားလုံးဟာ သူတို့အစုမူလနေခဲ့တဲ့တရုတ်ပြည်ရှိ (**Mighty Shan**) (**မိုက်တီရှမ်း**) ရိုးမတောင်တန်းကို အဆွဲပြုပြီးရှမ်းလူမျိုးလို့ခေါ်တယ်လို့ဆိုတယ်။ တတိယယူဆချက်ကရှမ်းစကားလုံးဟာ သူတို့ရဲ့ သူရဲကောင်း အမည်နာမ (**Syam**) မှဆင်းသက်လာတဲ့စကားလုံးပျက်ဖြစ်တယ်လို့ဆိုတယ်။ မွန်-ခမာအုပ်စုမှလူမျိုးအားလုံးတို့က **Tai** ကို ရှမ်းရှင်၊ သျှမ်းသို့မဟုတ် စီယံလို့ခေါ်ကြတယ်။ဒါပေမဲ့ ဒီအယူဆအားလုံးတို့ဟာ **Tai** နဲ့ရှမ်းအတူတူဘဲ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကိုညွှန်းပြ နေတယ်။”

အထက်ပါစာပုဒ်အရရှမ်းလူမျိုးတို့ဟာသူတို့ကိုယ်သူ**ရှမ်း**လို့မခေါ်ဘူး၊သူတို့ကိုယ်သူတို့(**Tai**)လူမျိုးသို့မဟုတ်(**Tailong**)လူမျိုးလို့ခေါ်ဆိုကြ တယ်။ မွန်နဲ့ဗမာလူမျိုးတို့ကသာ **Tai** လူမျိုးကိုရှမ်းလူမျိုးလို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းနေတာဖြစ်တယ်။ အဲဒီတော့ ရှမ်းလူမျိုးနဲ့ **Tai** လူမျိုးတို့ဟာလူမျိုးတမျိုးတည်ဖြစ်တယ်။ အတူတူဘဲဖြစ်တယ်။ ရှမ်းလူမျိုးကိုရည်ညွှန်းတယ်ဆိုတာသိရတယ်။ ကျွန်တော် သိကျွမ်းတဲ့

³¹ The Tai of The Shan State/Nel Adams alias Sao Noan Oo. P. 1

ရှမ်းလူမျိုးရှမ်းကျောင်းသားများကိုမေးကြည့်တော့လဲသူတို့ကိုသူတို့ ‘**Tai**’ လို့ခေါ်ပြောကြကြောင်းသိရတယ်။သူတို့လူမျိုးကိုမွန်နဲ့ဗမာတို့ကသာ ရှမ်းလို့ခေါ်ဆိုနေကြတာ၊(Tai)လူမျိုးတို့ကသူတို့ကိုယ်သူတို့(Tai)လို့ဘဲခေါ်တယ်။သိကြတယ်။ရှမ်းလို့သူတို့အချင်းချင်းမှာမခေါ်မပြော၊မသုံး နှုန်းဘူး၊မသိကြဘူး၊မွန်နဲ့ဗမာလူမျိုးတို့ကသူတို့ကိုရှမ်းလို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းနေကြတော့သူတို့သိတယ်။

‘**Tai**’ လူမျိုးကို မွန်လူမျိုးတို့က (သေ)လို့ခေါ်ခဲ့တယ်။ ဗမာလူမျိုးတို့က ‘**Tai**’ လူမျိုးကို ရှမ်းလူမျိုးလို့ခေါ်နေတာဖြစ်တယ်။ မွန်နဲ့ဗမာဟာ အရေးသာ ကွာခြားတယ်။ အသံထွက်က တူလောက်နီးပါးဖြစ်တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ခေါ်ဝေါ်တဲ့ ‘**သေ**’ အသံကိုယူပြီး ဗမာလူမျိုးတို့က ရှမ်းလို့ ခေါ်ဝေါ် တယ်လို့ကျွန်တော်ယူဆရတယ်။ ဒီနေရာမှာ ကျွန်တော်ပြောချင်တာက ရှမ်းလူမျိုးတို့ကသူတို့ကိုသူတို့ **Tai** လို့ခေါ်ပြီးမွန်နဲ့ ဗမာလူမျိုးတို့က ရှမ်းလို့ခေါ်တယ်။ **Tai** အသံထွက်နဲ့ ရှမ်းအသံထွက်ချင်း လုံးဝမတူတာကိုတွေ့ရမယ်။(Tai) အသံထွက်ကိုအကယ်လို့ မွန်ဘာသာနဲ့ရေးသားမယ်ဆိုရင် ‘**တဲ**’ လို့တိကျတဲ့ အသံထွက်ကိုရနိုင်ပါတယ်။ ဗမာစာ အရေးသားနဲ့ရေးမယ်ဆိုရင် ‘**တဲ၊ တ**’ လို့ အနီးစပ်ဆုံးရေးလို့ရတယ်။ အခုတော့ မွန်နဲ့ဗမာ လူမျိုးတို့ကရှမ်းလို့ ခေါ်လိုက်ကြတယ်။ ဘာကြောင့်မွန်နဲ့ဗမာလူမျိုးတို့ကTai လို့မခေါ်ဘဲ ရှမ်းလို့ဘာကြောင့်ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းသလဲဆိုတာကိုသေသေချာချာလေ့လာတဲ့အခါ၊ **Siam** ဆိုတဲ့စကားလုံးကဆင်းသက်လာတာကိုတွေ့ရတယ်။ **Tai** မှရှမ်းလူမျိုးအမည်နာမသို့ ပြောင်းလဲ လာပုံကိုလေ့လာတဲ့အခါ တိတိကျကျအဖြေကို မတွေ့ရဘူး။ ရှမ်းလူမျိုးတို့ အကြောင်းကို လေ့လာချင်ရင် ‘**Tai**’လူမျိုးတို့အကြောင်းကိုဘဲရှာဖွေလေ့လာရတယ်။ အောက်ပါစာပုဒ်ကိုလေ့လာတဲ့အခါ ‘**Tai**’ ခေါ် ရှမ်း လူမျိုးတို့မှာ မျိုးနွယ်စုကွဲအမြောက်အများရှိတာကိုတွေ့ရပြန်တယ်။

Why Tai Nation

Tai People have many different subgroups namely, Tai Nue (Northern or Chinese Shan), Tai Lam (Black Shan of Laos,Vietnam), Tai Sa (in China), **Tai Mao** (living along the China/Shan State border), Tai Khun, Tai Sipson Panna (Eastern Shan Statel), Tai Kham Ti (Northrn Shan State, Kachin State), Tai Ahom (Assam, India) Tai Lue (Lanna, Thailand), **Tai Long** (Thailand,Central Shan State), Tai Leng (Kachin, Shan State border), Tai Loi (Mountain Shan/Hill Shan), Tai Lai. All Tai/Shan people call themselves “Tai” and not as members of the different subgroups. Identifying themselves separately only serves to classify them as a people.(Tai-Nation. Org/p.1)

ဒီစာပုဒ်ကိုသင့်လျော်သလိုဘာသာပြန်ရရင်

“(Tai)ရှမ်းလူမျိုး တို့မှာအုပ်စုကွဲမျိုးနွယ်စုတွေအမြောက်များရှိတယ်။၎င်းတို့မှာ Tai Nue (မြောက်ပိုင်းရှမ်း သို့မဟုတ် တရုတ်ရှမ်း), Tai Lam (လောဗီယက်နမ်ရှမ်းမဲ), Tai Sa (တရုတ်ပြည်ထဲမှာရှိတဲ့ရှမ်း), **Tai Mao**(တရုတ်ဗမာနယ်စပ်နေရှမ်း), Tai Khun, Tai Sipson Panna (ရှမ်းပြည်အရှေ့ပိုင်းနေရှမ်း), Tai Kham Ti (မြောက်ပိုင်းရှမ်းနဲ့ကချင်ပြည်နယ်ရှမ်း), Tai Ahom (အာသံပြည်ရှမ်း အိန္ဒိယရှမ်း), Tai Lue (ထိုင်းပြည်ရှိရှမ်း), **Tai Long** (ထိုင်းပြည်ရှမ်းနဲ့ရှမ်းပြည်အလယ်ပိုင်းရှမ်း), Tai Leng (ကချင်ပြည်နယ်နဲ့ ရှမ်းပြည်နယ်စပ်ရှိရှမ်း), Tai Loi (တောင်ပေါ်ရှမ်း), ရှမ်းလူမျိုးတို့ဟာသူတို့ကိုယ်သူတို့ ‘**Tai**’ လို့ခေါ်ကြတယ်။ အုပ်စုကွဲနာမည် အနေနဲ့မခေါ်ကြဘူး၊ သီးခြားမျိုးနွယ်စုကိုရည်ညွှန်းတဲ့အခါမှာသာအုပ်စုအနွယ်အမည်နာမကိုတပ်ပြီးခေါ်ကြတယ်။”

အထက်ပါဒီစာပုဒ်ကိုလေ့လာရင်ရှမ်းလူမျိုးတို့မှာအုပ်စုကွဲမျိုးနွယ်စုတွေအမြောက်များရှိတာကိုတွေ့နိုင်တယ်။အုပ်စုအမည်ကိုသုံးစွဲခဲ့တယ်။အား လုံးတဦးကိုတဦး(Tai)လို့ဘဲခေါ်ပြောကြတယ်။

ဒါပေမဲ့အထက်ပါ **Tai** ရှမ်းမျိုးနွယ်စုတို့ကိုလေ့လာရင်မွန်လူမျိုးနဲ့ဗမာလူမျိုးတွေခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းနေတဲ့ ကွေ့ရှမ်းအမည်နာမကိုမတွေ့ခဲ့ရဘူး၊ မောရှမ်း (**Tai Mao**) အမည်နာမကို တွေ့ရတယ်။ မောရှမ်းအမည်နာမကိုတော့စာဖတ်သူများအကျွမ်းဝင်ပြီးဖြစ်မယ်ကျွန်တော်ထင်ပါတယ်။ မောရှမ်းတို့ဌာနီသီချင်းလဲရှိတယ်။မောရှမ်းနဲ့ဗမာလူမျိုးတို့ရင်းနှီးပြီးသားဖြစ်တယ်။

ဒီနေရာမှာ**Tai** မျိုးနွယ်စု အမည် စာရင်းထဲမှာ ကွေ့ရှမ်းနဲ့ဆက်စပ်တဲ့ မျိုးနွယ်စုအမည်နာမကို မတွေ့ရတဲ့အတွက် ကျွန်တော် စိတ်ထဲမှာ အထူးဆန်း ဖြစ်မိပြန်တယ် တခါအုတ်ဘိုမထွာရာမှတော်လှန်ပုန်ကြတဲ့ရှမ်းလူမျိုးကို ကွေ့ရှမ်းလို့ဗမာလူမျိုးတို့ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းနေတာကို ကျွန်တော်တို့ သိခဲ့ရတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့သမိုင်းကိုလေ့လာကြည့်တဲ့အခါ ‘**သေကော**’³² လို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းတာကိုတွေ့ရတယ်။ ဗမာသမိုင်းမှာကွေ့ရှမ်းလို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့သမိုင်းမှာ ရှမ်းမင်းသား သမိန်ထောဗုဒ္ဓကတ္တိကို ‘**သေကော**’မျိုးနွယ်လို့ ရေးသားထားတာကိုတွေ့တယ်။ မွန်စကားလုံး ‘**သေ**’ ဟာရှမ်းလူမျိုးကိုခေါ်ပြီး ‘**ကော**’ဟာ ရှမ်းမျိုးနွယ်စုစုရဲ့အမည်ဖြစ်တယ်။

³² နိုင်ထွန်းသိန်းရေးသားတဲ့ဟံသာဝတီသမိုင်းမှတ်စုမှ

‘သေကော’ ဟာရှမ်းမျိုးနွယ်စုအများမှမျိုးနွယ်စုတစ်ခုဖြစ်တယ်။ ဗမာတွေက ‘ကျွေးရှမ်း’လို့ ခေါ်လိုက်တယ်။ မွန်အသံထွက် ‘ကော’ နဲ့ဗမာအသံထွက် ‘ကျွေး’ တို့ဟာတူညီမှုရှိတယ်။ တခါမွန်အသံ သေ ဟာဗမာအသံ ရှမ်းနဲ့တူညီတယ်။ရှမ်းလူမျိုးနဲ့ပတ်သက်ပြီး မွန်နဲ့ဗမာအသံနှုန်းဟာ လုံးဝတူညီတယ်လို့ပြောရင် ရနိုင်တယ်။ အရေးသားတာ မတူညီမှုရှိတယ်။မွန်အသံထွက် ‘ကော’ကို ဗမာတို့က ‘ကျွေး’ လို့ယူလိုက်တာဖြစ်နိုင်တယ်။ဒါမို့သေကောမွန်အသံနှုန်းနဲ့ဗမာအသံနှုန်း ကျွေးရှမ်းဆိုတာတူညီတယ် အသံထွက်မှာ တူညီမှုရှိပြီး ကျွေးရှမ်း မျိုးနွယ်စုကို ရည်ရွယ်တာအတူတူဖြစ်တယ်။

ဒါပေမဲ့ရှမ်းမျိုးနွယ်စု စာရင်းထဲမှာကျွေးရှမ်းမျိုးနွယ်စုအမည်နာမကို မတွေ့ရတဲ့အတွက် ကျွန်တော်မှာကြံရခက်နေတယ်။ မွန်နဲ့ဗမာလူမျိုးတို့က ရှမ်းလူမျိုးစုတစ်ခုကို ကျွေးရှမ်းလို့ ခေါ်ဆိုပေမဲ့ ‘Tai’လူမျိုး တွေအနေနဲ့အခြားနာမည်နဲ့ မိမိတို့ကိုယ်ကိုမိမိတို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းတာ ဖြစ်နိုင်တယ်လို့ဘဲနောက်ဆုံးမှာကောက်ချက်ချရတော့တယ်။ ဒါမို့ ကျွေးရှမ်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော် လေ့လာ တဲ့အခါ တိကျတဲ့ သမိုင်းအချက်အလက်တွေကိုမတွေ့ရဘူး။ ဗမာသမိုင်း ပညာရှင်တွေလဲကျွေးရှမ်းအကြောင်းကိုတိတိကျကျမသိကြဘူး။ ဦးဘသန်းရေးတဲ့ မြန်မာ့သမိုင်း စာအုပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားထားတာကိုတွေ့ရတယ်။

“ကျွေးလူမျိုးတို့အကြောင်းအရာကိုစာပေအထင်အရှားမတွေ့ရချေ။ ကျွေးလူမျိုးတို့နေရာမှာပဲရူးအနီးရှိအဝိုင်းရွာနှင့်မွန်လေးဒီစတြိတ်ရှိ အုတ်ဖို အရပ်များဖြစ်ကြသည်။”³³

ဒီလောက်ဘဲသိခဲ့ရတယ်။ဒါထက်ပိုပြီးကျွေးရှမ်းအကြောင်းကိုမသိခဲ့ရဘူး။

အထက်ပါ Tai မျိုးနွယ်စုအမည်နာမအများအပြားမှာ ကျွေးရှမ်းအမည်မတွေ့တာကို ထောက်ရှုရင် မွန်လူမျိုးဗမာလူမျိုးတို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းတဲ့ ကျွေးရှမ်းအခေါ်အဝေါ်နဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့အခေါ်အဝေါ် အသုံးနှုန်း မတူတာ သေချာတယ်။ ဥပမာဆိုရင်မွန်လူမျိုးနဲ့ဗမာတို့က ‘Tai’လူမျိုးကိုရှမ်းလို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းပြီးရှမ်းလူမျိုးတို့ကသူတို့ကိုယ်သူတို့ ‘Tai’လို့ခေါ်ဝေါ် တယ်။ အခေါ်ဝေါ်ချင်းမတူညီကြခဲ့သလို ယခုလဲ မွန်လူမျိုးနဲ့ဗမာလူမျိုးတို့က ကျွေးရှမ်းလို့ခေါ်ဝေါ်တာနဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့ ခေါ်ဝေါ်တာ မတူတာဘဲဖြစ်ရမယ်လို့ နောက်ဆုံးမှာကျွန်တော် ကောက်ချက်ချလိုက်တယ်။

ကျွေးရှမ်းလို့မွန်လူမျိုး ဗမာလူမျိုးတို့ ခေါ်နေတဲ့ မျိုးနွယ်စုဟာ ရှမ်းလူမျိုးတို့ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းတဲ့ မောရှမ်း (Tai Mao)ဖြစ်နေသလားလို့ ကျွန်တော်စဉ်းစားနေမိတယ်။ ‘Tai’ ရှမ်းလူမျိုးတို့အနေနဲ့ ‘မောရှမ်း’ လို့ခေါ်ဝေါ်နေတာကို မွန်လူမျိုးနဲ့ဗမာလူမျိုးတို့က ‘ကျွေးရှမ်း’လို့ ခေါ်ဝေါ်နေသလားလို့ကျွန်တော်စဉ်းစားတွေးတောနေမိတယ်။ နောက်ဆုံးမှာအထက်ပါ ရှမ်းမျိုးနွယ်စုအမည်စာရင်းများအထဲက တအုပ်စု ရဲ့ အမည်နာမဟာ ကျွေးရှမ်းဖြစ်နိုင်တယ်လို့ဘဲ ကျွန်တော်စိတ်ထဲမှာ ခံယူလိုက်တယ်။

ဒီအချက်တွေဟာပဌမအဆင့်အနေနဲ့ကျွန်တော်ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များဖြစ်တယ် အုတ်ဘိုမတ္တရာကတော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့ ရှမ်းမျိုးနွယ်စုကို ဘာကြောင့်မွန်နဲ့ဗမာတို့က ကျွေးရှမ်းလို့ ခေါ်ရသလဲ ကျွေးရှမ်းလို့မွန်လူမျိုးနဲ့ဗမာလူမျိုးတို့ခေါ်ဝေါ်နေတဲ့မျိုးနွယ်စုဟာ ဘယ်ရှမ်းမျိုးနွယ်စု ထဲမှာ ပါဝင်နေသလဲ ကျွန်တော် တယောက်တည်း လေးလေးနက်နက်စဉ်းစားနေမိတယ် ကျွန်တော်အလေးနက်ထား အဓိက ရှာဖွေရာမှာကျွေးရှမ်းအကြောင်းဖြစ်တယ်။ ကျွေးရှမ်းနဲ့တလင်း စကားလုံးတို့ရဲ့ ဆက်စပ်မှုကိုကျွန်တော်ရှာဖွေ တင်ပြရာမှာဖြစ်တယ်။ သက်သေအထောက်အထားခိုင်ခိုင်လုံလုံကျွန်တော်မှာလိုအပ်နေတယ်။ ဒါမို့ကျွေးရှမ်းမျိုးနွယ်စုနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သမိုင်းအချက်အလက်တွေကို မတွေ့တွေ့အောင် ကျွန်တော်ရှာဖွေရဦးမှာဖြစ်တယ်။ စာအုပ်မျိုးစုံဖတ်ရှုလေ့လာပြီး မွန်လူမျိုးနဲ့ ဗမာလူမျိုးတို့ သုံးနှုန်း ခေါ်ဆို နေကြတဲ့ကျွေးရှမ်းမျိုးနွယ်စုအကြောင်းကို ကျွန်တော်ထပ်မံလေ့လာရပြန်တယ်

အောက်ပါ Tai ရဲ့သမိုင်းစာအုပ်ကိုတွေ့ရှိတော့မှ ကျွေးရှမ်းရဲ့အစအနလမ်းစကိုတွေ့ရှိရတော့တယ်။

“In the 10th. and 11th. century, there is little doubt that a powerful Tai kingdom, the *Nam Mao Long Kingdom*, had been founded in the northern region of Nam Mao (now called Shwe Li River). It is believed that this was a branch of the "*Tai Mao Kao*" Kingdom founded in the 7th. century by the Tai of Yunnan. *Sao Hom Hpa* of the Nam Mao line was the ruler of the *Tai Nam Mao Long Kingdom* in Burma for 80

³³ မြန်မာ့သမိုင်း၊ ဦးဘသန်း၊ စာ-၁၁၆

years until he died in 1104. During that period the *Tais* were the main rivals of the Burmans and Mons, when the three groups were struggling for dominance in Burma.”³⁴

“၁၀-ရာစုနဲ့ ၁၁-ရာစုမှာ သံသယအနည်းငယ်ရှိတာက အလွန်အားကြီးတဲ့ရှမ်းနိုင်ငံတော်တခုကိုနမော (ယခုအခေါ်ရွှေလီမြစ်)ရဲ့ မြောက်ဘက်ပိုင်းမှာ ထူထောင်ခဲ့တယ်လို့ယူဆရတယ်။ ဒီနိုင်ငံဟာ ၇-ရာစု ယူနန်ရှမ်းလူမျိုးတို့ ထူထောင်တဲ့ “**Tai Mao Kao**” “**မောကောရှမ်း**” နိုင်ငံကြီးရဲ့ အစိပ်အပိုင်းတခုလို့ ယုံကြည်ရတယ်။ **Nam Mao** မျိုးနွယ်ကစောဟုန်ဖဟာဗမာပြည်မှာရှိတဲ့ **Tai Nam MaoLongKingdom** နိုင်ငံတော်ကိုနှစ်ပေါင်း(၈၀)နှစ်ထိအုပ်ချုပ်ခဲ့တယ်။ ၁၁၀၄-ခုနှစ်မှာ ကွယ်လွန် သွားတယ်။ အဲဒီ ကာလ မှာ ဗမာပြည်စိုးမိုးရေးအတွက် ရှမ်းလူမျိုးတို့ဟာဗမာနဲ့ မွန်တို့ရဲ့အဓိကပြိုင်ဘက် တွေဖြစ်ခဲ့တယ်။” ဒီနေရာမှာ **Tai Nam MaoLongKingdom** ရဲ့အဓိပ္ပါယ်ကိုတလုံးခြင်းစာဖတ်သူများနာလည်သဘောလွယ်အောင်ကျွန်တော်အနည်းငယ်ရှင်းပြပါမယ်။ (Tai=ရှမ်း၊ Nam=မြစ်၊ရေ၊ Mao=ရွှေလီဒေသ၊ Long= လင်း၊ Kingdom=နိုင်ငံတော်ကြီး)ဖြစ်တယ်။

အထက်ပါစာပုဒ်မှ “**Tai Mao Kao**” Kingdom “မောကောရှမ်း” နိုင်ငံတော် ကိုကျွန်တော်အား အထူးပင်စိတ်ဝင်စားစေခဲ့တယ်။ “မောကောရှမ်း” နိုင်ငံတော် လို့ဆိုထားတယ်။ (Kao) ‘ကော’ စကားလုံးဟာ မွန်လူမျိုးတို့ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲတဲ့ ‘ကော့’ နဲ့နီးစပ်မှုရှိနေတယ်။ **Kaw** ‘ကော’ စကားလုံးကိုဘဲမွန်လူမျိုးတို့က ‘ကော့’ လို့မိမိတို့ဘာသာနဲ့ပြောင်းလဲ ရေးသားလာကြပြီး ‘သေံကော့’ လို့ ဖြစ်လာသလားစဉ်းစားစရာဖြစ်လာတယ်။ တဖန်မွန်လူမျိုးတို့အသုံးအနှုန်းအရေးသား ‘ကော့’ ကိုဗမာတို့ကမိမိတို့ဘာသာစကားနဲ့ ‘ကျွေ’ လို့ပြောင်းလဲ ရေးသားလာသလားကျွန်တော်မှာစဉ်းစားစရာဖြစ်လာတယ်။

ကော(Kao)စကားလုံးနဲ့ပတ်သက်ပြီးကျွန်တော်နဲ့အလွန်ရင်းနှီးတဲ့ရှမ်းအမျိုးသား Ph.D ဘွဲ့အတွက် သြသကြေလီးယာနိုင်ငံ နယူစောက်ဝေး တက္ကသိုလ်မှာပညာဆည်းပူးနေတဲ့ကိုစိုင်းလောင်လင်း(Sai Lao Leang) ကိုမေးကြည့်တဲ့အခါရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ဘာသာစကားအရ (၉)ဂဏန်း အဓိပ္ပါယ်ရှိတယ်လို့ ကျွန်တော်အားရှင်းပြတယ် ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့သမိုင်းအရတရုတ်ပြည်တောင်ပိုင်း ယူနန်ပြည်မှာတခါတုန်းကရှမ်းလူမျိုးတို့၏ ထူထောင်တဲ့ ကိုးတိုင်းကိုးဌာနရှမ်းနိုင်ငံတော်ကြီးတည်ရှိခဲ့ဘူးသည်ဟုကိုစိုင်းလောင်လင်း(Sai Lao Leang) ကပင်ထပ်မံရှင်းပြသည်။ ကော(၉)ဟာထိုကိုး(၉)တိုင်းကိုး(၉)ဌာနနိုင်ငံတော်ကြီးကိုရည်ညွှန်းတာဖြစ်နိုင်တယ်လို့ကျွန်တော်အားအကြံပြုပြောပြတယ်။

ကိုစိုင်းရှင်းပြတဲ့အချက်နဲ့ “the **Nam Mao Long Kingdom**, had been founded in the northern region of **Nam Mao** (now called **Shwe Li River**). It is believed that this was a branch of the “**Tai Mao Kao**” Kingdom founded in the 7th. century by the *Tai* of Yunnan”. စာပုဒ်ပါအချက်လက်တို့ဟာကိုက်ညီနေတာကိုတွေ့ရတယ်။ ‘**Nam Mao Long Kingdom**’ ဟာတရုတ်ယူနန်ပြည်နယ်မှာတည်ရှိခဲ့ဘူးတဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့ ‘ကိုးတိုင်းကိုးဌာနနိုင်ငံတော်ကြီး’ရဲ့တိုင်းဌာနတခု ဖြစ်တယ် ဆိုတာထင်ရှားတယ်။ ကိုးတိုင်းကိုးဌာနရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့အင်ပါယာနိုင်ငံတော်ကြီးဟာအလွန်ကျယ်ဝန်းတယ်။ အင်းအားလဲအလွန်ကြီးမားတဲ့အင်ပါယာနိုင်ငံတော်ကြီးတခုဖြစ်တယ်။ ထိုကိုးတိုင်းကိုးဌာနရှမ်းလူမျိုးတို့၏အင်ပါယာကြီးထဲမှာ **Nam Mao Long Kingdom** နိုင်ငံတော်လဲ ဌာနတခုအနေနဲ့ပါဝင်ခဲ့တယ်။ ‘**Nam Mao Long Kingdom**’ ဟာဗမာပြည်တွင်းသို့ (Tai Long)ရှမ်းတို့ ဝင်ရောက် လာပြီးနောက်၊ ဗမာပြည်အထက်ပိုင်းရွှေလီမြစ်(Nam Mao) ကိုအခြေခံတည်ထောင်ခဲ့တဲ့နိုင်ငံတော်တခုဖြစ်တယ်။ ဗမာပြည်မြောက်ပိုင်း ရွှေလီမြစ်ဝှမ်းမှာ တည်ရှိတဲ့ (Tai Long)ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ နိုင်ငံတော်ဖြစ်တယ်။ ဒီအချက်လက်တို့ကို ကျွန်တော်ရှင်းရှင်းသိလာရတော့တယ်။ (Nam Mao=ရွှေလီမြစ်။ Long=Tai Long=ရှမ်းလူမျိုး)

အကျိုးအကြောင်းအားလုံးတို့ကိုဆက်စပ်ပြီးကျွန်တော်စဉ်းစားတဲ့အခါ “**Tai Mao Kao**” Kingdom” “ကိုးတိုင်းကိုးဌာနမောရှမ်း” ဆိုတာ၊ ရွှေလီမြစ်တလျှောက်မှာ (ဗမာပြည်အထက်ပိုင်းနဲ့တရုတ်ပြည်တောင်ပိုင်းအပါဝင်) ‘ကိုးတိုင်းကိုးဌာန’ နိုင်ငံတော်ကြီးကို (Tai Long) ရှမ်းလူမျိုးကြီးကထူထောင်ခဲ့ဘူးသည်။ ဒီကိုးတိုင်းကိုးဌာနနိုင်ငံတော်ကြီးကိုအကြောင်းပြုပြီး ဒီနေရာဒီဒေသ ဒီနိုင်ငံတော်ကြီးမှာ နေထိုင်တဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့ကိုမွန်လူမျိုးတို့က (သေံကော့)လို့ ခေါ်ဆိုလိုက်ဟန်တူတယ်လို့ယူဆရတယ်။ ဘာဖြစ်သလဲဆိုရင်ရှမ်းအခေါ် ကော စကားလုံးနဲ့ မွန်အခေါ် ကော့စကားလုံးတို့ဟာတူညီမှုရှိနေတယ်။ တခါမွန်လူမျိုးတို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းတဲ့စကားလုံးကို (ကော့)ကိုပင်ဗမာလူမျိုးတို့က မိမိဘာသာစကားနဲ့(ကျွေ)လို့ရေးသားသုံးတာဖြစ်နိုင်တယ်လို့ကျွန်တော်ကောက်နုတ်ချလိုက်တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ခေါ်ဆိုတဲ့ ‘သေံကော့’ ဗမာတွေခေါ်နေတဲ့ ‘ကျွေရှမ်း’လူမျိုးဆိုတာဒီနိုင်ငံတော်ကြီးက (Tai Long)ရှမ်းလူမျိုးကိုရည်ညွှန်းတာဖြစ်နိုင်တယ်။ ဒီနိုင်ငံတော်ကြီးကို

³⁴ The Tai of The Shan State/Nel Adams alias Sao Noan Oo. P. 1

အကြောင်းပြုပြီးမှဒီနိုင်ငံတော်မှနေကြတဲ့ ရှမ်းလူမျိုးကို(သေကဲ)ကောရှမ်းလို့ မွန်လူမျိုးတို့ကခေါ်ဆိုပြီး ဗမာလူမျိုးတို့ (ကွေ့)ရှမ်းခေါ်တာဖြစ်နိုင်တယ်လို့ဘဲကျွန်တော်ကောက်နုတ်ချက်ယူဆလိုက်တော့တယ်။

ဗမာပြည်ထဲသို့ဝင်ရောက်လာတဲ့ရှမ်းလူမျိုးဟာ၊ (Tai-Long)လူမျိုးစုကြီးဖြစ်တယ်။ ဗမာပြည်ထဲကိုဝင်ရောက်လာပြီး ရွှေလီမြစ်ဝှမ်း (Nam Mao) ရွှေလီမြစ်ကိုအခြေခံပြီးနိုင်ငံတော်တည်ဆောက်နေထိုင်သဖြင့် (မောရှမ်း) လို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းလာတာဖြစ်တယ်။ ချုပ်ပြီးပြောရရင် (မောရှမ်း)လို့နာမည်တွင်လာတဲ့ရှမ်းမျိုးနွယ်စုဟာ(Tai Long)မျိုးနွယ်အုပ်စုကြီးမှ ဆင်းသက်လာတာဖြစ်တယ်။ ဒီနေရာမှာပိုမိုရှင်းအောင်အနည်းထပ်မံပြီးရေးသားတင်ပြလိုပါတယ်။ ဗမာပြည်ကိုအစပဌမဦးဆုံးဝင်ရောက်လာတဲ့ရှမ်းမျိုးနွယ်စုဟာ (Tai-Long)ရှမ်းမျိုးနွယ်စုဖြစ်တယ်။ ဗမာအခေါ် ရွှေလီမြစ်ဝှမ်းဟာ၊ (Tai) လူမျိုးတို့အခေါ် (Nam Mao)ဖြစ်တယ်၊(Tai=ရှမ်း၊ Nam=မြစ်၊ရေ၊ Mao=ရွှေလီဒေသ)ဗမာပြည်သို့(Tai-Long) မျိုးနွယ်စုအနေနဲ့ဝင်ရောက်လာတယ်။ ရွှေလီမြစ်ဝှမ်း (Nam Mao) အရပ်ဒေသမှာအခြေတည်နေထိုင်သဖြင့်၊မောရှမ်းလို့အမည်နာမတွင်လာတာဖြစ်တယ်။

အောက်ပါစာပုဒ်အရဆိုလဲ ရှမ်းလူမျိုးတို့ဟာမိမိဘာသာနဲ့မိမိတို့ကိုယ်ကို (Tai) သို့မဟုတ် (Tai Long) လို့ခေါ်ဆိုကြကြောင်း ဖော်ပြထားတယ်။“In their own language the Shans call themselves *Tai* or *Tai Long* and their country *Mong Tai* instead of Shan State”.

တဖန်အောက်ပါစာပုဒ်ကိုကျွန်တော်အလေးနက်ထားလေ့လာကြည့်ရှုနေမိပြန်တယ်။

“The Shan imigrants of upper Burma were the oldest branch of Tai ethnic group being known as ‘Tai Long’ or ‘Tai Yai’, that is ‘Great Tai’. Tai Mao and Tai Nua were also classified as ‘Tai Long’.”³⁵

“ဗမာပြည်အထက်ပိုင်းကိုအစောဆုံးဝင်ရောက်ခဲ့လုံတဲ့ရှမ်းလူမျိုးစုဟာ **"Tai Long" or "Tai Yai"** တို့ဖြစ်ပြီး၊ ‘ရှမ်းကြီး’ လို့ ခေါ်တယ်။ **Tai Mao (မောရှမ်း)နဲ့ Tai Nua (ရှမ်းငယ်)**တို့ကိုလဲ **"Tai Long"** အုပ်စုမှာပါဝင်တယ်” ဒီစာပုဒ်ကိုကြည့်ရင်ရွှေလီမောရှမ်း(Tai Mao)လဲ **"Tai Long"** အုပ်စုဖြစ်တယ်လို့ဆိုထားတယ်။

အားလုံးကိုခြုံပြီးပြောရရင် ဗမာပြည်ထဲကိုဝင်ရောက်လာတဲ့ရှမ်းမျိုးနွယ်စုငယ်အားလုံးတို့ဟာ၊ (Tai Long) မျိုးနွယ်အုပ်စုကြီးမှ ဆင်းသက်လာတာကိုတွေ့ရတယ်၊(Tai Long) အရှမ်းမျိုးနွယ်စုကြီးဟာအလွန်အဓိကကျတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ တွေ့ရတယ်။ ဒီအထိတော့ ကျွန်တော်တို့ ရှင်းရှင်း သိလာပြီးဖြစ်တယ်။ အဲဒီတော့ ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးတို့အကြောင်းကိုလေ့လာလိုတဲ့ ကျွန်တော်ဟာနောက်ဆုံးမှာ**"Tai Long"**လူမျိုးတို့ အကြောင်းကိုဘဲ အဓိကထားလေ့လာရတော့တယ်။ တဖန်အောက်ပါ စာပုဒ်ကိုလေ့လာရင်မွန်လူမျိုး၊ဗမာလူမျိုးတို့နဲ့ အတူတူရောနှော နေထိုင်တဲ့ ရှမ်းမျိုးနွယ်စုဟာ**Tai Long** မျိုးနွယ်စုဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရပြန်တယ်။ဒီအချက်ဟာအဓိကကျတဲ့အချက်ဖြစ်တယ်။

The *Tai Long* did not only establish their power in the lowland and upland of Burma Proper, but slowly, by following the rivers they infiltrated to all the river valleys of South-east Asia. Small groups, as well as setting amongst the Mons and Burmese, went as far as Cambodia and Vietnam. The majority made their homes in the Shan State and some went further west into Thailand and Laos.

“**Tai Long**” လူမျိုးတို့ဟာဗမာပြည်မြေပြန့်နဲ့ ဗမာပြည်အထက်ပိုင်းမှာ အာဏာထူထောင်ယုံမကဘူး၊ တဖြေးဖြေးနဲ့မြစ်ကိုလိုက်သွားပြီးရှေ့တောင်အာရှမြစ်ဝှမ်းတလျှောက်မှာ သွားရောက်နေထိုင်လာကြတယ်။ အုပ်စုငယ်တစုဟာမွန်လူမျိုးနဲ့ဗမာလူမျိုးတို့နဲ့ ရောနှောနေထိုင်ပြီးကမ္ဘောဒီယား၊ဗီယက်နမ်အထိပြန့်နှံ့ရောက်သွားတယ်။ အများစုကတော့ ရှမ်းပြည်နယ်မှာအခြေချနေထိုင်ပြီးအချို့ဟာ ထိုင်းနိုင်ငံ၊လာအိုနိုင်ငံအထိပြန့်နှံ့သွားတယ်”

ဒီစာပုဒ်ကိုကြည့်ရင် **Tai long** ရှမ်းမျိုးနွယ်ဟာ မွန်လူမျိုး၊ဗမာလူမျိုးတို့နဲ့ရင်းရင်းနှီးနှီးရောရောနှောနှောနှီးနှီးကပ်ကပ်နေထိုင် ကြတဲ့ရှမ်းလူမျိုး ဖြစ်နေတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါမို့မွန်လူမျိုးနဲ့ဗမာလူမျိုးတို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းနေတဲ့ ကွေ့ရှမ်းမျိုးနွယ်စုဟာ တခြားရှမ်းမျိုးနွယ် အုပ်စုမဖြစ်နိုင်ဘူး၊ **Tai Long** ရှမ်းမျိုးနွယ်အုပ်စုဘဲဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုတာ ကျွန်တော် ခိုင်ခိုင်မာမာ ပြောလာ နိုင်တော့တယ်။ ဒီအဆင့်အထိတော့ စာဖတ်သူများ ရှင်းလင်း လိမ့်မယ်လို့ကျွန်တော်ထင်ပါတယ်။

³⁵ The Shan Settlement in Myanmar/p. 2

နောက်တဆင့်ကျွန်တော်ထပ်မံလေ့လာရာမှာကွေ့ရှမ်းလိုကျွန်တော်တို့ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းနေတဲ့ (Tai Long) ရှမ်းနဲ့တလိုင်းဝေါဟာရနဲ့ တို့ဟာ ဘယ်လို ဆက်စပ်မှု ရှိတယ် ဆိုတဲ့အချက်ဘဲဖြစ်နေတယ်။ ဒီဆက်စပ်မှုဟာအဓိကကျပြီး အရေးကြီးဆုံးအစိတ်ပိုင်းဖြစ်တယ်။ တလိုင်းနဲ့ Tai Long စကားလုံးတို့ရဲ့ ဆက်စပ်မှုကိုကျွန်တော် အလွန်သိချင်တယ်။ ဘာဖြစ်လဲဆိုတော့ တလိုင်း နဲ့ Tai Long စကားလုံးနှစ်လုံးရဲ့ အသံထွက်ကို သေသေချာချာလေ့လာရင်အလွန်တူညီနေတာကို တွေ့ရတယ်။ အသံထွက်ချင်း အလွန်နီးစပ်နေတဲ့အချက်ကို ကျွန်တော် အထူးစိတ်စားမိတယ်။ဒါပေမဲ့တူတယ်လို့ခိုင်ခိုင်မာမာပြောမရသေးဘူး။ သက်သေတွေသာမကတွေ့လိုသေးတယ်။ ဒီစကားလုံး နှစ်ခုဆက်စပ်မှုဟာ အလွန်စိတ်ဝင်စားဖို့ ကောင်းတယ် စာလုံးနှစ်လုံးတို့ရဲ့ဆက်စပ်မှုကို သေသေချာချာသိချင်တဲ့စိတ် ကျွန်တော်မှာ ပိုမိုပြင်းပြင်းပူပူဖြစ်ပေါ်လာတယ်။ ခိုင်မာတဲ့ သက်သေအထောက်ထားနဲ့ စာဖတ်သူကိုတင်ပြချင်တယ်။ ဒီစာလုံးနှစ်လုံးရဲ့ ဆက်စပ်မှု မတွေ့သမျှ ကျွန်တော်မှာ စိတ်မအေးနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေသေးတယ်။ ဒါမို့ကွေ့ရှမ်းလိုကျွန်တော်တို့သိတဲ့(Tai Long) ရှမ်း နဲ့တလိုင်းစကားလုံးတို့ရဲ့ဆက်စပ်မှုကို ကျွန်တော်မနား မနေထပ်မံပြီးစာအုပ်တွေကို ဖတ်ရပြန်တယ်။ အသိကျွမ်း ရှမ်းကျောင်းသားရှမ်းသူငယ်ချင်း တွေကို ချဉ်းကပ်ပြီး မေးမြန်းစုံစမ်း ရပြန်တယ်။ ဒါပေမဲ့ကျွန်တော် အလွန်လိုချင်နေတဲ့ အဖြေ အတိကျကို မရနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေပြန်တယ်။ နောက်ဆုံးမှာ ကျွန်တော် အလွန်လိုချင်နေတဲ့ ခိုင်မာတဲ့ဆက်စပ်မှု အထောက်ထားတခုကို ကံကောင်းထောက်မလို့မမျှော်လင့်ဘဲ အောက်ပါစာအုပ်တအုပ်မှာ တွေ့ရခဲ့တယ်။ စာအုပ်ဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်း(၁၀၀)ကျော်က အိန္ဒိယနိုင်ငံစာပုံနှိပ်တိုက်မှရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေထားတဲ့အင်္ဂလိပ်ဘာသာစာအုပ်တအုပ်ဖြစ်တယ်။ သမိုင်းပညာရှင်ဒေါက်တာလူရဲ့ စာအုပ်စင်က ဖြစ်တယ်။ (Dr. Lue's collection in Australia National library).

Linguistic Survey of India

VOL. II

MOM-KHMER AND SIAMESE-CHINESE FAMILIES

(INCLUDING KHASI AND TAI)

COMPILED AND EDITED BY

G.A. GRIERSON, C.I.E., PH.D., D.LITT., I.C.S.

CALCUTTA

OFFICE OF THE SUPERINTENDENT OF GOVERNMENT PRINTING, INDIA.

1904

အထက်ပါစာအုပ်စာမျက်နှာ (၆၄)မှအောက်ပါစာပုဒ်ကိုကံကောင်းထောက်မလို့ကျွန်တော်သွားတွေ့မိတယ်။ စာပုဒ်မှာအောက်ပါ အတိုင်း ဖြစ်တယ်။

"We have seen that the Northern Shans were always spoken of by the other branches of the family as the 'Tai Long' (တ'လွင်) or 'Great Tais'. In Shan the letters *l* and *r* are freely interchanged, so that another form of the name is 'Tai Rong'. One section of the Shans who at various times entered Assam has retained this name, and its members are now known as Tairongs, Turungs, or Sham (i.e., Shan) Turungs. ....Their own tradition is that they originally came from Mung-mang **Khau-shang** on the North-East of Upper Burma, and settled on the Turungpani River, which took its name, 'the Tai-Rong Water', from them."³⁶

ဒီစာပုဒ်ကိုအတိုချုံးပြီးဘာသာပြန်ရရင်အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်တယ်။

³⁶ Mon- Khmer and Siamese Families.p.64/(The above is based on the note on page 284 of Mr. Gait's Census Report.)

“မြောက်ပိုင်းရှမ်းတို့ကိုအခြားရှမ်းမျိုးနွယ်စုတို့က 'Tai Long' (တ'လုင်) သို့မဟုတ် (Great Tai)ရှမ်းကြီး လို့ အမြဲတမ်းခေါ်ဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့ကြားသိရခဲ့တယ်။ ရှမ်းတို့မှာ /နဲ့ / စာလုံးများကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဖလှယ်ပြီးသုံးနေတာကို တွေ့ရတယ်။ ထို့ကြောင့် အခြားနာမည်ပုံစံတခုက Tai Rong ဖြစ်တယ်။ ရှမ်းမျိုးနွယ်စုများမှမျိုးနွယ်စုတခုဟာ အာသံပြည်နယ်ထဲသို့ ဝင်ရောက်သွားပြီး ဒီနာမည်ကို ရလာတယ်။ ဒီမျိုးနွယ်စုဝင်တို့ကို Tairongs, Turungs, သို့မဟုတ် Sham လို့သိကြတယ်။ သူတို့ရဲ့ကိုယ်ပိုင်ခေလေ့ ထုံးစံဟာ မူရင်းအားဖြင့် အထက်ဗမာပြည်အရှေ့မြောက်ပိုင်း Mung-mang Khau-shang ကလာတယ်။ Turungpani မြစ်မှာ အခြေချနေထိုင်တယ်။”

ဒီသမိုင်းပညာရှင်က၊ သူ့ရဲ့အင်္ဂလိပ်လိုရေးသားထားတဲ့စာတမ်းမှာ၊ ရှမ်းစာလုံး(တ'လုင်)ကိုပါပူးတွဲပြီး ရေးသားထားတာကို ထူးထူးဆန်းဆန်း တွေ့ရတယ်။ (တ'လုင်)ဆိုတဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့စကားလုံးအရေးသားဟာ တလိုင်စကားလုံးရဲ့အရေးသားနဲ့ အလွန်နီးစပ် နေတာကို တွေ့ရပြန်တယ်။ ဒီစာလုံးနှစ်လုံးဟာအရေးသားချင်းအလွန်နီးစပ်မှုရှိယုံမကဘူး အသံထွက်ချင်းလဲအလွန်တူညီနေတာကို တွေ့ရတယ်။ အလွန် ထူးဆန်းနေတာကိုတွေ့ရတယ်။ ကျွန်တော်ကိုအထူးစိတ်လှုပ်ရှားစေခဲ့တယ်။ ဒါနဲ့ကျွန်တော်သိကျွမ်းတဲ့ ရှမ်းအမျိုးသားကိုစိုင်းလောင်လင်းကို ချဉ်းကပ်ပြီး ရှမ်းဘာသာအရေးသားကို မေးမြန်းရပြန်တယ်။ ကိုစိုင်းလောင်လင်းကလဲ စိတ်ရှည် လက်ရှည်နဲ့ ရေးပြတယ်။ ရှင်းပြပါတယ်။ ကိုစိုင်းလောင်လင်းရှင်းလင်းချက်အဆိုရင်(Tai)စာလုံးကိုရှမ်းဘာသာစာပေနဲ့(တ')လို့ရေးသားကြတယ် (Long)ကို(လုင်)လို့ ရှမ်းဘာသာ စာပေနဲ့ ရေးသားကြတယ်။ ကိုစိုင်းလောင်လင်းရှင်းပြတော့မှ 'Tai Long' စကားလုံးကို ရှမ်းဘာသာနဲ့ (တ'လုင်)ရေးသားပုံကို ကျွန်တော်ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိရတော့တယ်။ဒါဟာရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့စာပေရေးသားမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီးပထမအဆင့် ကျွန်တော် သိလိုက်ရတယ်။ Tai Long ကို (တ'လုင်)လို့ရှမ်းဘာသာစာပေနဲ့ ရေးသားကြတယ် ဆိုတာရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိပေမဲ့၊ ကျွန်တော်မှာကျေနပ်မှုမရသေးဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုရင် ကိုစိုင်းလောင်လင်းရေးသားတဲ့ (တ'လုင်)စာလုံးနဲ့ စာတမ်းမှာပါရှိတဲ့ (တ'လုင်)စာလုံးတို့ဟာအနည်းငယ် ကွာခြားနေတာကိုတွေ့ရတယ်။ ကျွန်တော်စိတ်ထဲမှာ အလိုဆန္ဒမပြည့်သေးဘဲ ဖြစ်နေမိပြန်တယ်။ ဒါနဲ့ (တ'လုင်)ဟာ ရှမ်းဘာသာစာလုံး မဟုတ်ဘူးလားလို့ ကိုစိုင်းလောင်လင်းကို ကျွန်တော်ကမရဲတရဲနဲ့မေးလိုက်ပြန်တယ်။ ဒီတော့မှကိုစိုင်းလောင်လင်းကဆက်လက်ပြီးထပ်မံ ရှင်းလင်းပြပြန်တယ်။ ကိုစိုင်းလောင်လင်းရဲ့အဖြေဟာကျွန်တော်လိုချင်တဲ့အဖြေအတိကျဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရတယ်။ (တ'လုင်) စာလုံးလဲ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ရှမ်းဘာသာအရေးသားဘဲဖြစ်တယ်လို့ ကိုစိုင်းလောင်လင်းကအခိုင်မာအတိကျဖြေကြားတယ်။ (တ'လုင်) စာလုံးဟာ ရှမ်းအမျိုးသားတို့ရဲ့ အရေးသားအစစ်အမှန်ပြီး ခေတ်ဟောင်း ရှမ်းဘာသာစာပေ အရေးသား အသုံးနှုန်းဖြစ်တယ်။ ယခုခေတ်မှာ (တ'လုင်) လို့ပြောင်းလဲ ရေးသားလာကြတယ်။ (Tai Long) ကိုယခင်ခေတ်တုံးကသုံးနှုန်း၍ရေးသားနေတဲ့ ရှမ်းဘာသာစာပေနဲ့ (တ'လုင်) နေရာမှာ ရှမ်းအသံထွက်ပိုမိုတိတိကျကျရနိုင်အောင်ဆိုပြီးယခုခေတ်သစ်မှာ (Tai Long)ကို ရှမ်းစာပေနဲ့ “တ'လုင်” လို့ ပြောင်းလဲရေးသား လာကြတာဖြစ်တယ်။ ယခုခေတ်သစ်မှာ(တ'လုင်)လို့ပြောင်းလဲရေးသားလာတဲ့အကြောင်းရင်းကိုပါ ကိုစိုင်းလောင်လင်းကစိတ်ရှည်လက်ရှည် ရှင်းပြတယ်။ကျွန်တော်မှာဝမ်းသာလွန်းလို့မျက်ရည်များပင်စို့မိတယ်။ဒါ့ပြင်လွန်းလို့စကားပင်ပြောမထွက်လောက်အောင်ဖြစ်မိတယ်။ ကျွန်တော်ရင်ထဲမှာအနှစ်နှစ်နှစ်အလလကတင်းကျပ်ပိတ်စို့လာခဲ့တဲ့ပြဿနာအလုံးကြီးလဲယခုမှပင်ပြေပျောက်သွားတော့တယ်။ မိမိအလွန်လိုချင်နေတဲ့အဖြေကိုလဲရလိုက်တဲ့အတွက်၊ ကျွန်တော်စိတ်သည်လဲအလွန်အေးချမ်းသွားတယ်။ ကိုစိုင်းလောင်လင်းကိုလဲ အတိုင်းမသိ ကျေးဇူးတင်မိတယ်။ ကိုစိုင်းလောင်လင်းရဲ့ ရှင်းပြချက်ကအလွန်ရှင်းလင်းပါတယ်။ (တ'လုင်)ဟာ ရှေ့ဟောင်းရှမ်းဘာသာ အရေးသားဖြစ်တယ်။ ယခင်ခေတ်ဟောင်းမှာရှမ်းလူမျိုးတို့က (Tai Long) ကို (တ'လုင်) စာလုံးအရေးသားနဲ့ရေးသားသုံးနှုန်းခဲ့တယ်။ ကျွန်တော့်စိတ်ထဲမှာ မရှင်းမလင်းဖြစ်ခဲ့တာတွေ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိရတဲ့အတွက်ဝမ်းသာလို့မဆုံးဖြစ်မိတယ်။ တလိုင်ဝေါဟာရနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဂျာနယ်ထွေး လာခဲ့ရတဲ့ကျွန်တော်မှာ ယခုမှဘဲရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖြစ်လာတော့တယ်။ ကျွန်တော်လဲ ကိုယ်လိုချင်တဲ့ အဖြေရလိုက်တဲ့အတွက် အတိုင်းမသိဝမ်းသာသွားမိတယ်။ နောက်တဆင့်ကျန်တဲ့ အချက်က (တ'လုင်)ဝေါဟာရစကားလုံးကနေ တလိုင်ဝေါဟာရစကားလုံးသို့ ပြောင်းလဲ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ရှင်းလင်းတင်ပြတဲ့အတွက် ဖြစ်တယ်။ ဒီအတွက်ကျွန်တော်အဘို့ လွယ်ကူသွားပြီးဖြစ်တယ်။

ဒီနေရာမှာ ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့မြန်မာမှုပြုပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသားတတ်တဲ့ အလေ့အထကိုစာဖတ်သူများ သတိရအောင်ပြန်လည် ဖော်ပြရမယ် ထင်ပါတယ်။ ‘ဖျာပင်’ ဆိုတဲ့ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ အရေးသားကို ဗမာလူမျိုးတို့က ဖတ်ရတာလျှာခေါက်နေတယ်မချောနေဘူး။ မပြေပြစ်ဘူးမြန်မာမှုပြုပြီး ‘ဖျာပုံ’ ရေးသား လာတာကိုစာဖတ်သူများသတိကြမယ်ထင်ပါတယ်။ ‘ဖျာပင်’မွန်စကားလုံးမှ‘ဖျာပုံ’ဖြစ်လာပုံကို ကျွန်တော်ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်။ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ (တ'လုင်) စကားလုံးကိုလဲ ဗမာလူမျိုးတို့အနေနဲ့ခေါ်ရတာ လျှာခေါက်နေပုံရတယ်။ ‘လုင်’ဟာ ဗမာစာရေးသားဖွဲ့ထုံးမှစစ်စစ်မဟုတ်ဘူး။ ဖတ်ရတာလဲ ဗမာလူမျိုးတို့ အနေနဲ့ ခက်ခဲတယ် လျှာခေါက်နေတယ်။ မပြေပြစ်ဘူး။ ဒါကိုဗမာလူမျိုးက မိမိတို့မြန်မာစာရေးသားဖွဲ့ထုံးမှစစ်စစ်နဲ့ ‘လိုင်’ လို့ ပြောင်းလဲရေးသားပြီး မြန်မာမှုပြု လိုက်တာဖြစ်တယ်။ ‘ဖျာပင်’ဆိုတဲ့ မွန်ဝေါဟာရကိုမြန်မာစာဖွဲ့ထုံးမှပီးသသနဲ့‘ဖျာပုံ’ လို့ပြောင်းလဲရေးသားတတ်တဲ့ ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ မြန်မာပြုမှုကို မြင်ရင်၊

ယခုလဲရှမ်းလူမျိုးတွေက (တ'လုင်) လို့ရေးခဲ့တဲ့ဝေါဟာရကို ဗမာလူမျိုးတို့က မြန်မာစာဖွဲ့ထုံးမှ၊ ပီပီသသနဲ့ 'တလိုင်' လို့ပြောင်းလဲရေးသားလာတာကိုလဲမြင်လိမ့်မယ်လို့ကျွန်တော်မျှော်လင့်တယ်။ ဒီနေရာမှာပိုမိုရှင်းအောင် မြန်မာစာဖွဲ့ထုံးမှ၊ ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်အနည်းထပ်ရှင်းပြချင်ပါတယ်။ 'ပုင်' 'လုင်' 'ကုင်' 'ဘုင်' 'မုင်' တို့အရေးသားမျိုး ဗမာတွေရေးသားလေ့ မရှိဘူး၊ အလွန်ရှားပါးတယ်။ မြန်မာစာ ဖွဲ့ထုံးမှလဲမဟုတ်ဘူး၊ အဲဒီလိုအရေးသားမျိုးကို ဗမာတွေရေးရင်လဲ မွန်လူမျိုးရှမ်းလူမျိုးတို့ အသံထွက်သကဲ့သို့ဗမာလူမျိုးတို့အသံထွက်နိုင်ဘူး၊မွန်နဲ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ကစာလုံးတလုံးအနေနဲ့အသံထွက်တယ်၊ဒါပေမဲ့ ဗမာလူမျိုးတို့က စာလုံးနှစ်လုံး အနေနဲ့ အသံထွက် တယ်၊ အရေးမှာစာတလုံး အသံထွက်မှာစာနှစ်လုံးဖြစ်နေတယ်၊ ဥပမာ 'လုင်' စာလုံးကို လေ့လာကြည့်ပါ မွန်နဲ့ရှမ်းလူမျိုးတို့က 'လုင်' လို့ဘဲ စာလုံးတလုံးအနေနဲ့ အသံထွက်တယ်၊ ဒါပေမဲ့ဗမာတို့က အဲဒီလိုအရေးသားမျိုးကို ရေးရင်စာလုံးတလုံးအနေနဲ့ အသံထွက်တတ်ဘူး၊ စာလုံးနှစ်လုံးခွဲပြီးအသံထွက်တယ်၊ 'ဂိတလုင်' လို့ဗမာတွေရေးလေ့ရှိတယ်၊ 'လုင်' စာလုံးကိုအသံထွက်တဲ့ နေရာမှာ စာလုံးတလုံးအနေနဲ့ အသံထွက်နိုင်ဘူး၊ စာလုံးနှစ်လုံးခွဲလိုက်ပြီးအသံထွက်ရတယ်၊ 'လုင်' စာလုံးကို 'လု+လင်' စာလုံးနှစ်လုံးခွဲပြီး၊ 'လု' ကိုသီးခြား အသံတလုံးထုတ်တယ် 'လင်' ကိုလဲ သီးခြား အသံတလုံးထုတ်တယ်၊ ဒါကြောင့် 'ဂိတလုင်' စာလုံးကိုအသံထွက်ဖတ်တဲ့အခါ 'ဂိတလုလင်' လို့ဗမာလူမျိုးတို့က အသံထွက်တာကို ကျွန်တော်တို့ကြားရတယ်၊ တခါ 'လုင်ဖျို' လို့ဗမာလူမျိုးတွေရေးသားမှုကို တွေ့လိမ့်မယ်၊ 'လုင်ဖျို' စာလုံးကိုအသံထွက်ရာမှာ 'လုလင်ဖျို' လို့ဗမာလူမျိုးတို့က အသံထွက်တယ်၊ မွန်လူမျိုးတို့ရှမ်းလူမျိုးတို့လို စာလုံးတလုံး အနေနဲ့အသံထွက်တတ်ဘူး၊ဒါမို့ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့အရေးသား (တ'လုင်) စာလုံးမှ (လုင်)စာလုံးကိုဗမာလူမျိုးတို့က အသံထွက်တဲ့ နေရာမှာ လျှာခေါက်နေတတ်တယ်၊ စာလုံးနှစ်လုံးအနေနဲ့ အသံနှစ်မျိုး ထုတ်နေရတယ် မပြေပြစ်ဘူး၊ အသံပြေပြစ်တဲ့ အရေးသားကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲပြီးရေးသားလာတယ်၊ (လုင်) နေရာမှာ (လိုင်)လို့ပြောင်းလဲ ရေးသားလာတာဖြစ်တယ်။

'လိုင်' လို့ရေးသားတော့မှဗမာလူမျိုးတို့အနေနဲ့ခေါ်ဝေါ်ရတာသက်တောင့်သက်သာရှိလာတယ်၊အသံထွက်ရာမှာလည်းလွယ်လွယ်ကူကူနဲ့ အသံတလုံးတည်ကိုထွက်လာနိုင်တော့တယ်၊နောက်ဆုံးမှာ (တလိုင်) ဝေါဟာရဟာ (တ'လုင်) Tai Long ဆိုတဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ ဝေါဟာရစကားလုံးမှဆင်းသက်လာတယ်ဆိုတာရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိရတော့တယ်။

အခိုင်မာဆုံးသက်သေသောကေဖြစ်တယ်လို့ကျွန်တော်မြင်တယ် ဒါထက်ပိုမိုခိုင်မာတဲ့ သက်သေ အထောက်ထားဆိုတာမရှိနိုင်တော့ဘူး၊ ဒါကြောင့် 'တလိုင်' ဝေါဟာရဟာ ရှမ်းလူမျိုးတို့ဝေါဟာရစကားလုံး (တ'လုင်) မှပြောင်းလဲ ရေးသားလာတဲ့ ဝေါဟာရ စကားလုံးဖြစ်တယ်ဆိုတာ ကျွန်တော် ခိုင်ခိုင်မာမာပြောရဲ လာတော့တယ်။

အထက်ပါကောက်နုတ်ချက်ကိုအထောက်ပြုတဲ့အထောက်ထားအချို့ကိုကျွန်တော်ထပ်မံတင်ပြချင်သေးတယ်၊ဥပမာမွန်လူမျိုးကိုမွန်လူမျိုးတို့ ကမွန်ဘာသာစာနဲ့ 'မန်' လို့ရေးသားကြတယ်၊ဒါကိုဗမာလူမျိုးတို့ကဗမာစာအသံထွက်နဲ့ 'မွန်' လို့ပြောင်းလဲရေးသား သုံးနှုန်းလာတယ်၊ တခါ 'ပအိုဝ်လူမျိုး' တို့ကမိမိတို့ဘာသာစာပေနဲ့ 'ပအိုဝ်' လို့ရေးသားတယ်ဒါကိုဗမာလူမျိုးတို့က ဗမာစာအသံထွက်နဲ့ 'ပအို' လို့ပြောင်းလဲ ရေးသား သုံးနှုန်းလာတယ်၊ ဒီအထောက်ထားတွေကိုကြည့်ရင် ရှမ်းလူမျိုးတို့ဘာသာစာပေနဲ့ 'တ'လုင်' လို့ရေးသားတာကိုလဲ ဗမာလူမျိုးတို့က မိမိဘာသာစာပေအသံထွက်နဲ့ 'တလိုင်' လို့ပြောင်းလဲရေးသားသုံးနှုန်းလာတယ်ဆိုတာငြင်းမရအောင် အလွန်ယုတ္တိတန် နေပြန်တယ်။

အစမူလကတည်းကကျွန်တော်ထင်မှတ်ယူဆခဲ့တဲ့အတိုင်း 'တလိုင်' ဝေါဟာရဟာ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ဝေါဟာရစကားလုံးမဟုတ်ဘူး၊ မွန်လူမျိုးကို ရည်ညွှန်းတဲ့ စကားလုံးလဲမဟုတ်ဘူး ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ဝေါဟာရစကားလုံးလဲမဟုတ်ဘူးဆိုတာ မှန်ကန်နေတယ်၊ တလိုင်' ဝေါဟာရဟာ ကြမ်းတမ်းရှင်းပြတဲ့စကားလုံးတလုံးလဲမဟုတ်ဘူး၊ညစ်ပတ်ဆဲဆိုတဲ့စကားလုံးတလုံးလဲမဟုတ်ဘူးဆိုတာမှန်ကန်နေတယ်၊ အလွန်ကောင်းမွန် သန့်ရှင်းတဲ့စကားလုံးတလုံးဖြစ်တယ်၊အလွန်ယဉ်ကျေးသိမ်းမွေပြီးတန်ဖိုးရှိတဲ့စကားလုံးဖြစ်တယ်၊ ရှမ်းလူမျိုးတို့ကိုကိုယ်စားပြုတဲ့စကားလုံး တလုံးဖြစ်တယ်၊ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ (တ'လုင်) စကားလုံးကို ဗမာလူမျိုးတို့ကမြန်မာမှ ပြုလိုက်ရာမှ ရရှိလာတဲ့ဝေါဟာရ စကားလုံးဖြစ်နေတယ်၊ အစပဌမူရင်းအဓိပ္ပါယ်အမှန်ကိုမသိဘဲ၊အလွဲသုံးစားပြုမိတဲ့အတွက်မလိုလားအပ်တဲ့အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေကိုဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ်၊ မွန်ဗမာ ချစ်ကြည်ရေးကိုလဲပျက်ပြားစေခဲ့တယ်၊ မွန်လူမျိုးတရပ်လုံးကိုလဲနှစ်ပေါင်းရာချီပြီး ဒီစကားလုံးနဲ့ညှင်းပမ်းနှိပ်စက်ဒုက္ခပေးလာခဲ့တယ်၊ အဓိပ္ပါယ်မဲ့ဆဲဆိုလာခဲ့တယ်၊မွန်လူမျိုးတို့ကိုအညွန့်တုံးစေခဲ့တယ်၊ဗမာအာဏာရမင်းအစိုးရတို့၏ညစ်ပတ်မှုဖြစ်တယ်၊ကောက်ကျစ်စင်းလဲမှုဖြစ် တယ်၊ ကြီးမားတဲ့လူ့အခွင့် ရေးချိုးဖောက်မှုဖြစ်တယ်။

နောက်ဆုံးမှာခိုင်ခိုင်မာမာကောက်ချက်ချလို့ရတာကတလိုင်' ဝေါဟာရဟာ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ (တ'လုင်) ဝေါဟာရမှ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ စကားလုံးဖြစ်ပြီး Tai Long ရှမ်းလူမျိုးကိုရည်ညွှန်းတဲ့စကားလုံးဖြစ်တယ်ဆိုတာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိရတော့တယ်၊ တိတိကျကျခိုင်ခိုင်မာမာ ပြောနိုင်ပြီးဖြစ်တယ်။

ကျွန်တော်လဲ အတိုင်းမသိ ဝမ်းသာသွားတယ်၊ အနှစ်နှစ်အလလက ပျောက်ဆုံး သွားတဲ့ အလွန်တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်တဲ့ပတ္တမြားတလုံးကို ပြန်လည် ရှာဖွေတွေ့ရှိတဲ့လူတဦးကဲ့သို့အတိုင်းမသိ ကျွန်တော် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်မိတော့တယ်၊ မွန်တမျိုးသားလုံးလဲ

ကျွန်တော်နဲ့ထပ်တူထပ်မျှ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာဖြစ်ကြမယ်လို့ထင်ပါတယ် တလိုင်းဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာ မွန်လူမျိုးထု တရပ်လုံးကို နှစ်ပေါင်း ၂၅၀ ဒုက္ခပေးခဲ့တယ်။ တလိုင်းဝေါဟာရစကားလုံးကြောင့် မွန်လူမျိုးထုတရပ်လုံးတို့ဟာနှစ်ပေါင်းများစွာ စိတ်ဆင်းရဲ ပင်ပမ်းလာခဲ့ရတယ်။ နာတာရှည် နူနာရောဂါဆိုးတခုကဲ့သို့ မွန်လူမျိုးတို့ကိုအမြဲတမ်းနှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းလာခဲ့တယ်။ ဗမာလူမျိုးတွေက တလိုင်း ဝေါဟာရ စကားလုံးနဲ့ မွန်လူမျိုးတို့ကိုအမျိုးမျိုးနှိမ်ခံခဲ့ရကြတယ်။ ရှုတ်ချကဲ့ရဲ့ခဲ့ကြတယ်။ ဆဲဆိုခဲ့ကြတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့မှာဘုမသိဘမသိဘဲ တလိုင်းစကားလုံးနဲ့ အနှိပ်စက် ခံလာခဲ့ရတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့စည်းပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ပညာရေးတို့ကိုပါ ထိခိုက်ဆုံးရှုံးနှစ်နာစေခဲ့တယ်။ ယခုတော့နှစ်ရှည်လများ ခံစား လာခဲ့ရတဲ့နာတာရှည်နူနာရောဂါမှ မွန်လူမျိုးတို့ကင်းကင်းရှင်းရှင်း ပျောက်ကင်းနိုင်ပြီးဖြစ်တယ်။ လူသစ်စိတ်သစ်နဲ့ ကမ္ဘာသစ်ကို ဦးတည်ရှေ့ရှုနိုင်ပြီးဖြစ်တယ်။ ခေါင်းမောရင်ကော့ခါ ‘တလိုင်း’ ဆိုလာသူများကိုရင်ဆိုင်ရဲနိုင်ပြီးဖြစ်တယ်။ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာဖြစ်တဲ့ အလွန်ကောင်းတယ်။ မွန်လူမျိုးထုတရပ်လုံး ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ကျန်းမာ ချမ်းသာကြပါစေ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာဖြစ်ကြပါစေ လို့ ကျွန်တော် လေးလေးနက်နက်ဆုတောင်း လိုက်ပါတယ်။

တလိုင်းဝေါဟာရဟာရှမ်းလူမျိုးကို ရည်ညွှန်းတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ အားလုံးသိရပြီးဖြစ်တယ်။ နောက်ဆုံးရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိတို့လို နေသေးတဲ့အချက်တချက်ကကျန်နေသေးတယ်။ ဘယ်လိုကြောင့်မဆီမဆိုင်**တလိုင်း**ဝေါဟာနဲ့ မွန်လူမျိုးတို့ပတ်သက်လာခဲ့ရသလဲဆိုတဲ့ ပြဿနာဘဲဖြစ်တယ်။ ဘာကြောင့် မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းလို့ ဦးအောင်ဖေယူတို့ ညီအစ်ကိုတို့က သမုတ်စွပ်စွဲပြီးခေါ်ဆိုခဲ့ရသလဲ စတဲ့မေးစရာ အကြောင်းတွေကရှိနေသေးတယ်။ ဒီအချက်ကိုမရှင်းပြနိုင်သမျှစာဖတ်သူများအနေနဲ့ လဲကျေနပ်ကြမှာမဟုတ်ဘူး။ စိတ်ထဲမှာမတင်မကျဖြစ်နေမှာ သေချာတယ်။ ဒါမို့ဒီအချက်နဲ့ပတ်သက်ပြီးရှင်းလင်းတင်ပြတို့ကျွန်တော်မှာတာဝန်ရှိသေးတယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး နောက်အပတ် မှာ ကျွန်တော်ထပ်မံဆွေးနွေးတင်ပြသွားမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဆက်လက်ဖတ်ရှုသွားပါ။

အပိုင်း(၁၁)

တ'လှိုင်(ဝါ)တလှိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးဟာမွန်စကားလုံးမဟုတ်ဘူး၊ မွန်လူမျိုးတို့နဲ့လဲမဆိုင်ဘူး၊ ဆဲဆိုကြမ်းတမ်းတဲ့စကားလုံးတလုံးလဲမဟုတ်ဘူး၊ အလွန်တန်ဖိုးရှိတဲ့စကားလုံး၊ အလွန်ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့တဲ့စကားလုံးဆိုတာရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်။ တလှိုင်းစကားလုံးဟာ (Tai) ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့စကားလုံးဖြစ်တယ်။ တ'လှိုင်(Tai Long) စကားလုံးမှဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာတဲ့စကားလုံးဖြစ်တယ်။ အင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်ကြတဲ့အုတ်ဘိုမတ္တရာက ရှမ်းလူမျိုးတို့ကိုရည်ညွှန်းသုံးစွဲခဲ့တယ်ဆိုတာလဲ ကျွန်တော်တို့ ရှင်းရှင်း လင်းလင်း သိကြပြီး ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ကျန်နေသေးတဲ့ပြဿနာက ဘာကြောင့်သမိုင်းမှာမှားမှားယွင်းယွင်းရေးသားပြီး မွန်လူမျိုးကို တလှိုင်းလို့ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ ကြသလဲ၊ ဘာကြောင့် မွန်လူမျိုးကိုယခုထက်တိုင်တလှိုင်းလို့ မှားမှားယွင်းယွင်းခေါ်ဆို သုံးစွဲနေကြသေးသလဲ ဆိုတဲ့အချက်ပါဘဲ။ အတိတ်သမိုင်းမှာမွန်လူမျိုးတို့နဲ့(တ'လှိုင်)သို့မဟုတ် (တလှိုင်း)ဝေါဟာရတို့ရဲ့ဆက်စပ်ပတ်သက်မှု၊ ဘယ်လိုရှိခဲ့သလဲ၊ ဘာကြောင့် ရွှေဘိုဗမာဦးအောင်ဇေယျတို့က မွန်လူမျိုးကိုတလှိုင်းလို့ခေါ်ခဲ့သလဲဆိုတဲ့အချက်ကိုမဆွေးနွေးခင် အင်းဝမင်းကိုတော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့ အုတ်ဘိုမတ္တရာကရှမ်းလူမျိုးကို ဗမာလူမျိုးတို့က ရှမ်းလူမျိုးလို့ရိုးရိုးမခေါ်ဆိုဘဲ ဘာကြောင့် (ကျွေတလှိုင်း) သို့မဟုတ် (တလှိုင်း) အခေါ်ဝေါ်နဲ့သုံးစွဲခေါ်ဆိုခဲ့သလဲဆိုတဲ့အချက်ကိုပထမဦးဆုံးနားလည်တို့လိုတယ်။ သာမန်အချိန်မှာရှမ်းလူမျိုးလို့သုံးနှုန်းခေါ်ဝေါ်ခဲ့ပြီး တော်လှန် ပုန်ကန်တဲ့ကာလမှာဘာကြောင့် တလှိုင်း ကိုသုံးနှုန်းခေါ်ဝေါ်ခဲ့သလဲ၊ ဒီအချက်ဟာ သိပ္ပံအရေးကြီးတဲ့ အချက်ဖြစ် တယ်။ တဦးနဲ့တဦးရန်ဖြစ်တဲ့ စစ်တွင်းအချိန်ကာလမှာ သုံးနှုန်းတာကိုထောက်ရင် တလှိုင်း (တ'လှိုင်)ဝေါဟာရအခေါ်အဝေါ်နဲ့ပတ်သက်ပြီး ဗမာလူမျိုးတို့အတွက် အတိတ်မှာနားကျည်တဲ့ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းတခုခုတော့ရှိခဲ့မှာဘဲဆိုတာ တွေးဆယူလို့ရနိုင်ပါတယ်။ ဒီစကားလုံးကို အသုံးပြုပြီး ဗမာလူမျိုးတို့ကမိမိတို့ရဲ့ဗမာလူမျိုးစိတ်ဓါတ်ကိုတက်ကြွစေတဲ့ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်တယ်။ တလှိုင်းဝေါဟာရကို နိုင်ငံရေးစစ်ရေးအရသုံး တယ်ဆိုတာ ထင်ရှားတယ်။ ဒါကြောင့် တ'လှိုင် (Tai Long) လူမျိုးနဲ့ ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ အတိတ် ကာလမှာ ဆက်စပ်တဲ့ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းကိုကျွန်တော်လေ့လာရပြန်တယ်။ တ'လှိုင် (Tai Long) လူမျိုးတို့ရဲ့ အတိတ်သမိုင်းကြောင်းကို ကျွန်တော်လိုက်လံရှာဖွေလေ့လာတဲ့အခါ အောက်ပါ အကြောင်းကိုသိရှိခဲ့ ရတယ်။

တ'လှိုင် (Tai Long) လူမျိုးတွေ ဟာ ကျားကဲ့သို့ ရဲရင့်ပြီး ကျားတကောင်လိုလဲလျင်မြန်ဖြတ်လတ်တယ်လို့ပြောဆိုကြတယ်။ တ'လှိုင်လူမျိုးတို့ရဲ့မူလဇာတိ မြေဟာ တရုတ်ပြည် အလယ်ပိုင်းဒေသလို့ဆိုကြတယ်။ တ'လှိုင်လူမျိုးတွေဟာ သူတို့ရဲ့မူလရပ်မြေ ဇာတိဖြစ်တဲ့ တရုတ်ပြည်အလယ်ပိုင်းမှ တောင်ပိုင်းဘက်သို့ ရေကြည်ရာ မြက်နုရာကို ရှာဖွေရင်းတဖြည်းဖြည်းနဲ့ ဗမာပြည် ရှေ့မြောက်ပိုင်းထဲသို့ ဘီစီ(၁)ရာစုလောက်က ရောက်လာကြတယ်။ ဗမာပြည်ရှေ့မြောက်ပိုင်းနေရာကနေတဆင့် တဖြည်းဖြည်း အောက်ဘက်ပိုင်းသို့ရွှေ့ဆင်းလာကြတယ်။ နှစ်ပေါင်းရာစုများစွာ ကြာညောင်လာတဲ့အခါ ဗမာပြည်အညာပိုင်းဒေသအထိ ရောက်ရှိ လာကြတယ်။ တကောင်း၊ ဗန်မော်၊မိုးနဲ၊ မိုးကောင်း၊ သီပေါစတဲ့မြို့ပြနိုင်ငံ(Mong)များကို တည်ထောင်ပြီး အခြေတကျ နေထိုင်လာကြတယ်။ အောက်ပါရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့သမိုင်းကိုလေ့လာရင်သိရှိနိုင်ပါတယ်။

“5 million people inhabited the Shan State (Mong Tai), the majority being the Shan or Tai. The early history of the area is hazy, though it appears that the first entry of the Shans into Burma took place in the 1st. century BC, when rebellions in Central China drove many people from that area to seek their fortune elsewhere. These people moved south into Burma and founded such ancient Shan cities as, Ta Gong, Mongnai, Hsenwi and Hsipaw.

Most of Northern Shan Chronical also indicate that a great wave of Shan imigration took place in A.D. 6th Century with the Shan shifting from the mountain of southern Yunnan into the Nam Mao valley and to adjacent region, establishing many Mongs like Bhamo, Mong Mit, Hsipaw and other”³⁷

“ရှမ်းပြည်(Mong Tai)မှာလူဦးရေသန်းရှိတယ်၊အများစုမှာ(Tai) ရှမ်းလူမျိုးဖြစ်တယ်။ ရှမ်းပြည်နယ်ရဲ့ ပထမဦးပိုင်းသမိုင်းဟာ မထင်မရှားဖြစ်ခဲ့တယ် တရုတ်ပြည်အလယ်ပိုင်းပုန်ကန်မှုဖြစ်ပေါ်တဲ့ ဘီစီ(၁)ရာစုနှစ်မှာ အဲဒီဒေသမှာ ရှိတဲ့လူတွေဟာ အခြားနေရာ သစ်မြေယာသစ်ရှာဖွေလာရာမှပထမဦးဆုံးမြန်မာနိုင်ငံထဲသို့ဝင်ရောက်လာတယ် အဲဒီလူတွေဟာ မြန်မာနိုင်ငံထဲသို့ ဝင်လာပြီး တောင်ဘက်ပိုင်းသို့တဖြည်းဖြည်းရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်လာကြရင်းရှေးဟောင်းရှမ်းမြို့နိုင်ငံမြိုင်များဖြစ်တဲ့တကောင်၊ မိုးနဲ၊ ရှင်ဝီ၊ သီပေါ မြို့နိုင်ငံ များကိုထူထောင်ခဲ့ကြတယ်။မြောက်ပိုင်းရှမ်းတို့ရဲ့သမိုင်းမှတ်တမ်းမှာလဲ အဲဒီ(၆)ရာစုမှာ ယူနန်တောင်ပိုင်း တောင်တန်းမှ ရှမ်းတို့ဟာ အင်အားကြီးကြီးမားမားနဲ့ရွှေ့လီမြစ်ဝှမ်းရဲ့မျက်နှာချင်းဆိုင်နေရာများတို့မှာ ပြောင်းရွှေ့သွားပြီး ဗန်မော်၊ မိုးမိတ်၊ သီပေါ နဲ့အခြားမြို့ နိုင်ငံ များကိုထူထောင်နေထိုင်လာတယ်”

ဒီစာပုဒ်ကိုကြည့်ရင်ရှမ်းလူမျိုးတို့ဟာ(Tai)အမည်နဲ့မြန်မာနိုင်ငံထဲကိုဘီစီ(၁)ရာစုမှာဝင်ခဲ့တယ်။ တကောင်းမြို့၊မိုးနဲမြို့၊ မိုးမိတ်၊ ဗန်မော်၊ ရှင်ဝီမြို့၊ သီပေါမြို့စသည့်မြို့ပြနိုင်ငံတို့ကိုထူထောင်ခဲ့တယ်လို့ဆိုထားတယ်။ ဒီနေရာမှာကျွန်တော်တို့လေးလေးနက်နက် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမဲ့

³⁷ The Tai of The Shan State/Nel Adams alias Sao Noan Oo. P,1

သမိုင်းအချက်အလက်တွေအမြောက်အများရှိတယ်။ ရှမ်းလူမျိုးတို့ဟာ တရုတ်ပြည်တောင်ပိုင်းကနေ ရွှေ့ပြောင်းသွားပြီး နယ်ခြားခြေခြား မြန်မာနိုင်ငံမှာမြို့နိုင်ငံသစ်များကိုသွားရောက်တည်ထောင်တယ်လို့ သမိုင်းမှတ်တမ်းမှာ ဆိုထားတယ်။ သမိုင်းမှတ်တမ်း စာမျက်နှာမှာ မြို့နိုင်ငံသစ်များကိုထူထောင်တယ်ဆိုတဲ့စာကြောင်း တကြောင်းလောက်ဘဲပါရှိတယ်။ ဒီမှတ်တမ်းစာကြောင်းကိုကြည့်ပြီး မြို့ပြနိုင်ငံသစ်ကို လွယ်လွယ်ကူကူနဲ့ ထူထောင်နိုင်တယ်လို့ကျွန်တော်တို့ ထင်မြင်ကောင်း ထင်မြင်ကြမယ်။ သမိုင်းအကွေ့အကောက်တခုခု သို့မဟုတ် သမိုင်းကြောင်းပြောင်းလဲမှုတခုခုဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်ဘို့ဆိုတာ လွယ်လွယ်ကူကူနဲ့ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာတာမဟုတ်ဘူး။ ဒီအချက်ကို ကျွန်တော်တို့သတိမူတို့လိုတယ်။ ရှင်းရှင်းပြောရရင် နယ်ခြားခြေခြားမှာ မြို့နိုင်ငံသစ်များကို ထူထောင်တယ် ဆိုတာ လွယ်လွယ်ကူကူနဲ့ သွားရောက်ထူထောင်နိုင်တာ မဟုတ်ဘူး။ မူလကတည်းကရှိနေတဲ့ ဌာနေ တိုင်းရင်းသားတို့နဲ့ နောက်မှ ရောက်လာတဲ့လူမျိုးခြားတို့ဟာ မလွဲမရှောင်သာရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရမဲ့ ပဋိပက္ခတွေ တိုက်ခိုက်မှုတွေ ခုခံတော်လှန်မှုတွေ သတ်ဖြတ်မှုတွေရှိမှာသေချာတယ်။ ဒါတွေကိုကျွန်တော်တို့မမြင်ရင် လွယ်လွယ် ကူကူနဲ့ ရေသစ်မြေသစ်နေရာသစ်မှာ မြို့ပြနိုင်ငံသစ်တို့ကိုနေချင်းညချင်း ထူထောင်နိုင်တယ်လို့ လွဲမှားစွာယူဆတတ်တယ်။ ဒီနေရာမှာကျွန်တော်တို့မသိတဲ့အကြောင်းရက်က ရှမ်းလူမျိုးတို့မြို့ပြနိုင်ငံ သစ်ထူထောင်တဲ့ဒီဒေသတွေမှာ အစမူလပထမနေထိုင်သူ တိုင်းရင်းသားတွေဟာဘယ်သူတွေလဲ၊နောက်တချက်မူလရှိနေတဲ့ တိုင်းရင်းသားနဲ့ နောက်မှ ဝင်ရောက်လာတဲ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ဆက်ဆံရေးဘဲဖြစ်တယ်။ရှမ်းလူမျိုးတို့ဝင်ရောက်လာပြီး မြို့ပြနိုင်ငံသစ်တွေကိုထူထောင်တဲ့ နေရာဒေသတွေကို ကြည့်လိုက်ရင် ဗမာတိုင်းရင်းသားတွေနေထိုင်တဲ့ဒေသနယ်မြေတွေဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရပေမယ်။ အဲဒီတော့ကျွန်တော်တို့ အဓိကထား သတိပြုရမဲ့သမိုင်းအချက်အလက်က အစမူလပထမအခြေချနေထိုင်နေကြတဲ့တိုင်းရင်းသားဗမာအညာသားတွေနဲ့ နောက်မှရောက်လာတဲ့ ရှမ်းလူမျိုး တို့ရဲ့ ဆက်ဆံရေးဘဲ ဖြစ်တယ်။

အစမူလအခြေချနေထိုင်ရှိနေကြတဲ့ တိုင်းရင်းသားအညာသား ဗမာလူမျိုးစုတို့နဲ့နောက်မှဝင်ရောက်လာတဲ့ရှမ်း(Tai Long) လူမျိုး တို့ရဲ့ကြားမှာပဋိပက္ခတွေ၊ ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်တွေ၊တော်လှန်ပုန်ကန်မှုတွေ၊ သတ်ဖြတ်မှုတွေ အမြောက်အများရှိမှာ သေချာတယ်။ မည်သည့်လူမျိုးတို့ရဲ့သမိုင်းကိုဘဲလေ့လာလေ့လာဒီအခြေခံပဋိပက္ခသမိုင်းအချက်အလက်ကိုတွေ့ရမယ်။ အစမူလနေထိုင်တဲ့တိုင်းရင်းသားနဲ့ နောက်မှဝင်ရောက်လာတဲ့လူမျိုးတို့ရဲ့ပဋိပက္ခကိုအထင်ရှားတွေ့ရမှာဖြစ်တယ်။

အစမူလပထမရှိနေကြတဲ့ ဌာနေအညာသားတိုင်းရင်းသားဗမာလူမျိုးစုတို့ အနေနဲ့လဲ လွယ်လွယ်ကူကူနဲ့ မိမိတို့နယ်မြေဒေသကို ကျူးကျော်လာသူကိုလက်မြောက် အရှုံးပေးမှာမဟုတ်ဘူး။ နောက်မှဝင်ရောက် လာသူကို ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ကြမှာသေချာတယ်။ အသက်နဲ့လဲပြီး မိမိတို့ နယ်မြေဒေသကိုခံခံကာကွယ်မှာ သေချာတယ်။ ဒီအချက်တွေဟာသမိုင်းမှာမြုပ်ကွယ်နေခဲ့တယ်။ နောက်မှ ဝင်ရောက်လာတဲ့ လူမျိုးခြားက အင်အားကြီးမားပြီး မူလရှိနေတဲ့ တိုင်းရင်းသားတို့ အပေါ် စစ်ရေးအရအနိုင်ယူပြီးမှ မြို့ပြနိုင်ငံသစ်တို့ကို ထူထောင်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့အချက်ကို ကျွန်တော်တို့ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှသာလျှင် ပြည့်စုံမယ်လို့ထင်မြင်ပါတယ်။ဒီနေရာမှာ(Tai Long)လူမျိုးနဲ့ အညာသား တိုင်းရင်းသား ဗမာလူမျိုးစုတို့ရဲ့ဆက်ဆံမှုကို ကျွန်တော်တို့ လေ့လာ စဉ်းစားကြည့်ရင်၊ ရှမ်း (Tai Long)သမိုင်းမှာ တကောင်းမြို့၊ မိုးနဲမြို့၊ မိုးမိတ်၊ ဗန်မော်၊ ရှင်ဝီမြို့၊ သီပေါမြို့ နိုင်ငံတော်တို့ကို ထူထောင်ခဲ့တယ်လို့ဆိုထားတယ်။ တကောင်းမြို့ဟာ ကျွန်တော်အား အထူးစိတ်ဝင်စားစေခဲ့တယ်။ စာဖတ်သူများလဲဒီအချက်ကိုမြင်မိလိမ့်မယ်လို့ကျွန်တော်ထင်ပါတယ်။တကောင်းမြို့ဟာ၊ အိုးစည်ဆိပ်ကမ်းမြို့လို့ရှမ်းဘာသာစကားအရအဓိပ္ပါယ်ရှိတယ်။

(Several northern towns have shan names-Tagaung is Takawng "Drum Ferry" Mogaung is Mongkawng "Drum Town" G.E Harvey/The History of Burma/ p15.)

ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့သမိုင်းကိုလေ့လာရင် ‘ဗမာအစတကောင်းက’လို့ ဗမာလူမျိုးတို့မှာအဆိုရှိခဲ့တယ်။ ‘ဗမာအစတကောင်းက’ဆိုတဲ့ သမိုင်း မှတ်တမ်းကိုလူတိုင်း ကြားဘူးတယ်။ ‘တကောင်း’ဟာ အညာသား ဗမာလူမျိုးစုတွေရဲ့ အစမူလပထမဌာနေဖြစ်တယ်။ တိုင်းရင်းသား ဗမာလူမျိုးစုတို့ရဲ့အစမူလပထမမြို့နိုင်ငံလို့ အခိုင်မာ ဆိုကြထားတယ်။ ဒီစာရဲ့သဘောအရ ပြောရရင် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း များစွာကပင် အစမူလပထမ ကတည်းက တကောင်းမှာ တိုင်းရင်းသား ဗမာလူမျိုးစုတွေ နေထိုင်လုပ်ကိုင် စားသောက်လာခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီတော့တကောင်းမှာ မူလရှိနေကြတဲ့ တိုင်းရင်းသား ဗမာလူမျိုးစုနဲ့နောက်မှ ရောက်လာတဲ့ ‘တ’လင်’ လူမျိုးတို့ဟာတဦးနှင့်တဦး ထိပ်တိုက် ရင်ဆိုင်ကြပြီး ပဋိပက္ခဖြစ်ကြမှာ သေချာတယ်။ဒီအချက်ကို မည်သူမှ မငြင်းနိုင်တဲ့ အချက်ဖြစ်တယ် အလေးနက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမဲ့အချက်ဖြစ်တယ်။အောက်ပါစာပုဒ်လဲဗမာတိုင်းရင်းသားတို့နဲ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ပဋိပက္ခဖြစ်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့တဲ့အခြေနေကိုဖော်ညွှန်းနေ တယ်။

“The Tai Long did not only establish their power in the lowland and upland of Burma Proper, but slowly, by following the rivers they infiltrated to all the river valleys of South-east Asia..... Sao Hom Hpa of the Nam Mao line was the ruler of the Tai Nam Mao Long Kingdom in Burma for 80 years until he died in 1104. During that period

the *Tais* were the main rivals of the Burmans and Mons, when the three groups were struggling for dominance in Burma.”³⁸ .....

“(တ’လင်)လူမျိုးတို့ဟာဗမာပြည်အထက်ပိုင်းမြေလတ်ပိုင်းတို့မှာအာဏာထူထောင်လာရုံမကဘူး၊ တဖြည်းဖြည်းနဲ့မြစ်စဉ်တလျှောက် ရှေ့တိုးသွားပြီးရှေ့တောင်အာရှမြစ်ဝှမ်းတလျှောက်သို့ပြန့်နှံ့ဝင်ရောက်သွားတယ်။”

“ဗမာပြည်မှာရှိတဲ့ (Tai Nam Mao Long Kingdom) နိုင်ငံတော်ကို စောဟွန်ဖကနစ်ပေါင်း(၈၀)အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်ခဲ့တယ်။ ၁၁၀၄-ခုနှစ် ကွယ်လွန်သွားတယ်။ အဲဒီအချိန်ကာလမှာ ဗမာနိုင်ငံစိုးမိုးရေးအတွက်ရှမ်း(Tai)လူမျိုးတို့ဟာ ဗမာနဲ့မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ အဓိက ပြိုင်ဘက်ဖြစ်လာတယ်။”

ဒီစာပုဒ်အရရှမ်းလူမျိုးတို့ဟာမြန်မာပြည်အထက်ပိုင်းအလယ်ပိုင်းမှာအာဏာထူထောင်ခဲ့တယ်။ ဗမာလူမျိုးမွန်လူမျိုးတို့နဲ့ အာဏာ ပြိုင်ဖက် ဖြစ်လာကြတယ်လို့ဆိုထားတယ်။ ဒါထက်ရှမ်းအောင်ပြောရရင်အညာသားဗမာလူမျိုးစုတို့နဲ့နောက်ဝင်ရောက်လာတဲ့ တ’လင်ရှမ်း (Tai Long)လူမျိုးတို့ရဲ့ အားပြိုင်မှု၊ အာဏာလုမှုတွေက ပြင်းပြင်းထန်ထန်ဖြစ်မှာသေချာတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲ ဆိုရင်တ’လင်ရှမ်း(Tai Long)လူမျိုးတို့အာဏာထူထောင်တယ်လို့ဆိုထားတဲ့နေရာဒေသတွေ မြို့နိုင်ငံများကိုကြည့်ရင် အညာသား ဗမာတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတွေ နေထိုင်ကြတဲ့ မြို့ရွာဒေသတွေဖြစ်နေတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ တွေ့ရတယ်။ ရှမ်းလူမျိုးတို့ နေထိုင်တဲ့ ဒေသနယ်မြေနဲ့ အညာသားဗမာလူမျိုးတို့နေထိုင်တဲ့နေရာ ဒေသနယ်မြေတွေဟာ တခုနဲ့တခု ထပ်နေတယ်၊ဆက်စပ်နေတယ် အချို့ဆို ထပ်တူထပ်မျှဖြစ် နေတယ်။ ဒီအချက်ကလဲရှမ်းနဲ့ဗမာတို့ရဲ့မလွဲမရှောင်ဖြစ်ရမဲ့ပဋိပက္ခကိုထင်ထင်ရှားရှားညွှန်ပြနေတဲ့ အချက်ဖြစ် တယ်။ နောက်မှ ဝင်ရောက် လာတဲ့ (Tai Long) ရှမ်းလူမျိုးနဲ့ မူလရှိနေတဲ့ တိုင်းရင်းသားဗမာအညာသားတို့ဟာ မလွဲမရှောင်သာ ပဋိပက္ခဖြစ်မှာသေချာတယ်။ လွယ်လွယ်ကူကူနဲ့ မြို့ပြနိုင်ငံသစ်မှာမိမိတို့အာဏာ၊ မိမိတို့အုပ်ချုပ်ရေးကိုထူထောင်နိုင်မှာမဟုတ်ဘူး။ ဒီအချက်ကိုကျွန်တော်တို့ မေ့ပစ်လိုက်လို့မရဘူး။ မူလပထမရှိနေတဲ့ ဗမာတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတို့ကလဲ လွယ်လွယ်ကူကူနဲ့အရှုံးပေးအညံ့ခံပြီး လက်အောက်ခံ အဖြစ်ခံယူမှာ မဟုတ်ဘူး။ နောက်မှ ဝင်ရောက်လာတဲ့ တ’လင် ‘Tai Long’ ရှမ်းလူမျိုးတို့ကို ချစ်ချစ် ကြည်ကြည် ရင်းရင်းနှီးနှီး ကြိုဆို လက်ခံမှာမဟုတ်ပါဘူး၊မိမိတို့ပထမမူလရှိနေတဲ့အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်နဲ့အုပ်ချုပ်အာဏာတို့ကိုလုံးဝစွန့်လွှတ်ပြီး၊ လူမျိုးခြားအုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်သစ်၊ အာဏာသစ်ကိုကြည်ကြည်ဖြူဖြူလက်ခံကြမှာမဟုတ်ဘူး။ ပဋိပက္ခတွေ့တော်လှန်ခုခံမှုတွေ ပြန်လည်တိုက်ခိုက်မှုတွေ မလွဲမရှောင်သာ ရှိမှာသေချာတယ်။

ဒါပေမဲ့နောက်မှဝင်ရောက်သူက(Tai Long)(တ’လင်)လူမျိုးတို့ဟာ ကျားလိုရဲရင့်ပြီးကျားတကောင်ကဲ့သို့ လျင်မြန် ဖြတ်လတ် တယ်။ စစ်ရေးစစ်ရာကျွမ်းကျင်တယ်။ စစ်အတတ်ပညာထက်မြက်တယ်၊တိုက်ရေးခိုက်ရေး ကြွယ်ဝတယ်။ ရဲစွမ်းသတ္တိကြီးမားတယ် ဒါမို့မူလ ပထမရှိနေကြတဲ့ တိုင်းရင်းသားဗမာလူမျိုးစုတို့ထက် စစ်ရေးစစ်ရာမှာအများကြီးသာလွန်တယ်လို့ယူဆရတယ်။ နဂိုမူလရှိနေတဲ့ တိုင်းရင်းသား အညာသားဗမာလူမျိုးစုတို့အပေါ်မှာ အနိုင်ရလိုက်ပြီး မြို့နိုင်ငံတော်တို့ကိုထူထောင် အုပ်စိုး လာနိုင်တယ်လို့ ကောက်ချက်ချ ရမှာဖြစ်တယ်။ ဗမာလူမျိုးစုတို့အနေနဲ့အရှုံးပေးပြီးမကျေမနပ်ဘဲ၊ရှမ်း (Tai Long)တို့၏စိုးမိုးအုပ်ချုပ်မှုအောက်မှာနေလာခဲ့ရတယ်လို့ ပြောဆိုနိုင်တယ်။ ဘယ်သမိုင်းကို ကြည့်ကြည့် သမိုင်းအကွေ့အကောက်တခုခု သို့မဟုတ် သမိုင်းဖြစ်ပေါ် ပြောင်းလဲမှု တခုခုဖြစ်ပေါ်ဘို့က အချိန်အတိုင်းတာကာလတခုကို မလွဲမရှောင်သာ ဖြတ်ကျော်လာရတယ်။ လူမှုပဋိပက္ခ တွေမြောက်များစွာကို ကျော်လွှားဖြေရှင်းပြီးမှ စံနစ်သစ်တခုသို့မဟုတ် လူမှုအဆောက်အအုံသစ် တခုကို ထူထောင်လို့ရတယ်။ မူလရှိနေတဲ့ အညာသား ဗမာတိုင်းရင်းသားတို့ရဲ့ အာဏာအုပ်ချုပ်မှုကို ဖြိုဖျက်ပြီးမှ (Tai Long) ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးသစ် တရပ်သို့ ကူးပြောင်း လာတာဖြစ်တယ်။ ဒီလိုအုပ်ချုပ်မှုစံနစ်သစ်တရပ်ကိုထူထောင်တဲ့နေရာမှာ ပဋိပက္ခတွေ တော်လှန်မှုတွေတိုက်ပွဲတွေ၊ သတ်ဖြတ်မှုတွေ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုတွေ၊ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှု တွေကို ဖြတ်ကျော်လာရမှာ သေချာတယ်။ ဌာနေရှိတိုင်းရင်းသားဗမာလူမျိုးစုတို့ကို တိုက်ခိုက်တန်သည်ကို တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းပစ်ရမယ်။ ဒါတွေဟာ သမိုင်းမှာကြုံတွေ့ရတဲ့လူမျိုးစုပဋိပက္ခဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ သိနားလည်နိုင်ပါတယ်။ ဒါထက်ပိုမိုပြီး ကျွန်တော်တို့ ထည့်သွင်း စဉ်းစားကြည့်ရင် (Tai Long) ရှမ်းလူမျိုးနဲ့ ဗမာလူမျိုးတို့ကြားမှာ လူမျိုးရေးပဋိပက္ခတွေ၊ လူမျိုးဖိနှိပ်မှုတွေ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုတွေအဆင့်တန်းခွဲခြားမှုတွေအနိုင်ကျင့်မှုတွေ သတ်ဖြတ်မှုတွေဟာ မလွဲမရှောင်သာရှိခဲ့မှာ သေချာတယ်လို့ ပြောနိုင်တယ်။ နောက်ဆုံးမှာအားလုံးကိုချုပ်ပြီးပြောရရင်စစ်ရေးစစ်ရာမှာ ကျွမ်းကျင်တဲ့ ‘တ’လင်’ လူမျိုးကို တိုင်းရင်းသားဗမာလူမျိုးက စစ်ရေးအရ ရှုံးနိမ့်သွားပြီး ‘တ’လင်’လူမျိုး တို့ရဲ့ တိုက်ခိုက်မှု ချေမှုန်းဖျက်စီးမှုကို မလွဲမရှောင်သာ ခံခဲ့ရတယ်၊တိုင်းရင်းသားဗမာတို့က အားမနိုင်လို့ အရှုံးပေး လက်မြောက်တာဘဲဖြစ်တယ်။ ရှမ်းဗမာလူမျိုးရေးပဋိပက္ခကြောင့် တိုင်းရင်းသားဗမာလူမျိုးနဲ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ကြားမှာလူမျိုးမုန်းတီးမှု ရှိခဲ့ကြမှာသေချာတယ်။ ဒီသမိုင်းပဋိပက္ခ ကိုအကြောင်းပြုပြီး ‘တ’လင်’လူမျိုး ကို အညာသား ဗမာလူမျိုးစုတွေက ကျူးကျော်စော်ကားသူ ‘တောင်ပေါ်သားအရိုင်း’လို့ မြင်လိုက်ကြတယ်။ အဲဒီကတဆင့် အညာသား ဗမာလူမျိုးတို့၏ ရင်တွင်းနှလုံးသားမှာ ‘တ’လင်’ ‘တောင်ပေါ်သား’ကို မိမိနယ်မြေကို ကျူးကျော်စော်ကားလာသူသင်္ကေတအဖြစ်နဲ့ မြင်လာကြတော့တယ်လို့ ကျွန်တော် ပြောချင်တယ်။ နောက်တော့ ‘တ’လင်’ရှမ်းလူမျိုးအပေါ် တိုင်းရင်းသား ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ ခံစားချက် ကို ဖေါ်ညွှန်းတဲ့ စာပုဒ်တပုဒ်လည်းရှိသေးတယ်

³⁸ The Tai of The Shan State/Nel Adams alias Sao Noan Oo. P,1

ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ရင်တွင်းနှလုံးသားမှာ အမြဲတမ်းကိန်းအောင်းနေတဲ့ စကားပုံတခုအဖြစ် ကျန်ရစ်ခဲ့တယ်။ အဲဒါကဘာလဲဆိုတော့ ‘တရုတ်ကမီ ရှမ်းကမီ ရှိတဲ့ဗမာအနောက်မှာ’ ဆိုတဲ့ စကားစုပါပဲ။ အဲဒီစကားစုဟာ သမိုင်းကြောင်းအမှန်ကိုတိတိကျကျဖော်ပြနေတယ်။ အညာသား ဗမာလူမျိုးစုတို့ရဲ့ ရင်တွင်းနှလုံးသားမှာ နာကျည်းမှခံစားချက်နဲ့အတူ ပေါက်ဖွား လာတဲ့စကားရပ်ဖြစ်တယ်။ အညာသား ဗမာလူမျိုးစုတို့ရဲ့ ခံစားချက်ကို သရုပ်ဖော်ထားတဲ့ စကားပုံဖြစ်နေတယ်။ အတိတ်က အဖြစ်အပျက်ကို အခြေခံပြီး သမိုင်းတွင်ကျန်ရစ်ခဲ့တဲ့ ဒီစကားစုဟာ ‘တ’လင်’နှင့်တိုင်းရင်းသားဗမာလူမျိုးစု တို့၏ ဘဝအဖြစ်မှန်ကို ဖော်ညွှန်းနေတယ်။ ဒီစာပုဒ်ကိုကြည့်လိုက်ရင် ‘တ’လင်’ရှမ်းနှင့် အညာသားဗမာလူမျိုးစု တို့ကြားမှာ ပဋိပက္ခဖြစ်ခဲ့တယ် ဆိုတာ ငြင်းမရအောင်မှန်ကန်နေတယ်။ ဒီစကားစုက ကျွန်တော်ရဲ့ တွေးခေါ်မှုကိုအပြည့်ဝထောက်ခံ နေတယ်။

အဲဒီလိုမိမိနယ်မြေဒေသကို ကျူးကျော် ဝင်ရောက်လာသူဖြစ်တဲ့ ‘တ’လင်’(Tai Long), လူမျိုးကို တိုင်းရင်းသားအညာသား ဗမာလူမျိုးစုအနေနဲ့က အကောင်းမမြင်ကြဘူး။ **တ’လင်**လူမျိုးတို့အပေါ်ခံပြင်းသောစိတ် နာကျည်းသောစိတ်ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့ကြတယ်။ ကျူးကျော်စော်ကားခြင်းကိုခံရတဲ့ အညာသားဗမာလူမျိုးစု၏ ရင်တွင်းနှလုံးသားမှာ ‘တ’လင်’ (Tai Long) လူမျိုးဆိုလျှင် ‘တောင်ပေါ်သားမိစ္ဆာကောင်’ ‘ကျူးကျော်သူ’ အဖြစ်နဲ့ဘဲ မြင်နေတော့တယ်။ ခေတ်ကာလ ကြာညောင်းလာသောအခါ အညာသား ဗမာလူမျိုးတို့အမြင်မှာ ‘ကျူးကျော်စော်ကားသူ’ ‘တောင်ပေါ်သားမိစ္ဆာကောင်’ နဲ့ ‘တ’လင်’(Tai Long), လူမျိုးတို့ဟာ တသားတည်း ဖြစ်သွားတယ်။ ‘ကျူးကျော်စော်ကားသူ’ ‘တောင်ပေါ်သား’ လို့ပြောလိုက်ရင် ‘တ’လင်’ကို ပြေးမြင် ကြတယ် ‘တ’လင်’လို့ ပြောလိုက်ရင် ‘ကျူးကျော်စော်ကားသူ’ ‘တောင်ပေါ်သား’ လို့ သိလာကြတော့တယ် အဲဒီလိုသားစဉ် မြေဆက် လက်ဆင့်ကမ်း ပြောဆိုလာကြရာမှ ‘တ’လင်’ဆိုရင် ‘ကျူးကျော်စော်ကားသူ’ ‘တောင်ပေါ်သား’ လို့အညာသားဗမာတွေရဲ့ ရင်တွင်း နှလုံးသားမှာ စွဲစွဲမြဲမြဲတည်ရှိခဲ့တယ်။ ဒီနေရာမှာဘာနဲ့သွားတူသလဲဆိုတော့ အင်္ဂလိပ်ဂျပန်တို့ကို ကျွန်တော်တို့ ခုန်မိတင်စားပြောဆို ခဲ့ကြ သလိုဖြစ်တယ်။ နယ်ချဲ့မိစ္ဆာကောင်တွေလို့ ပြောလိုက်တာနဲ့ အင်္ဂလိပ်ကို ရည်ညွှန်းမှန်းသိတယ်။ **ဖက်ဆစ် မိစ္ဆာကောင်**တွေလို့ ပြောလိုက်တာနဲ့ ဂျပန်ကိုဆိုလိုတယ်ဆိုတာလူတိုင်းသိတယ်။ နယ်ချဲ့မိစ္ဆာကောင်နဲ့ အင်္ဂလိပ်ဟာ တသားတည်းဖြစ်သွားသလို၊ ဖက်ဆစ်မိစ္ဆာကောင်နဲ့ ဂျပန်တို့ဟာတသားတည်းဖြစ်သွားသလို (**တ’လင်**)လူမျိုးနဲ့ ‘ကျူးကျော်စော်ကားသူ’ ‘တောင်ပေါ်သားမိစ္ဆာကောင်’ ဆိုတာ တသားတည်း ဖြစ်သွားတယ်။ ကျူးကျော်သူသင်္ကေတအဖြစ်နဲ့ **တ’လင်**လူမျိုးကို ဗမာလူမျိုးတို့က မြင်လာ ကြ တယ်။

ဒီနေရာမှာကျွန်တော်ပြောချင်တဲ့အချက်ကဗမာလူမျိုးတို့မှာနှစ်ရှည်လများစွဲကျန်ရစ်နေခဲ့တဲ့ တ’လင် လူမျိုးတို့အပေါ် ခံစားချက်ကို အင်းဝမင်းကအသုံးပြုပြီး အုတ်ဘိုမတ္တရာကတော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ကိုသောင်းကျန်းတဲ့ ‘တလင်း’တွေ ‘ကျွေရှမ်း’တွေလို့ သုံးနှုန်းလိုက်တာဖြစ်တယ်။ ‘ကျွေရှမ်း’ဆိုတဲ့စကားလုံးဟာဗမာလူမျိုးတို့က ‘Tai Long’ ရှမ်းလူမျိုးကို ရည်ညွှန်းသုံးနှုန်းတဲ့ စကားလုံးသာ ဖြစ်တယ်။ ‘တလင်း’ဆိုတဲ့စကားလုံးလဲ ရှမ်းလူမျိုးတို့ မသိကျွမ်းတဲ့ စကားလုံးဖြစ်တယ်။ ရှမ်းလူမျိုး တို့က မိမိတို့ကိုယ်ကို ‘တ’လင်’(Tai Long)ဘဲသိတယ်။ ဗမာလူမျိုးတို့က ‘တ’လင်’စကားလုံးကို ရှမ်းလူမျိုးတို့ အသံထွက်သလို မထွက်တတ်ဘူး။ ဗမာလူမျိုးတို့ကမိမိတို့အသံထွက်တတ်တဲ့အတိုင်း ‘တလင်း’လို့ဘဲ အသံထွက်ပြီး သုံးနှုန်းခေါ်ဝေါ်လိုက်တယ်။ ဒါမို့ရှမ်းလူမျိုးတို့က ‘တလင်း’ ‘ကျွေတလင်း’စကားလုံးတို့ဟာ မိမိတို့ရှမ်းလူမျိုးကိုရည်ညွှန်းတဲ့ စကားလုံးအဖြစ် မသိလိုက်ဘူး။ ‘ကျွေတလင်း’စကားလုံးရဲ့ ဖစ်မြစ်ကိုစမ်းစစ်ရင် ကျွေရှမ်းစကားလုံးနဲ့ တလင်(တလင်း)စကားလုံးနှစ်လုံးတို့ကို ပေါင်းစပ်ခေါ်ဆို လိုက်တာ ဖြစ်တယ်။

ဒါမို့ ‘တလင်း’ ‘ကျွေတလင်း’ စတဲ့ စကားလုံးတို့ကို သုံးနှုန်း လိုက်တာဟာရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့တော်လှန်ပုန်ကန်မှုကို သေးသိမ်အောင် ပြုလိုက်တာဖြစ်တယ်။အင်းဝဗမာမင်းတို့ရဲ့လှည့်စားမှုတရပ်ဖြစ်တယ်။အုတ်ဘိုမတ္တရာကရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ အမျိုးသား တော်လှန်ပုန်ကန်မှု ကို အခြားနယ်မြေဒေသမှာရှိတဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့မသိအောင် အခြားနယ်မြေဒေသမှရှမ်းလူမျိုးတို့မနီးကြားအောင်၊ မပါဝင်လာနိုင်အောင် မျက်စေ့လှည့်လိုက်တာဖြစ်တယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာက ‘ကျွေတလင်း’ဆိုရင် ဘယ်သူမှမသိဘူး။ သောင်းကျန်းသူ အဖြစ်အင်းဝမင်းက လုပ်ကြံပြီး ဝါဒဖြန့်လိုက်တယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာကတော်လှန်တဲ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ကို တိုက်ခိုက်ဖို့ ဗမာလူမျိုးတွေကို စည်းရုံးတော့လဲ ရှမ်းလူမျိုးကို သွားတိုက်မယ်လို့ မပြောဘူး။ ‘ကျွေတလင်း’လူမျိုးသွားတိုက်ဖို့ဆိုပြီး စည်းရုံးသိမ်းသွင်း ခဲ့တယ်။ သဘောက အုတ်ဘိုမတ္တရာက တော်လှန်တဲ့လူမျိုးကို ‘တောင်ပေါ်သားကျူးကျော်သူတွေ’ ‘မိစ္ဆာကောင်’အဖြစ် မြင်အောင် ‘ကျွေတလင်း’တွေ ‘တလင်း’တွေ ဆိုပြီးအင်းဝမင်းက နာမည် ရွေးပြီး ပေးလိုက်တယ်။ ဒီတော့မှစည်းရုံးလှုပ်ဆော်မှုဟာ ပိုမိုထိရောက်တယ် ပိုမိုပြီးဗမာလူမျိုးစိတ်ဓါတ်ကို ပိုမိုတက်ကြွ လာစေတယ်။ ကြောက်ရွံ့မှုမရှိဘဲ ရဲရင့်စေတယ်။ ကျူးကျော်စော်ကားသူ ‘တောင်ပေါ်သားမိစ္ဆာကောင်’ကိုသွားရောက် တိုက်ခိုက် ရမယ် ဆိုတော့၊ ဗမာတိုင်းက စိတ်ဓါတ်တက်ကြွပြီးလိုလိုလားလားဘဲ စစ်ထဲဝင်လာကြတယ်။

ရှမ်းလူမျိုးလို့ရိုးရိုးသားသားသုံးနှုန်းရင်ဗမာလူမျိုးကိုစည်းရုံးရမှာခက်ခဲနိုင်တယ်။ ဘာဖြစ်လဲဆိုတော့ရှမ်းလူမျိုးဟာ ယဉ်ကျေးမှုအရမြင့်မားတဲ့ လူမျိုး ပဉ္စဘာသာအလွန်ကိုင်းရှိုင်းတဲ့လူမျိုးဖြစ်တယ်။စစ်ရေးစစ်ရာကျွမ်းကျင်တယ်။ ပြီးတော့တချိန်က ရှမ်းမျိုးနွယ်တို့ဟာအင်းဝမှာမင်းဖြစ်ပြီး ဗမာလူမျိုးအပေါ် အုပ်စိုးခဲ့တဲ့ခေတ်ကာလလဲရှိခဲ့တယ်။ ရှမ်းလူမျိုးကိုအထင်သေးအမြင်သေးဖြစ်အောင်လှည့်စားလို့မရဘူး။ ဒီအပြင်ရှမ်း လူမျိုးတို့မှာ ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံတဲ့ လူမျိုး သစ္စာရှိတဲ့လူမျိုးလို့ ဗမာလူမျိုးတို့က သိထားကြတော့ စည်းရုံးရတာခက်မှာ သေချာပါတယ်။

အဲဒီတော့ရှမ်းလူမျိုးကိုနိဉ်ကျစေတဲ့နာမည်တခုကိုရွေးပြီးပေးလိုက်တာ ထင်ရှားတယ်။ဗမာတွေအထင်မြင်သေးနိုင်တဲ့ ‘ကျွေးတလိုင်’လူမျိုး (တလိုင်) လူမျိုးလို့ သမုတ်ပြီးပြည်သူလူထုကိုစည်းရုံးခဲ့တာဖြစ်တယ် သောင်းကျန်းကြတဲ့ ‘ကျူးကျော်သူတောင်ပေါ်သား’ ‘ကျူးကျော်သူ မိစ္ဆာကောင်’ လို့ ဗမာတွေ နားလည်သိထားတဲ့ (တလိုင်) အမည်ပေးလိုက်တာ၊ မည်သည့်စစ်ပွဲမှာမဆို ရန်သူကိုတိုက်တဲ့နေရာမှာ ရန်သူကို၊ နိဉ်ကျစေတဲ့ နာမည်ရွေးပြီး ပေးတတ်ဘို့လဲ အလွန်အရေးကြီးတယ်။ ဒါဟာစစ်အတတ်ပညာတရပ်ဘဲ၊ ဥပမာ ဂျပန်တော်လှန်ရေးကာလမှာ ဂျပန်ကို ‘ဖက်ဆစ်မိစ္ဆာကောင်’တွေအင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့ကို‘နယ်ချဲ့မိစ္ဆာကောင်’တွေဆိုပြီး ဗမာတွေ စည်းရုံးရေးဆင်းခဲ့စဉ်က နာမည်ပျက် ရွေးပြီး ပေးခဲ့ကြတယ်။ ယခုခေတ် အမျိုးသားလွတ်လပ်ရေးအတွက်၊ လက်နက် တော်လှန်နေကြတဲ့၊ မွန်လူမျိုး ရှမ်းလူမျိုး ကရင်လူမျိုးတို့ကို၊ မွန်သောင်းကျန်းသူသူပုန်တွေ၊ ရှမ်းသောင်းကျန်းသူသူပုန်တွေ၊ ကရင်သောင်းကျန်းသူသူပုန်တွေဆိုပြီး စစ်အစိုးရက နာမည်ပျက်တပ်ပြီး တိုက်ခိုက် ချေမှုန်း နေတာကို ကြည့်ရင်၊ ကျွန်တော်ပြောတဲ့အချက်ကိုနားလည်သဘောပေါက်မယ်လို့ထင်ပါတယ်။ အဲဒီတော့ ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာတော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့ အုတ်ဘို မတ္တရာက ရှမ်းလူမျိုးတို့ကို အင်းဝမင်းက သောင်းကျန်းသူ ‘တောင်ပေါ်သားမိစ္ဆာကောင်’ (တလိုင်)တွေလို့ သမုတ်ပြီး တိုက်ခိုက်ချေမှုန်း လာတာ ဖြစ်တယ်။ ရှမ်းလူမျိုးကို ‘ကျူးကျော်သူတောင်ပေါ်သား’ ‘တောင်ပေါ်သားမိစ္ဆာကောင်’ အဖြစ်နဲ့ အညာသား ဗမာတွေက မြင်ကြအောင် တလိုင် (ဝါ) တ’လိုင် လို့ ချိုးနှိမ်တဲ့နာမည် ပေးလိုက်တာ ဖြစ်တယ်။

အဲဒီတော့ကျန်နေသေးတဲ့ပြဿနာက ဘာကြောင့်မွန်လူမျိုးကိုလဲတလိုင်လို့ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ပြီးတိုက်ခိုက်ခဲ့သလဲ ဆို့တဲ့အချက်ဘဲ ဖြစ်တယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီးရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိဖို့လိုသေးတယ်။ ဒီသမိုင်းအချက်ကိုနောက်အပတ်မှာ ဆက်လက်ဆွေးနွေးသွားမှာ ဖြစ်တယ်။

အပိုင်း (၁၂)

သမိုင်းကြောင်းကိုသေသေချာချာလေ့လာကြည့်တဲ့အခါ တလိုင်းဝေါဟာရစကားလုံးဟာ မူလတ'လုင် (Tai Long) စကားလုံးက ဆင်းသက်လာတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိခဲ့ရပြီးဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့အဘယ်ကြောင့်တလိုင်းဝေါဟာရ စကားလုံးကို မှားမှားယွင်းယွင်းသုံးစွဲနေသလဲဆိုတဲ့အကြောင်းရင်းကို လေ့လာတဲ့အခါတာသွားတွေ့သလဲဆိုတော့ ညောင်ရမ်းခေတ်နှောင်ပိုင်းနဲ့ ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦးပိုင်းမှာ တလိုင်းဝေါဟာရသမိုင်းကြောင်းကိုသိသူအလွန်နည်းလာတာကိုတွေ့ရတယ်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်ပိုင်းမှာ တ'လုင် ဝေါဟာရ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းကိုလူတွေလုံးလုံးမသိကြတော့ဘူးလို့ ပြောရင်ပိုမိုမှန်ကန်တယ်။ မြန်မာမှပြုလိုက်တဲ့အတွက် မူရင်းအစ မူလသမိုင်းကြောင်း ပျောက်ကွယ်သွားတယ်။ ခြေရာကောက်မရအောင်ဖြစ်သွားတယ်။ တလိုင်းစကားလုံးဟာ တ'လုင် (Tai Long) လူမျိုးကို ရည်ညွှန်းတဲ့ စကားလုံး အဖြစ် သိသူမရှိ သလောက် ဖြစ်လာတယ်။ တလိုင်းစကားဝေါဟာရဟာ (တ'လုင်)ဝေါဟာရက ဆင်းသက်လာတာကိုလဲမသိတော့ဘူး။ တလိုင်း စကားလုံးကို မူလစကားလုံးလို့ ယူဆလာကြတယ်။ တလိုင်းဝေါဟာရဟာကျူးကျော်သူစော်ကားသူကိုရည်ညွှန်းတဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကိုဘဲ သိလာကြတော့တယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ မွန်လူမျိုးကို သီးခြားရည်ညွှန်းတဲ့စကားလုံးဖြစ်လာတယ်။ ဦးအောင်ဇေယျတို့ ခေတ်မှာ မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းလူမျိုးလို့ဘဲ သုံးနှုန်း စစ်ထိုးလာတယ်။ ရန်သူမွန်ကို စစ်ရေးအရ တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းတဲ့အခါ တလိုင်းဝေါဟာရကိုသွင်သွင်သုံးနှုန်း လာတာကို တွေ့ရတယ်။

ဒါကြောင့် မွန်လူမျိုးကိုအဘယ်ကြောင့် တလိုင်းဝေါဟာရနဲ့ ရည်ညွှန်းသုံးစွဲတာနဲ့ပတ်သက်ပြီး လေ့လာတဲ့အခါ အဖြေသုံးမျိုးကို တွေ့ရှိရတယ်။

- (၁) ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာအုတ်ဘိုမတ္တရာရှိ ရှမ်းလူမျိုးတို့တော်လှန်ပုန်ကန်မှုနဲ့ ဟံသာဝတီတပ်တို့ပူးပေါင်းပြီး အင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့ အတွက် ရှမ်းလူမျိုးနဲ့ မွန်လူမျိုး တို့ကို တသားတည်းမြင်လိုက်တယ်။ မွန်လူမျိုးကိုရှမ်းလူမျိုးတို့နဲ့ လွဲလွဲမှားမှား ရောရောနှောနှောမြင်လိုက်တယ် ဒီအကြောင်းကြောင့် မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်း(တ'လုင်)လို့သုံးနှုန်းလာတယ်။
- (၂) မူလရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့စကားလုံးဖြစ်တဲ့တ'လုင်စကားလုံးကို မြန်မာမှပြုလိုက်တဲ့အတွက် တလိုင်းစကားလုံးအနေနဲ့ဘဲ သိလာတယ်။ မူလတ'လုင် ဝေါဟာရစကားလုံးဟာ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်သွားတယ် တဖြည်းဖြည်းခေတ်ကာလ ကြာညောင်းလာတဲ့အခါ တ'လုင်ဝေါဟာရရဲ့နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းကိုရောမူလအဓိပ္ပါယ်ကိုပါ ဗမာလူမျိုးတို့ မသိဖြစ်လာတယ်။ တလိုင်းစကားလုံးဟာ ကျူးကျော်စော်ကားသူအဖြစ်သာသိလာတယ်။ မွန်လူမျိုးကိုလဲကျူးကျော်သူ အဖြစ်ဗမာလူမျိုးတို့ကိုမြင်စေချင်တဲ့အတွက်တလိုင်းစကားလုံးကိုအသုံးပြုလိုက်တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ကို စစ်ရေး နိုင်ငံရေးအရ တိုက်ခိုက်ရာမှာ တလိုင်းဝေါဟာကို လက်နက်တခုအဖြစ်အသုံးပြုလာတယ်။
- (၃) ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်ပိုင်းမှာ တလိုင်းစကားလုံးကိုအသုံးပြုပြီး မွန်လူမျိုးကိုဝါးမျိုတို့အတွက် ဗမာလူမျိုးတွေ ကြိုးစား လာတာကိုတွေ့ရတယ်။ မွန်လူမျိုးလို့သုံးနှုန်းရေးသားပြောဆိုရမဲ့နေရာမှာ တလိုင်းစကားလုံးကိုတသွင်းသွင်းအသုံးပြု လာတယ်။ လူမျိုးကိုဝါးမျိုတို့အတွက်တလိုင်းစကားလုံးဟာအသုံးချခံဖြစ်လာတယ်။

အထက်ပါကောက်နုတ်ချက်(၃)ခုနဲ့ပတ်သက်ပြီးတစ်ခုစီကိုကျွန်တော်တို့လေ့လာသုံးသပ်ကြည့်ရအောင်။

- (၁) ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာအုတ်ဘိုမတ္တရာ ရှမ်းလူမျိုးတို့တော်လှန်ပုန်ကန်မှုနဲ့ ဟံသာဝတီတပ်တို့ပူးပေါင်းပြီး အင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့ အတွက် ရှမ်းလူမျိုးနဲ့ မွန်လူမျိုး တို့ကို တသားတည်းမြင်လိုက်တယ်။ မွန်လူမျိုးကိုရှမ်းလူမျိုးတို့နဲ့ လွဲလွဲမှားမှား ရောရောနှောနှောမြင်လိုက်တယ် ဒီအကြောင်းကြောင့် မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်း(တ'လုင်)လို့သုံးနှုန်းလာတယ်။

အထက်ပါကောက်နုတ်ချက်နဲ့ပတ်သက်ပြီးကျွန်တော်တို့လေ့လာသုံးသပ်မယ်ဆိုရင်ပထမဦးဆုံးတလိုင်းဝေါဟာရဟာ ဘယ်လိုအကြောင်းက စပြီးဖြစ်ပေါ်လာတယ်။ ဘယ်လိုအကြောင်းကြောင့်သုံးစွဲလာခဲ့ကြတယ်ဆိုတဲ့ မူလအကြောင်းရင်းကိုဦးစွာအနည်းငယ် အစပြန်ကောက် လေ့လာရမှာဖြစ်တယ်။ တလိုင်းဝေါဟာရပေါ်ပေါက်လာတဲ့အကြောင်းရင်းဟာ အုတ်ဘို မတ္တရာရှိ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ အမျိုးသားတော်လှန် ပုန်ကန်မှုကအဓိကဖြစ်နေတာကို တွေ့ရတယ်။ တဖန်မွန်လူမျိုးတို့ မင်းနေပြည်တော်ဟံသာဝတီမှာ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီမင်းဖြစ်လာတာကို အကြောင်းပြုပြီး အုတ်ဘိုမတ္တရာကရှမ်းလူမျိုးတို့ ပုန်ကန်တော်လှန်မှုဟာ ဖြစ်ပေါ်လာတာဖြစ်တယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာ တော်လှန် ပုန်ကန်မှုကိုအကြောင်းပြုပြီး (ကျွေးတလိုင်း)ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရ ပေါ်ထွက်လာတာဖြစ်တယ်။ တော်လှန် ပုန်ကန်ကြတဲ့ရှမ်းလူမျိုးကို ကျွေးတလိုင်းလို့အင်းဝမင်းက သုံးနှုန်းပြီး တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းခဲ့တယ်။ ရှမ်းလူမျိုးလို့ရိုးရိုးသားသားမသုံးဘူး။ သောင်းကျန်းသူကျွေးတလိုင်းဆိုပြီးသုံးနှုန်းခဲ့တယ်ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်တယ်။ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ တော်လှန် ပုန်ကန်မှု သေးသိမ်သွားအောင်၊ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့အမျိုးသားတော်လှန်မှုမပေါ်လွင်အောင်နဲ့ အခြားရှမ်းအမျိုးသားတွေ တော်လှန်ရေးမှာ မပါဝင်လာအောင် ချိုးချိုးနှိမ်နှိမ်အမည်နာမတပ်လိုက်တာဖြစ်တယ်။ ကျွေးတလိုင်း သုံးနှုန်းလိုက်တဲ့အတွက် ရှမ်းအမျိုးသား တို့ကိုယ်နှိုက်ကပင်မသိဘဲဖြစ်သွားတယ်။ ဒီနေရာမှာ ကျွန်တော် အထူးအလေးနက်ထားပြီး စာဖတ်သူများကို သတိထားစေချင်တဲ့အချက်က ကျွေးတလိုင်းဆိုတာရှမ်းလူမျိုးကိုသီးခြားရည်ညွှန်းတဲ့စကားလုံးဝေါဟာရဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့အချက်ပါဘဲ။

တဖန်မွန်လူမျိုးနဲ့တလိုင်းဝေါဟာရစကားလုံးတို့ရဲ့ဆက်စပ်မှုအကြောင်းရင်းကိုလေ့လာရင်ဟံသာဝတီမှာ မင်းဖြစ်လာတဲ့ရှမ်းမင်းသား သမိန်ထောဗုဒ္ဓကိတ္တိမင်းက အဓိကအကြောင်းရင်းဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရတယ်။ ၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာဟံသာဝတီမြို့စား ဗမာလူမျိုး **မင်းရဲအောင်နိုင်**ကို မွန်လူမျိုးတို့ကမကြိုက်နှစ်ကြဘူး။ အဲဒီအချိန်ပဲခူးမြောက်ပိုင်းတောရပ်မှာ၊ မင်းလောင်းအဖြစ်နာမည်ကြီးပြီးလူထုအင်အားနဲ့ဖြစ်နေတဲ့ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကိတ္တိကိုမွန်လူမျိုးတို့က သွားရောက်အကူညီတောင်းတယ်။မွန်လူမျိုးနဲ့သမိန်ထောဗုဒ္ဓကိတ္တိတို့ ပူးပေါင်းပြီး မင်းရဲအောင်နိုင်ကို လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်လိုက်တယ်။ ဟံသာဝတီမွန်နိုင်ငံမှာ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကိတ္တိကမင်းဖြစ်လာတယ်။သမိန်ထောဗုဒ္ဓကိတ္တိဟာမွန်မျိုးနွယ် မင်းညီမင်းသားတဦးမဟုတ်ဘူး။ ရှမ်းမျိုးနွယ် မင်းညီမင်းသား တဦးဖြစ်တယ်။သမိန်ထောဗုဒ္ဓကိတ္တိကိုမွန်လူမျိုးတို့က (သေကော့) ကွေ့ရှမ်းမျိုးနွယ်လို့သမိုင်းမှာ မှတ်တမ်းတင် ထားတယ်။

၁၇၄၀-ခုနှစ်တော်လှန်ပုန်ကန်မှုကိုလေ့လာရင်အင်းဝမင်းကိုဖြုတ်ချပြီးအင်းဝနေပြည်တော်မှာ ရှမ်းမင်းအာဏာပြန်လည် ထူထောင်ရေး အတွက် ရှမ်းအမျိုးသားတို့ရဲ့တော်လှန်ပုန်ကန်မှုဖြစ်တယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့သိခဲ့ရပြီးဖြစ်တယ်။ ဒီတော်လှန်ပုန်ကန်မှုဟာလဲ ဟံသာဝတီမှာ ရှမ်းမင်းသားသမိန်ထောဗုဒ္ဓကိုအကြောင်းပြုဖြစ်လာတာဖြစ်တယ်။ ဒီတော်လှန်ပုန်ကန်မှုကို ဦးဆောင်တဲ့မတ္တရာ အုတ်ဘိုက ရှမ်းလူမျိုးတို့ကိုသောင်းကျန်းသူ သူပုန်တွေ**ကွေ့တလိုင်း**ဆိုပြီး အင်းဝမင်းကချိုးချီးနှိမ်နှိမ်နာမည်ပေးပြီး တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းလို့မနိုင်ခဲ့ဘူး။ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့တော်လှန်ပုန်ကန်မှုအင်အားက အလွန်ကြီးမားတယ်။ တရုတ်ပြည်ကို အကူညီ တောင်းပြီး ချေမှုန်းရတဲ့အထိဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့မချေမှုန်းနိုင်ခဲ့ဘူး။ တော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့ရှမ်းအမျိုးသားတို့ရဲ့ အင်အား အလွန်ကြီးမား တာကိုခန့်မှန်းယူနိုင်တယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာကရှမ်းအမျိုးသားတို့ရဲ့တော်လှန်ပုန်ကန်မှုဟာ သာမန်အခွန်ကောက်အပေါ်မကျေနပ်ကြလို့ အင်းဝမင်းကို တော်လှန် ပုန်ကန်တယ် လို့**မှန်နန်းသမိုင်း**မှာဆိုထားပေမဲ့ တကယ့်လက်တွေ့မှာ တခြားစီဖြစ်နေတယ်။ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ အမျိုးသားလွတ်မြောက်မှု၊ တော်လှန်ရေး ဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရတယ်။

အုတ်ဘိုမတ္တရာ တော်လှန်ပုန်ကန်မှုဖြစ်ပေါ်ရတဲ့အကြောင်းရင်းကိုသေသေချာချာလေ့လာသုံးသပ်ရင်အချက်နှစ်ချက်ကိုတွေ့ရပြန်တယ်။

(၁) ဟံသာဝတီမှာရှမ်းမင်းသားသမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီမင်းအဖြစ်ကိုရလိုက်ရတဲ့အကြောင်းတကြောင်းရယ်။

(၂) အင်းဝမှာဗမာဘုရင်အင်အားနည်းပြီးတိုင်းပြည်ကိုကောင်းမွန်စွာမအုပ်ချုပ်နိုင်တဲ့အကြောင်းတကြောင်းရယ်

ဒီအကြောင်းနှစ်ချက်ဟာအုတ်ဘိုမတ္တရာရှိရှမ်းခေါင်းဆောင်တို့တော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့အတွက် အဓိကတွန်းအားပေးတဲ့အကြောင်းရင်း တွေ ဖြစ်တယ်။မြန်မာ့သမိုင်းကိုကြည့်ရင်အင်းဝနေပြည်တော်မှာ ဗမာဘုရင်တလှည့်ရှမ်းမင်းတလှည့်တပြန်စီ အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်ခဲ့တာကို သမိုင်းကို လေ့လာသူတိုင်းသိရှိတယ်။ ဒါမို့အင်းဝမှာဗမာဘုရင်အင်အားနည်းလာတဲ့အခါ အခွင့်ကောင်းယူပြီးရှမ်းလူမျိုးတို့က အင်းဝမှာ ရှမ်းမင်းဆက်ကို ပြန်လည်ထူထောင်ဘို့ကြိုးစားလာချင်ဖြစ်တယ်

ဟံသာဝတီမွန်တို့နိုင်ငံမှာမင်းလောင်းဆိုပြီးပြည်သူပြည်သားတွေက ရှမ်းမင်းသား သမိန်ထောဗုဒ္ဓကိတ္တိ (သမိန်စင်ဗုဒ္ဓကေသီ)^{၃၉}ကို မင်းမြှောက်ပြီးကူးကွယ်နေကြတယ်။ ဟံသာဝတီနိုင်ငံမှာ ရှမ်းမင်းသားသမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီ မင်းဖြစ်လာတဲ့အခြေနေက ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့နိုးကြားမှုကိုပြန်လည်ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ် အင်းဝနိုင်ငံမှာရှမ်းမင်းအာဏာပြန်လည်ထူထောင်ရေးဆိုတဲ့ အနှစ်နှစ်အလလ က ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့မျှော်လင့်တောင့်တချက်ကိုပြန်လည် နိုးကြားထကြွလာစေခဲ့တယ်။ အင်းဝမှာဗမာဘုရင်အင်အားနည်းလာတာကို အခွင့်ကောင်းယူပြီး အင်းဝနိုင်ငံတော်မှာရှမ်းဘုရင် ရှမ်းမင်းအာဏာပြန်လည်ထူထောင်ဘို့အတွက် တော်လှန်ပုန်ကန်တိုက်ပွဲဝင် လာကြတာ ဖြစ်တယ် ဟံသာဝတီကရှမ်းမင်းသားသမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီကိုပင့်ဆောင်ပြီး အင်းဝမှာနန်းတင်ဘို့ရည်ရွယ်ကြတယ်။

အုတ်ဘိုမတ္တရာရှမ်းလူမျိုးတို့တော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့အခါ ယိုးဒယားပြည်ကလာတဲ့ **မင်းလောင်းလဝအိန်**ကိုကြိုဆိုကြဘို့ လှုပ်ဆော် ခဲ့ကြတယ်လို့ မှန်နန်းရာဇာဝင်မှာရေးထားတဲ့အချက်ဟာ မှားယွင်းနေတာကိုတွေ့ရတယ်။ ယိုးဒယားပြည်ကလာတဲ့ **မင်းလောင်းလဝအိန်**ကို ကြိုဆိုဘို့ဆိုထားတာမဟုတ်ဘူး။သမိုင်းအထောက်ထားအရယိုးဒယားကမင်းလောင်းလဝအိန်ဆိုတာလုံးဝမရှိဘူးဆိုတာတွေ့ရတယ်။

သမိုင်းအထောက်ထားတွေကို သေသေချာချာလေ့လာကြည့်တဲ့အခါ အဲဒီအချိန်မှာ မင်းလောင်းအဖြစ် ကျော်ကြားပြီး ဟံသာဝတီမှာ မင်းဖြစ်နေတဲ့မင်းလောင်း ရှမ်းမင်းသားသမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီကို ကြိုဆိုကြဘို့လှုပ်ဆော်ထားခြင်းဖြစ်တယ် ဆိုတာထင်ရှား နေတယ် အုတ်ဘိုမတ္တရာကရှမ်းလူမျိုးတို့ နိုးကြားလာရတာလဲ ဟံသာဝတီ မွန်နိုင်ငံမှာရှမ်းမင်းသား သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီ မင်းဖြစ်လာတဲ့ အချက်ကအဓိကအကြောင်းရင်းဖြစ်တယ်။ အင်းဝနိုင်ငံမှာ ရှမ်းမင်းသား သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီကိုနန်းတင်ကြဘို့ ရည်ရွယ်ကြတာဖြစ်တယ်။ ဒါမို့မင်းလောင်းရှမ်းမင်းသား သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီကို ကြိုဆိုကြဘို့ ရှမ်းလူမျိုးတို့ကလှုပ်ဆော်ကြတာဖြစ်တယ်။ အင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန် နေကြပြီးဖြစ်တဲ့ အကြောင်းကို ဟံသာဝတီကရှမ်းမင်းသား သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီဆိုကို လူစေလွှတ်ပြီး အကြောင်းကြား ခဲ့တယ်။ ဟံသာဝတီမှစစ်တပ်တွေ အမြန်ဆုံးလာပြီးအင်းဝကိုသိမ်းပိုက်ဘို့ လူလွှတ် အကြောင်းကြားခဲ့တယ် ရှမ်းပြည်ရှိရှမ်းလူမျိုး အားလုံးတို့ကိုလဲ စည်းရုံးသိမ်းသွင်းရထားပြီးဖြစ်ကြောင်း ဟံသာဝတီမှ ရှမ်းမင်းမျိုးနွယ် သမိန်ထောကေသီကိုအကြောင်းကြားခဲ့တယ်။ ရှမ်းလူမျိုး အားလုံးတို့ကိုလဲ မင်းလောင်း သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီကိုကြိုဆိုထောက်ခံဘို့လှုပ်ဆော်ထားခဲ့တယ်။ အင်းဝမှဗမာ

³⁹ သမိန်ထော=သမိန်စင်=မင်းလောင်း

ဘုရင်မွေရာဇာဓိပတိကိုဖြုတ်ချပြီးအင်းဝမှာဘုရင်မင်းလုပ်ဘို့သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီကို လူစေလွှတ်ပြီးအကြောင်းကြားခဲ့တာဖြစ်တယ်။ သမိန်ထော ဗုဒ္ဓကေသီလဲ စစ်အင်အားတို့နဲ့ အင်းဝကိုတိုက်ခိုက်ဘို့ ချီတက်ခဲ့တယ်။ ဟံသာဝတီမှ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီ တပ်ချီတက်လာတာကို ဗမာတို့က ဟံသာဝတီတလင်းတပ်တွေ ချီတက်လာတယ်လို့သုံးနှုန်း မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့တယ် ။ဟံသာဝတီမှာ မင်းဖြစ်နေသူဟာ မွန်မင်းမျိုးနွယ်မဟုတ်ဘဲ ရှမ်းမင်းမျိုးနွယ် သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီက မင်းဖြစ်နေတဲ့အချိန်ခါဖြစ်တယ်။ အင်းဝကိုတိုက်ခိုက်ဘို့ စေလွှတ်လိုက်တဲ့ ဟံသာဝတီတပ်ကို ကြည့်ရင်လဲ ရှမ်းစစ်သူကြီးမူးမတ် တွေဦးစီးတဲ့ တပ်တွေဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရတယ် ဥပမာအမတ်ကြီးစောပြ၊ စောပြာသာ၊ စောပြဟတ္ထိရာဇာ၊ စောပြပုံရွတ်၊ စောပြကောင်အိန်^{၄၀} စတဲ့အမတ်ဝန်ကြီးတို့ဟာ ရှမ်းလူမျိုးရှမ်းနာမည်များဖြစ်ကြတယ်။ ဒါမို့ဟံသာဝတီ တလင်းတပ်ဆိုတာ သမိန်ထော ဗုဒ္ဓကေသီကို ရည်ရွယ် သုံးနှုန်းတဲ့အတွက် မှန်တယ်လို့ဆိုရမယ်။ ဒီနေရာမှာသုံးတဲ့တလင်းဝေါဟာရဟာ မွန်လူမျိုးကိုမရည်ရွယ်သေးဘူးဆိုတာထင်ရှားတယ်။

အုတ်ဘိုမတ္တရာက ရှမ်းလူမျိုးတို့အကူညီတောင်းတယ်ဆိုတာလဲ ရှမ်းမင်းသားသမိန်ထောကေသီမင်းရဲ့တပ်ကိုအကူညီ တောင်းတာဖြစ်တယ်။ ဒီသမိုင်း အချက်လက်တွေဟာ သိပ္ပံအရေးကြီးတဲ့အချက်တွေဖြစ်တယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာကရှမ်းတို့ အကူညီ တောင်းတဲ့အတိုင်း ဟံသာဝတီမှ ရှမ်းမျိုးနွယ် သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီမင်းကလဲ စစ်အကူတပ်တွေပို့ပြီး အင်းဝကိုတိုက်စေတယ်။ သမိန်ထောကေသီတပ်ဟာ အင်းဝမြို့ရိုးတိုင်ထိ ရောက်ခဲ့တယ်။ ချင်းတွင်းမြစ်၊ဧရာဝတီမြစ်အညာအထိရောက်တယ်။ ရှမ်းပြည်ထိရောက်တယ်။ ဒါပေမဲ့အင်းဝကို မသိမ်းပိုက်ခဲ့နိုင်ဘူး။ စစ်ပြန်နောက်ဆုတ်ခဲ့ရတယ်။ အင်းဝနန်းတော်မှာ ရှမ်းမင်းသမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီကို နန်းတင်ပေးဘို့ရှမ်းအမျိုးသားတို့ရဲ့ အမျိုးသား ရည်မှန်းချက်လဲ အထမမြောက် မအောင်မြင်ဘဲ ဖြစ်သွားတယ်။ အင်းဝမှာနန်းတက်ထိုင်ဘို့မျှော်လင့်ချက်ရှိခဲ့တဲ့ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီလဲ မိမိရည်မှန်းချက်မအောင်မြင်သဖြင့်စိတ်ဓါတ်ကျပြီး ၁၇၄၆-ခုနှစ်မှာဇင်းမယ်ဘက်သို့ ထွက်သွားပြီးခိုလှုံခွင့်ယူ လိုက်တယ်။ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီမရှိပေမဲ့အုတ်ဘိုမတ္တရာကရှမ်းလူမျိုးတို့ဟာအင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်မြဲ တော်လှန်ပုန်ကန်နေသေးတယ် အင်အားမလျော့သွားဘူး။

ဟံသာဝတီမှာသမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီမရှိတဲ့နောက်မှာ နှလုံးရည်၊လက်ရုံးရည်စတဲ့စွမ်းရည်သတ္တိတို့နဲ့ပြည့်စုံတဲ့ မွန်စစ်သူကြီးဗညားဒလကို မူးမတ်နဲ့စစ်သူကြီးတွေကညီညွတ်တိုင်ပင်ပြီးအများသဘောတူ မင်းတင်မြှောက်ကြတယ်။ ဗညားဒလစစ်သူကြီးဟာအလွန်သစ္စာရှိသူ ဖြစ်တယ်။ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီမင်းအပေါ်သစ္စာစောင့်သိတယ်။ မင်းအဖြစ်ကိုမလိုချင်ဘူးပြစ်ပြစ်ခါငြင်းပယ်တယ်။ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီမင်း အပြန်ကို သစ္စာရှိရှိစောင့်နေကြဘို့သူကတင်ပြတယ်။ ဒါပေမဲ့ တိုင်းသူပြည်သားအကျိုးကိုမျှော်ကိုးတဲ့ စစ်သူကြီးတွေနဲ့မူးမတ်တို့က ဟံသာဝတီမှာ ဘုရင်မင်းမရှိလျှင် တိုင်းပြည်ကြီးကမောက်ကမဖြစ်နိုင်တယ်။တိုင်းသူပြည်သားအကျိုးထောက်ရှုပြီး မင်းအဖြစ်ကိုလက်ခံဘို့ ဗညားဒလကို အတင်းတိုက်တွန်းတောင်းဆိုကြတယ်။ အကယ်၍မင်းအဖြစ်ကိုလက်မခံရင် ဗညားဒလကိုဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ပြီးသတ်ပစ်ဘို့အထိ ဆုံးဖြတ်ကြတယ်။ နောက်ဆုံးမှာအတင်းအကျပ်တင်မြှောက်ကြလို့ဘုရင်မင်းအဖြစ်ကိုဗညားဒလကခံယူလိုက်တယ်။ ဗညားဒလဟာပထမဦးဆုံး သောအများပြည်သူလူထုတွေသဘောတူ တင်မြှောက်တဲ့မင်းဖြစ်လာတယ်။ မင်းဖြစ်ပြီးနောက်မှာ၊ ဘုရင့်နောင် ထူထောင်ခဲ့သော ဟံသာဝတီအင်ပါယာကြီးကို ပြန်လည်ထူထောင်မယ်လို့ဗညားဒလကကမ္ဘာသိကျေငြာခဲ့တယ်။

Edward Harper Parker ရေးသားတဲ့ Burma စာအုပ်မှာလဲအောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရတယ်

“An ex-monk of Shan race was elected king with the title of Mengtara Buddha Ketthi in 1740, and during his time the usual struggles with Siam ‘Zimme, &c., went on.-----For some superstitious reason or other he suddenly abdicated and left his kingdom in 1746,.....The Shan king was succeeded by one of his officers called Binya Dala, and it is perhaps to this man that Chinese account refers. Binya Dala gave out publicly that it was his intention to reestablish the Empire of Bureng Naung, and allied himself with the Gwe Shans of Madara,... ”⁴¹

အထက်ပါစာပုဒ်ကိုဘာသာရင်အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်တယ်။

“၁၇၄၀-ခုနှစ်မှာဘုန်းကြီးလူထွက်ရှမ်းလူမျိုးမန်တလာဗုဒ္ဓကေသီ (Mengtara Buddha Ketthi) ကိုဘုရင် အဖြစ်တင်မြှောက်ကြတယ်။ သူဘုရင်ဖြစ်တဲ့ကာလမှာ ဇင်းမယ်နဲ့ပဋိပက္ခဖြစ်မြဲအတိုင်းဖြစ်ကြတယ်။ ၁၇၄၆-ခုနှစ်မှာအစွဲလန်းကြီးတဲ့အကြောင်းရာ တခုကြောင့် နန်းတော်ကို စွန့်လိုက်တယ်။ နောက်ပိုင်းမှာသူ့ရဲ့အချိုက်ရာဘုရင်နေရာကိုသူ့ရဲ့အရာရှိတဦး ဖြစ်သူဗညားဒလကဆက်ခံတယ်။ တရုတ်နန်းတွင်း မှတ်တမ်းမှာ မှတ်တမ်းတင်ထားတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာဗညားဒလကိုရည်ညွှန်းတာဖြစ်နိုင်ဘွယ်ရှိတယ်။ ဗညားဒလ မင်းအဖြစ်ကို ခံယူပြီးနောက်၊ ဘုရင့်နောင်ထူထောင်ခဲ့တဲ့ဟံသာဝတီအင်ပါယာကြီးကိုပြန်လည်ထူထောင်မယ်။ မတ္တရာကကွေ့ရှမ်းတို့နဲ့ မဟာမိတ်ဖွဲ့မယ်လို့ အတိလင်းထုတ် ဖော်ကျေငြာခဲ့တယ်။”လို့ဆိုထားတယ်။

၁၇၄၇-ခုနှစ်မှာဗညားဒလဟာမင်းဖြစ်လာပြီး အုတ်ဘိုမတ္တရာက အင်းဝမင်းကိုတော်လှန်ပုန်ကန်နေတဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့နဲ့ မဟာမိတ်ဖွဲ့တယ်။ အင်းဝမင်းကိုတော်လှန်ပုန်ကန်နေတဲ့ကွေ့ရှမ်းလူမျိုးကိုဗညားဒလမင်းကစစ်အင်အား၊ လူအင်အားအကူညီပေးခဲ့တယ်။ ဒါကိုအကြောင်းပြုပြီး

⁴⁰ မွန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီးတတိယတွဲ၊စာ-၃၇၃
⁴¹Burma/Edward Harper Parker. P. 77

ဗညာဒလမင်းကိုလဲဟံသာဝတီတလင်းမင်းလို့ဗမာဘုရင်အင်းဝမင်းကနာမည်တပ်ပြီးတိုက်ခိုက်လာတာဖြစ်တယ်။ အုတ်ဖိုမတ္တရာကကွေ့ရှမ်းလူမျိုးကိုရော၊ဟံသာဝတီမွန်လူမျိုးတို့ကိုပါရန်သူတလင်းတွေလို့သဘောထားလာတာဖြစ်တယ်။

အဲဒီအချိန်ကစပြီးမွန်လူမျိုးနဲ့တလင်းဝေါဟာရဟာဆက်နွယ်ပတ်သက်လာတာဖြစ်တယ်။ မွန်ဘုရင်ဗညာဒလမင်းနဲ့ ဟံသာဝတီရှိ မွန်လူမျိုးတို့ကိုပါ **တလင်း**မင်း၊တလင်းလူမျိုးလို့ဗမာလူမျိုးတို့ကမြင်လာကြတာဖြစ်တယ်။ ဒီသမိုင်းအကြောင်းရာကိုအခြေခံပြီး မှန်နန်းရာဇဝင်နဲ့ ကုန်ဘောင်ခေတ်မဟာရာဇဝင်ကြီးတို့မှာမွန်လူမျိုးကိုတလင်းလို့မှားမှား ယွင်းယွင်းမှတ်တမ်းတင်ထားတာ ဖြစ်တယ်။ ဗမာသမိုင်း ပညာရှင်တို့ကရှမ်းလူမျိုးနဲ့မွန်လူမျိုးတို့ကို ရောထွေးပြီး မြင်သွားတာဖြစ်တယ်။ သမိန်ထောဗုဒ္ဓကေသီကသာ ရှမ်းမင်းမျိုးနွယ် စစ်စစ်ဖြစ်ပြီး ဗညားဒလမင်းဟာရှမ်းမင်းမျိုးနွယ်မဟုတ်ဘူးမွန်မျိုးနွယ်စစ်စစ်ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့အချက်ကို ဗမာသမိုင်းဆရာတွေက သဲသဲကွဲကွဲ သိဟန်မပေါ်ဘူး၊ ရှမ်းမျိုးနွယ်အဖြစ်နဲ့ မှားမှားယွင်းယွင်းမှတ်တမ်းတင်လိုက်တယ်လို့ယူဆရတယ်။ ဟံသာဝတီမှာစစ်သူကြီးဗညာဒလကိုအများပြည်သူတို့ကဘုရင်အဖြစ်ဝိုင်းဝန်းတင်မြှောက်ပြီးနောက် မွန်နဲ့ဗမာတို့ရဲ့နိုင်ငံရေးစစ်ရေးတို့ကို လေ့လာကြည့်လျှင်အောက်ပါအခြေနေကိုတွေ့မြင်ရတယ်။

ဗညားဒလမင်းဖြစ်လာပြီးနောက်မှာမွန်လူမျိုးတို့ဟာစည်းလုံးညီညွတ်လာတယ်။ ဗညားဒလမင်းဟာအလွန်ထက်မြက်တဲ့ဘုရင်တပါးဖြစ်တယ်။ စစ်ရေးစစ်ရာ ကျွမ်းကျင်တယ်၊အုပ်ချုပ်မှုကောင်းတယ်။ မွန်ပြည်သူပြည်သားအားလုံးတို့က ဗညားဒလမင်းကို ချစ်ကြတယ်။ ဗညားဒလမင်းရဲ့ စည်းရုံးမှုအောက်မှာ စုစည်းညီညွတ်လာကြတယ်။ နိုင်ငံရဲ့စီးပွားရေး၊လူမှုရေး၊ကူသန်းရောင်ဝယ်ရေးတို့တရှိန်ဒီတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာတယ်။ ဟံသာဝတီနိုင်ငံဟာနေ့ချင်းညချင်း စည်ပင်သာယာ တိုးတက်ကြီးပွားလာတယ်။ ဟံသာဝတီမွန်လူမျိုးတို့၏ စစ်အင်အားလဲတနေ့တခြား ကြီးထွားလာတယ်၊တောင့်တင်းလာတယ်။ ဗညားဒလမင်းအခြေနေကိုရင်တမစောင့်ကြည့်နေတဲ့အင်းဝမင်းကလဲ ဟံသာဝတီမှာ မွန်ဘုရင် ဗညားဒလမင်းရဲ့ စစ်အင်အားတနေ့တခြားကြီးမားလာတာကို စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့လာတယ်။ ဗညားဒလမင်းနဲ့အုတ်ဖိုမတ္တရာမှ ရှမ်းခေါင်းဆောင်ဂုဏ္ဏအိန်သူရိန်စောတို့နဲ့ပူးပေါင်းမိပြီးမိမိအားတော်လှန်ဖြုတ်ချမှာကို အင်းဝမင်းကအလွန်စိုးရိမ်ထိန့်လန့်နေတယ်။ ဒါပို့ ၁၇၅၀-ခုနှစ်လောက်မှာ ဟံသာဝတီ မွန်ဘုရင် ဗညားဒလမင်းကို ဖြုတ်ချတဲ့အတွက် စစ်အင်အားကြီးကြီးမားမားစေလွှတ်ပြီး တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းခိုင်းတယ်။ ဟံသာဝတီဗညားဒလမင်းကို ရန်သူတလင်းမင်းဆိုပြီး ဗမာပြည်သူလူထုကိုလှုပ်ဆော်ခဲ့တယ်။ ဟံသာဝတီတလင်းလူမျိုးကို တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းတို့ဆိုပြီး အင်းဝမှာရှိတဲ့ ဗမာပြည်သူပြည်သား တွေကိုစည်းရုံး သိမ်းသွင်းခဲ့ကြတယ်။ ဗမာစစ်သားတွေကိုစေလွှတ်တဲ့အခါလဲ ဟံသာဝတီကရန်သူတလင်းတို့ကို တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းတို့ဆိုပြီးစေလွှတ်တာ ဖြစ်တယ်။ဒါဟာပထမဦးဆုံး ဟံသာဝတီမွန်လူမျိုးကို ထင်ထင်ရှားရှား **တလင်း**တွေဆိုပြီး မှားမှားယွင်းယွင်း ပေါ်ပြလာတာဖြစ်တယ်။ အုတ်ဖိုမတ္တရာမှာတော်လှန်ပုန်ကန်နေတဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့နဲ့ဟံသာဝတီက မွန်လူမျိုးတို့ကို မှားမှား ယွင်းယွင်းရောထွေးလိုက်ပြီး တမျိုးတည်း မြင်လိုက်တာဖြစ်တယ်။ အဲဒီအချိန်ကစပြီး မှားမှားယွင်းယွင်းရောထွေးထွေး မွန်နဲ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ကို တလင်းလို့ ရည်ညွှန်းသုံးစွဲလာတာကိုတွေ့ရတယ်။ ဗညားဒလမင်းကလဲ စစ်အင်အားစုဆောင်းပြီးအင်းဝမှ ကျူးကျော် လာတဲ့ဗမာတပ်ကိုရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်တယ်။အင်းဝမှလာရောက်တိုက်ခိုက်တဲ့ ဗမာတပ်တွေကို၊ ကျူးကျော်လာတဲ့**အရည်းကြီးတပ်**တွေလို့ဟံသာဝတီမွန်လူမျိုးတို့ကခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းတယ်။ကျူးကျော်လာတဲ့အင်းဝအရည်းကြီးတပ်တွေကိုတိုက် ခိုက်ချေမှုန်းတို့ဆိုပြီးဟံသာဝတီရှိမွန်တွေစည်းလုံးညီညွတ်ကြတယ်။အချင်းချင်းစည်းရုံးလှုပ်ဆော်ကြတယ်။ အဲဒီလိုဗမာတို့ရဲ့ထိုးစစ်ကို ခုံခံ တိုက်ခိုက်တဲ့ဟံသာဝတီ မွန်တပ်တို့ကိုဗမာသမိုင်းများမှာ **မွန်တလင်း**တပ်လို့သုံးနှုန်းရေးသားလာတယ်။

ဟံသာဝတီမှမွန်တပ်တို့အင်အားကြီးလို့ ဗမာတို့ကစစ်ရေးနိပ်ပြီးတဖြည်းဖြည်း နောက်ဆုတ် သွားရတယ်။ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်လာတဲ့ အင်းဝဗမာတပ်တွေကိုဟံသာဝတီ မွန်တပ်တို့က တဖြည်းဖြည်းမောင်းထုတ်နိုင်ခဲ့တယ်။ နောက်ဆုံး ၁၇၅၂-ခုနှစ်မှာဟံသာဝတီမွန်တပ်တို့က အင်းဝနေပြည်တော်ကို ဝိုင်းဝန်းတိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့တယ် ဗမာဘုရင်ဓမ္မရာဇာမိပတိနဲ့ မိဖုရားသားသွီးအားလုံးတို့ကို ဟံသာဝတီကို ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင် သွားတယ်။ ဟံသာဝတီမွန်လူမျိုးတို့ကအင်းဝနေပြည်တော်မှာမင်းအာဏာထူထောင်နိုင်ခဲ့တယ် အဲဒီလိုအင်းဝမှာ မွန်မင်းအာဏာ ထူထောင် လာနိုင်တာကို မွန်တလင်းလို့ဘဲ မှတ်တမ်းတင်ထားပြန်တယ်။ အင်းဝမှာမင်းအာဏာထူထောင်ပြီး အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်နေတဲ့ မွန်တို့ကို ရွှေဘိုဦးအောင်ဇေယျတို့ သားအဖတို့ကပြန်လည်တော်လှန်ပုန်ကန်ကြတယ် အဲဒီလိုပုန်ကန်တဲ့အခါမှာ လဲ**တလင်း**တို့ကိုတော်လှန်ပုန်ကန်တို့ဆိုပြီးဗမာလူမျိုးတို့ကိုစည်းရုံးခဲ့တယ်။လှုပ်ဆော်ခဲ့တယ်။ မွန်လူမျိုးကိုရှမ်းမျိုးနွယ်နဲ့ လွှဲမှားပြီး တလင်းလို့ကိုးကားသုံးနှုန်းလာတာကိုတွေ့ရပြန်တယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီးမွန်စစ်သူကြီးတလဗာန်ကို ရှမ်းမျိုးနွယ်လို့ မှားမှား ယွင်းယွင်း ပေါ်ပြထားတာတဲ့အောက်ပါစာပုဒ်ကသက်သေပြနေတယ်။

“မြန်မာသာတည်းယောကျ်ားလော၊ငါတို့လည်းယောကျ်ားပင်ကိုကား၊ မင်းဧကရာဇ်ချင်းဖြစ်၍သာအရေးရပါမည်စေသည်ကို အရေးမပေး လိုလျှင် နေရမည်လျက် ခက်ထန်သောစကားကိုဆိုရလေသည်။ မင်းဧကရာဇ်ချင်းစစ်မက်တွေ့သဖြင့်ဆင်းရဲသားတို့ သေကျေပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ရမည်ကိုသာစိုး၍နေကကျေးဇူးတော်ကိုခံစား၍ ယောကျ်ားမဟုတ်၏သို့ရှိတော့မယ်။ သည်တစ်ခါ မြန်မာစစ်သည်နှင့် ကျွန်ုပ်တန်ခေ၊ ရှေးသူဟောင်းတို့ထားခဲ့သည့် **ရှမ်းနှင့်ရှင်လယ်ပြင်မှာသိရမည်**ဟူသော သိုက်တဘောင် လည်းရှိသည်။ **‘ရှမ်း’** ဟူသည်ကားငါတို့အရှင် **ရှမ်းမျိုးရှမ်းနွယ်**သက်ချေသည်။ **‘ရှင်’** ဟူသည်မှာမြန်မာမင်းသေလေပြီးမှ ကျေးကျွန် ထူထောင်၍ရှင်ပြန်သည်ဟုဆိုလိုသည်။ လယ်ပြင်

ဟူသည်ကားငါတို့ပဲခူးလယ်ပြင်ကိုဆိုလိုသည်။ငါတို့ရွှေနန်းရှင်မှာရွှေနန်းတော်ထက်မှာစံတော်မူကျွန်ုပ်တို့တစ်စုရှိလေပြီးသည်ဒါးချင်းယှက်၍ အသက်နှင့်အရှင်ကျေးဇူးကိုဆပ်မည်။”^{၄၂}

အထက်ပါစာပုဒ်ဟာရွှေဘိုဗမာတို့ကရေးစပ်ထားတဲ့စာပုဒ်ဖြစ်တယ်ဒီစာပုဒ်ကိုကြည့်လျှင် မွန်လူမျိုးနဲ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ကို ရောရောထွေးထွေး မြင်ပြီး မှားမှားယွင်းယွင်းကိုးကားရေးသားနေတာကို ထင်ထင်ရှားရှားတွေ့ရတယ်။အထက်စာပုဒ်မှာပါတဲ့ (ရှမ်းဟူသည်ကား ငါတို့အရှင်ရှမ်းမျိုးရှမ်းနွယ်သက်ချေသည်) ကိုကြည့်ရင် မွန်စစ်သူကြီးတလဗာန်က မိမိရဲ့အရှင်သခင်ဟာ ရှမ်းမျိုးရှမ်းနွယ်ဖြစ်တယ်လို့ ကြွေးကြော်တဲ့သဘောရေးသားထားတယ်။ မွန်လူမျိုးကို ရှမ်းမျိုးနွယ်လို့ ဆိုထားတာတွေ့ရတယ်။ မွန်လူမျိုးဟာ ရှမ်းမျိုးနွယ် မဟုတ်ဘူးရှမ်းမျိုးနွယ်ဟာလဲ မွန်မျိုးနွယ်မဟုတ်ဘူး။ ဒီအချက်ကိုကုန်ဘောင်ခေတ်သမိုင်း ပညာရှင်တွေ သဲသဲကွဲကွဲ မသိလို့ မွန်နဲ့ရှမ်းကိုရောရောထွေးထွေးမှားမှား ယွင်းယွင်း မြင်နေတဲ့ သဘောကို ဖော်ညွှန်းနေတယ်။ အင်းဝမင်းနေပြည်တော်မွန်တို့ရဲ့လက်အောက် ကျရောက်သွားပြီးတဲ့နောက်၊ ရွှေဘိုဗမာတွေ ပုန်ကန်တဲ့ ပထမဦးပိုင်းအထိ မွန်လူမျိုးကိုရှမ်းလူမျိုးနဲ့ လွှဲလွှဲမှားမှားရောရောထွေးထွေး မြင်နေတာကိုတွေ့ရတယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာ ရှမ်းလူမျိုးတို့ တော်လှန်ပုန်ကန်မှုနဲ့ ဟံသာဝတီတပ်တို့ပူးပေါင်းပြီး အင်းဝမင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့အတွက်ရှမ်းလူမျိုးနဲ့ မွန်လူမျိုး တို့ကို တသားတည်းမြင်လိုက်တာရယ် နောက်တချက်က မွန်လူမျိုးကိုရှမ်းလူမျိုးတို့နဲ့ လွှဲမှားမြင်တာရယ်။ ဒီအကြောင်းနှစ်ချက်ကြောင့် မွန်လူမျိုးကိုလဲ တလိုင်းလို့သုံးနှုန်းတယ်လို့ ကျွန်တော်တို့နောက်ဆုံးမှာ ကောက်နုတ်ချက်ချလို့ ရလာတယ်။

(၂) မူလရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့စကားလုံးဖြစ်တဲ့တ’လုင်စကားလုံးကို မြန်မာမှပြုလိုက်တဲ့အတွက် တလိုင်းစကားလုံးအနေနဲ့ဘဲ သိလာတယ်။ မူလတ’လုင် ဝေါဟာရစကားလုံးဟာ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်သွားတယ် တဖြည်းဖြည်းခေတ်ကာလ ကြာညောင်းလာတဲ့အခါ တ’လုင်ဝေါဟာရရဲ့နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းကိုရောမူလအဓိပ္ပါယ်ကိုပါ ဗမာလူမျိုးတို့ မသိဖြစ်လာတယ်။ တလိုင်းစကားလုံးဟာ ကျူးကျော်စော်ကားသူအဖြစ်သာသိလာတယ် မွန်လူမျိုးတို့ကို စစ်ရေး နိုင်ငံရေးအရ တိုက်ခိုက်ရာမှာ တလိုင်းဝေါဟာကို လက်နက်တခုအဖြစ်အသုံးပြုလာတယ်။

အထက်ပါကောက်နုတ်ချက်နဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်တို့လေ့လာသုံးသပ်မယ်ဆိုရင် တလိုင်းဝေါဟာရပေါ်ပေါက်လာတဲ့ အုတ်ဘို မတ္တရာကရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့တော်လှန်ပုန်ကန်မှုကို အခြေခံလေ့လာရမှာဖြစ်ပြန်တယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာကရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့တော်လှန်ပုန်ကန်မှု ကိုအကြောင်းပြုပြီး တလိုင်းစကားလုံးပေါ်ပေါက်လာတယ်လို့ ကျွန်တော်တို့သိခဲ့ရပြီးဖြစ်တယ်။ ပထမဦးဆုံးသုံးတဲ့ဝေါဟာရကို လေ့လာရင် ကွေ့တလိုင်းလို့သုံးနှုန်းထားတာကိုတွေ့ရမယ်။ ကွေ့ဆိုတာရှမ်းမျိုးနွယ်စုတစုကိုရည်ညွှန်းတဲ့ဝေါဟာရဖြစ်တယ်။ တလိုင်း ဝေါဟာရဟာ တ’လုင်(Tai Long) ရှမ်းကြီးလူမျိုးဆိုတဲ့ စကားလုံးကဆင်းသက်လာတယ်လို့ ကျွန်တော်တို့သိခဲ့ရပြီးဖြစ်တယ်။ ဒါမို့ကွေ့တလိုင်းဆိုတဲ့ ဝေါဟာရဟာကွေ့ရှမ်းနှင့်တ’လုင်ရှမ်းစကားလုံးနှစ်ခုကိုပေါင်းစပ်ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းတဲ့ဝေါဟာရဖြစ်တယ်။ ဒီစကားလုံးနှစ်လုံးပေါင်းစပ်သုံးနှုန်းတဲ့ ကွေ့တလိုင်းဆိုတာရှမ်းလူမျိုးတမျိုးနဲ့သာသက်ဆိုင်တယ်။ ရှမ်းလူမျိုးကိုသီးသန့်ရည်ညွှန်းသုံးစွဲရတဲ့ စကားလုံး ဖြစ်နေတယ်။ ရှမ်းလူမျိုးနဲ့သာသက်ဆိုင်တဲ့ သီးသန့်ဝေါဟာရဖြစ်တဲ့အတွက် တခြားလူမျိုးကိုရည်ညွှန်းသုံးစွဲလို့မရဘူး ဒါပေမဲ့အင်းဝမင်းကို တော်လှန်ဖြုတ်ချနိုင်တဲ့ ၁၇၅၂-ခုနှစ်အထိ ရှမ်းလူမျိုးတို့နဲ့ မွန်လူမျိုးတို့ ပူးပေါင်းပြီးအင်းဝမင်းကိုတော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့ အတွက် မွန်လူမျိုးနဲ့ရှမ်းလူမျိုးတို့ကို ရောရောနှောနှောမြင်ပြီး တလိုင်းဝေါဟာရကိုရှမ်းလူမျိုးရော မွန်လူမျိုးကိုပါ သုံးနှုန်းတယ် ဆိုတာနားလည် ယူနိုင်သေးတယ်။ ၁၇၅၃-ခုနှစ်နောက်ပိုင်းမှာမတ္တရာရှမ်းခေါင်းဆောင်တို့နဲ့မွန်လူမျိုးတို့အဆင်မပြေမှုတွေဖြစ်လာတယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာက ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ တော်လှန်ရေးအဓိကရည်ရွယ်ချက်ဟာအင်းဝမင်းကိုဖြုတ်ချပြီးရင် အင်းဝမှာရှမ်းမင်းကိုနန်းတင်ဘို့ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ မွန်လူမျိုးတို့ကရှမ်းလူမျိုးတို့လိုလားချက်ကိုပစ်ပယ်ပြီး မွန်မင်းအာဏာကိုအင်းဝမှထူထောင်လိုက်တဲ့အတွက် ရှမ်းလူမျိုးတို့မှာမကျေမနပ် ဖြစ်လာတယ်။ ဒါမို့ရှမ်းမင်းသားကိုအင်းဝမှာနန်းတင်နိုင်ဘို့ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ ရှမ်းတော်လှန်ရေးခေါင်းဆောင်တွေဟာရွှေဘိုကဦးအောင်ဇေယျတို့ တော်လှန်ရေးအင်အားစုနဲ့ သွားရောက်ပူးပေါင်းတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ကို ပြန်တော်လှန်ပုန်ကန်တယ်။ ဒါပေမဲ့ဒီလိုရှမ်းတို့ကမွန်တို့နဲ့ လမ်းခွဲသွားပြီး ရွှေဘိုကဦးအောင်ဇေယျဗမာတို့နဲ့သွားရောက်ပူးပေါင်းတဲ့နောက်ပိုင်းမှာလဲ မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့ဆက်လက်သုံးစွဲ နေသည်မှာ နားမလည်နိုင်အောင် ဖြစ်လာစေခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ဦးအောင်ဇေယျတို့မှာခိုင်မာတဲ့ရည်ရွယ်တခုခုတော့ရှိရမယ်လို့ ကျွန်တော် တွက်ဆမိတယ်။

အင်းဝမင်းနေပြည်တော်မှာမွန်လူမျိုးတို့ကမင်းအာဏာထူထောင်ပြီးအုပ်ချုပ်တဲ့နောက်ပိုင်းမှာ အုတ်ဘိုမတ္တရာကရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ တော်လှန် ပုန်ကန်မှုဟာဦးတည်ချက်ပြောင်းလဲသွားတယ်။ အင်းဝမှာမွန်မင်းအာဏာထူထောင်လိုက်တဲ့ အတွက်ကျေနပ်မှု မရှိတဲ့ရှမ်းခေါင်းဆောင် ဂုဏ္ဏအိန်နဲ့သူရိန်စောတို့က မုဆိုးဖိုမှာရှိတဲ့ ဦးအောင်ဇေယျ ဗမာလူမျိုးတို့နဲ့ သွားရောက်ပူးပေါင်းလိုက်တယ်။ အင်းဝရှိမွန်တို့ရဲ့ မင်းအာဏာကိုဖြုတ်ချတဲ့အတွက် တိတိတဆိတ်ကြံစည်လာကြတယ်။ ရှမ်းခေါင်းဆောင်ဂုဏ္ဏအိန်နဲ့သူရိန်စောတို့ဟာ တဖက်မှာမွန်နဲ့

⁴² သတင်းစာဆရာဦးသိမ်းမောင်၏အလောင်းဘုရား၊ စာ ၃၅၇-၃၅၈

မဟာမိတ်မပျက်ဟန်ဆောင်ပေါင်းပြီးအခြားတဖက်မှာရွှေဘိုဗမာဦးအောင်ဇေယျတို့နဲ့ တိတ်တဆိတ်ပူးပေါင်းပြီး မွန်တို့ကို တော်လှန်ပုန်ကန်တဲ့ကြံစည်လာတယ် အောက်ပါစာပုဒ်ကို ကြည့်ရင်သိသာနိုင် ပါတယ်။

“ညီတော်။ ။မတ္တရာအုတ်ဖိုမှာတစ်စခန်းနှစ်စခန်းမျှသာနီးလှသည်(တစ်ညအိပ်နှစ်ညအိပ်ခရီးဆိုလိုသည်) မရီးတော်ခင်ပွန်း (စည်သာမင်းကြီး)လည်းကွေ့ရှမ်းတို့လက်တွင်ရှိသေးသည်။အခိုက်အတန့်ကွေ့သစ္စာခံပြီးသူတို့နှင့်ပူးပေါင်းကာခံတိုက်မည်။ ပဲခူးသားတို့ပြန်လျှင်မြောက်ဘက်တစ်ခွင်မြို့ကျေးရွာများကိုသိမ်းရုံး၍သင့်သလိုကြံသင့်ပါသည်။”⁴³

အထက်ပါစာပုဒ်ဦးအောင်ဇေယျရဲ့ညီတော်တဦးကတင်ပြဆွေးနွေးချက်ဖြစ်တယ်။ အုတ်ဘိုမတ္တရာကွေ့ရှမ်းတို့လာရောက်ပူးပေါင်းဘို့ ကမ်းလှမ်းတဲ့အပေါ်ဦးအောင်ဇေယျတို့ညီအစ်ကိုတွေဆွေးနွေးတိုင်ပင်ကြတာဖြစ်တယ်။ မတ္တရာအုတ်ဖိုကကွေ့ခေါင်းဆောင်ဂုဏ္ဏအိန်နဲ့ ပူးပေါင်းဘို့အကြံ ပြုထားတာကိုတွေ့ရတယ်။ ကွေ့ရှမ်းတို့နဲ့ပူးပေါင်းပြီးပဲခူးမွန်တို့ကို တော်လှန်ပုန်ကန်ဘို့အကြံပြုထားတယ်။ မွန်တို့ကို အင်းဝမှ မောင်းထုတ် နိုင်ပြီးမှမြောက် ဘက်တစ်ခွင်ရှိရှမ်းမြို့တို့ကိုလဲသိမ်းပိုက်ယူဘို့အကြံပြုထားတယ်။

ရှမ်းခေါင်းဆောင်ဂုဏ္ဏအိန်နဲ့သူရိန်စောတို့ရဲ့ပူးပေါင်းကြံစည်မှုဟာဦးအောင်ဇေယျအတွက် အခွင့်ကောင်းတရပ်ဖြစ်သွားစေခဲ့တယ်။ ဦးအောင်ဇေယျတို့ ရွှေဘိုဗမာတို့အတွက်ကြံရာမရအားငယ်နေတဲ့အချိန်မှာ ယခုလိုစစ်အင်အားအလွန်ကြီးမားတဲ့ ရှမ်းခေါင်းဆောင် တွေ လာရောက်ပူးပေါင်းမှုဟာ အားတက်မှုဖြစ်စေခဲ့တယ်။ သေလုနီးပါးရေမှာနစ်မြုပ်နေတဲ့သူတဦးကို ကယ်ဆယ်လိုက်သလို ဖြစ်သွား တယ် ရွှေဘိုဗမာတို့ဟာ မွန်လူမျိုးတို့အပေါ်မထီလေးစားဖြစ်လာစေခဲ့တယ် မွန်လူမျိုးကိုသစ္စာခံမည်ဟု ဟန်ဆောင်လှည့်စား လိုက်ပြီးနောက်ပိုင်းမှာ အင်အားစုဆောင်းလာခဲ့တယ် မွန်လူမျိုးတို့ကလဲမိမိသစ္စာရေကိုအလွန်ယုံကြည်တဲ့လူမျိုးဖြစ်တယ်။ မိမိအား သစ္စာခံမည်ဆိုပြီးသစ္စာရေကို သောက်သုံးလိုက်တာနဲ့အဲဒီ ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်အကြွင်းမဲ့ယုံကြည်သွားတယ်။ လှည့်မကြည့်လောက်အောင် ယုံကြည်တတ်တယ် မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့ ချွတ်ယွင်းချက်ကိုသိတဲ့ ဦးအောင်ဇေယျတို့ကအခွင့်ကောင်းယူလိုက်တယ်။ ဟန်ဆောင်သစ္စာရေ သောက်ပြီးနောက်ကွယ်မှာ တိတ်တဆိတ် စစ်အင်အားစုဆောင်းနိုင်ခဲ့တယ်။

ရှမ်းနဲ့ရွှေဘိုဗမာတို့ပူးပေါင်းပြီး မွန်တို့ကိုလုပ်ကြံဘို့ ကြံစည်းအားထုတ်လာကြတယ်။ ရှမ်းခေါင်းဆောင်နှင့်ဦးအောင်ဇေယျတို့ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် လျှို့ဝှက်သဘောတူတဲ့အတိုင်းရှမ်းခေါင်းဆောင်တို့ကမွန်လူမျိုးတို့ဆီသွားရောက်လှည့်စားပြန်တယ်။ ရွှေဘိုဗမာတွေကို တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းဘို့ ဆိုပြီး ရှမ်းခေါင်းဆောင်ဂုဏ္ဏအိန်က မွန်လူမျိုးကိုလာရောက်ဖျားယောင်ခေါ်ဆောင်တယ်။ မွန်တို့ကလဲရှမ်းလူမျိုးတို့ကိုယုံကြည်တယ်။ အမှန်တကယ်ရိုးရိုးသားသားလာရောက်ခေါ်ဆောင်တယ်ထင်မှတ်ပြီး မွန်စစ်သား(၅၀၀၀)လက်နက်အပြည့်စုံနဲ့ သံကွပ်လှေအစီး(၂၀၀) စေလွှတ်လိုက်တယ်။ လမ်းခုလတ်ပိုဝအရပ်ကိုရောက်တဲ့အခါပိုဝအရပ်မှာ အသင့်စောင့်နေတဲ့ ရှမ်းဗမာအင်အားစုတို့က အလစ်မှာမွန်စစ်သား (၅၀၀၀)ကို ဝိုင်းဝန်းတိုက်ခိုက်သတ်ပစ်ခဲ့ကြတယ်။ ပိုဝတိုက်ပွဲမှာမွန်တို့အလွန်ထိနာသွားတယ်။မွန်စစ်သားတွေအားလုံးလိုလိုကျဆုံးပြီး မွန်တို့ထံကသံကွပ်လှေအစီးနှစ်ရာနဲ့ မွန်စစ်သား(၅၀၀၀)မှ ခေတ်မှီလက်နက်မျိုးစုံကို ရှမ်းဗမာတို့ကရလိုက်တယ်။ ရွှေဘိုဗမာ ဦးအောင်ဇေယျတို့ အတွက် စစ်အင်အားဖြစ်စေခဲ့တယ်။ စိတ်ဓါတ် ကြွလာစေခဲ့တယ်။ အောက်ပါစာပုဒ်ကို ကြည့်ရင်သိသာနိုင်ပါတယ်။

“ကွေ့ဂုဏ္ဏအိန်သည် တရုတ်ဝန်ဆိုသူအားလူ(၃၀၀)နှင့် အလောင်းမင်းတရားထံစေလွှတ်၍ကွေ့များသစ္စာတော်ကိုခံ၍ အမှတော်ကို ထမ်းပါမည့်အကြံရှိ၍ ညီငနက်ကိုပင်ခြေရင်းတော်မှာမြဲပါစေသည်ဟူသောစကားဖြင့် ရောက်လာသည်ကို တဲကနားနှင့်ကောင်းစွာ ကျွေးမွေးနေထိုင်စေလေ၏။ အလောင်းဘုရားကား အစဉ်းစားအဆင်ခြင်ဉာဏ်ကြီးတော်မူသဖြင့် သဘောရိုးဟုတ်မဟုတ် စုံစမ်းစေရာ ဤနည်းနှင့် ပဲခူးဘုရင်အားသစ္စာခံပါမည်၍ ပဲခူးသားတို့အဟုတ်မှတ်ကာသံလှေ(၂၀၀) လူ(၅၀၀၀)နှင့် လွှတ်လိုက်သည်ကို အကောက်ကြံ၍ ပိုဝအရပ်တွင်သတ်ဖြတ်လိုက်ကြောင်း၊ မုဆိုးဘိုမှာလည်း ဤသို့ကြံမည်ဖြစ်ကြောင်းသိတော်မူလျှင် တရုတ်ဝန်နှင့် အပေါင်းပါလူတို့အား တစ်ယောက်မကျန်ဖမ်းဆီးစေ၏။”⁴⁴

ဒီစာပုဒ်ကိုကြည့်ရင်ရှမ်းတို့ကမွန်တို့ကိုလှည့်ဖျားခေါ်ဆောင်လာပြီး ပိုဝအရပ်တွင်သတ်ပစ်လိုက်တယ်ဆိုတာထင်ရှားနေတယ်။ ဒီစာပုဒ်ကို စာဖတ်သူများရှင်းရှင်းနားလည်အောင်ကျွန်တော်အနည်းငယ်ရှင်းပြဘို့လိုမယ်ထင်ပါတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ကိုပိုဝအရပ်မှာ ရှမ်းနဲ့ဗမာ ပူးပေါင်းလုပ်ကြံပြီးနောက်မှာ ဗမာတို့မှာတနေ့တခြားစစ်အင်အားတိုးတက်ကြီးမားတယ်။ ဦးအောင်ဇေယျဦးဆောင်တဲ့ ရွှေဘိုဗမာတို့ကို မွန်လူမျိုးတို့အကြိမ်ကြိမ်သွားရောက်တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းပေမဲ့မအောင်နိုင်ဘဲဖြစ်လာတယ်။ ဦးအောင်ဇေယျဟာ လက်နက်ပစ္စည်းစစ်သား အင်အားတောင့်တင်းခိုင်မာလာပြီးနောက်ဆုံးမှာ ဘုရင်အလွန်ဖြစ်ချင်တဲ့ဦးအောင်ဇေယျဟာ ရွှေဘိုကို မင်းနေပြည်တော် သတ်မှတ်ပြီး သူ့ကိုသူဘုရင်လို့ကျေငြာလိုက်တယ်။ ဒီအပေါ်ရှမ်းလူမျိုးတို့ကမကျေမနပ်ဖြစ်လာပြန်တယ်။ ဘာဖြစ်လဲဆိုတော့ အင်းဝမှာမွန်လူမျိုးတို့ကို မောင်းထုတ်နိုင်ပြီးရင်ရှမ်းမင်းဆက် အာဏာထူထောင်ဘို့တိတ်တိတ်ပုန်းရှမ်းလူမျိုးတို့မှာရည်ရွယ်ချက်ရှိခဲ့တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့နဲ့ပူးပေါင်းပြီး အင်းဝမင်းကိုဖြုတ်ချစဉ်ကလဲ၊ အင်းဝနန်းတော်မှာရှမ်းမင်းမျိုးနွယ်ကိုနန်းတင်ဘို့ရည်ရွယ်ခဲ့ကြတယ်။ မအောင်မြင်ခဲ့ဘူး၊ ယခုတဖန်လဲ ဦးအောင်ဇေယျကမိမိကိုယ်ကိုဘုရင်အဖြစ်သတ်မှတ်ကျေငြာလိုက်ပြန်တယ်။ရှမ်းလူမျိုးတို့ရဲ့ရည်မှန်းချက်ဟာမအောင်မြင်ဘဲဖြစ်လာပြန်တယ်။

⁴³ သတင်းစာဆရာဦးသိမ်းမောင်၏အလောင်းဘုရား၊ စာ ၂၁၇
⁴⁴ သတင်းစာဆရာဦးသိမ်းမောင်၏အလောင်းဘုရား၊ စာ ၂၅၆

ဦးအောင်ဇေယျနဲ့ပူးပေါင်းခဲ့တဲ့ရှမ်းခေါင်းဆောင်တို့က ဦးအောင်ဇေယျ အပေါ်မှာ မကျေနပ်ဖြစ်လာတယ်။ ဒါမို့ရွှေဘိုဗမာ ဦးအောင်ဇေယျကိုလုပ် ကြံသတ်ဖြတ်ဘို့ရှမ်းလူမျိုးတို့ကြံစည် လာကြပြန်တယ်။ လူ(၃၀၀)နဲ့အတူ တရုတ်ဝန်ဆိုသူကိုဦးအောင်ဇေယျ ဦးအောင်ဇေယျထံမှာသွား ရောက်ခံစားစေခဲ့တယ်။ ဦးအောင်ဇေယျယုံကြည်အောင်ဆိုပြီး ဂုဏ္ဏအိန်ရဲ့ညီငယ်ကိုလဲ ဦးအောင်ဇေယျမှာ အပ်နှံထားခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ဦးအောင်ဇေယျဟာ အကင်းပါး သူဖြစ်တယ်။ ရှမ်းတို့ကိုမယုံကြည်ဘူး။ ဦးအောင်ဇေယျဟာအစမူလကတည်းက အလိမ်မာ သုံးပြီးရှမ်းတို့နဲ့ ပူးပေါင်းခဲ့တာဖြစ်တယ်။ မွန်တို့ကိုခုံခံတော်လှန်တဲ့နေရာမှာ မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့အင်အားကိုဦးအောင်ဇေယျတို့ ရွှေဘိုဗမာအနေနဲ့ဘယ်လိုမှမတော်လှန်နိုင်ဘူးဦးအောင်ဇေယျကအင်အားနည်းတယ်။ လက်နက်ပစ္စည်းနည်းတယ်။ ဒါမို့မွန်လူမျိုးတို့ကို တော်လှန်နိုင်အောင်ဆိုပြီး အင်အားကြီးမားတဲ့ရှမ်းနဲ့ယာယီပူးပေါင်းခဲ့တာဖြစ်တယ်။ အလိမ်မာသုံးပြီးရှမ်းတို့နဲ့ပူးပေါင်းခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။ ရှမ်းတို့ကိုလဲတနေ့နေ့မှာ သုတ်သင်ရှင်းလင်းဘို့ နဂိုက ဦးအောင်ဇေယျမှာ အကြံစည်ရှိပြီးသားဖြစ်တယ် အဲဒီတော့ပိုဝအရပ်မှာ တချိန်ကမွန်လူမျိုးတို့ကို လိမ်လည်လှည့်ဖျားခေါ်ဆောင်လာပြီး ဝိုင်းဝန်း တိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်ခဲ့တဲ့အဖြစ်ကိုပြန်လည်ထောက်ရှုပြီး ယခုလဲလူ(၃၀၀)လွတ်ပြီးငါ့ဆီကိုလာတာ ရိုးရိုးသားသားလာပူးပေါင်းတာမဟုတ်နိုင်ဘူး။ ငါ့ကိုလုပ်ကြံဘို့လာတာဖြစ်ရမယ်လို့ ဦးအောင်ဇေယျကစဉ်းစားမိလိုက်တယ်။ ဒါနဲ့ဦးအောင်ဇေယျဟာ တရုတ်ဝန်ဆိုသူနဲ့ရှမ်း(၃၀၀)တို့ကိုလက်ဦးမှိုလို ဖမ်းဆီးသတ်ပစ် လိုက်ပြန်တယ်။ ကျန်တဲ့ရှမ်းခေါင်းဆောင်တို့ကိုလဲ ဦးအောင်ဇေယျဟာ လိုက်လံဖမ်းဆီးသတ်ပစ်ပြန်တယ်။ ရှမ်းခေါင်းဆောင်အများစု တို့ဟာတရုတ်ပြည်ဘက်ကိုထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခိုလှုံလိုက်ကြတယ်။ ရှမ်းလူမျိုးတို့ရန် တဖက်မှာအေးသွားတယ်။ အင်းဝမှအဓိက ရန်သူမွန်လူမျိုး တို့ကိုဘဲမောင်းထုတ်ဘို့သာကျန်တော့တယ်။

ဒီနေရာမှာမွန်လူမျိုးတို့ကိုလဲတလိုင်းလို့ ဦးအောင်ဇေယျကသုံးနှုန်းပြီးစစ်ရေးအရစည်းရုံးလှုပ်ဆော်ပြန်တယ်။ ယခင်ကမွန်နဲ့ရှမ်းတို့ ပူးပေါင်းနေတာကိုအကြောင်းပြုပြီးမွန်လူမျိုးကိုလဲရန်သူတလိုင်းလို့သတ်မှတ်သုံးနှုန်းတာနားလည်နိုင်တယ် ယခုတော့ ရှမ်းနဲ့မွန်တို့ဟာ ရန်သူဖြစ်သွားပြီးတခြားစီဖြစ်သွားတယ်။ ရှမ်းတော်လှန်ရေးသမားတို့ကိုလဲ ဦးအောင်ဇေယျကသုတ်သင်ရှင်းလင်းလိုက်ပြီးဖြစ်တယ်။ **တလိုင်း**ဝေါဟာရဟာရှမ်းလူမျိုးတို့နဲ့သာသီးသန့်သက်ဆိုင်တဲ့ဝေါဟာရတစ်ခုဖြစ်တယ်။ ဘာဖြစ်လို့မွန်လူမျိုးတို့ကို **တလိုင်း**လို့ ဆက်လက် ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းနေသေးသလဲ စဉ်းစားရတာနားမလည်နိုင်အောင်ခက်ခဲသွားတယ် မွန်လူမျိုးသည်သာ ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ ရန်သူအဖြစ် ကျန်တဲ့အချိန်မှာ **တလိုင်း**ဝေါဟာရကိုပြန်သုံးတာဟာဦးအောင်ဇေယျတို့ဗမာဘက်မှာ ရည်ရွယ်တခုတော့ကောင်းကောင်းရှိနိုင်တယ်။ မူလသုံးနှုန်းရေးသားခဲ့တဲ့ **ကျွေတလိုင်း မတ္တရာတလိုင်း အရေးသားမျိုး** မရေးသားတော့ဘူး။ အုတ်ဘိုမတ္တရာက ရှမ်းခေါင်းဆောင်ဂုဏ္ဏအိန်ကိုလဲ တလိုင်းလို့မသုံးနှုန်းတော့ဘူး **ကျွေရှမ်း ကျွေဂုဏ္ဏအိန်**လို့ပြောင်းလဲ သုံးနှုန်းလာတယ်။ မွန်လူမျိုးတမျိုးကိုသာ **တလိုင်း**လို့ သီးခြားသုံးနှုန်းလာတာကို ထူးထူးဆန်းဆန်း တွေ့ရတယ်။ ကုန်းဘောင်ခေတ် ရာဇဝင်သမိုင်းရဲ့မာတိကာကိုကြည့်ရင် သိသာနိုင်ပါတယ်။ မာတိကာမှာ အောက်ပါအတိုင်းရေးသား ထားတာကို တွေ့ရတယ်။

“တလိုင်းဥပရာဇာနှင့်ကျွေဂုဏ္ဏအိန်တို့ကလွှတ်သောသံနှစ်ဦးမှဆိုးပိုသို့သစ္စာပေးရောက်ကြခြင်း။”

“ကျွေဂုဏ္ဏအိန်တို့ကတလိုင်းတို့ကိုသွေးဆောင်၍ပိုဝအရပ်ရောက်ခေါ်ပြီးလျှင်တလိုင်းအများကိုသတ်လိုက်ခြင်း။”

အထက်ဘုန်ဘောင်ခေတ်ရာဇဝင်သမိုင်းရဲ့မာတိကာကိုကြည့်ရင် မူလသုံးနှုန်းနေကျကျွေတလိုင်းခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းမှုကို ဖျောက်ဖျက် ပစ်လိုက်တယ်။ အဲဒီနေရာမှာကျွေဂုဏ္ဏအိန်လို့ ပြောင်းလဲခေါ်ဆိုလာတာကိုတွေ့ရတယ်။ မွန်လူမျိုးကိုသာ**တလိုင်း**လို့သီးသန့် ရည်ညွှန်းခေါ်ဆိုသုံးနှုန်း လာတာကိုထူးထူး ဆန်းဆန်းတွေ့ရတယ်။

ဒါကြောင့်ရှေ့ဟောင်းသမိုင်းသုတေသနပညာရှင် **ဖိုချ်ဟန်းမား‘Forchhammer’** ပြောသလိုပြောရရင် **တလိုင်း**ဝေါဟာရကို ဦးအောင်ဇေယျက တမင်ထွင်ပြီး မွန်လူမျိုးကိုသုံးစွဲခဲ့တယ်ဆိုတာမှန်ကန်နေတယ်။ မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလူမျိုးလို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲတဲ့ ဦးအောင်ဇေယျရဲ့ရည်ရွယ်ချက်ကရှင်းနေတယ်။ တလိုင်းဝေါဟာရနဲ့မွန်လူမျိုးတို့ကိုတိုက်ခိုက်ရတာပိုမိုထိရောက်တယ်။ ဟံသာဝတီမွန်လူမျိုး တို့နဲ့ ရှမ်းလူမျိုးတို့ ပူးပေါင်းပြီးအင်းဝမင်းကို တော်လှန် တိုက်ခိုက်ကတည်းက**ဟံသာဝတီတလိုင်း**လို့မွန်လူမျိုးကိုသုံးနှုန်းခေါ်ဆိုခဲ့တယ် ဗမာအမျိုးသား တို့ရဲ့ အမျိုးသား စိတ်ဓါတ်ကို လှုပ်ဆော်လာခဲ့တယ်။ဟံသာဝတီ**တလိုင်း**မုန်းတီးရေးစိတ်ဓါတ် ဗမာလူမျိုးတို့ကြားမှာ အရှိန်မြင့်မားခဲ့တယ်။ ဒါကိုဦးအောင်ဇေယျတို့က အသုံးချ လိုက်တာဖြစ်တယ်။ **တလိုင်း**လူမျိုးဆိုတာ ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ရန်သူ၊ ကျူးကျော်စော်ကားသူလို့ ဗမာလူမျိုးတို့မှာ နားလည်ထားခဲ့ကြတယ်။ တလိုင်း စကားလုံးနဲ့ တလိုင်းလူမျိုးဆိုတာ ဗမာလူမျိုးတို့ကို ကျူးကျော်စော်ကားသူ မိစ္ဆာကောင်ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပါယ်နဲ့ဗမာလူမျိုးတို့မှာရင်းနှီး လာခဲ့ကြတယ်။ အနှစ်နှစ်အလလက ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ ရင်ထဲမှာသိထားပြီးတဲ့ အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်တယ်။ တလိုင်းဆိုလိုက်တာနဲ့ ကျူးကျော်စော်ကားသူ မိစ္ဆာကောင်ဆိုတာ ဗမာလူမျိုးတို့ ဦးဇောကံထဲ မှာချက်ချင်းသိတယ်ဒီအမြင်ကို ဦးအောင်ဇေယျတို့က အသုံးချ လိုက်တာဖြစ်တယ်။ ဒါမို့တလိုင်းစကားလုံးကို ဦးအောင်ဇေယျတို့က စစ်ရေးအတွက် အသုံးချလိုက်တယ်။ အကယ်လို့ မွန်တို့ကိုတိုက်ခိုက်ချေမှုန်းဘို့ ရိုးရိုးသားသားပြောဆိုပြီး ဗမာလူမျိုးတို့ကို စည်းရုံးရင်စွဲဆောင်ရတာခက်ခဲတယ်။ ဗမာလူမျိုးတို့ကို စည်းရုံးလှုပ်ဆော်ရတာမထိရောက်ဘူး။ တလိုင်းလူမျိုးတို့ကို တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းဘို့ ဗမာလူမျိုးတို့ကို စည်းရုံးလှုပ်ဆော်ရတာလွယ်ကူတယ်။ ဒါကြောင့် မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းအဖြစ်မြင်အောင်ဦးအောင်ဇေယျတို့က

တမင်တကာဖန်တီးလိုက်တာ ဖြစ်တယ်။ မွန်တို့ကို ကျူးကျော် စော်ကားသူ မိစ္ဆာကောင်အဖြစ် ဗမာလူမျိုးတွေ မြင်လာအောင် တလိုင်း ဝေါဟာရကို တသွင်သွင် သုံးလာတာဖြစ်တယ် လို့ကျွန်တော်တို့ နောက်ဆုံးမှာ ကောက်ချက်ချ ရလာတယ်။

(၃) ကုန်းဘောင်ခေတ်နောက်ပိုင်းမှာတလိုင်းစကားလုံးကိုအသုံးပြုပြီးမွန်လူမျိုးကိုဝါးမျိုတဲ့အတွက် ဗမာလူမျိုးတွေကြိုးစား လာတာကို တွေ့ရတယ်။ မွန်လူမျိုးလို့သုံးနှုန်းရေးသားပြောဆိုရမဲ့နေရာမှာတလိုင်းစကားလုံးကို တသွင်သွင်အသုံးပြု လာတယ်။ လူမျိုးဝါးမျိုတဲ့ အတွက်တလိုင်းစကားလုံးဟာ အသုံးချခံဖြစ်လာတယ်။

အထက်ပါသုံးသပ်ချက်နဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်လေ့လာတွေ့ရှိတဲ့အတိုင်းပြောရရင် တလိုင်းစကားလုံးကိုတသွင်သွင်သုံးပြီးမွန်လူမျိုး ကိုကမ္ဘာ့မသိအောင်ဗမာလူမျိုးတို့ကြိုးစားလာတာကိုတွေ့ရတယ်။ ဦးအောင်ဇေယျသတ်လို့မကုန်ကျန်ရှိနေသေးတဲ့မွန်လူမျိုးကိုကမ္ဘာမှ ပပျောက်သွားအောင်ကြိုးပမ်းမှုတရပ်ဖြစ်တယ်။ အပင်ကိုခတ်အမြစ်ကိုနုတ်အငုတ်ကိုမြေလှန် အစအနမကျန်အောင် ဖျောက်ဖျက် နည်းဖြစ်တယ်။ မွန်လူမျိုးကိုလုံးလုံးအစဖျောက်လိုတဲ့ ကြိုးမားတဲ့ဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒရဲ့ကြိုးပမ်းချက်တရပ်ဖြစ်တယ်။ ကုန်းဘောင် ခေတ်မှာရေးသားတဲ့မွန်နန်းရာဇဝင်၊ကုန်းဘောင်ခေတ်သမိုင်းစာအုပ်တို့ကိုလေ့လာကြည့်ရင်ထင်ထင်ရှားရှားသိရတယ်။ အဲဒီသမိုင်း စာအုပ် နှစ်အုပ်မှာမွန်လူမျိုးကိုမွန်လူမျိုးလို့မသုံးနှုန်းတော့ဘဲ တလိုင်းဆိုပြီးမိုးမွန်အောင်သုံးနှုန်းရေးသားထားတယ်။ ဒါထက်ပိုဆိုးတာက ကုန်းဘောင်ခေတ်မှာ ရေးသားထုတ်ဝေတဲ့သမိုင်းစာအုပ်တိုင်းမှာတလိုင်းလို့သုံးနှုန်းရေးသားလာတယ်။ ပြန်လည်ရှိန်နိဉ် ထုတ်ဝေတဲ့သမိုင်း စာအုပ်ဟောင်း မှန်သမျှတွေမှာလဲ မွန်လူမျိုးစကားလုံးနေရာမှာ တလိုင်းစာလုံးအစားထိုးပြင်ဆင်ပြီးရှိန်နိဉ် ထုတ်ဝေလာတာကိုတွေ့ရတယ်။ မြန်မာလိုရေးသားထားတဲ့ ဗမာရာဇဝင် ကျမ်းစာအုပ်များကိုလဲ အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ပြန်ဆိုပြီး ကမ္ဘာသို့ဖြန့်ဖြူးခဲ့တယ်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဗမာရာဇဝင်နှစ်အုပ်နဲ့ ကုန်းဘောင်ခေတ်ထုတ်သမိုင်းစာအုပ်တို့ကို ကိုးကားပြီး အနောက်တိုင်းသားတို့က စာအုပ်ရေးတဲ့အခါ မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလူမျိုးလို့ သုံးနှုန်းလာတာကိုတွေ့ရတယ်။ G.E Harvey ရေးသားတဲ့ History of Burma စာအုပ်ကြည့်လျှင်သိသာထင်ရှားတဲ့သက်သေအဖြစ်တွေ့မြင်ရမယ်။ အဲဒါအပြင် ကမ္ဘာ့စွယ်စုံကျမ်း အဘိဓာန်တို့မှာလဲ မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းလူမျိုးလို့သုံးနှုန်းရေးသားလာကြတယ်။ သန်းခေါင်စာရင်းတို့မှာတလိုင်းလို့ သုံးနှုန်းလာတာကိုတွေ့ရတယ်။ အောက်ပါသက်သေအထောက်ထားတွေကိုလေ့လာကြည့်ရင်သိသာနိုင်ပါတယ်။

The New Encyclopaedia Britannica page. 242 မှာမွန်လူမျိုးအကြောင်းကိုအောက်ပါအတိုင်းအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားတယ်။

Mon, also spelled mun, Burmese Talaing, people living in the eastern delta region of Myanmar(Burma) and in west- central Thailand, numbering in the late 20th century more than 1.1 million. The Mon have lived in their present area for the last 1200 years, and it was they who gave Myanmar its writing (Pali) and its religion (Buddhism).

Mon Language, also called TALAING, or PEGUAN,

The Oxford English Dictionary(1989 Second Edition), စာအုပ်ရဲ့စာမျက်နှာ(984)မှာ မွန်လူမျိုးနဲ့ပတ်သက်ပြီး အောက်ပါ အတိုင်းအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားတာကိုတွေ့ရပြန်တယ်။

Mon: A. sb. A people of Indochinese origin, also called **TALAING**, now inhabiting eastern Burma and western Thailand but having their ancient capital at Pegu in Southern Burma;-----Moan, the name by which the **Talaings** now call themselves.

၁၉၁၁-ခုနှစ်ထုတ်သန်းခေါင်စာရင်းကိုကြည့်ရင်မွန်လူမျိုးကိုမွန်လူမျိုးလို့မဖော် ပြတော့ဘဲတလိုင်းလူမျိုးအနေနဲ့ ဖော်ပြထားတာကို တွေ့ရတယ်။ အောက်ပါသန်းခေါင်စာရင်းအစီရင်ခံစာကိုလေ့လာရင်သိနိုင်ပါတယ်။

Census of India, 1911, Volume IX, BURMA

Part 1- Report by C. Morgan Webb, M.A. I.C.S (1912)

သန်းခေါင်စာရင်းအစီရင်ခံစာစာမျက်နှာ (၂၀၈) မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားတယ်။

219. Talaing.—... Upon the conquest of Pegu by Alaungpaya in 1757 the Burmese strongly discouraged the use of the Talaing language,..... Its teaching in the Buddhist monasteries or other schools was then prohibited and in the interval between 1826 and the reoccupation of Pegu by the British in 1852 the language practically became extinct in Burmese territory.....But the remarkable vitality shown by the language is a demonstration that the absorption of the Talaing race by the Burmese and the disappearance of the Talaing language are neither so immediate nor so inevitable as has been generally assumed.

Talaing	1911	1901
Strengthened race	320,629	321,898
Numbers speaking racial language.	179,443	154,483

အထက်ပါသန်းခေါင်စာရင်းဟာ ဗမာပြည်အင်္ဂလိပ်လက်ထဲကျရောက်ပြီးနောက် ထုတ်ပြန်တဲ့သန်းခေါင်စာရင်းအစီရင်ခံစာဖြစ်တယ်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်ဗမာသန်းခေါင်စာရင်းကိုကိုးကားယူထားတာဖြစ်တယ်။အထက်ပါစာပုဒ်ကိုအတိုချုံးပြီးဘာသာပြန်ရမယ်ဆိုရင်၊

“၁၇၅၇-ခုနှစ်ပဲခူးကိုအလောင်းဘုရားအောင်မြင်ပြီးနောက်ပိုင်းမှာ တလိုင်းစကားပြောဆိုသုံးနှုန်းတာကို တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ချုပ်ချယ်လာတယ်။တလိုင်းစာပေသင်ကြားမှုကို ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးကျောင်းမှာရော အခြားကျောင်းတွေမှာပါ ပိတ်ပင်လာတယ်။ ၁၈၂၆-ခုနှစ်မှဗမာပြည်ကို အင်္ဂလိပ်တို့သိမ်းပိုက်တဲ့ ၁၉၅၂-ခုနှစ်အထိ တလိုင်းစကားဟာ ဗမာပြည်မှာ လက်တွေ့အရ တိမ်မြုပ် ဖျောက်ကွယ်ခဲ့တယ်။ယနေ့ထိထူးထူးခြားခြားစကားရဲ့အသက်ရှင်နေမှုကဘာကိုပြနေသလဲဆိုရင် တလိုင်းလူမျိုးကိုဝါးမျိုဘို့ တလိုင်း စကားကို ဖျောက်ဖျက်ဘို့ ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုဟာ ထင်သလိုဖြစ်မလာဘူးဆိုတာပြနေတယ်” ဒီသန်းခေါင် စာရင်းမှာ မွန်လူမျိုးဆိုတာ လုံးဝမတွေ့ရဘူး။တလိုင်းလူမျိုးလို့ဖော်ပြထားတာတွေတွေ့ရတယ်။ တခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဖြစ်တဲ့ ဗမာ၊ရခိုင်၊ရှမ်း၊စကောကရင်၊ ပိုးကရင်၊ပလောင်၊ပအိုဝ်း၊ဝလူမျိုးတို့အားလုံးပါပြီး မွန်လူမျိုးအနေနဲ့သန်းခေါင်စာရင်းမပါဘဲတလိုင်းလို့ဖော်ပြထားတယ်။ ဒါဘာကို ပြနေသလဲဆိုရင် ဗမာပြည်မှာ မွန်လူမျိုးဆိုတာမရှိတော့ဘူး။ တလိုင်းလူမျိုးဘဲအနည်းအကျဉ်းသာရှိတော့တယ်ဆိုတာကိုကြိုးစားထားတာတွေတွေ့ရတယ်။ အထက်ပါ စာပုဒ်ကို ကြည့်ရင် မွန်လူမျိုးတို့ကိုဖျောက်ပစ်ဘို့ ဗမာလူမျိုးတို့ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့တယ်ဆိုတာ ထင်ရှားတယ်။

အထက်အထောက်ထားတို့ကိုလေ့လာသုံးသပ်ပြီး ကုန်းဘောင်ခေတ်နောက်ပိုင်းမှာ တလိုင်းဝေါဟာရစကားလုံးကိုဗမာလူမျိုးတို့က တသွင်သွင်သုံးပြီးမွန်လူမျိုးကို ဖျောက်ဖျက်ပစ်ဘို့ဝါးမျိုပစ်ဘို့ကြိုးစားတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ထင်ထင်ရှားရှားသိရတယ်။ သမိုင်းအထောက်ထားအားလုံးတို့ကိုလေ့လာသုံးသပ်ပြီးချုပ်ပြောရရင် အထက်ပါတင်ပြခဲ့တဲ့ကောက်နုတ်ချက်(၃)ရပ်တို့ဟာ မှန်ကန်နေတယ်ဆိုတာတွေ့ရတယ်။

နောက်ဆုံးအနေနဲ့ကျွန်တော်တင်ပြပြောချင်တာက တလိုင်းဆိုတဲ့စကားလုံးဟာသာမန်ကြည့်လျှင် ဘယ်လောက်မှအရေးမကြီးဘူးလို့ထင်မှတ်စရာရှိပါတယ်။သေသေချာချာစဉ်းစားရင် အလွန်ကြောက်ဘို့ကောင်းတယ်။ လူမျိုးတမျိုးကိုမျိုးပြုတ်အောင် ကြိုးပမ်းမှုဆိုတာတွေ့မိရင်အလွန်ထိနဲ့လန့်စရာကောင်းပါတယ် မွန်လူမျိုးကိုကမ္ဘာမြေပြင်မှပျောက်သွားအောင် ဖျောက်ဖျက်ဘို့ ကြိုးပမ်းမှုတရပ်ဖြစ်တယ်။ မွန်တမျိုးသားလုံးတို့ရဲ့အမျိုးသားစိတ်ဓါတ်ကိုဖြိုခွင်ဖျက်ဆီးလိုက်တာဖြစ်တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့ညှိနှိုင်းသိမ်ငယ်သွားအောင် လူရာမဝင်နိုင်အောင် တလိုင်းစကားလုံးနဲ့မွန်လူမျိုးတို့ကိုချိုးနှိမ်တိုက်ခိုက်ထားတာဖြစ်တယ်။ အလွန်ကြီးမားတဲ့လူ့အခွင့်ချိုးဖောက်မှုတရပ်ဖြစ်တယ်။ ဒီလိုအလွန်ကြီးမားတဲ့လူ့အခွင့်ချိုးဖောက်မှုကိုအာဏာရအဆက်ဆက်သောဗမာအစိုးရတို့ကိုယ်တိုင်ကျူးကျော်ဖောက်ဖျက် နေတာဖြစ်တယ်။ ဥပမာကုလသမဂ္ဂမှာတောင် မွန်လူမျိုးဆိုတာမရှိတော့ဘူးလို့ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ ဗမာသံအမတ်ကြီးက ထုတ်ဖော်ပြောခဲ့ဘူးတယ်။ ဒါကိုကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ ထိုင်းသံအမတ် မွန်လူမျိုး ပညာရာချွန်ကပြင်းပြင်းထန်ထန် ကန့်ကွက် တုန့်ပြန်ဖြေကြားခဲ့တယ်။ “ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် မွန်လူမျိုးတဦးဖြစ်တယ်။ ထိုင်းနိုင်ငံမှာမွန်လူမျိုး အမြောက်များရှိတယ်။ ဟံသာဝတီ မှာလဲ မွန်လူမျိုးတို့ အမြောက်များရှိပါတယ်” လို့ဖြေကြားခဲ့ဘူးတယ်။

ဒါမို့တလိုင်းစကားလုံးကို မွန်ရဟန်းရှင်လူတို့ကပြင်းပြင်းထန်ထန်ကန့်ကွက်တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြတာဖြစ်တယ်။ အထူးပြုပြီးတလဂုန်ကုသလ(ဘာကျာသီမန်)၊ တလဂုန်ပါလိတ(ကမာဝက်)၊ တလဂုန်သီဃီ၊တလဂုန်ပုဗ္ဗ၊တလဂုန်စန္ဒိမာ၊ တလဂုန်ဝါယမတို့ကိုချီးကျူးဘို့ကောင်းတယ်။ ဒီပုဂ္ဂိုလ်တွေ တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့လို့ ယနေ့တလိုင်းဝေါဟာရဟာ မှေးမှိန်နေရတာ ဒါမို့ဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့ရဲ့ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ကျွန်တော်တို့အစဉ်အမြဲအောင်မေ့သတိရဘို့လိုတယ်။ တလိုင်းဝေါဟာပပျောက်ရေးအတွက် ကျန်ရှိနေသေးတဲ့တာဝန်ကို ကျွန်တော်တို့က ဆက်လက်တိုက်ပွဲဝင်ပြီး ဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့ရဲ့ဂုဏ်ကျေးဇူးကို တုန့်ပြန်ဘို့လိုတယ် ကျွန်တော့်တို့ဖခုံးပေါ်မှာ ကျရောက်လာတဲ့တာဝန်က အများပြားရှိပါတယ်။

- (၁) တလိုင်းဝေါဟာရဟာမွန်လူမျိုးနဲ့မဆိုင်ဘူး။ မွန်လူမျိုးဟာတလိုင်းလူမျိုးမဟုတ်ဘူး။ ကုန်းဘောင်ခေတ်မှာမှားယွင်းပြီး မွန်လူမျိုးကို တလိုင်းဝေါဟာရနဲ့သုံးနှုန်းခဲ့မိတယ် ထိုသို့သုံးစွဲခဲ့မိတဲ့အတွက် ဗမာအစိုးရအနေနဲ့ လွန်စွာဝမ်းနည်းကြောင်း တရားဝင်တိုင်းသိပြည်သိကမ္ဘာသိတရားဝင်ကျေငြာပြီး မွန်လူမျိုးတို့ကိုတောင်းပန်ဘို့ကျွန်တော်တို့ တိုက်ပွဲဝင်သွားရမယ်။ တလိုင်းဝေါဟာရနဲ့မွန်လူမျိုးကိုရည်ရွယ်ပြီးလုံးဝမသုံးပြုဘို့ပြင်းပြင်းထန်ထန်တရားဥပဒေထုတ်ပြီးပိတ်ပင်တားမြစ်ပေးရမယ်။
- (၂) မှန်နန်းရာဇဝင် ကုန်းဘောင်ခေတ်ရာဇဝင်နဲ့အခြားဗမာ့သမိုင်းစာအုပ်တွေကို ဗိုင်းကီးကားပြီး အနောက်တိုင်း စာရေးဆရာတွေက ရေးသားတဲ့စာအုပ်မှာပါရှိနေတဲ့ တလိုင်းဝေါဟာရတိုက်ဖျက်ပစ်ဘို့ ကျွန်တော်တို့ကြိုးစားရမယ်။ သက်ဆိုင်ရာ စာရေးဆရာ၊စာအုပ်တိုက်တို့ကိုချဉ်းကပ်ပြီး နောက်နောင်ရေးသားထုတ်ဝေတဲ့ စာအုပ်တွေမှာမွန်လူမျိုးကို မွန်လူမျိုးလို့ သုံးနှုန်းရေးသားဘို့၊ တလိုင်းစကားလုံးကိုမသုံးဘို့ တင်ပြတောင်းဆိုရမယ်။ အဘိဓာန်တိုက်၊ စွယ်စုံကျမ်း တိုက်တို့ဆီကို သက်ဆိုင်ရာ မွန်အဖွဲ့စည်းတွေသွားပြီးတင်ပြတောင်းဆိုရမယ်။ ဥပမာအင်္ဂလန်မှာရှိကိန်းပုံထုတ်ဝေတဲ့ The Oxford English Dictionary (1989 Second Edition),စာအုပ်တိုက်ဆီသို့အင်္ဂလန်မှာရှိတဲ့ မွန်အဖွဲ့စည်းတို့ကသွားရောက်ပြီးနောက်တကြိမ် ထုတ်ဝေတဲ့အခါ တလိုင်းနေရာမှာမွန်လူမျိုးလို့ပြင်ဆင်ထည့်ပေးဘို့ဆွေးနွေးတင်ပြတောင်းဆိုရမယ်။

(၃)

မွန်လူမျိုးတို့ကိုမျိုးပြုတ်အောင်သတ်ခဲ့တဲ့သူဦးအောင်ဇေယျရဲ့အကြောင်းကို မွန်ပြည်နယ်စာသင်ကျောင်းတို့မှာ မသင်ကြားဘို့တိုက်ပွဲဝင်တောင်းဆိုသွားရမယ်။ (မွန်လူမျိုးတို့ကိုမျိုးပြုတ်အောင်သတ်ခဲ့တဲ့သူ ဦးအောင်ဇေယျကို သူရဲကောင်း တဦးအနေနဲ့ မွန်ကျောင်းသားတွေကပြန်လည်သင်ကြားနေရတာဟာ ကြီးမားတဲ့လူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှု တခုဖြစ်တယ်။မိမိတို့ရဲ့ ဘိုးဖွားမိဘမျိုးဆက်တရပ်လုံးကိုမျိုးပြုတ်သတ်ခဲ့တဲ့ဦးအောင်ဇေယျလိုလူတဦးကိုသူရဲကောင်းတဦးအဖြစ်သင်ကြားစေတာဟာ မွန်ကျောင်းသားလူငယ်တို့ကိုသက်သက်မဲ့စော်ကားရာကျတယ်။ အကယ်၍ဦးအောင်ဇေယျသာအသက်ရှင် ရှိနေသေးရင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂစစ်ခုံရုံး(UN war crime court)မှာ “ယူဂိုစလပ်ဗီယားက **ဗီလိုဒိုဗစ် (Slobodan Milosevic)**”လို အမှုတင်တရားစွဲခံရမဲ့သူဖြစ်တယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာ့စစ်အတောတွင်းမှာ ဂျူးလူမျိုးကို သတ်ခဲ့တဲ့ ဂျာမဏီ စစ်ရာဇဝတ်ကောင်တွေကို ယနေ့ထိဂျူးလူမျိုးတို့က လိုက်လံရှာဖွေအမှုတင်ဆဲဘဲရှိတယ်။ကမ္ဘာ့စစ်ခုံရုံးကအရေးယူအပြစ်ပေးလျက်ရှိသေးတယ်။ ဒါ့ပို မွန်လူမျိုးကို မျိုးပြုတ်အောင် သတ်ခဲ့တဲ့ဦးအောင်ဇေယျလိုလူကို သူရဲကောင်းအဖြစ် မွန်ကျောင်းသားလူငယ်တို့ကို သင်ကြားစေခြင်းဟာလူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုကြီးတရပ်ဖြစ်တယ်။ဒါကိုအမြန်ဆုံးပိတ်ပင်တားမြစ်ဘို့မွန်လူမျိုးတို့တိုက်ပွဲ ဝင်သင့်တယ်လို့မြင်တယ်။

အထက်ပါတောင်းဆိုချက်တို့ဟာတရားမှန်ကန်တဲ့တောင်းဆိုမှုတွေဖြစ်တယ်။ ဒါတွေကိုအမှန်တရားဖြစ်အောင်မွန်အမျိုးသားတိုင်းမှာ ကြိုးစားဘို့ တာဝန်ရှိတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့အနေနဲ့လေးလေးနက်နက်စဉ်းစားဘို့လိုတယ် နိုင်ငံအသီးသီးအဘိဓာန်စာအုပ်တွေမှာ ကမ္ဘာ့စွယ်စုံကျမ်းတွေမှာ ဖော်ညွှန်းထားတဲ့ မွန်လူမျိုးကိုတလိုင်းလို့သုံးနှုန်းခေါ်ဝေါ်နေတာကို ဒီအတိုင်းလက်ပိုက်ကြည့်နေကြမှာလား။ တခုခုတော့ မလုပ်သင့်ဘူးလားဆိုတာလေးလေးနက်နက်စဉ်းစားကြဘို့အချိန်ရောက်ပြီလို့ ကျွန်တော်အကြံပြုလိုပါတယ်။ အဘိဓာန်တို့ စွယ်စုံကျမ်းတို့ဟာ ကမ္ဘာတည်သ၍တည်သွားမယ့်အကြောင်းရာဖြစ်တယ်။ အဲဒီကျမ်းတို့မှာပါတဲ့အကြောင်းရာတို့ဟာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးရှိ လူသားတို့ရဲ့ ထုတ်နှုတ်ကိုးကားရာအကြောင်းရာဖြစ်တယ်။ မွန်လူမျိုးတို့အနေနဲ့အမှန်ဖြစ်အောင်ကြိုးစားဘို့လိုတယ် ဒီအတိုင်းလက်ပိုက်ပြီးကြည့်မနေသင့်ဘူးလို့ထင်မြင်မိတယ်။အဘိဓာန်ထုတ်လုပ်သူ စွယ်စုံကျမ်းထုတ်လုပ်တဲ့ကော်မတီလူကြီးတို့ကိုချဉ်းကပ်ပြီး အမှန်ကိုရှင်းပြဘို့လိုတယ်။စာပေနဲ့လဲရေးသားပြီးနောက်တကြိမ်ထုတ်ဝေတဲ့အခါပြင်ဆင်ပေးဘို့တောင်းဆိုသင့်တယ်။ ယခင်တုန်းကဗမာနိုင်ငံမှာပိတ်လှောင်မိနေလို့ တင်ပြဘို့အခွင့်ရေးမရခဲ့ပေမဲ့ ယနေ့ဆိုရင်ကျွန်တော်တို့မွန်လူမျိုးတို့ဟာ ကမ္ဘာ့အနှံ့ကိုရောက်နေကြပြီး ဖြစ်တယ်။ ကမ္ဘာ့အမြင်လဲရှိလာပြီးဖြစ်တယ်။တောင်းဆိုတိုက်ပွဲဝင်သင့်တာကိုရဲရဲဝံ့တောင်းဆိုတိုက်ပွဲဝင်လာနိုင်ပြီးဖြစ်တယ်။

တလိုင်းဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာမွန်လူမျိုးကိုဝါးမျိုဘို့နဲ့ မွန်လူမျိုးကိုဖျောက်ဖျက်ဘို့အတွက် ဗမာလူမျိုးတွေရဲ့ကြိုးပမ်းမှုဆိုတာကိုကမ္ဘာက သိအောင်မွန်လူမျိုးတို့ကြိုးစားဘို့လိုတယ်။ ဦးအောင်ဇေယျကမွန်လူမျိုးကိုမျိုးပြုတ်အောင် ဒါးနဲ့ခုတ်ခုတ်နဲ့ရိုက်သတ်ခဲ့ပြီးပြီ ကျန်နေတဲ့ အကြွင်းအကျန်ကိုစာပေနဲ့သတ်ဘို့ကုန်ဘောင်ခေတ်ကဗမာတွေကြိုးစားတာဖြစ်တယ်။ သမိုင်းနဲ့ဖျောက်ဖျက်ပစ်ဘို့ကြိုးပမ်းတာဖြစ်တယ်။

အပင်ကိုခုတ်အမြစ်ကိုနှုတ်အငုတ်ကိုမြေလှန်အစအနမကျန်အောင်ကြိုးပမ်းမှုဖြစ်တယ်။

ဒါဟာအလွန်ပြစ်မှုကြီးမားတဲ့လူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှု တရပ်ဖြစ်တယ်။ လူ့အခွင့်ရေးကိုလေးစားတဲ့ဗမာလူမျိုးတို့ကလဲ ကျွန်တော်တို့လိုဘဲ မြင်မှာသေချာပါတယ်။ ဦးအောင်ဇေယျဟာ မွန်လူမျိုးတို့ကိုမျိုးပြုတ်အောင် သတ်ဖြတ်ခဲ့သူဖြစ်တယ်။ ဒီပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကိုသူရဲကောင်းကြီး တယောက်အဖြစ်နဲ့ မွန်ကျောင်းသား လူငယ်တွေ ပြန်လည်သင်ကြားနေရပြန်တယ်။ မိမိတို့ဘိုးဖွားဘောင်တို့ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့တဲ့ လူသတ်သမားယောက်ကို သူရဲကောင်းကြီးတယောက်အနေနဲ့ ပြန်ပြီးကိုးကွယ်နေရတဲ့သဘောဖြစ်နေတယ်။ သေသေချာချာစဉ်းစားကြည့်ရင် မွန်လူမျိုးတို့အဘို့အလွန်စိတ်ဆင်းရဲဘို့ ကောင်းတယ်။ မွန်လူမျိုးတရပ်လုံးကိုစော်ကားရာကျနေတယ်။ ကိုယ်ချင်စာနာတရား ရှိသူတိုင်းအမှန်တရားကိုမြင်နိုင်သူတိုင်းနာလည်နိုင်ပါတယ်။ ဒါဟာ အလွန်ကြီးမားတဲ့လူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုတခုဖြစ်တယ်။ လူ့အခွင့်ရေးအတွက်အသက်နဲ့လဲပြီးတိုက်ပွဲဝင်နေတဲ့ဗမာတွေ၊မွန်ကန်တဲ့အတွေးခေါ်ရှိပြီးအမှန်တရားကိုလက်ခံတဲ့ ယနေ့ဗမာလူမျိုးတို့ကလဲ ကျွန်တော်တို့တင်ပြချက်ကိုလက်ခံမှာသေချာပါတယ်။မွန်လူမျိုးတို့ရဲ့အမှန်တရားအတွက်တိုက်ပွဲဝင်မှုကိုလဲထောက်ခံမှာသေချာပါတယ်။ မွန်လူမျိုးတို့အနေနဲ့ဒီအတိုင်း လက်ပိုက်ကြည့်နေလို့ မသင့်ဘူးလို့ မြင်တယ်။ တိုက်ပွဲဝင်သင့်တယ်လို့ လေးလေးနက်နက် တိုက်တွန်းလိုက်ပါတယ်။

(ဆွံ့တုံ့ဒိုအိုတ်ရ၊ တင်ဂုဏ်ဗွဲမလောန်ရ)

နိုင်ဗေသိန်းဖြာ
(ဖက်ဒရယ်တက္ကသိုလ်)
၂၅၀၇၂၀၀၆